

გიორგი ახვლედიანის სახელობის
ენათმეცნიერების ისტორიის საზოგადოება
Giorgi Akhvlediani Society
for the History of Linguistics

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
Ivane Javakhishvili
Tbilisi State University

ენის შესწავლელ მეცნიერებათა ისტორიის
XVI საერთაშორისო კონფერენცია

THE XVI INTERNATIONAL CONFERENCE
ON THE HISTORY OF THE LANGUAGE SCIENCES

პროგრამა და თეზისები
PROGRAM & ABSTRACTS

26-30 აგვისტო, 2024 თბილისი, საქართველო
AUGUST 26-30, 2024 TBILISI, GEORGIA

„გაუმთავმეტოება გრიფონი“

თბილისი 2024

Giorgi Akhvlediani Society for the
History of Linguistics

Ivane Javakhishvili
Tbilisi State University

The Sixteenth International Conference
on the History of the Language Sciences
26-30 August, Tbilisi, Georgia

Program and Abstracts

**ბიორგი ახვლედიანის სახელობის
ენათმეცნიერების ისტორიის საზოგადოება**

**ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი**

**ენის უმესფავლელ მეცნიერებათა ისტორიის
მე-16 საერთაშორისო კონფერენცია
26-30 აგვისტო, თბილისი, საქართველო**

პროგრამა და თეზისები

რედაქტორი **თინათინ ბოლქვაძე**

დამკაბადონებელი და ტექნიკური რედაქტორი **ლადო ზირაქაშვილი**

Edited by **Tinatin Bolkvadze**

Layout and Design **Lado Zirakashvili**

ISBN 978-9941-499-79-1

© გიორგი ახვლედიანის სახელობის ენათმეცნიერების ისტორიის საზოგადოება

კონფერენციის სამეცნიერო კომიტეტი

ჰანს ბასბოლი (სამხრეთ დანიის უნივერსიტეტი, ოდენსე)

თინათინ ბოლქვაძე (თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო)

გილერმო ტოსკანო და გარსია (ბუენოს აირესის უნივერსიტეტი, არგენტინა)

ეკატერინა ველმეზოვა (ლოზანის უნივერსიტეტი, შვეიცარია)

ოტო ზვარტესი (პარიზის უნივერსიტეტი, საფრანგეთი)

დარეჯან თვალთვაძე (თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო)

როლფ კემლერი (ტრაზ-უჟ-მონტიშისა და ალტუ-დოურუს უნივერსიტეტი, პორტუგალია)

მარცინ კილარსკი (ადამ მიცკევიჩის უნივერსიტეტი, პოლონეთი)

იური კლაინერი (სანქტ-პეტერბურგის სახელმწიფო უნივერსიტეტი)

ქლოე ლაპლანტინი (სამეცნიერო კვლევების ეროვნული ცენტრი, საფრანგეთი)

ენდრიუ ლინი (ვესტმინსტერის უნივერსიტეტი, ინგლისი)

ჯეიმს მაკელვენი (სიგენის უნივერსიტეტი, გერმანია)

ნიკოლა მაკელლანდი (ნოტინგემის უნივერსიტეტი, ინგლისი)

დევიდ კემპბელ მური (დასავლეთ ავსტრალიის უნივერსიტეტი, პერტი)

სავინა რეინო (წმინდა გულის კათოლიკური უნივერსიტეტი, იტალია)

პატრიკ სერიო (ლოზანის უნივერსიტეტი, შვეიცარია)

პიერ სვიგერსი (ლუვენის უნივერსიტეტი, ბელგია)

მარგარეტ ტომასი (ბოსტონის კოლეჯი, აშშ)

გონშალო ფერნანდესი (ტრაზ-უჟ-მონტიშისა და ალტუ-დოურუს უნივერსიტეტი, პორტუგალია)

ედვარდ ფინეგანი (სამხრეთ კალიფორნიის უნივერსიტეტი)

ჟან-მიშელ ფორტისი (სამეცნიერო კვლევების ეროვნული ცენტრი, საფრანგეთი)

მზექალა შანიძე (თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო)

ჯონ ჯოზეფი (ედინბურგის უნივერსიტეტი, შოტლანდია)

კამიელ ჰამანსი (ამსტერდამის უნივერსიტეტი, ნიდერლანდების სამეფო/ ადამ მიცკევიჩის უნივერსიტეტი, პოლონეთი)

გერდა ჰასლერი (პოტსდამის უნივერსიტეტი, გერმანია)

აფილირებული სამეცნიერო საზოგადოებები

ალფონსო ზამორანო აგილერი (ენათმეცნიერების ისტორიის საზოგადოება, ესპანეთი)

რაულ არანოვიჩი (ენათმეცნიერების ისტორიის ჩრდილოეთ ამერიკის ასოციაცია, აშშ)

როდრიგო მარტინეს ბარაკსი (ენათმეცნიერების ისტორიის მექსიკის საზოგადოება, მექსიკა)

თინათინ ბოლქვაძე (გიორგი ახვლედიანის სახელობის ენათმეცნიერების ისტორიის საზოგადოება, საქართველო)

პაოლა კოტიჩელი (ენათმეცნიერების ისტორიისა და სემიოტიკური აზრის საზოგადოებათაშორისი კოორდინაცია, იტალია)

ენდრიუ ლინი (ჰენრი სვიტის სახელობის ლინგვისტური იდეების ისტორიის საზოგადოება, ბრიტანეთი)

კლაუდიო პაოლუჩი (ენის ფილოსოფიის საზოგადოება, იტალია)

დიდიე სამაინი (ენათმეცნიერებისა და ეპისტემოლოგიის ისტორიის საზოგადოება, საფრანგეთი)

გერდა ჰასლერი (ენათმეცნიერების ისტორიის შემსწავლელი საზოგადოება, გერმანია)

კონფერენციის საორგანიზაციო კომიტეტი

ხოსე ედიკარლოს დე აკინო (ტოკანტინის ფედერალური უნივერსიტეტი, ბრაზილია)

ნაირა ბეპიევი (თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო)

თინათინ ბოლქვაძე (კომიტეტის თავმჯდომარე, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო)

ნინო დობორჯგინიძე (ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბილისი, საქართველო)

ლადო ზირაქაშვილი (თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო)

პაოლა კოტიჩელი კურასი (ვერონას უნივერსიტეტი, იტალია)

ქლოე ლაპლანტინი (სამეცნიერო კვლევების ეროვნული ცენტრი, საფრანგეთი)

ჯეიმს მაკელვენი (სიგენის უნივერსიტეტი, საფრანგეთი)

ნიკოლა მაკლელანდი (ნოტინგემის უნივერსიტეტი, ინგლისი)

სებასტიან მორე (ლოზანის უნივერსიტეტი, შვეიცარია)

ეკატერინე ნავროზაშვილი (თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო)

მარინა დე პალო (რომის საპიენცის უნივერსიტეტი, იტალია)

მარკო პასაროტი (წმინდა გულის კათოლიკური უნივერსიტეტი, იტალია)

იურკი პოუსა (აღმოსავლეთ ფინეთის უნივერსიტეტი, ფინეთი)

სავინა რეინო (წმინდა გულის კათოლიკური უნივერსიტეტი, იტალია)

პიეტრო რესტანეო (ევროპული ინტელექტუალური ლექსიკისა და იდეების ისტორიის ინსტიტუტი, იტალია)

კაროლინა როდრიგეს-ალკალა (კამპინასის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ბრაზილია)

ჯაბა სამუშია (თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორი, საქართველო)

პატრიკ სერიო (ლოზანის უნივერსიტეტი, შვეიცარია)

მიკელა ტარდელა (ევროპული ინტელექტუალური ლექსიკისა და იდეების ისტორიის ინსტიტუტი, იტალია)

მარია პაოლა ტენჩინი (წმინდა გულის კათოლიკური უნივერსიტეტი, იტალია)

ემანუელ ფადა (კალაბრიის უნივერსიტეტი, იტალია)

გონსალო ფერნანდესი (ტრამ-უჟ-მონტიშისა და ალტუ-დოურუს უნივერსიტეტი, პორტუგალია)

ანა კლაუდია ფერნანდეს ფერეირა (საჯარო უნივერსიტეტი კამპინასში, ბრაზილია)

ნინო ყოჩიშვილი (თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო)

ლევონიდ ს. ჩეკინი (დამოუკიდებელი მკვლევარი და მთარგმნელი, აშშ)

ქრისტინა ცერცვაძე (თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო)

ელიზავეტა ციმონტი (რეიმს-შამპან-არდენის უნივერსიტეტი, საფრანგეთი)

ჩანგლიანგ ციუ (დალიანის უცხო ენების უნივერსიტეტი, ჩინეთი)

ანა ჯაფარიძე (თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო)

კამიელ ჰამანსი (ამსტერდამის უნივერსიტეტი, ნიდერლანდების სამეფო / ადამ მიცკევიჩის უნივერსიტეტი, პოლონეთი)

Scientific Committee of the ICHoLS XVI

Hans Basbøll (University of Southern Denmark, Odense)

Naira Bepievi (Tbilisi State University, Tbilisi, Georgia)

Tinatin Bolkvadze (Tbilisi State University, Tbilisi, Georgia)

Gonçalo Fernandes (University of Trás-os-Montes and Alto Douro, Portugal)

Edward Finegan (University of Southern California)

Jean-Michel Fortis (CNRS, France)

Camiel Hamans (University of Amsterdam, Netherlands / Adam Mickiewicz University, Poland)

Gerda Hassler (University of Potsdam, Germany)

John E. Joseph (University of Edinburgh, Scotland)

Rolf Kemmler (University of Trás-os-Montes and Alto Douro, Portugal)

Marcin Kilarski (Adam Mickiewicz University, Poland)

Yuri Kleiner (St. Petersburg State University)

Chloé Laplantine (CNRS, France)

Andrew Linn (University of Westminster, England)

James McElvenny (University of Siegen, Germany)

Nicola McLelland (University of Nottingham, England)

David Campbell Moore (University of Western Australia, Perth)

Savina Raynaud (Università Cattolica del Sacro Cuore, Milan, Italy)

Patrick Seriot (University of Lausanne, Switzerland)

Mzekala Shanidze (Tbilisi State University, Tbilisi, Georgia)

Pierre Swiggers (University of Leuven, Belgium)

Margaret Thomas (Boston College, USA)

Guillermo Toscano y García (Universidad de Buenos Aires, Argentina)

Darejan Tvaltvadze (Tbilisi State University, Tbilisi, Georgia)

Ekaterina Velmezova (University of Lausanne)

Otto Zwartjes (Université Paris Cité, France)

Affiliated scholarly societies

Tinatin Bolkvadze (Giorgi Akhvdiani Society for the History of Linguistics, Georgia)

Didier Samain (Société d'histoire et d'épistémologie des sciences du langage, France)

Gerda Hassler (Studienkreis "Geschichte der Sprachwissenschaft", Germany)

Alfonso Zamorano Aguilar (Sociedad Española de Historiografía Lingüística, Spain)

Andrew Linn (Henry Sweet Society for the History of Linguistic Ideas, United Kingdom)

Claudio Paolucci (Società di Filosofia del Linguaggio, Italy)

Raúl Aranovich (North American Association for the History of the Language Sciences, United States)

Rodrigo Martínez Baracs (Sociedad Mexicana de Historiografía Lingüística, Mexico)

Paola Cotticelli, CISPELS (Coordinamento Intersocietario per la Storia del Pensiero Linguistico e Semiotico, Italy)

Organizing Committee of the ICHoLS XVI

José Edicarlo de Aquino (Federal University of Tocantins, Brazil)

Naira Bepievi (Tbilisi State University, Georgia)

Tinatin Bolkvadze (Head of the committee, Tbilisi State University, Georgia)

Leonid S. Chekin (Independent scholar and translator, USA)

Nino Doborjginidze (Ilia State University, Tbilisi, Georgia)

Emanuele Fadda (University of Calabria, Italy)

Gonçalo Fernandes (University of Trás-os-Montes and Alto Douro, Portugal)

Ana Cláudia Fernandes Ferreira (Public university in Campinas, Brazil)

Ana Japaridze (Tbilisi State University, Tbilisi, Georgia)

Camiel Hamans (University of Amsterdam, Netherlands / Adam Mickiewicz University, Poland)

Paola Cotticelli Kurras (University of Verona, Italy)

Chloé Laplantine (CNRS, France)

James McElvenny (University of Siegen, France)

Nicolla McLelland (University of Nottingham, England)

Sébastien Moret (University of Lausanne, Switzerland)

Ekaterine Navrozashvili (Tbilisi State University, Georgia)

Marina De Palo (Università Sapienza di Roma, Italy)

Marco Passarotti (Università Cattolica del Sacro Cuore, Italy)

Jyrki Pöysä (University of Eastern Finland, Finland)

Nino Qochishvili (Tbilisi State University, Tbilisi, Georgia)

Changliang Qu (Dalian University of Foreign Languages, China)

Savina Raynaud (Università Cattolica del Sacro Cuore, Italy)

Pietro Restaneo, (ILIESI-CNR, Italy)

Carolina Rodríguez-Alcalá (Universidade Estadual de Campinas, Brasil)

Jaba Samushia (Rector of Tbilisi State University, Georgia)

Patrick Seriot (University of Lausanne, Switzerland)

Michela Tardella, (ILIESI-CNR, Italy)

Maria Paola Tenchini (Università Cattolica del Sacro Cuore, Mila, Italy)

Kristina Tsertsvadze (Tbilisi State University, Tbilisi, Georgia)

Elizaveta Zimont (Université de Reims Champagne-Ardenne, France)

Lado Zirakashvili (Tbilisi State University, Tbilisi, Georgia)

სარჩევი

კონფერენციის პროგრამა

ორშაბათი, 26 აგვისტო, 2024.....	34
სამშაბათი, 27 აგვისტო, 2024.....	36
ოთხშაბათი, 28 აგვისტო, 2024.....	45
ხუთშაბათი, 29 აგვისტო, 2024.....	52
პარასკევი, 30 აგვისტო, 2024.....	59

მოწვეული მომხსენებლები

ედვარდ ფინეგანი

რელიგიისა და ნაციონალიზმის გადაკვეთის წერტილები ლექსიკოგრაფიაში: სამი ისტორიული ფაქტი.....	88
--	----

გერდა ჰასლერი

კანტის დამოკიდებულება ენის თეორიისადმი.....	90
---	----

სასესიო მოხსენებათა თეზისები

მარინე ალექსიძე

იეჟი კურილოვიჩის ლინგვისტური კვლევის სინტაქსური ასპექტები.....	96
--	----

როსელა ამენდოლარა

ლინგვისტური ნატურალიზმის გამოძახილები: უორბერთონის ენის წარმოშობა და მისი გავლენა XVIII საუკუნის ფრანგული განმანათლებლობის დისკურსზე.....	97
---	----

თაინა ანანიასი

ბგერისა და მნიშვნელობის ურთიერთკავშირის ასპექტები კრათილუსის შემდეგ და სოსიურამდე: თვითნებობა და ხატოვანება.....	99
--	----

ალექსეი ანდრონოვი

პოლივანოვის ხელნაწერები „ლიტერატურის ენციკლოპედიის“ (1929–1939) გამოუქვეყნებელ სტატიებში.....	101
---	-----

ციური ახვლედიანი & მარინა კურატაშვილი

ისტორიული ფრანგული ფრაზეოლოგიზმების გაშიფვრის თავისებურებები (XVII-XVIII სს.).....94

ლია ბაკურაძე

ქართული ენის სოციალური და დიალექტური სტრატეფიკაცია სულხან-საბა ორბელიანის „ქართულ ლექსიკონში“.....103

მარინე ბერიძე & ზაქარია ფურცხვანიძე

რატომ წერენ ქართული ენობრივი კუნძულები განსხვავებულ ისტორიას და რატომ დადგა ტრადიციის გადახედვის დრო.....105

თინათინ ბოლქვაძე

ენათმეცნიერება მეოცე საუკუნის საქართველოში: ძირითადი მიმართულებები.....107

მაია დამენია

ინკულტურაციის მიდგომები საქართველოს ენობრივ გარემოსა და ლექსიკოგრაფიულ ლიტერატურაში – *Emmanuele da Iglesias, Grammatica & Dizionario Italiano-Georgiano e Georgiano-Italiano*.....121

ნინო დობორჯგინიძე

ძველი ქართული პრაქტიკული გრამატიკისა და ჰერმენევტიკის ისტორიიდან.....123

ნინო დობორჯგინიძე, ელენე ტატიშვილი & ნინო მატარაძე

თარგმანის კონცეპტუალური მეტაფორები შუა საუკუნეების საქართველოში.....125

ჯასპერ ეკჰაუტი

გოროპიუს ბეკანუსის თეორიები ენის შესწავლის მიღმა? ნიდერლანდური ენის უპირატესობა ადგილობრივ ენებზე შექმნილ ლოგიკის პირველ სახელმძღვანელოებში.....126

გორან ვააგე

სამი ეტაპი იაპონური პირის ნაცვალსახელების ლინგვისტური კვლევის ისტორიაში.....185

ჟან-ლუი ვაქსელერი

საკუთარი სახელების სემანტიკის კრიპკემდელი ისტორია.....186

დარია ზალესკაია

„... თავისთავად და თავისთვის“. დიდაქტიკური გავლენა?.....189

ეკატერინა იაკოვენკო

სამეცნიერო წინსვლისა და თანამშრომლობის შეღშეწობა: პირველი საერთაშორისო ლინგვისტური კონგრესები.....187

როლფ კემლერი

ვიურტემბერგის დიალექტები (1928): შვაბური ენის მივიწყებული ელემენტარული გრამატიკა.....139

არტემი კეიდანი

შამპოლიონი და რუნები.....138

იური კლაინერი

თანხმოვანთა გადაწევა იაკობ გრიმისა და რასმუს რასკის მიხედვით: ცვლილება ტიპოლოგიის წინააღმდეგ.....142

ჩელსი კლარკი

ლექსწყობის, როგორც ენათმეცნიერების ობიექტის ისტორია: მარინა ტარლინსკაია და ერთმარცვლიანი სიტყვების მახვილის განსაზღვრის პრობლემა ინგლისურ ლექსში.....118

კარიტა კლიპი

ენის ათვისება, როგორც მეცნიერების ახალი დარგი XIX საუკუნის ბოლო პერიოდის საფრანგეთში.....144

მარია პია ესტერ კრისტალდი

ენების ფორმირება სახელწოდებების მეშვეობით: „ოსმალური“ და „თურქული“ ენები ოსმალურ და თურქეთის რესპუბლიკის ადრეულ პერიოდში.....119

მატეუს პარდუჩი სუარეს დე ლიმა

კოსერიუსული ლინგვისტიკის გამოძახილი: ენის უნივერსალური დონის კონცეპტის კვლევა თანამედროვეობაში.....148

ბერნდ მარიცი

ომის თემა ესპანეთში 1970 წლამდე გამოცემულ გერმანულენოვან სახელმძღვანელოებში.....150

მაია მაჭავარიანი

მასალები ქართული თეოლოგიური ტერმინოლოგიის ისტორიისათვის (გრიგოლ ნაზიანზელის ჰომილიების ქართული თარგმანების საფუძველზე).....151

ვირჟინია ანდრეა გარიდუ მეირელისი & რეიჩელ ლოურენსო

აბორიგენული ნასესხობები ბარტლიტთან (1848), პიკერინგთან (1816), და უებსტერთან (1828).....153

დიმიტრიოს მელეტისი

დამოკიდებულებასა და ავტონომიას შორის: მეტყველებისა და წერის ურთიერთკავშირი ადრეულ სტრუქტურალისტურ შრიფტლინგვისტიკაში და მისი გავლენა დამწერლობის შესწავლის კონცეფციებზე.....155

დეივიდ მური

ხმოვანთა ვერტიკალური ანალიზის ისტორია ავსტრალიის ენებისთვის.....157

თამარ თხემეგური

ეფრემ მცირე – XI საუკუნის ქართველი გრამატიკოსი.....161

ანდრეი ონიგი

ინგლისური ხატოვანება და ფრანგული ხატოვანება: ეპისტემოლოგიური განსხვავებები.....159

კლემილტონ ლოპეს პინიერუ

ინტეგრაციული ლინგვისტიკის ცნების წარმოშობა ეუჯენ კოსერიუს კვლევებში.....164

ენდი პიტერმენსი

როგორ მიენიჭა რიცხვით სახელებს მნიშვნელობა: „რიცხვით შემობრუნებაზე“ XVI საუკუნის გრამატიკაში.....162

სტეფან რაბანუსი & ბარბარა ფოგტი

კონტაქტის როლი სამხრეთ-აღმოსავლეთ ალპების გერმანული ენობრივი კუნძულების კვლევის ისტორიაში.....165

დანიელ რუსო & ანჯელა ანდრეანი

მეტალინგვისტური ტერმინოლოგიის მიმოხილვა რ. ოლსტონის ტექსტების კრებულისა კანტისა და დიალექტების შესახებ.....169

ფედერიკა რუჯერო

ირონიის ლინგვისტური გააზრება ისტორიულად და „რომანტიკული ირონიის“ შინაარსი თანამედროვე პერსპექტივებისთვის.....167

პრიანკა სალეკარი & მალპარ კულკარნი

ბჰავას ცნების გენეზისი და კვლევა პანინისეულ გრამატიკულ ტრადიციაში.....171

ლინ ხალოზინ-დოვრათი

სივრცითი უპირატესობის თემისი: როგორ შევისწავლოთ მისი ისტორია.....111

ელენა სიმონატო & ირინა ტომიერ შახოვსკაია

გეოლინგვისტიკიდან სოციოლინგვისტიკამდე: ენის შენარჩუნებისა და ცვლილების ახსნა შავი ზღვისპირეთის შვეიცარიულ ფრანგულ თემში.....179

ნაგი ტიუნდუ

ონლაინლექსიკონების პედაგოგიური პოტენციალის შესახებ.....181

დავიდ უპერი

ჩინური გრამატიკოლოგიის ისტორიის პერიოდიზაცია.....183

ლია ქაროსანიძე

დიონისე თრაკიელის გრამატიკის ქართული თარგმანი.....136

რამაზ ქურდაძე, მაია ლომია, ქეთევან მარგიანი & ნინო ჭუმბურიძე

„ვილაცა“ განუსაზღვრელი ნაცვალსახელის სტრუქტურულ-სემანტიკური ანალიზი ქართველურ ენებში.....146

ნასრინ ღასემი

კონოტაციის კონცეფციები ლუი იელმსლევისა და როლან ბარტის თეორიებში: შედარებითი ანალიზი.....128

მოჰამედ ამინ შაკერი & ნასრინ ღასემი

მეცნიერულობა და ენათმეცნიერება: კვლევა სოსიურისეული და იელსმლევისეული პერსპექტივებიდან.....174

ნინო შარაშენიძე

მოდლობის სისტემის განვითარება ქართულში და მისი კვლევის ისტორია საქართველოში.....177

ისრაელ ჩავესი

ნიშანი, ნიშნის ტიპოლოგია და სუბიექტურობის პრობლემა ადრეულ ფუნქციონალურ ენათმეცნიერებასა და სემიოლოგიაში.....109

კლაუდია ჩიჩერკია

ენის – როგორც ორგანიზმის გაგებიდან უნივერსალურ გრამატიკამდე.....116

თამარ ჭეიშვილი

ქართული ენის მისიონერული გრამატიკა – *Anonymi Grammatica & Vocabularium Linguae Georgianae (MS A-1455)*.....113

ანა ჭკუასელი

მისიონერული ლინგვისტიკის ტრადიცია საქართველოში.....114

ტაპას ხანრა & მალჰარ ა კულკარნი

დისკურსული კავშირების განვითარების ისტორია პანინისეულ გრამატიკულ ტრადიციაში.....141

ბჰაქტი ჯადჰავი & მალჰარ კულკარნი

პოეტური შთაბეჭდილების ფარული სიღრმეების გამოაშკარავება: „კამატკარას“ ისტორიული გამოკვლევა და მისი გადაკვეთა „უპამასთან“.....134

გრიგოლ ჯოხაძე

დიაქრონიული პოეტიკისა და პოეტური ენის ევოლუციის საკითხისათვის.....135

კამიელ ჰამანსი

როგორ გამოიწვია ნაციონალიზმისა და ლინგვისტური დილექტანტიზმის კავშირმა
ნიდერლანდური ენის ემანსიპაცია.....130

კიტი ჰაუბერი

გერმანულ-უნგრული და უნგრულ-გერმანული ჯიბის ლექსიკონი (1835-1838) უნგრული
ენის რეფორმის ფონზე.....132

თემატური სემინარები

კომპოზიციურობა, ზე- თუ ქვეჯამურობა? ნაწილი და მთელი ენაში

მარკო პასაროტი

მონაცემებიდან ცოდნამდე: ლინგვისტური კომპიუტერული ტექნოლოგია ძველი
ენებისთვის.....199

სავინა რენო

არტიკულაციიდან სატურაციამდე და მის მიღმა: ნაწილისა და მთელის ურთიერთობა
ენათმეცნიერულ მეტაენაში.....201

მალგოჯატა სულიხ-კაული

ფორმაუცვლელი სიტყვების როლი წინადადების მნიშვნელობაში. სანსკრიტის
ადრეული გრამატიკოსების პოზიცია.....203

მარია პაოლა ტენკინი

მეტყველების აქტის თეორია და მრავალაქტიანი სემანტიკა.....205

მარია ტიმოშჩუკი

ლათინურ-ბერძნულის მონაცვლეობა ერაზმუსის თეორიაში.....207

ალდო ფრიჯერიო

კომპოზიციურობა და მისი საზღვრები.....197

ლორენცო ჩიგანა

ქვე- თუ ზეჯამურობა? სემანტიკური არასპეციფიკურობის შემთხვევა.....195

ენობრივი განათლება როგორც პოლიტიკური პროგრამა იდეათა ისტორიაში

ალიხე ორუ

ეროვნული თვითშეგნება და ენობრივი განათლება XIX საუკუნის იტალიაში.....210

მარია კიარა პოცონი

დემოკრატიული ლინგვისტური განათლებისაკენ: მიგნებები გრამშისა და დე მაუროს კვლევებში.....212

პიეტრო რესტანეო

შენება ხალხების, შენება ერების: ენის სწავლება იტალიასა და სსრკში.....214

მიკელა ტარდელა

დემოკრატია და ენობრივი განათლება იტალიაში: ჯუზეპე ლომბარდო რადიჩედან ტულიო დე მაურომდე.....216

ნიკო მარის ლინგვისტური სკოლა საბჭოთა და ევროპულ კონტექსტში

მეთიუ ალენი

კავკასიის დატანა რუკაზე: გეოგრაფიული აზროვნების წარმოშობა, გავლენა და ფუნქცია ნიკო მარის შრომებში.....220

ბორის გასპაროვი

ნიკო მარი როგორც ფუტურისტი ეტიმოლოგისტი.....223

ალექსანდერ დმიტრიევი

რა დოზით იყო შესაძლებელი მარქსიზმი 1920-იანი და 1930-იანი წლების ლინგვისტიკაში.....222

სებასტიენ მორე

ნიკო მარის „რჩეულ შრომების“ წინასიტყვაობები: მოსამზადებელი კვლევა.....224

პატრიკ სერიო

ნიკო მარი და ენისა და აზროვნების კავშირი: ენის დასავლური ფილოსოფიის ეპიზოდი?.....225

ვიტორიო ს. ტომელერი

ნიკო მარის მრავალფეროვანი სამყაროები: არადისციპლინირებული ადამიანის დისციპლინური პარადოქსები.....226

ნორმა და ენობრივი შეგრძნება სოსიურისეული ენათმეცნიერების ირგვლივ

ფილოზოფია დიოდატო

„ნორმა“ სოსიურის შემდგომ დისკუსიაში ენასა და მეტყველებაზე.....232

ჯუზეპე დ'ოტავი

ფერდინანდ დე სოსიურის „სენტიმენტალური ეტიმოლოგიები“.....234

ჯუზეპე კოზენცა, ლორენცო ჩივანა

ენობრივი შეგრძნება და ემოციური განზომილება შარლ ბალისთან და ლუი იელსმლევთან.....230

ემანუელე ფადა

ენის ნორმირება სოსიურთან: ნებასა და წესს შორის.....235

გეპირმეტყველება და წერა ენობრივი ცოდნის შექმნაში

ხოსე ედიკარლოს დე აკინო

ლიტერატურა, როგორც გეპირი/წერილობითი განსხვავების ელემენტი გრამატიკაში.....239

ანამარია კურეა

გეპირმეტყველების ადგილი მეტყველების ლინგვისტიკის ჟენევის პროგრამაში: „გამოხატვა“ შარლ ბალისა და ალბერ სეშესთან.....241

ვანიზი გომეს მედეირუსი

მარიელ ფრანკუს ლექსიკონი: გეპირი და წერილობითი მეტყველება სიტყვა-სტატიის შედგენისას.....245

კაროლინა როდრიგეს-ალკალა

გეპირმეტყველების უპირატესობა გუარანის გრამატიზაციაში.....247

ანა კლაუდია ფერნანდეს ფერეირა

წმინდა წერილის ეკონომია გეპირმეტყველებაში, გეპირმეტყველება წმინდა წერილის ეკონომიაში: ლინგვისტური იდეების ისტორიაში დაბრუნების დაუსრულებელი ეფექტები.....243

პლურიცენტრული წვლილი პორტუგალიური ლინგვისტიკის ისტორიოგრაფიაში: მარია ელენა დე მოურა ნევესის (1931–2022) პატივსაცემად

კარლოშ ასუნშანი & გონშალო ფერნანდესი

ვარიაციის ცნება პირველ პორტუგალიურ მეტალინგვისტურ ტექსტში (1536)251

დიანა ლუს პესოა დი ბარუსი

გრამატიკის დისკურსი: გამოყენებითი გრამატიკის საკითხი.....253

როლფ კემლერი

პორტუგალიური ენის შესავალი პორტუგალიის საშუალო სკოლებში.....257

მარლი კვადროს ლეიტე

მარია ელენა დე მოურა ნევესის ლინგვისტური იდეები ენის ნორმასა და გამოყენებაზე: ისტორიოგრაფიული პერსპექტივა.....259

ტერეზა მორა

ზმნის სინტაქსური ცვლილება პორტუგალიურ-ფრანგულ გრამატიკაში („*Maitre portugais ou Nouvelle*“) ანტონიო ვიეირა ტრანსტაგანოს პორტუგალიურ და ინგლისურ გრამატიკებთან მიმართებით (1799)260

კრისტინა მურუ

ფუნქციური ასპექტები ტამილური ენის მისიონერულ გრამატიკაში.....262

ეზრა ნიამპოკა & გონშალო ფერნანდესი

დომინგუს ვიეირა ბაიანუს (1886-1952) წვლილი ანგოლის ენების გრამატიკულ აღწერებში.....263

კლემილტონ ლოპეს პინიეირუ & მატეუს პარდუჩი სუარეს დე ლიმა

ტექსტის ცნების ისტორიულ-ეპისტემოლოგიური აგებულება ტექსტურ-ინტერაქტიულ პერსპექტივაში.....265

სინთია სიკეირა

პორტუგალიური ენის ელემენტარული გრამატიკა (1877) და პორტუგალიური გრამატიკა (1897): ემპირიუ ჟოზე დუს სანტუსის ლინგვისტური იდეების ანალიზი....266

გონშალო ფერნანდესი, კარლოშ ასუნშანი & ეზრა ნიამპოკა

პირველი ნაწარმოებები აფრიკულ ენებზე და მათი გავლენა ბრაზილიურ პორტუგალიურზე.....254

სოციალური კაპიტალი და მეცნიერის პიროვნება: კავკასიური ენათმეცნიერების დამფუძნებელი მამები

დმიტრი ასრათიანი

ანდერს იოჰან შოგრენი როგორც ოსური ბიბლიის პროექტის ეგზეგეტიკოს-რედაქტორი და კურატორი.....271

ნაირა ბეპიევი & ნინო პოპიაშვილი

ქართული ანბანით შესრულებული ოსური ხელნაწერები და მათი კვლევის ისტორია.....273

მარინე ივანიშვილი & ნანა მირაშვილი

ანტუან მეიე: წერილები ტფილისიდან და სომხეთიდან.....276

ლევონი ს. ჩეკინი

იულიუს ფონ კლაპროთი და პეტერბურგის მეცნიერებათა აკადემია.....275

ეროვნული ენების დაბადების ასახვა გრამატიკებში

რეა დელვერუდი

თანამედროვე ბერძნული ენის ადრეული გრამატიკოსები: ევროპული ადგილობრივი ენის ემანსიპაციის ნელი პროცესი.....283

ანა დენტელა

„არ არის ენა, არ არის ერი“: სინტაქსური ტერმინები კერალის მისიონერულ გრამატიკებში.....285

პაოლა კოტიჩელი-კურასი

უწყვეტობა და მისი დარღვევა მეტაენის გავებაში შუა საუკუნეებსა და ახალ დროში: ადრეული პერიოდის იტალიელი გრამატიკოსები.....280

ვირჟინია ანდრეა გარიდუ მერიელისი

პორტუგალიური ენის გრამატიკა (1540), როგორც კულტურული იდენტობის გამოხატულება.....288

კრისტინა მურუ

ტამილური ენის სტანდარტიზაციის გზა: ტამილური ენის გრამატიკის წინაპირობების სოციალურ-პრაგმატული ანალიზი (XVII-XIX საუკუნეები).....291

გერდა ჰასლერი

განსაზღვრული თუ განუსაზღვრელი? მარტივი და რთული პერფექტის აღწერის პრობლემები ადრეულ ფრანგულ და ესპანურ გრამატიკებში.....287

ლექსიკოგრაფიის ისტორია: ენის ვარიაცია ორენოვან ლექსიკოგრაფიაში (1500-1900)

ანტონელა ამატუცი

ჯოვანი ვენერონის იტალიური და ფრანგული ლექსიკონი (1681) და მისი შემდგომი ადაპტაციები: ენის ვარიაციის განვითარება ორენოვან ლექსიკოგრაფიაში.....294

გაბრიელ ანტონის დე არაუჟუ & ჩენგლინ ჭუ

წერის რიგითობა პირველ პორტუგალიურ-ჩინური ლექსიკონში.....296

ელერტ იოჰანსონი

ადრეული ისლანდიური სამენოვანი ლექსიკონი.....300

ისპერანსა კარდირა

პორტუგალიური ორენოვანი ლექსიკოგრაფიის წინაისტორია.....298

მაქსიმ მალე

საფუძვლიანი ვარაუდი? რენესანსის ებრაულ-ლათინური ლექსიკა და მთარგმნელობითი შედეგები.....302

ნიკოლა მაკლელანდი

მეტალინგვისტური მარკირება ინგლისურ-გერმანული ორენოვანი ლექსიკოგრაფიის ისტორიაში: შემთხვევის ანალიზი მეცხრამეტე საუკუნის დასაწყისიდან.....304

იჩირო ტაიდა

რელიგიური ტერმინები ლათინურ, პორტუგალიურ და იაპონურ ლექსიკონში.....306

ელიზავეტა ციმონტი

ფრანსუა ალმას ნიდერლანდური და ფრანგული ენების ლექსიკონი (1710): ფრანგული ენის პრიზმიდან დანახული ნიდერლანდური ენა.....308

დასავლური ზოგადი ენათმეცნიერება და ჩინეთი: 101 წელი ხუ ილუს ჩინური სალაპარაკო ენის საფუძვლების შექმნიდან

იუხანგ ლიუ

სეპირ-უორფის ჰიპოთეზის გავრცელება ჩინეთში: არასწორი გაგება და არა მხოლოდ.....314

ელვინ მენგი

სინოფონური პოეტიკიდან ევრაზიულ ენათმეცნიერებამდე: Les mots vides
თანამედროვე სამყაროში.....316

ჩანგლიანგ ციუ

ჩინური მონაცემები ნ. ს. ტრუბეცკოს ფონოლოგიურ შრომებში: რამდენად სანდოა
ძეორადი ყაროები?.....317

თიენწე ხუ

გავრცელების პრობლემა: ანდრე მარტინეს ფუნქციური ლინგვისტიკა ჩინეთის
აკადემიურ გარემოში.....312

კონფერენციის მონაწილენი.....320

Contents

Program of ICHoLS XVI

Monday, 26 August, 2024.....	61
Tuesday, 27 August, 2024.....	63
Wednesday, 28 August, 2024.....	71
Thursday, 29 August, 2024.....	78
Friday, 30 August, 2024.....	84

Keynote Speakers

Edward Finegan

On the Intersection of Religion and Nationalism in Lexicography: Three Historical Developments.....	88
---	----

Gerda Hassler

Kant's challenge to the theory of language.....	90
---	----

Abstracts of Sessions

Tsiuri Akhvlediani & Marina Kuratashvili

Particularités de Décodage de la Phraséologie Française Historique (XVII – XVIII siècles)	94
---	----

Marine Aleksidze

Syntactic Aspects of Linguistic Research by Jerzy Kurylowicz.....	96
---	----

Rossella Amendolara

Echoes of Linguistic Naturalism: Warburton's Language Genesis and Its Impact on 18th-Century French Enlightenment Discourse.....	97
--	----

Thayná Ananias

The facets of the relationship between sound and meaning after Cratylus and before Saussure: a historical review of arbitrariness and iconicity.....	99
--	----

Aleksey Andronov

Polivanov's Manuscripts Among the Unpublished Articles of "Literaturnaya Enciklopediya" (1929–1939).....	101
--	-----

Lia Bakuradze	
The Social and Dialectal Stratification of the Georgian Language in Sulkhan-Saba Orbeliani's "Georgian Dictionary".....	103
Marine Beridze & Zakharia Pourtskhvanidze	
Why Georgian Language Islands Are Writing a Different History and Why It is Time to Rethink Tradition.....	105
Tinatin Bolkvadze	
Linguistics in Twentieth Century Georgia: Main Trends.....	107
Israel Chávez	
Sign, Sign Typology and the Problem of Subjectivity in Early Functional Linguistics and Semiology.....	109
Lin Chalozin-Dovrat	
The Spatial Priority Thesis: How to Study Its History.....	111
Tamar Cheishvili	
Missionary Grammar of the Georgian Language <i>Anonymi Grammatica & Vocabularium Linguae Georgianae (MS A-1455)</i>	113
Ana Chkuaseli	
Missionary Linguistic Tradition in Georgia.....	114
Claudia Cicerchia	
From Language as Organism to Universal Grammar.....	116
Chelsea Clark	
The History of Versification as an Object of Linguistics: Marina Tarlinskaja and the Problem of Determining the Stress of Monosyllabic Words in English Verse.....	118
Maria Pia Ester Cristaldi	
Framing languages through names: "Ottoman" and "Turkish" between the Late Ottoman and the Early Turkish Republican Eras.....	119
Maia Damenia	
Approaches to the Inculturation in the Linguistic Environment and Lexicographical Literature in Georgia – <i>Emmanuele da Iglesias, Grammatica & Dizionario Italiano-Georgiano e Georgiano-Italiano</i>	121
Nino Doborjginidze	
From the History of Old Georgian Practical Grammar and Hermeneutics.....	123
Nino Doborjginidze, Elene Tatishvili & Nino Mataradze	
Conceptual Metaphors of Translation in Medieval Georgia.....	125

Jasper Eeckhout

Goropius Becanus' Theories Beyond the Language Studies? The Primacy of Dutch in the First Logic Textbooks in the Vernacular.....126

Nasrin Ghasemi

Conceptions of Connotation in Hjelmslev's and Barthes' Theories: A Comparative Analysis.....128

Camiel Hamans

How a marriage of nationalism and linguistic dilettantism led to the emancipation of Dutch.....130

Kitti Hauber

The German-Hungarian and Hungarian-German Pocket Dictionary (1835-1838) From the Perspective of the Hungarian Language Reform.....132

Bhakti Jadhav & Malhar Kulkarni

Linguistic contribution and explanation of Camatkāra : A Historical Overview.....134

Grigol Jokhadze

Towards the Issue of Diachronic Poetics and the Evolution of Poetic Language.....135

Lia Karosanidze

On the Georgian Translation of the Grammar of Dionysius Thrax.....136

Artemij Keidan

Champollion and the Runes.....138

Rolf Kemmler

Die Mundarten Württembergs (1928): A Forgotten Elementary Grammar of the Swabian Language.....139

Tapas Khanra & Malhar A Kulkarni

History of the Development of Discourse Relations in the Paninian Grammatical Tradition.....141

Yuri Kleiner

Consonant Shifts According to Jakob Grimm and Rasmus Rask: Change vs. Typology.....142

Carita Klippi

Language Acquisition as an Emerging Field of Study in the Late 19th Century France.....144

Ramaz Kurdadze, Maia Lomia, Ketevan Margiani, & Nino Tchumburidze

The Structural-Semantic Analysis of the Indefinite Pronounviyaca “somebody” / “someone” in Kartvelian Languages.....146

Mateus Parducci Soares de Lima	
Echoes of Coserian Linguistics: Exploring the Concept of Universal Level of Language in Contemporaneity.....	148
Bernd Marizzi	
La Temática Bélica en los Manuales de Lengua Alemana Hechos en España Antes de 1970.....	150
Maia Matchavariani	
Materials for the History of Georgian Theological Terminology (Based on the Georgian Translations of the Homilies of Gregory of Nazianzus)	151
Virginia Andrea Garrido Meirelles & Rachel Lourenço	
Indigenous Loans in Bartlett (1848), Pickering (1816), and Webster (1828)	153
Dimitrios Meletis	
Between Dependency and Autonomy: The Relationship Between Speech and Writing in Early Structuralist <i>Schriftlinguistik</i> and Its Impact on Concepts of the Study of Writing.....	155
David Moore	
A History of a Vertical Vowel Analysis for Australian Languages.....	157
Andrei Onighi	
Iconicité à l'anglaise et iconicité à la française: différences épistémologiques.....	159
Tamar Otkhmezuri	
Ephrem Mtsire – the Eleventh Century Georgian Grammarian.....	161
Andy Peetermans	
How Numerals Got to Count for Something: On the ‘numeric turn’ in Sixteenth-century Grammar Writing.....	162
Clemilton Lopes Pinheiro	
Genesis of the notion of integral linguistics in the work of Eugenio Coseriu.....	164
Stefan Rabanus & Barbara Vogt	
The Role of Contact in the History of Research on the German Language Islands in the Southeastern Alps: <i>German Language Islands, Language Change, Dialectology, Multilingualism</i>	165
Federica Ruggiero	
The Historical Linguistic Problem of Irony and the Insights of the “Romantic Irony” for Contemporary Perspectives.....	167
Daniel Russo & Angela Andreani	
A review of the metalinguistic terminology in R.C. Alston’s collection of texts regarding Cant and Dialects.....	169

Priyanka Salekar & Malhar Kulkarni	
Concept of bhāva: Genesis and Exploration in Pāṇinian Grammatical Tradition.....	171
Mohammad Amin Shakeri & Nasrin Ghasemi	
Scientificity and Linguistics: An Investigation through Saussurean and Hjelmslevian Perspectives.....	174
Nino Sharashenidze	
The Development of the System of Modality in Georgian and the History of its Investigation in Georgia.....	177
Elena Simonato & Irina Thomières Shakhovskaya	
From Geolinguistics to Sociolinguistics: Explaining Language Maintenance and Shift in the Swiss French Community on the Black Sea Coast.....	179
Nagy Tünde	
On the Pedagogical Potential of Online Dictionaries.....	181
David Uher	
Periodization of History of Chinese Grammatology.....	183
Goran Vaage	
Three Stages in the History of Linguistic Research on Japanese Personal Pronouns, or So-called Words for Person.....	185
Jean-Louis Vaxelaire	
A Pre-Kripkean History of the Semantics of Proper Names.....	186
Yekaterina Yakovenko	
Fostering Academic Scholarship and Cooperation: First International Linguistic Congresses.....	187
Daria Zalesskaya	
"...in and for itself". Didactic influence?	189
Thematic Workshops	
 Compositionality, over- or under- Summativity? Parts & wholes in Language and Languages	
Lorenzo Cigana	
Under- or oversummativity? The Case of Semantic Underspecification.....	195
Aldo Frigerio	
The Compositionality and Its Limits.....	197
Marco Passarotti	
From Data to Knowledge (towards Wisdom) in Linguistic Computing for Ancient Languages.....	199

Savina Raynaud

From Articulation to Saturation and beyond: parts-and-wholes relationship in language sciences metalanguage.....201

Malgorzata Sulich-Cowley

Contribution of Indeclinables to Sentence Meaning. Position of Early Modern Sanskrit Grammarians.....203

Maria Paola Tenchini

Speech Act Theory and Multi-act Semantics.....205

Mariia Timoshchuk

Latin-Greek Code-switching in Erasmus' Writing Theory.....207

Language Education as a Political Program in the History of Ideas**Alice Orrù**

National Consciousness and Language Education in Italy in the XIX Century.....210

Maria Chiara Pozzoni

Towards a Democratic Linguistic Education: Insights from Gramsci's and De Mauro's Scholarship.....212

Pietro Restaneo

Building peoples, Building nations. Language Education Between Italy and USSR.....214

Michela Tardella

Democracy and Language Education in Italy: from Giuseppe Lombardo Radice to Tullio de Mauro.....216

Nikolay Marr's Linguistic School in the Soviet and European Context**Matthew Allen**

Placing the Caucasus on the map: the origin, influence, and function of geographical thinking in the work of N. Marr.....220

Alexander Dmitriev

How Much Marxism(s) Was Possible in the Linguistics of the 1920s and 1930s.....222

Boris Gasparov

Marr, a Futurist Etymologist.....223

Sébastien Moret

The Introductions to Marr's Izbrannye Raboty: an Exploratory Study.....224

Patrick Sériot

Marr and the language-and-thought connection: an episode of Western philosophy of language?225

Vittorio S. Tomelleri

Marr's Varied Worlds: Disciplinary Paradoxes of an Undisciplined Person.....226

Norm and Linguistic Feeling Around Saussurean Linguistics**Giuseppe Cosenza & Lorenzo Cigana**

Le sentiment linguistique et la dimension affective chez Ch. Bally et L. Hjelmslev.....230

Filomena Diodato

La « norme » dans le Débat Postsaussurien sur langue et parole.....232

Giuseppe D'ottavi

“Les Étymologies Sentimentales” de Ferdinand de Saussure.....234

Emanuele Fadda

Sentiment Linguistique et Volonté chez Ferdinand de Saussure.....235

Orality and writing in the production of linguistic knowledge**José Edicarlos de Aquino**

La Littérature comme Élément de la Distinction Oral/Écrit dans les Grammaires.....239

Anamaria Curea

Représentations de l'Oral/de l'Oralité dans le Programme Genevois d'une Linguistique de la Parole: La « Science de l'Expression » chez Charles Bally et Albert Sechehaye.....241

Ana Cláudia Fernandes Ferreira

A Economia Escriturística na Oralidade, a Oralidade na Economia Escriturística: Infundáveis Efeitos de Retorno na História das Ideias Linguísticas.....243

Vanise Gomes Medeiros

Dicionário Marielle Franco: Reflexões sobre Oralidade e Escritura na Formulação dos Verbetes.....245

Carolina Rodríguez-Alcalá

O Primado da Oralidade na Gramatização do Guaraní.....247

Pluricentric Contributions to the Historiography of Portuguese Linguistics: Scholar Maria Helena de Moura Neves (1931-2022)

Carlos Assunção & Gonçalo Fernandes

O Conceito de Variação no Primeiro Texto Metalinguístico Português (1536)251

Diana Luz Pessoa de Barros

Le Discours de la Grammaire: La Question des Grammaires d'Usage.....253

Gonçalo Fernandes, Carlos Assunção & Ezra Nhampoca

As Primeiras Obras de Línguas Africanas e a sua Repercussão no Português do
Brasi.....254

Rolf Kemmler

A Introdução da Língua Portuguesa no Sistema Liceal Português.....257

Marli Quadros Leite

Linguistic Ideas of Maria Helena de Moura Neves on Language Norm and Usage:
Historiographical Perspective.....259

Teresa Moura

Comportamento sintático do verbo na gramática *Maitre portugais ou Nouvelle
grammaire portugaise et françoise, composée d'après les meilleurs grammaires et,
particulièrement, sur la portugaise et angloise d'Antoine Vieyra Transtagano
(1799)*.....260

Cristina Muru

Functional aspects in missionary grammars of Tamil.....262

Ezra Nhampoca & Gonçalo Fernandes

Contributos do Pe. Domingos Vieira Baião, CSSp (1886-1952), para a Gramaticografia
das Línguas Angolanas.....263

Clemilton Lopes Pinheiro & Mateus Parducci Soares de Lima

A construção histórico-epistemológica do conceito de texto na Perspectiva Textual-
Interativa.....265

Cinthia Siqueira

Grammatica Elementar da Lingua Portugueza (1877) e Grammatica Portugueza (1897):
uma análise das ideias linguísticas de Hemetério José dos Santos.....266

Social Capital and Academic Personality: Founding Fathers of Caucasian Linguistics

Dmitrii Asratian

Anders Johan Sjögren as an exegetical checker and curator of the Ossetian Bible
project.....271

Naira Bepiev & Nino Popiashvili	
Ossetian manuscripts based on the Georgian alphabet and their research history.....	273
Leonid S. Chekin	
Julius von Klaproth and the St. Petersburg Academy of Sciences.....	275
Marine Ivanishvili & Nana Mirashvili	
Letters from Tiflis and Armenia.....	276
 The birth of national languages mirrored by their grammars in perspective	
Paola Cotticelli-Kurras	
Continuity and discontinuity in metalanguage awareness between Middle Ages and the Modern Age: the early Italian grammars.....	280
Rea Delveroudi	
Modern Greek Early Grammars: The Slow Emancipation Process of a European Vernacular.....	283
Anna Dentella	
“Nulla lingua, nulla natio”: Syntactical Terms in Missionary Grammars of Kerala.....	285
Gerda Hassler	
Definite or indefinite? Problems of describing the simple and compound perfect in early French and Spanish grammars.....	287
Virginia Andrea Garrido Meirelles	
Grammatica da Língua Portuguesa (1540) as an Expression of Cultural Identity.....	288
Cristina Muru	
The path for Tamil standardization: a socio-pragmatic analysis of Tamil grammar prefaces (17th-19th centuries).....	291
 The History of Lexicography: Language Variation in Bilingual Lexicography 1500-1900	
Antonella Amatzuzi	
Le Dictionnaire Italien et François de Giovanni Veneroni (1681) et Ses Adaptations Successives: l’Avancée de la Variation Linguistique dans la Lexicographie Bilingue.....	294
Gabriel Antunes de Araujo & Chenglin Zhu	
The Order of Writing in the Compilation of the First Portuguese-Chinese Dictionary.....	296

Esperança Cardeira	
On the Pre-history of Portuguese Bilingual Lexicography.....	298
Ellert Johannsson	
Insights from an early Icelandic trilingual Dictionary.....	300
Maxime Maleux	
Educated Guessing? Renaissance Hebrew-Latin Lexica and Translational Consequences.....	302
Nicola McLelland	
Metalinguistic labelling in the history of English/German bilingual lexicography: case studies from the early nineteenth century.....	304
Ichiro Taida	
Religious Terms in the Dictionarium Latino Lusitanicum, ac Iaponicum.....	306
Elizaveta Zimont	
François Halma's Woordenboek der Nederduitsche en Fransche Taalen (1710): Dutch Seen Through a French Lens.....	308
Western General Linguistics and China: 101 Years after Hu Yilu's Rudiments of the Chinese Spoken Language	
Tianze Hu	
Unveiling the Dissemination Challenges: André Martinet's Functional Linguistics in the Chinese Academic Landscape.....	312
Yuhang Liu	
Dissemination of Sapir-Whorf Hypothesis in China: Misunderstanding and Beyond.....	314
Elvin Meng	
From Sinophone Poetics to Eurasian Linguistics: Les mots vides in the (Early) Modern World.....	316
Changliang Qu	
Chinese Data in N.S. Trubetzkoy's Phonological Works: How Much Are Second-Handed Sources Reliable?.....	317
Participants of ICHoLS XVI.....	338

პროგრამა

ორშაბათი, 26 აგვისტო, 2024

11.00-12.00 რეგისტრაცია

12.00-13.00 კონფერენციის განხილვა ოსუ სანაქტო დარბაზი

გივი მიქანაძე

საქართველოს პარლამენტის განათლების, მეცნიერებისა და ახალგაზრდულ საქმეთა კომიტეტის თავმჯდომარე

გიორგი ამილახვარი

საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების მინისტრი

აკად. ჯაბა სამუშია

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორი

პროფ. დარეჯან თვალთვაძე

თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის დეკანი

პროფ. გიორგი ალიბეგაშვილი

სახელმწიფო ენის დეპარტამენტის თავმჯდომარე

13.00-14.00 თინათინ ბოლქვაძე

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

ენათმეცნიერება მეოცე საუკუნის საქართველოში: ძირითადი ტენდენციები

14.30-15.00 შესვენება

15.00-18.00 კლენდარული სესია ოსუ სანაქტო დარბაზი

ქართული საენათმეცნიერო ზურის ისტორია

თავმჯდომარე: თინათინ ბოლქვაძე

15.30-16.00 ნინო დობოტყვინიძე

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

ძველი ქართული პრაქტიკული გრამატიკისა და ჰერმენევტიკის ისტორიიდან

16.30-17.00

ლია ქაროსანიძე

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

დიონისე თრაკიელის გრამატიკის ქართული თარგმანი

ორშაბათი, 26 აგვისტო, 2024

17.00-17.30 თამარ ოთხმეზური

ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, საქართველო

ეფრემ მცირე – XI საუკუნის ქართველი გრამატიკოსი

17.30-18.00 მაია მაჭავარიანი

ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, საქართველო

მასალები ქართული თეოლოგიური ტერმინოლოგიის ისტორიისათვის (გრიგოლ ნაზიანზელის ჰომილიების ქართული თარგმანების საფუძველზე)

18.00-19.00 კულტურული პროგრამა

19.00-20.00 მიღება თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის

რექტორის, აკად. ჯაბა სამუშიას სახელით

სამშაბათი, 27 აგვისტო, 2024

9.00-10.00 რეგისტრაცია

10.00-11.00 მოწვეული მომხსენებელი ოსუ სანაქტო დარბაზი

თავმჯდომარე: გონშალო ფერნანდესი

გერდა ჰასლერი

პოტსდამის უნივერსიტეტი, გერმანია

კანტის დამოკიდებულება ენის თეორიისადმი

11.00-11.30 შესვენება

11.30-13.00 I სესია ოსუ სანაქტო დარბაზი

ინტეგრაციული ენათმეცნიერება და

უნივერსალური გრამატიკა

თავმჯდომარე: კლემილტონ ლოპეს პინიერიუ

11.30-12.00 მათეუს პარდუჩი

რიუ-გრანდი-დუ-ნორტის ფედერალური უნივერსიტეტი, ბრაზილია

კოსერეუსელი ლინგვისტიკის გამოცხადი: ენის უნივერსალური დონის
კონცეპტის კვლევა თანამედროვეობაში

12.00-12.30 კლემილტონ ლოპეს პინიერიუ

რიუ-გრანდი-დუ-ნორტის ფედერალური უნივერსიტეტი, ბრაზილია

ინტეგრაციული ლინგვისტიკის ცნების წარმოშობა ეუჯენ კოსერეუს კვლევებში

12.30-13.00 კლაუდია ჩიჩერკია

რომის საპიენცის უნივერსიტეტი, იტალია

ენის – როგორც ორგანიზმის გაგებიდან უნივერსალურ გრამატიკამდე

11.30-13.00 II სესია ოსუ მუზეუმი

ენა და აზროვნება: ენის წარმოშობა, ენის ათვისება,

ენობრივი დარღვევები

თავმჯდომარე: კარიტა კლიპი

სამუშაო, 27 აგვისტო, 2024

11.30-12.00 როსელა ამენდოლარა

რომის საპიენცის უნივერსიტეტი

ლინგვისტური ნატურალიზმის გამოცხადება: უორბერტონის ენის წარმოშობა და მისი გავლენა XVIII საუკუნის ფრანგული განმანათლებლობის დისკურსზე

12.00-12.30 კარიტა კლიპი

ტამპერეს უნივერსიტეტი, ფინეთი

ენის ათვისება, როგორც მეცნიერების ახალი დარგი XIX საუკუნის ბოლო პერიოდის საფრანგეთში

11.30-13.00 III სესიონი აუდიტორია 02

მისიონერული ენათმეცნიერება

თავმჯდომარე: თინათინ ბოლქვაძე

11.30-12.00 ანა ჭკუასელი

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

მისიონერული ლინგვისტიკის ტრადიცია საქართველოში

12.00-12.30 მაია დამენია

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

ინკულტურაციის მიდგომები საქართველოს ენობრივ გარემოსა და ლექსიკოგრაფიულ ლიტერატურაში – *Emmanuele da Iglesias, Grammatica & Dizionario Italiano-Georgiano e Georgiano-Italiano*

12.30-13.00 თამარ ჭეიშვილი

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

ქართული ენის მისიონერული გრამატიკა – *Anonymi Grammatica & Vocabularium Linguae Georgianae (MS A-1455)*

11.30-13.00 I თემატური სემინარი აუდიტორია 06

ენობრივი განათლება როგორც პოლიტიკური პროგრამა იდენტობის ისტორიაში

თავმჯდომარე: პიეტრო რესტანელი

სამუშაბათი, 27 აგვისტო, 2024

11.30-12.00 პიეტრო რესტანეო

ევროპული ინტელექტუალური ლექსიკისა და იდეების ისტორიის ინსტიტუტი, იტალია

შენება ხალხების, შენება ერების: ენის სწავლება იტალიასა და სსრკ-ში

12.00-12.30 ალიხე ორუ

რომის საპიენცის უნივერსიტეტი, იტალია

ერთგვული თვითშეგნება და ენობრივი განათლება XIX საუკუნის იტალიაში

11.30-13.00 II თამაშური სემინარი აუდიტორია 107

კლურიცენტრული ფვლილი პორტუგალიური ლინგვისტიკის ისტორიოგრაფიაში: მარია ელენე დე მოურა ნეპესის (1931–2022) პატივსაცემად

თავმჯდომარე: გონშალო ფერნანდესი

11.30-12.00 კარლოშ ასუნშანი & გონშალო ფერნანდესი

ტრამ-უჟ-მონტიშისა და ალტუ-დოურუს უნივერსიტეტი, პორტუგალია

ვარიაციის ცნება პირველ პორტუგალიურ მეტალინგვისტურ ტექსტში (1536)

12.00-12.30 ტერეზა მორა

ტრამ-უჟ-მონტიშისა და ალტუ-დოურუს უნივერსიტეტი, პორტუგალია

ზმნის სინტაქსური ცვლილება პორტუგალიურ-ფრანგულ გრამატიკაში („Maitre portugais ou Nouvelle“) ანტონიო ვიეირა ტრანსტაგანოს პორტუგალიურ და ინგლისურ გრამატიკებთან მიმართებით (1799)

12.30-13.00 როლფ კემლერი

ტრამ-უჟ-მონტიშისა და ალტუ-დოურუს უნივერსიტეტი, პორტუგალია

პორტუგალიური ენის შესავალი პორტუგალიის საშუალო სკოლებში

13.00-14.00 სადილი

14.00-15.00 IV სესია ოსუ მუზეუმი

ენობრივი ემანსიპაცია და ენობრივი დამოკიდებულებები

თავმჯდომარე: კამიელ ჰამანსი

14.00-14.30 კამიელ ჰამანსი

ამსტერდამის უნივერსიტეტი, ნიდერლანდების სამეფო / ადამ მიცკევიჩის სახელობის უნივერსიტეტი, პოლონეთი

სამუშაო, 27 აგვისტო, 2024

როგორ გამოიწვია ნაციონალიზმისა და ლინგვისტური დილემანტიზმის
კავშირმა ნიდერლანდური ენის ემანსიპაცია

14.30:15.00 იასპერ ეკჰაუტი

ლუვენის კათოლიკური უნივერსიტეტი

გორბოუს ბეკანუსის თეორიები ენის შესწავლის მიღმაა? ნიდერლანდური ენის
უპირატესობა ადგილობრივ ენებზე შექმნილ ლოგიკის პირველ
სახელმძღვანელოებში

15.00:15.30 ბერნდ მარიცი

მადრიდის კომპლუტენსის უნივერსიტეტი

ომის თემა ესპანეთში 1970 წლამდე გამოცემულ გერმანულენოვან
სახელმძღვანელოებში

14.00-15.30 III თემატური სემინარი ოსუ სტაქტო ფარბანო

ეროვნული ენების დიპლომის ასახვა პრაგმატიკაში

თავმჯდომარე: პაოლა კოტიჩელი-კურასი

14.00-14.30 პაოლა კოტიჩელი-კურასი

ვერონის უნივერსიტეტი, იტალია

უწყვეტობა და მისი დარღვევა მეტაენის გაგებაში შუა საუკუნეებსა და ახალ
დროში: ადრეული პერიოდის იტალიელი გრამატიკოსები

14.30:15.00 რეა დელვერუდი

ეროვნული და კაპოდისტრიასის სახელობის ათენის უნივერსიტეტი, საბერძნეთი

თანამედროვე ბერძნული ენის ადრეული გრამატიკოსები: ევროპული
ადგილობრივი ენის ემანსიპაციის ნელი პროცესი

15.00:15.30 კრისტინა მურუ

ტუშის უნივერსიტეტი, იტალია

ტამილური ენის სტანდარტიზაციის გზა: ტამილური ენის გრამატიკის
წინაპირობების სოციალურ-პრაგმატული ანალიზი (XVII-XIX საუკუნეები)

14.00-15.30 IV თემატური სემინარი აუდიტორია 02

სოციალური კავშირები და მემკვიდრის პიროვნება: კავკასიური
ენათმეცნიერების დამფუძნებელი მამები

თავმჯდომარე: ლეონიდ ს. ჩეკინი

სამუშაბათი, 27 აგვისტო, 2024

14.00-14.30 ლეონიდ ს. ჩეკინი

დამოუკიდებელი მკვლევარი და მთარგმნელი, აშშ

იულიუს ფონ კლაპროთი და პეტერბურგის მეცნიერებათა აკადემია

14.30:15.00 მარინე ივანიშვილი

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

ნანა მირაშვილი

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

ანტუან მეიე: წერილები ტფილისიდან და სომხეთიდან

14.00-15.30 I თემატური სემინარი აუდიტორია 06

ენობრივი განათლება როგორც პოლიტიკური პროგრამა იფანტა ისტორიაში

თავმჯდომარე: მიკელა ტარდელა

14.00-14.30 მიკელა ტარდელა

ევროპული ინტელექტუალური ლექსიკისა და იდეების ისტორიის ინსტიტუტი, იტალია

დემოკრატია და ენობრივი განათლება იტალიაში: ჯუზეპე ლომბარდო რადიჩედან ტულიო დე მაურომდე

14.30:15.00 მარია კიარა პოცონი

რომის საპიენცის უნივერსიტეტი, იტალია

დემოკრატიული ლინგვისტური განათლებისაკენ: მიგნებები გრამშისა და დე მაუროს კვლევებში

14.00-15.30 II თემატური სემინარი აუდიტორია 107

პლურიცენტრული ფილილი პორტუგალიური ლინგვისტიკის ისტორიოგრაფიაში: მარია ელენე დე მორა ნევესის (1931–2022) პატივსაცემად

თავმჯდომარე: როლფ კემლერი

სამუშაო, 27 აგვისტო, 2024

- 14.00-14.30 გონშალო ფერნანდესი, კარლოშ ასუნშანი & ეზრა ნიამპოკა
ტრანს-უნივერსიტეტისა და ალტერნატიული უნივერსიტეტი, პორტუგალია
პირველი ნაწარმოებები აფრიკულ ენებზე და მათი გავლენა ბრაზილიურ პორტუგალიურზე
- 14.30:15.00 სინთია სიკეირა
ტრანს-უნივერსიტეტისა და ალტერნატიული უნივერსიტეტი, პორტუგალია
პორტუგალიური ენის ელემენტარული გრამატიკა (1877) და პორტუგალიური გრამატიკა (1897): ემპერიუ ჟოზე დუს სანტუსის ლინგვისტური იდეების ანალიზი
- 15.00:15.30 ეზრა ნიამპოკა & გონშალო ფერნანდესი
ტრანს-უნივერსიტეტისა და ალტერნატიული უნივერსიტეტი, პორტუგალია
დომინგუს ვიეირა ბაიანუს (1886–1952) წვლილი ანგოლის ენების გრამატიკულ აღწერებში
- 15.30:16.00
შესვენება
- 16.00-17.30 V სესია ოსუ მუზეუმი
მე-20 საუკუნის პირველი ნახევრის ენათმეცნიერების ძირითადი ტენდენციები: საბრძოლო მასალები
თავმჯდომარე: ალექსეი ანდრონოვი
- 16.00:16.30 ეკატერინა იაკოვენკო
რუსეთის მეცნიერებათა აკადემიის ენათმეცნიერების ინსტიტუტი / წმინდა ტიხონის სახელობის მართლმადიდებლური უნივერსიტეტი
სამეცნიერო წინსვლისა და თანამშრომლობის შედეგად: პირველი საერთაშორისო ლინგვისტური კონგრესები
- 16.30-17.00 მარინე ალექსიძე
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო
იუჟი კურილოვიჩის ლინგვისტური კვლევის სინტაქსური ასპექტები
- 17.00-17.30 ალექსეი ანდრონოვი
რუსეთის მეცნიერებათა აკადემია

სამუშაო, 27 აგვისტო, 2024

პოლივანოვის ხელნაწერები „ლიტერატურის ენციკლოპედიის“ (1929–1939)
გამოუქვეყნებელ სტატიებში

- 16.00-17.30 VI სემინარ აუდიტორია 06
მეტყველების ნაწილთა შესწავლის ისტორია: არსებითი სახელები და
ნაცვალსახელები
თავმჯდომარე: რამაზ ქურდაძე
- 16.00:16.30 პრიანკა სალუკარი & მალჰარ კულკარნი
მუშაის ტექნოლოგიის ინდური ინსტიტუტი, ინდოეთი
ბჰაგას ცნების გენეზისი და კვლევა პანინისეულ გრამატიკულ ტრადიციაში
- 16.30-17.00 რამაზ ქურდაძე, მაია ლომია, ქეთევან მარგიანი & ნინო ჭუმბურიძე
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო
„ვილაცა“ განუსაზღვრელი ნაცვალსახელის სტრუქტურულ-სემანტიკური ანალიზი
ქართველურ ენებში
- 17.00-17.30 გორან ვააგე
კობის უნივერსიტეტი, იაპონია
სამი ეტაპი იაპონური პირის ნაცვალსახელების ლინგვისტური კვლევის
ისტორიაში
- 16.00-17.30 III თემატური სემინარი ოსუ საბაქტო ფარბაზი
ეროვნული ენების ფაბაფების ასახვა გრამატიკებში
თავმჯდომარე: პაოლა კოტიჩელი-კურასი
- 16.00:16.30 გერდა ჰასლერი
პოტსდამის უნივერსიტეტი, გერმანია
განსაზღვრული თუ განუსაზღვრელი? მარტივი და რთული პერფექტის აღწერის
პრობლემები ადრეულ ფრანგულ და ესპანურ გრამატიკებში
- 16.30-17.00 ანა დენტელა
რომის საპიენცის უნივერსიტეტი
„არ არის ენა, არ არის ერი“: სინტაქსური ტერმინები კერალის მისიონერულ
გრამატიკებში
- 17.00-17.30 ვირჟინია ანდრეა გარიდუ მეირელისი

სამუშაო, 27 აგვისტო, 2024

ბრაზილიის უნივერსიტეტი, ბრაზილია

პორტუგალიური ენის გრამატიკა (1540), როგორც კულტურული იდენტობის
გამოხატულება

16.00-17.00 IV თემბაზური სემინარი აუდიტორია 02

სოციალური კავშირები და მეცნიერების პიროვნება: კავკასიური
ენათმეცნიერების დამფუძნებელი მამები

თავმჯდომარე: ლეონიდ ს. ჩეკინი

16.00:16.30 ნაირა ბეპიევი და ნინო პოპიაშვილი

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

ქართული ანბანით შესრულებული ოსური ხელნაწერები და მათი კვლევის
ისტორია

16.30-17.00 დმითრი ასრათიანი

ისტორიისა და არქეოლოგიის ინსტიტუტი, ჩრდილოეთ ოსეთი

ანდერს იოჰან შოგრენი როგორც ოსური ბიბლიის პროექტის ეგზეგეტიკოს-
რედაქტორი და კურატორი

16.00-18.00 II თემბაზური სემინარი აუდიტორია 107

პლურიცენტრული ფვლილი პორტუგალიური ლინგვისტიკის
ისტორიოგრაფიაში: მარიკა ელენე დე მორა ნევესის (1931–2022)
პატივსაცემად

თავმჯდომარე: კარლოშ ასუნშანი

16.00:16.30 კლემილტონ ლოპეს პინიერიუ & მატეუს პარდუჩი სუარეს დე ლიმა

რიუ-გრანდი-დუ-ნორტის ფედერალური უნივერსიტეტი, ბრაზილია

ტექსტის ცნების ისტორიულ-ეპისტემოლოგიური აგებულება ტექსტურ-
ინტერაქტიულ პერსპექტივაში

16.30-17.00 დიანა ლუს პესოა დი ბარუსი

*მაკენზის სახელობის პრესვიტერიანული უნივერსიტეტი / სან-პაულუს
უნივერსიტეტი, ბრაზილია*

გრამატიკის დისკურსი: გამოყენებითი გრამატიკის საკითხი

17.00-17:30 მარლი კვადროს ლეიტე

სამუშაო, 27 აგვისტო, 2024

სან-პაულუს უნივერსიტეტი, ბრაზილია

მარია ელენა დე მორა ნევესის ლინგვისტური იდეები ენის ნორმასა და
გამოყენებაზე: ისტორიოგრაფიული პერსპექტივა

17.30-18:00 კრისტინა მურუ

ტუშის უნივერსიტეტი, იტალია

ფუნქციური ასპექტები ტამილური ენის მისიონერულ გრამატიკაში

მთხზაბათი, 28 აგვისტო, 2024

9.00-10.00 რეგისტრაცია

10.00-11.00 მოწვეული მომხსენებელი თსუ საბაქტო ღარბაზი

თავმჯდომარე: ნიკოლა მაკლელანდი

ედუარდ ფინიგანი

სამხრეთ კალიფორნიის უნივერსიტეტი

რელიგიისა და ნაციონალიზმის გადაკვეთის წერტილები ლექსიკოგრაფიაში:
სამი ისტორიული ფაქტი

11.00-11.30 შესვენება

11.30-13.30 VII სემინარი თსუ საბაქტო ღარბაზი

სოსიურისეული პრობლემები სოსიურაზმზე და მის შემდეგ

თავმჯდომარე: ისრაელ ჩავესი

11.30-12.00 თაინა ანანიასი

რიუ-გრანდი-დუ-ნორტის ფედერალური უნივერსიტეტი, ბრაზილია

ბგერისა და მნიშვნელობის ურთიერთკავშირის ასპექტები

12.00-12.30 ისრაელ ჩავესი

პალაგის სახელობის უნივერსიტეტი, ჩეხეთი

ნიშანი, ნიშნის ტიპოლოგია და სუბიექტურობის პრობლემა ადრეულ
ფუნქციონალურ ენათმეცნიერებასა და სემიოლოგიაში

12.30-13.00 ანდრეი ონიგი

*ბაბეშ-ბოიის სახელობის უნივერსიტეტი, რუმინეთი / ჟიულ ვერნის სახელობის
პიკარდიის უნივერსიტეტი, საფრანგეთი*

ინგლისური ხატოვანება და ფრანგული ხატოვანება: ეპისტემოლოგიური
განსხვავებები

13:00-13:30 მოჰამედ ამინ შაკერი

ახალი სორბონის უნივერსიტეტი, საფრანგეთი

ნასრინ ღასემი

ალ-ზაჰრას უნივერსიტეტი, ირანი

მეცნიერულობა და ენათმეცნიერება: კვლევა სოსიურისეული და
იელსმლევისეული პერსპექტივებიდან

მთხზაბათი, 28 აგვისტო, 2024

- 11.30-13.00 VIII სესია მსუ მუზეუმი
მეტალონგვისტური ტერმინოლოგია და ენის იდენტობა
თავმჯდომარე: როლფ კემლერი
- 11.30-12.00 როლფ კემლერი
ტრაზ-უჟ-მონტიშისა და ალტუ-დოურუს უნივერსიტეტი, პორტუგალია
ვიურტემბერგის დიალექტები (1928): შვაბური ენის მივიწყებული
ელემენტარული გრამატიკა
- 12.00-12.30 დანიელ რუსო
ინსუბრის უნივერსიტეტი
ანჟელა ანდრეანი
მილანის უნივერსიტეტი
მეტალინგვისტური ტერმინოლოგიის მიმოხილვა რ. ოლსტონის ტექსტების
კრებულისა კანტისა და დიალექტების შესახებ
- 12.30-13.00 მარია პია ესტერ კრისტალდი
უსტუდარის უნივერსიტეტი, თურქეთი
ენების ფორმირება სახელწოდებების მეშვეობით: „ოსმალური“ და „თურქული“
ენები ოსმალურ და თურქეთის რესპუბლიკის ადრეულ პერიოდში
- 11.30-13.30 IX სესია აუდიტორია 06
დამფუძვლების სისტემები
თავმჯდომარე: არტემი კეიდანო
- 11.30-12.00 დავიდ უჰერი
პალაგის სახელობის უნივერსიტეტი, ჩეხეთი
ჩინური გრამატიკის ისტორიის პერიოდიზაცია
- 12.00-12.30 არტემი კეიდანო
რომის საპიენცის უნივერსიტეტი, იტალია
შამპოლიონი და რუნები
- 12.30-13.00 დიმიტრიოს მელეტისი
ვენის უნივერსიტეტი, ავსტრია
დამოკიდებულებასა და ავტონომიას შორის: მეტყველებისა და წერის
ურთიერთკავშირი ადრეულ სტრუქტურალისტურ შრიფტლინგვისტიკაში და მისი
გავლენა დამწერლობის შესწავლის კონცეფციებზე

მთხზაბათი, 28 აგვისტო, 2024

11.30-13.30

V თემატური სემინარი აუდიტორია 107

ლექსიკოგრაფიის ისტორია: ენის პარიტეტი ორენოვან ლექსიკოგრაფიაში (1500-1900)

თავმჯდომარე: ნიკოლა მაკლელანდი

11.30-12.00

ანტონელა ამატუცი

ტურინის უნივერსიტეტი, იტალია

ჯოვანი ვენერონის იტალიური და ფრანგული ლექსიკონი (1681) და მისი შემდგომი ადაპტაციები: ენის ვარიაციის განვითარება ორენოვან ლექსიკოგრაფიაში

12.00-12.30

ელიზავეტა ციმონტი

რეიმს-შამპან-არდენის უნივერსიტეტი, საფრანგეთი

ფრანსუა ალმას ნიდერლანდური და ფრანგული ენების ლექსიკონი (1710): ფრანგული ენის პრიზმიდან დანახული ნიდერლანდური ენა

12.30-13.00

ნიკოლა მაკლელანდი

ნოტინგემის უნივერსიტეტი, ინგლისი

მეტალინგვისტური მარკირება ინგლისურ-გერმანული ორენოვანი ლექსიკოგრაფიის ისტორიაში: შემთხვევის ანალიზი მეცხრამეტე საუკუნის დასაწყისიდან

13:00-13:30

კიტი ჰაუბერი

ლორანდ ეტეშის სახელობის უნივერსიტეტი, უნგრეთი

გერმანულ-უნგრული და უნგრულ-გერმანული ჯიბის ლექსიკონი (1835-1838) უნგრული ენის რეფორმის ფონზე

13.30-14.30

სადილი

14.30-16.00

X სესია აუდიტორია 02

„ენა თავისთავად და თავისთავის“ თუ... ?

თავმჯდომარე: დარია ზალესკაია

14.30:15.00

ტაპას ხანრა და მალჰარა კულკარნი

მუმბაის ტექნოლოგიის ინდური ინსტიტუტი, ინდოეთი

დისკურსული კავშირების განვითარების ისტორია პანინისეულ გრამატიკულ ტრადიციაში

15.00:15.30

დარია ზალესკაია

მთხზაბათი, 28 აგვისტო, 2024

ლოზანის უნივერსიტეტი, შვეიცარია

„... თავისთავად და თავისთვის“. დიდაქტიკური გავლენა?

15.30:16.00 ნასრინ ღასემი

ალ-ბაჰრას უნივერსიტეტი, ირანი

კონტაქტის კონცეფციები ლუი იელმსლევისა და როლან ბარტის თეორიებში: შედარებითი ანალიზი

14.30-16.00 V თემატური სემინარი აუდიტორია 107

ლექსიკოგრაფიის ისტორია: ენის პარიაცია ორენოვან ლექსიკოგრაფიაში (1500-1900)

თავმჯდომარე: ელიზავეტა ციმონტი

14.30:15.00 გაბრიელ ანტონის დე არაუჟუ

მაკაოს უნივერსიტეტი, ჩინეთი / სან-პაულუს უნივერსიტეტი, ბრაზილია

ჩენგლინ ჭუ

მაკაოს უნივერსიტეტი, ჩინეთი

წერის რიგითობა პირველ პორტუგალიურ-ჩინური ლექსიკონში

15.00:15.30 ისპერანსა კარდერა

ლისაბონის უნივერსიტეტი, პორტუგალია

პორტუგალიური ორენოვანი ლექსიკოგრაფიის წინაისტორია

15.30:16.00 იჩირო ტაიდა

ტოიოს უნივერსიტეტი, იაპონია

რელიგიური ტერმინები ლათინურ, პორტუგალიურ და იაპონურ ლექსიკონში

14.30-16.00 VI თემატური სემინარი ოსუ მუზეუმი

დასავლური ზოგადი მნათმეცნიერება და ჩინეთი: 101 წელი სუ ილუს ჩინური სალგაბარაკო ენის საფუძვლების შემქმნელად

თავმჯდომარე: ჩანგლიანგ ციუ

14.30:15.00 იუსანგ ლილუ

ჩანხუნის ტექნიკური უნივერსიტეტი, ჩინეთი

სეპირ-უორფის ჰიპოთეზის გავრცელება ჩინეთში: არასწორი გაგება და არა მხოლოდ

მთხზაბათი, 28 აგვისტო, 2024

15.00:15.30 ელვინ მენგი

ჩიკაგოს უნივერსიტეტი, აშშ

სინოფონური პოეტიკიდან ევრაზიულ ენათმეცნიერებად: *Les mots vides*
თანამედროვე სამყაროში

14.30-16.00 VII თემატური სემინარი აუდიტორია 06

ნორმა და ენობრივი შემოქმედება

სოციალისტური მანამეცნიერების ირგვლივ

თავმჯდომარე: ემანუელ ფადა

14.30:15.00 ჯუზეპე კოზენცა

კალაბრეს უნივერსიტეტი

ლორენცო ჩიგანა

ლიეჟის უნივერსიტეტი, ბელგია

ენობრივი შეგრძნება და ემოციური განზომილება შარლ ბალისა და ლუი
იელსმლევთან

15.00:15.30 ფილომენა დიოდატო

რომის საპიენცის უნივერსიტეტი, იტალია

„ნორმა“ სოციალისტური შემდგომ დისკუსიაში ენასა და მეტყველებაზე

16.00:16.30 შესვენება

16.30-17.30 XI სესია აუდიტორია 02

მეტყველების ნაწილთა შესწავლის ისტორია: ზმნა

თავმჯდომარე: ნინო შარაშენიძე

16.30-17.00 ნინო შარაშენიძე

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

მოდულობის სისტემის განვითარება ქართულში და მისი კვლევის ისტორია
საქართველოში

17.00-17.30 ლინ ხალდზინ-დოვრათი

მეცნიერებისა და იდეების ისტორიისა და ფილოსოფიის ინსტიტუტი, ისრაელი

სივრცითი უპირატესობის თემის: როგორ შევისწავლოთ მისი ისტორია

მთხზაბათი, 28 აგვისტო, 2024

- 16.30-17.30 V თემატური სემინარი აუდიტორია 107
ლექსიკოგრაფიის ისტორია: ენის პარიაცია ორენოვან
ლექსიკოგრაფიაში (1500-1900)
თავმჯდომარე: ნიკოლა მაკლელანდი
- 16.30-17.00 მაქსიმ მალე
ლუკენის კათოლიკური უნივერსიტეტი, ბელგია
საფუძვლიანი ვარაუდი? რენესანსის ებრაულ-ლათინური ლექსიკა და
მთარგმნელობითი შედეგები
- 17.00-17.30 ელერტ იოჰანსონი
ანრი მანგუსონის სახელობის ისლანდიურ კვლევათა ინსტიტუტი, ისლანდია
ადრეული ისლანდიური სამეცნიერო ლექსიკონი
- 16.30-17.30 VI თემატური სემინარი ოსუ მუზეუმი
დასავლური ზოგადი მნათმეცნიერება და ჩინეთი: 101 წელი ხუ ილუს
ჩინური სალაპარაკო ენის სავუძვლების შემქმნელად
თავმჯდომარე: ჩანგლიანგ ციუ
- 16.30-17.00 თიენწე ხუ
დალიანის უცხო ენათა უნივერსიტეტი, ჩინეთი
გავრცელების პრობლემა: ანდრე მარტინეს ფუნქციური ლინგვისტიკა ჩინეთის
აკადემიურ გარემოში
- 17.00-17.30 ჩანგლიანგ ციუ
დალიანის უცხო ენათა უნივერსიტეტი, ჩინეთი
ჩინური მონაცემები ნ. ს. ტრუბეცკოის ფონოლოგიურ შრომებში: რამდენად
სანდოა მეორადი წყაროები?
- 16.30-18.00 VII თემატური სემინარი აუდიტორია 06
ნორმა და ენობრივი შივრძნება

მოხმარება, 28 აგვისტო, 2024

სოციალური მედიის მენეჯერების ორგანიზაცია

თავმჯდომარე: ემანუელ ფადა

16.30-17.00 ჯგუფი დ'ოტავი

თანამედროვე ტექსტებისა და ხელნაწერების ინსტიტუტი, საფრანგეთი

ფერდინანდ დე სოსიურის „სენტიმენტალური ეტიმოლოგიები“

17.00-17.30 ემანუელ ფადა

კაბობრეს უნივერსიტეტი, იტალია

ენის ნორმირება სოსიურთან: ნებასა და წესს შორის

ხუთშაბათი, 29 აგვისტო, 2024

- 9.00-10.00 რეგისტრაცია
- 10.00-11.00 ქართული კალოგრაფიის მასტერკლასი
- 11.00-11.30 შესვენება
- 11.30-13.00 XII სესია აუდიტორია 02
პოეზია და ენათმეცნიერება: გადგამითი წერტილები
თავმჯდომარე: გრიგოლ ჯოხაძე
- 11.30-12.00 ბჰაქტი ჯადუჯი & მალჰარ კულკარნი
მუმბაის ტექნოლოგიის ინდური ინსტიტუტი, ინდოეთი
პოეტური შთაბეჭდილების ფართული სიღრმეების გამოაშკარავება: „კამატკარას“ ისტორიული გამოკვლევა და მისი გადაკვეთა „უპამასთან“
- 12.00-12.30 გრიგოლ ჯოხაძე
ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო
დიაქრონიული პოეტიკისა და პოეტური ენის ევოლუციის საკითხისათვის
- 12.30-13.00 ჩელსი კლარკი
პრინსტონის უნივერსიტეტი, აშშ
ლექსწყობის, როგორც ენათმეცნიერების ობიექტის ისტორია: მარინა ტარლინსკაია და ერთმარცვლიანი სიტყვების მახვილის განსაზღვრის პრობლემა ინგლისურ ლექსში
- 11.30-13.30 XIII სესია ოსუ საბაჟო ფორბაზი
სიტყვა, ფრაგმენტურობა და ლექსიკონები
თავმჯდომარე: ლია ბაკურაძე
- 11.30-12.00 ვირჟინია ანდრეა გარიდუ მერიელისი და რეიჩელ ლოურენსო
ბრაზილიის უნივერსიტეტი, ბრაზილია
აბორიგენული ნასესხობები ბარტლიტთან (1848), პიკერინგთან (1816) და უებსტერთან (1828)
- 12.00-12.30 ლია ბაკურაძე
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო
ქართული ენის სოციალური და დიალექტური სტრატეგიკაცია სულხან-საბა ორბელიანის „ქართულ ლექსიკონში“

ხუთშაბათი, 29 აგვისტო, 2024

- 12.30-13.00** ციური ახვლედიანი და მარინა კურატაშვილი
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო
ისტორიული ფრანგული ფრაზეოლოგიზმების გაშიფვრის თავისებურებები (XVII-XVIII სს.)
- 13.00-13.30** ნაგი ტიუნდე
ტრანსილვანიის უნგრული უნივერსიტეტი საპიენცა, რუმინეთი
ონლაინლექსიკონების პედაგოგიური პოტენციალის შესახებ
- 11.30-13.30** VIII თემატური სემინარი აუდიტორია 107
კომპოზიციურობა, ზე- თუ ქვეჯამურობა? ნაწილი და მთელი ენაში
თავმჯდომარე: სავინა რეინო
- 11.30-12.00** სავინა რეინო
წმინდა გელის კათოლიკური უნივერსიტეტი, იტალია
არტიკულაციიდან სატურაციამდე და მის მიღმა: ნაწილისა და მთელის ურთიერთობა ენათმეცნიერულ მეტაენაში
- 12.00-12.30** ალდო ფრიჯერიო
წმინდა გელის კათოლიკური უნივერსიტეტი, იტალია
კომპლზიციურობა და მისი საზღვრები
- 12.30-13.00** მარია პაოლა ტენკინი
წმინდა გელის კათოლიკური უნივერსიტეტი, იტალია
მეტყველების აქტის თეორია და მრავალაქტიანი სემანტიკა
- 13:00-13:30** მარკო პასაროტი
წმინდა გელის კათოლიკური უნივერსიტეტი, იტალია
მონაცემებიდან ცოდნამდე: ლინგვისტური კომპიუტერული ტექნოლოგია ძველი ენებისთვის
- 11.30-13.30** IX თემატური სემინარი აუდიტორია 06
ნიკო მარის ლინგვისტური სკოლა საბჭოთა და ევროპულ კონტექსტში
თავმჯდომარე: პატრიკ სერიო

ხუთშაბათი, 29 აგვისტო, 2024

- 11.30-12.00 სებასტიენ მორე
ლოზანის უნივერსიტეტი, შვეიცარია
ნ. მარის „რჩეულ შრომების“ წინასიტყვაობები: მოსამზადებელი კვლევა
- 12.00-12.30 ალექსანდერ დმიტრიევი
შვეიცარიის ფედერალური ტექნოლოგიური ინსტიტუტი, შვეიცარია
რა დღით იყო შესაძლებელი მარქსიზმი 1920-იანი და 1930-იანი წლების ლინგვისტიკაში
- 12.30-13.00 ბორის გასპაროვი
კოლუმბიის უნივერსიტეტი, აშშ
ნ. მარი როგორც ფუტურისტი ეტიმოლოგისტი
- 11.30-13.30 X თემატური სემინარი *თსუ მუზეუმი*
ზეპირმეტყველება და წერა ენობრივი ცოდნის შემქნაში
თავმჯდომარე: ანა კლაუდია ფერნანდეს ფერეირა
- 11.30-12.00 ხოსე ედიკარლოს დე აკინო
ტოკანტინსის ფედერალური უნივერსიტეტი, ბრაზილია
ლიტერატურა, როგორც ზეპირი/წერილობითი განსხვავების ელემენტი გრამატიკაში
- 12.00-12.30 ანამარია კურეა
ბაბეშ-ბოიას სახელობის კლუჟ-ნაპოკას უნივერსიტეტი, რუმინეთი
ზეპირმეტყველების ადგილი მეტყველების ლინგვისტიკის ჟენევის პროგრამაში: „გამოხატვა“ შარლ ბალისა და ალბერ სეშესთან
- 12.30-13.00 ანა კლაუდია ფერნანდეს ფერეირა
კამპინასის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ბრაზილია
წმინდა წერილის ეკონომია ზეპირმეტყველებაში, ზეპირმეტყველება წმინდა წერილის ეკონომიაში: ლინგვისტური იდეების ისტორიაში დაბრუნების დაუსრულებელი ეფექტები
- 13.30-14.30 სადილი
- 14.30-15.30 XIV სესიზი *ბუდიტორიზ 02*
პოეტური ენის კონცეპტუალიზაცია სხვადასხვა პარადიგმაში

ხუთშაბათი, 29 აგვისტო, 2024

თავმჯდომარე: ნინო დობორჯგინიძე

- 14.30:15.00 ნინო დობორჯგინიძე, ელენე ტატიშვილი და ნინო მატარაძე
ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო
თარგმანის კონცეპტუალური მეტაფორები შუა საუკუნეების საქართველოში
- 15.00:15.30 ფედერიკა რუჯერო
რომის საპიენცის უნივერსიტეტი, იტალია
ირონიის ლინგვისტური გააზრება ისტორიულად და „რომანტიკული ირონიის“
შინაარსი თანამედროვე პერსპექტივებისთვის
- 14.30:16.00 VIII თემატური სემინარი აუდიტორია 107
კომპოზიციურობა, ზე- თუ ქვეჯამურობა? ნაწილი და მთელი ენაში
თავმჯდომარე: მარკო პასაროტი
- 14.30:15.00 მარია ტიმოშჩუკი
ლუვენის კათოლიკური უნივერსიტეტი, ბელგია
ლათინურ-ბერძნულის მონაცვლეობა ერაზმუსის თეორიაში
- 15.00:15.30 მალგოჟატა სულის-კაული
ვარშავის უნივერსიტეტი, პოლონეთი
ფორმაცვლელი სიტყვების როლი წინადადების მნიშვნელობაში. სანსკრიტის
ადრეული გრამატიკოსების პოზიცია
- 15.30:16.00 ლორენცო ჩიგანა
ლიეჟის უნივერსიტეტი, ბელგია
ქვე- თუ ზეჯამურობა? სემანტიკური არასპეციფიკურობის შემთხვევა
- 14.30:16.00 III თემატური სემინარი აუდიტორია 06
ნიკო მარის ლინგვისტური სკოლა საბჭოთა და ევროპულ კონტექსტში
თავმჯდომარე: სებასტიენ მორე
- 14.30:15.00 პატრიკ სერიო
ლოზანის უნივერსიტეტი, შვეიცარია

ხუთშაბათი, 29 აგვისტო, 2024

ნ. მარი და ენისა და აზროვნების კავშირი: ენის დასავლური ფილოსოფიის ეპიზოდი

15.00:15.30 მეთიუ ალენი

უორიკის უნივერსიტეტი, ინგლისი

კავკასიის დატანა რუკაზე: გეოგრაფიული აზროვნების წარმოშობა, გავლენა და ფუნქცია ნ. მარის შრომებში

15.30-16.00 ვიტორიო ს. ტომელერი

ტურიინის უნივერსიტეტი, იტალია

ნ. მარის მრავალფეროვანი სამყაროები: არადისციპლინირებული ადამიანის დისციპლინური პარადოქსები

14.30-16.00 X თემატური სემინარი თსუ მუზეუმი

ზეპირმეტყველება და ზერბ ენობრივი ცოდნის შემენაში

თავმჯდომარე: ხოსე ედიკარლოს დე აკინო

15.00:15.30 ვანიზი გომეს მედეირუსი

ფლუმიენსის ფედერალური უნივერსიტეტი, ბრაზილია

მარიელ ფრანკუს ლექსიკონი: ზეპირი და წერილობითი მეტყველება სიტყვა-სტატიის შედგენისას

15.30-16.00 კაროლინა როდრიგეს-ალკალა

კამპინასის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ბრაზილია

ზეპირმეტყველების უპირატესობა გუარანის გრამატიზაციაში: ზოგიერთი საკითხი

16.00-16.30 შესვენება

16.30-18.00 XV სესია აუდიტორია 107

ენათა კონტაქტები ენობრივ კონტაქტებში

თავმჯდომარე: ზაქარია ფურცხვანიძე

16.30-17.00 მარინე ბერიძე

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

ზაქარია ფურცხვანიძე

ფრანკფურტის უნივერსიტეტი, გერმანია

ხუთშაბათი, 29 აგვისტო, 2024

რატომ წერენ ქართული ენობრივი კუნძულები განსხვავებულ ისტორიას და რატომ დადგა ტრადიციის გადახედვის დრო

17.00-17.30 ელენა სიმონათო

ლომანის უნივერსიტეტი, შვეიცარია

ირინა ტომიერ შახოვსკაია

სორბონის უნივერსიტეტი, საფრანგეთი

გეოლინგვისტიკიდან სოციოლინგვისტიკამდე: ენის შენარჩუნებისა და ცვლილების ახსნა შავი ზღვისპირეთის შვეიცარიულ ფრანგულ თემში

17.30-18.00 სტეფან რაბანუსი

ვერონის უნივერსიტეტი, იტალია

ბარბარა ფოგტი

ლაკვილის უნივერსიტეტი, იტალია

კონტაქტის როლი სამხრეთ-აღმოსავლეთ ალპების გერმანული ენობრივი კუნძულების კვლევის ისტორიაში

16.30-17.30 XVI სესია აუდიტორია 02

მეტყველების ნაწილების შესწავლის ისტორია: საკუთარი და რიცხვითი სახელები

თავმჯდომარე: ჟან-ლუი ვაქსელერი

16.30-17.00 ჟან-ლუი ვაქსელერი

ნამურის უნივერსიტეტი, ბელგია

საკუთარი სახელების სემანტიკის კრიპკემდელი ისტორია

17.00-17.30 ენდი პიტერმენსი

ლუვენის კათოლიკური უნივერსიტეტი, ბელგია

როგორ მიენიჭა რიცხვით სახელებს მნიშვნელობა: „რიცხვით შემობრუნებაზე“ XVI საუკუნის გრამატიკაში

16.30-17.30 XVII სესია აუდიტორია 06

ლინგვისტური ანალიზის მეთოდების გამოყენება

თავმჯდომარე: დევიდ მური

16.30-17.00 იური კლაინერი

სანქტ-პეტერბურგის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ხუთშაბათი, 29 აგვისტო, 2024

თანხმდებანთა გადაწყვეთა იაკობ გრიშისა და რასმუს რასკის მიხედვით: ცვლილება
ტიპოლოგიის წინააღმდეგ

17.00-17.30 დევიდ მური

დასავლეთ ავსტრალიის უნივერსიტეტი, ავსტრალია

ხმდებანთა ვერტიკალური ანალიზის ისტორია ავსტრალიის ენებისთვის

პარასკევი 30 აგვისტო, 2024

10.00-11.30

სხდომა

ექსპერტის

პანკევი

Program of ICHoLS XVI

Monday, 26 August, 2024

- 11.00-12.00 Registration**
- 12.00-13.00 Opening Ceremony TSU assembly hall**
Givi Mikanadze
Chair of the Education, Science and Youth Affairs Committee of the Parliament of Georgia
Giorgi Amilakhvari
Minister of Education and Science of Georgia
Acad. Jaba Samushia
Rector of Ivane Javakhishvili Tbilisi State University
Prof. Darejan Tvaltvadze
Dean of the Faculty of Humanities, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University
Giorgi Alibegashvili
Head of the State Language Department of Georgia
- 13.00-14.00 Tinatin Bolkvadze TSU assembly hall**
Tbilisi State University, Georgia
Linguistics in twentieth century Georgia: Main Trends
- 14.30-15.00 Coffee Break**
- 15.00-18.00 Plenary Session TSU assembly hall**
History of The Georgian Linguistic Thought
Chair: Tinatin Bolkvadze
- 15.30-16.00 Nino Doborjginidze**
Ilia State University, Georgia
From the History of Old Georgian Practical Grammar and Hermeneutics
- 16.30-17.00 Lia Karosanidze**
Tbilisi State University, Georgia
On the Georgian Translation of the Grammar of Dionysius Thrax
- 17.00-17.30 Tamar Otkhmezuri**
Georgian National Centre of Manuscripts, Georgia
Ephrem Mtsire – The 11th Century Georgian Grammarian

Monday, 26 August, 2024

- 17.30-18.00 **Maia Matchavariani**
Georgian National Centre of Manuscripts, Georgia
Materials for the History of Georgian Theological Terminology (Based on the Georgian Translations of the Homilies of Gregory of Nazianzus)
- 18.00-19.00 **Cultural Program**
- 19.00-20.00 **Reception by the Rector of Tbilisi State University**

Tuesday, 27 August, 2024

- 9.00-10.00 **Registration**
- 10.00-11.00 **Keynote Speaker** TSU assembly hall
Chair: Gonçalo Fernandes
Gerda Hassler
University of Potsdam, Germany
Kant’s Challenge to the Theory of Language
- 11.00-11.30 **Coffee Break**
- 11.30-13.00 **Session I** TSU assembly hall
Integral Linguistics and Universal Grammar
Chair: Clemilton Lopes Pinheiro
- 11.30-12.00 **Mateus Parducci Soares de Lima**
Universidade Federal do Rio Grande do Norte, Brazil
Echoes of Coserian Linguistics: Exploring the Concept of Universal Level of Language in Contemporaneity
- 12.00-12.30 **Clemilton Lopes Pinheiro**
Federal University of Rio Grande do Norte, Brazil
Genesis of the notion of integral linguistics in the work of Eugenio Coseriu
- 12.30-13.00 **Claudia Cicerchia**
Università Sapienza di Roma, Italy
From Language as Organism to Universal Grammar
- 11.30-13.00 **Session II** TSU museum
Language and Thought: Language Genesis, Language Acquisition, Language Disorder
Chair: Carita Klippi
- 11.30-12.00 **Rossella Amendolara**
Università Sapienza di Roma, Italy
Echoes of Linguistic Naturalism: Warburton's Language Genesis and its Impact on 18th-Century French Enlightenment Discourse

Tuesday, 27 August, 2024

- 12.00-12.30 **Carita Klippi**
Tampere University, Finland
Language acquisition as an emerging field of study in the late 19th century France
- 11.30-13.00 **Session III Auditorium 06**
Missionary Linguistics
Chair: Tinatin Bolkvadze
- 11.30-12.00 **Ana Chkuaseli**
Ilia State University, Georgia
Missionary linguistic tradition in Georgia
- 12.00-12.30 **Maia Damenia**
Ilia State University, Georgia
Approaches to the inculturation in the linguistic environment and lexicographical literature in Georgia – *Emmanuele da Iglesias, Grammatica & Dizionario Italiano-Georgiano e Georgiano-Italiano*
- 12.30-13.00 **Tamar Cheishvili**
Ilia State University, Georgia
Missionary grammar of the Georgian language *Anonymi Grammatica & Vocabularium Linguae Georgianae (MS A-1455)*
- 11.30-13.00 **Thematic Workshop 1 Auditorium 06**
Language Education as a Political Program
in the History of Ideas
Chair: Pietro Restaneo
- 11.30-12.00 **Pietro Restaneo**
ILIESI-CNR, Italy
Building Peoples, Building Nations. Language Education Between Italy and USSR
- 12.00-12.30 **Alice Orrù**
Università Sapienza di Roma, Italy
National Consciousness and Language Education in Italy in the XIX Century

Tuesday, 27 August, 2024

- 11.30-13.00** **Thematic Workshop 2** Auditorium 107
Pluricentric Contributions to the Historiography of Portuguese Linguistics: In Tribute to the Scholar Maria Helena de Moura Neves (1931–2022)
Chair: Gonçalo Fernandes
- 11.30-12.00** **Carlos Assunao & Gonçalo Fernandes**
University of Trás-os-Montes and Alto Douro, Portugal
O Conceito de Variaao no Primeiro Texto Metalinguístico Português (1536)
- 12.00-12.30** **Teresa Moura**
University of Trás-os-Montes and Alto Douro, Portugal
Comportamento sintático do verbo na gramática Maitre portugais ou Nouvelle grammaire portugaise et françoise, composée d'après les meilleurs grammaires et, particulièrement, sur la portugaise et angloise d'Antoine Vieyra Transtagano (1799)
- 12.30-13.00** **Rolf Kemmler**
University of Trás-os-Montes and Alto Douro, Portugal
A introduao da língua portuguesa no sistema liceal português
- 13:00-14:00** **Lunch**
- 14.00-15.00** **Session IV** TSU museum
Language Emancipation and Language Attitudes
Chair: Camiel Hamans
- 14.00-14.30** **Camiel Hamans**
University of Amsterdam, Netherlands / Adam Mickiewicz University, Poland
How a marriage of nationalism and linguistic dilettantism led to the emancipation of Dutch
- 14.30:15.00** **Jasper Eeckhout**
Katholieke Universiteit Leuven, Belgium
Goropius Becanus' theories beyond the language studies? The primacy of Dutch in the first logic textbooks in the vernacular
- 15.00:15.30** **Bernd Marizzi**
Complutense University of Madrid, Spain
La temática bélica en los manuales de lengua alemana hechos en España antes de 1970

Tuesday, 27 August, 2024

- 14.00-15.30 Thematic Workshop 3 TSU assembly hall**
**The Birth of National Languages Mirrored by
Their Grammars in Perspective**
Chair: Paola Cotticelli-Kurras
- 14.00-14.30 Paola Cotticelli-Kurras**
Università di Verona, Italy
Continuity and discontinuity in metalanguage awareness between Middle Ages and the Modern Age: the early Italian grammars
- 14.30:15.00 Rea Delveroudi**
National and Kapodistrian University of Athens, Greece
Modern Greek early grammars: the slow emancipation process of a European vernacular
- 15.00:15.30 Cristina Muru**
Università della Toscana, Italy
The path for Tamil standardization: a socio-pragmatic analysis of Tamil grammar prefaces (17th-19th centuries)
- 14.00-15.30 Thematic Workshop 4 Auditorium 06**
**Social Capital and Academic Personality:
Founding Fathers of Caucasian Linguistics**
Chair: Leonid S. Chekin
- 14.00-14.30 Leonid S. Chekin**
Independent Scholar and Translator, USA
Julius von Klaproth and the St. Petersburg Academy of Sciences
- 14.30:15.00 Marine Ivanishvili**
Tbilisi State University, Georgia
Nana Mirashvili
Ilia State University, Georgia
Antoine Meillet: Letters from Tiflis and Armenia
- 14.00-15.30 Thematic Workshop 1 Auditorium 06**

Tuesday, 27 August, 2024

Language Education as a Political Program in the History of Ideas

Chair: Michela Tardella

14.00-14.30 Michela Tardella

ILIESI-CNR, Italy

Democracy and Language Education in Italy: from Giuseppe Lombardo Radice to Tullio de Mauro

14.30:15.00 Maria Chiara Pozzoni

Università Sapienza di Roma, Italy

Towards a Democratic Linguistic Education: Insights from Gramsci's and De Mauro's scholarship

14.00-15.30 **Thematic Workshop 2** Auditorium 107

Pluricentric Contributions to the Historiography of Portuguese Linguistics: In Tribute to the Scholar Maria Helena de Moura Neves (1931–2022)

Chair: Rolf Kemmler

14.00-14.30 Gonçalo Fernandes, Carlos Assunção & Ezra Nhampoca

University of Trs-os-Montes and Alto Douro, Portugal

As Primeiras Obras de Línguas Africanas e a sua Repercussão no Português do Brasi

14.30:15.00 Cinthia Siqueira

University of Trs-os-Montes and Alto Douro, Portugal

Grammatica Elementar da Lingua Portuguesa (1877) e Grammatica Portuguesa (1897): uma análise das ideias linguísticas de Hemetério José dos Santos

15.00:15.30 Ezra Nhampoca & Gonçalo Fernandes

University of Trs-os-Montes and Alto Douro, Portugal

Contributos do Pe. Domingos Vieira Baião, CSSp (1886–1952), para a Gramaticografia das Línguas Angolanas

15.30:16.00 Coffee Break

16.00-17.30 **Session V** TSU museum

Tuesday, 27 August, 2024

Main Trends of Linguistics of the First Part of the 20th Century: Archival Data

Chair: Aleksey Andronov

16.00-16.30 Yekaterina Yakovenko

Institute of Linguistics of the Russian Academy of Sciences / St Tikhon's Orthodox University

Fostering Academic Scholarship and Cooperation: First International Linguistic Congresses

16.30-17.00 Marine Aleksidze

Tbilisi State University, Georgia

Syntactic Aspects of Linguistic Research by Jerz Kurilowicz

17.00-17.30 Aleksey Andronov

Russian Academy of Sciences

Polivanov's Manuscripts Among the Unpublished Articles of "Literaturnaya Enciklopediya" (1929–1939)

16.00-17.30 **Session VI** Auditorium 06

History of the Study of Parts of Speech: Nouns and Pronouns

Chair: Ramaz Kurdadze

16.00-16.30 Priyanka Salekar & Malhar Kulkarni

Indian Institute of Technology Bombay, India

Concept of bhāva: Genesis and Exploration in Pāṇinian Grammatical Tradition

16.30-17.00 Ramaz Kurdadze, Maia Lomia, Ketevan Margiani & Nino Tchumburidze

Tbilisi State University, Georgia

The Structural-Semantic Analysis of the Indefinite Pronoun *viyaca* "somebody"/ "someone" in Kartvelian Languages

17.00-17:30 Goran Vaage

Kobe College, Japan

Three Stages in the History of Linguistic Research on Japanese Personal Pronouns, or So-called Words for Person

Tuesday, 27 August, 2024

- 16.00-17.30 Thematic Workshop 3 TSU assembly hall**
The Birth of National Languages Mirrored by Their Grammars in Perspective
Chair: Paola Cotticelli-Kurras
- 16.00:16.30 Gerda Hassler**
University of Potsdam, Germany
Definite or indefinite? Problems of describing the simple and compound perfect in early French and Spanish grammars
- 16.30-17.00 Anna Dentella**
Università Sapienza di Roma, Italy
“Nulla lingua, nulla natio”: syntactical terms in missionary grammars of Kerala
- 17.00-17.30 Virginia Andrea Garrido Meirelles**
Universidade de Brasília, Brazil
Grammatica da Língua Portuguesa (1540) as an expression of cultural identity
- 16.00-17.00 Thematic Workshop 4 Auditorium 06**
Social Capital and Academic Personality: Founding Fathers of Caucasian Linguistics
Chair: Leonid S. Chekin
- 16.00:16.30 Naira Bepiev & Nino Popiashvili**
Tbilisi State University, Georgia
Ossetian manuscripts based on the Georgian alphabet and their research history
- 16.30-17.00 Dmitrii Asratian**
Institute of History and Archeology, North Ossetia
Anders Johan Sjögren as an exegetical checker and curator of the Ossetian Bible project
- 16.00-18.00 Thematic Workshop 2 Auditorium 107**
Pluricentric Contributions to the Historiography of Portuguese Linguistics: In Tribute to the Scholar Maria Helena de Moura Neves (1931–2022)

Tuesday, 27 August, 2024

Chair: Carlos Assunção

16.00:16.30 Clemilton Lopes Pinheiro & Mateus Parducci Soares de Lima

Universidade Federal do Rio Grande do Norte, Brazil

A construção histórico-epistemológica do conceito de texto na Perspectiva Textual-Interativa

16.30-17.00 Diana Luz Pessoa de Barros

Université Presbytérienne Mackenzie / Université de São Paulo, Brazil

Le Discours de la Grammaire: La Question des Grammaires d'Usage

17.00-17:30 Marli Quadros Leite

Universidade de São Paulo, Brazil

**Linguistic Ideas of Maria Helena de Moura Neves on Language Norm and Usage:
Historiographical Perspective**

17.30-18:00 Cristina Muru

Università della Tuscia, Italy

Functional aspects in missionary grammars of Tamil

Wednesday, 28 August, 2024

9.00-10.00 **Registration**

10.00-11.00 **Keynote Speaker** TSU assembly hall

Chair: Nicola McLelland

Edward Finegan

University of Southern California

On the Intersection of Religion and Nationalism in Lexicography: Three Historical Developments

11.00-11.30 **Coffee Break**

11.30-13.30 **Session VII**

Saussurean Problematics Before and After Saussure

Chair: Israel Chávez

11.30-12.00 **Thayná Ananias**

Federal University of Rio Grande do Norte, Brazil

The facets of the relationship between sound and meaning after Cratylus and before Saussure: a historical review of arbitrariness and iconicity

12.00-12.30 **Israel Chávez**

Palacký University, Czechia

Sign, sign typology and the problem of subjectivity in early functional linguistics and semiology

12.30-13.00 **Andrei Onighi**

Universitatea Babeș-Bolyai, Romania / Université de Picardie Jules Verne, France

Iconicité à l'anglaise et iconicité à la française : différences épistémologiques

13:00-13:30 **Mohammad Amin Shakeri**

Université Sorbonne Nouvelle, France

Nasrin Ghasemi

University of Al-Zahra, Iran

Scientificity and Linguistics: An Investigation through Saussurean and Hjelmslevian Perspectives

Wednesday, 28 August, 2024

11.30-13.00 **Session VIII** TSU museum

Metalinguistic Terminology and Language Identity

Chair: Rolf Kemmler

11.30-12.00 **Rolf Kemmler**

Universidade de Trás-os-Montes e Alto Douro, Portugal

***Die Mundarten Württembergs* (1928): A Forgotten Elementary Grammar of the Swabian Language**

12.00-12.30 **Daniel Russo**

University of Insubria, Italy

Angela Andreani

University of Milan, Italy

A review of the metalinguistic terminology in R.C. Alston's collection of texts regarding Cant and Dialects

12.30-13.00 **Maria Pia Ester Cristaldi**

Uskudar University, Turkiye

Framing languages through names: "Ottoman" and "Turkish" between the Late Ottoman and the Early Turkish Republican Eras

11.30-13.30 **Session IX** Auditorium 06

Writing Systems

Chair: Artemij Keidan

11.30-12.00 **David Uher**

Palacký University in Olomouc, Czechia

Periodization of History of Chinese Grammatology

12.00-12.30 **Artemij Keidan**

Università Sapienza di Roma, Italy

Champollion and the Runes

12.30-13.00 **Dimitrios Meletis**

University of Vienna, Austria

Between dependency and autonomy: The relationship between speech and writing in early structuralist Schriftlinguistik and its impact on concepts of the study of writing

Wednesday, 28 August, 2024

11.30-13.30 **Thematic Workshop 5** Auditorium 107

The History of Lexicography: Language Variation in Bilingual Lexicography (1500-1900)

Chair: Nicola McLelland

11.30-12.00 **Antonella Amatuzzi**

Università degli Studi di Torino, Italy

Le Dictionnaire Italien et François de Giovanni Veneroni (1681) et Ses Adaptations Successives: l'Avancée de la Variation Linguistique dans la Lexicographie Bilingue

12.00-12.30 **Elizaveta Zimont**

Université de Reims Champagne-Ardenne, France

François Halma's Woordenboek der Nederduitsche en Fransche taalen (1710): Dutch seen through a French lens

12.30-13.00 **Nicola McLelland**

University of Nottingham, England

Metalinguistic Labelling in the History of English/German Bilingual Lexicography: Case Studies From the Early Nineteenth Century

13:00-13:30 **Kitti Hauber**

HUN-REN Hungarian Research Centre, Hungary

The German-Hungarian and Hungarian-German Pocket Dictionary (1835-1838) From the Perspective of the Hungarian Language Reform

13.30-14.30

Lunch

Session X Auditorium 06

"Language In and For Itself" or... ?

14.30-16.00 **Chair: Daria Zaleskaya**

14.30:15.00 **Tapas Khanra & Malhar A Kulkarni**

Indian Institute of Technology Bombay, India

History of the development of discourse relations in the Paninian Grammatical tradition

15.00:15.30 **Daria Zaleskaya**

University of Lausanne, Switzerland

Wednesday, 28 August, 2024

"... en elle-même et pour elle-même". Influence didactique?

15.30:16.00 Nasrin Ghasemi

University of Al-Zahra, Iran

Conceptions of Connotation in Hjelmslev's and Barthes' Theories: A Comparative Analysis

14.30-16.00 **Thematic Workshop 5** Auditorium 107

The History of Lexicography: Language Variation in Bilingual Lexicography (1500-1900)

Chair: Elizaveta Zimont

14.30:15.00 Gabriel Antunes de Araujo

University of Macau, China / University of São Paulo, Brazil

Chenglin Zhu

University of Macau, China

The order of writing in the compilation of the first Portuguese-Chinese dictionary

15.00:15.30 Esperança Cardeira

Lisbon University, Portugal

On the pre-history of Portuguese bilingual lexicography

15.30:16.00 Ichiro Taida

Toyo University, Japan

Religious Terms in the Dictionarium Latino Lusitanicum, ac Iaponicum

14.30-16.00 **Thematic Workshop 6** TSU museum

Western General Linguistics and China: 101 Years After Hu Yilu's Rudiments of the Chinese Spoken Language

Chair: Changliang Qu

14.30:15.00 Yuhang Liu

Changchun University of Technology, China

Dissemination of Sapir-Whorf Hypothesis in China: misunderstanding and beyond

15.00:15.30 Elvin Meng

University of Chicago, USA

Wednesday, 28 August, 2024

From Sinophone Poetics to Eurasian Linguistics: Les mots vides in the (Early) Modern World

14.30-16.00 **Thematic Workshop 7** Auditorium 06

Norm and Linguistic Feeling Around Saussurean Linguistics

Chair: Emanuele Fadda

14.30:15.00 **Giuseppe Cosenza**

Université de Calabre, Italy

Lorenzo Cigana

Université de Liège, Belgium

Linguistic Feeling and the Affective Dimension in Ch. Bally and L. Hjelmslev

15.30:16.00 **Filomena Diodato**

Università Sapienza di Roma, Italy

“Norm” in the post-Saussurean Debate on Langue and Parole

16.00-16.30 **Coffee Break**

16.30-17.30 **Session XI** Auditorium 06

History of the Study of Parts of Speech: Verb

Chair: Nino Sharashenidze

16.30-17.00 **Nino Sharashenidze**

Tbilisi State University, Georgia

The Development of the System of Modality in Georgian and the History of Its Investigation in Georgia

17.00-17.30 **Lin Chalozin-Dovrat**

Cohn Institute for the History and Philosophy of Science and Ideas, Israel

The Spatial Priority Thesis: How to Study its History

16.30-17.30 **Thematic Workshop 5** Auditorium 107

The History of Lexicography: Language Variation in Bilingual Lexicography (1500-1900)

Chair: Chair: Nicola McLelland

Wednesday, 28 August, 2024

- 16.30-17.00 **Maxime Maleux**
Katholieke Universiteit Leuven, Belgium
Educated Guessing? Renaissance Hebrew-Latin Lexica and Translational Consequences
- 17.00-17.30 **Ellert Johannsson**
The Árni Magnússon Institute for Icelandic Studies, Iceland
Insights From an Early Icelandic Trilingual Dictionary
- 16.30-17.30 **Thematic Workshop 6** TSU museum
Western General Linguistics and China: 101 Years After Hu Yilu's Rudiments of the Chinese Spoken Language
Chair: Changliang Qu
- 16.30-17.00 **Tianze Hu**
Dalian University of Foreign Languages, China
Unveiling the Dissemination Challenges: André Martinet's Functional Linguistics in the Chinese Academic Landscape
- 17.00-17.30 **Changliang Qu**
Dalian University of Foreign Languages, China
Chinese Data in N.S. Trubetzkoy's Phonological Works: How Much Are Second-Handed Sources Reliable?
- 16.30-18.00 **Thematic Workshop 7** Auditorium 06
Norm and Linguistic Feeling Around Saussurean Linguistics
Chair: Emanuele Fadda
- 16.30-17.00 **Giuseppe D'ottavi**
Institut des Textes et Manuscrits Modernes, France
Ferdinand de Saussure's "Sentimental Etymologies"

Wednesday, 28 August, 2024

17.00-17.30 Emanuele Fadda

Université de Calabre, Italy

Linguistic Normativity in Saussure, Between Will and Institutions

Thursday, 29 August, 2024

- 9.00-10.00 **Registration**
- 10.00-11.00 **Georgian Calligraphy Masterclass**
- 11.00-11.30 **Coffee Break**
- 11.30-13.00 **Session XII Auditorium 06**
Poetry and Linguistics: Points of Intersection
Chair: Grigol Jokhadze
- 11.30-12.00 **Bhakti Jadhav & Malhar Kulkarni**
Indian Institute of Technology Bombay, India
Unveiling the Hidden Depths of Poetic Astonishment: A Historical Examination of Camatkāra and its Intersection with Upamā
- 12.00-12.30 **Grigol Jokhadze**
Ilia State University, Georgia
Towards the issue of Diachronic Poetics and the Evolution of Poetic Language
- 12.30-13.00 **Chelsea Clark**
Princeton University, USA
The History of Versification as an Object of Linguistics: Marina Tarlinskaja and the Problem of Determining the Stress of Monosyllabic Words in English Verse
- 11.30-13.30 **Session XIII TSU assembly hall**
Word, Phraseology and Dictionaries
Chair: Lia Bakuradze
- 11.30-12.00 **Virginia Andrea Garrido Meirelles & Rachel Lourenço**
Universidade de Brasilia, Brazil
Indigenous Loans in Bartlett (1848), Pickering (1816), and Webster (1828)
- 12.00-12.30 **Lia Bakuradze**
Tbilisi State University, Georgia
The Social and Dialectal Stratification of the Georgian Language in Sulkhan-Saba Orbeliani's "Georgian Dictionary"

Thursday, 29 August, 2024

- 12.30-13.00** **Tsiuri Akhvlediani & Marina Kuratashvili**
Tbilisi State University, Georgia
Particularités de Décodage de la Phraséologie Française Historique (XVII-XVIII Siècles)
- 13.00-13.30** **Nagy Tünde**
Sapientia Hungarian University of Transylvania, Romania
On the Pedagogical Potential of Online Dictionaries
- 11.30-13.30** **Thematic Workshop 8** Auditorium 107
Compositionality, over- or under- Summativity? Parts & Wholes in Language and Languages
Chair: Savina Raynaud
- 11.30-12.00** **Savina Raynaud**
Università Cattolica del Sacro Cuore, Italy
From Articulation to Saturation and beyond: Parts-and-Wholes Relationship in Language Sciences Metalanguage
- 12.00-12.30** **Aldo Frigerio**
Università Cattolica del Sacro Cuore, Italy
The Compositionality and its Limits
- 12.30-13.00** **Maria Paola Tenchini**
Università Cattolica del Sacro Cuore, Italy
Speech act theory and multi-act semantics
- 13:00-13:30** **Marco Passarotti**
Università Cattolica del Sacro Cuore, Italy
From Data to Knowledge (towards Wisdom) in Linguistic Computing for Ancient Languages
- 11.30-13.30** **Thematic Workshop 9** Auditorium 06
Nikolay Marr's Linguistic School in the Soviet and European Context
Chair: Patrick Seriot
- 11.30-12.00** **Sébastien Moret**
University of Lausanne, Switzerland

Thursday, 29 August, 2024

The Introductions to N. Marr's *Izbrannye Raboty*: An Exploratory Study

12.00-12.30 Alexander Dmitriev

Swiss Federal Institute of Technology, Switzerland

How Much Marxism(s) Was Possible in the Linguistics of the 1920s and 1930s

12.30-13.00 Boris Gasparov

Columbia University, USA

N. Marr, a Futurist Etymologist

11.30-13.30 **Thematic Workshop 10** TSU museum

Orality and Writing in the Production of Linguistic Knowledge

Chair: Ana Cláudia Fernandes Ferreira, Carolina Rodríguez-Alcalá, José Edicarlos de Aquino

11.30-12.00 José Edicarlos de Aquino

Universidade Federal de Tocantins, Brazil

La Littérature comme Élément de la Distinction Oral/Écrit dans les Grammaires

12.00-12.30 Anamaria Curea

Universităţii Babeş-Bolyai de Cluj-Napoca, Romania

Représentations de l'Oral/de l'Oralité dans le Programme Genevois d'une Linguistique de la Parole: La "Science de l'Expression" Chez Charles Bally et Albert Sechehaye

12.30-13.00 Ana Cláudia Fernandes Ferreira

Universidade Estadual de Campinas, Brasil

A Economia Escriturística na Oralidade, a Oralidade na Economia Escriturística: Infindáveis Efeitos de Retorno na História das Ideias Linguísticas

13.30-14.30 **Lunch**

14.30-15.30 **Session XIV** Auditorium 06

Conceptualization of Poetic Language

in Different Paradigms

Chair: Nino Doborjginidze

14.30:15.00 Nino Doborjginidze, Elene Tatishvili & Nino Mataradze

Iliia State University, Georgia

Conceptual Metaphors of Translation in Medieval Georgian

Thursday, 29 August, 2024

- 15.00:15.30** **Federica Ruggiero**
Università Sapienza di Roma, Italy
**The Historical Linguistic Problem of Irony and the Insights of the «Eomantic Irony»
for Contemporary Perspectives**
- 14.30-16.00** **Thematic Workshop 8** Auditorium 107
**Compositionality, over- or under- Summativity? Parts & Wholes in
Language and Languages**
Chair: Marco Passarotti
- 14.30:15.00** **Mariia Timoshchuk**
Katholieke Universiteit Leuven, Belgium
Latin-Greek code-switching in Erasmus' writing theory
- 15.00:15.30** **Małgorzata Sulich-Cowley**
University of Warsaw, Poland
**Contribution of indeclinables to sentence meaning. Position of early modern Sanskrit
grammarians**
- 15.30:16.00** **Lorenzo Cigana**
Université de Liège, Belgium
Under- or oversummativity? The case of semantic underspecification
- 14.30-16.00** **Thematic Workshop 9** Auditorium 06
Nikolay Marr's Linguistic School in the Soviet and European Context
Chair: Sébastien Moret
- 14.30:15.00** **Patrick Sériot**
University of Lausanne, Switzerland
**N. Marr and the language-and-thought connection: an episode of Western philosophy of
language?**
- 15.00:15.30** **Matthew Allen**
University of Warwick, England
**Placing the Caucasus on the map: the origin, influence, and function of geographical thinking
in the work of N. Marr**

Thursday, 29 August, 2024

- 15.30-16.00 **Vittorio S. Tomelleri**
University of Turin, Italy
N. Marr's varied worlds: disciplinary paradoxes of an undisciplined person
- 14.30-16.00 **Thematic Workshop 10** TSU museum
Orality and Writing in the Production of Linguistic Knowledge
Chair: Chair: Ana Cláudia Fernandes Ferreira, Carolina Rodríguez-Alcalá, José Edicarlos de Aquino
- 14.30-15.00 **Vanise Gomes Medeiros**
Universidade Federal Fluminense, Brazil
Dictionnaire Marielle Franco: Réflexions sur l'Oralité et l'Écriture dans la Formulation de l'Entrée
- 15.00-15.30 **Carolina Rodríguez-Alcalá**
Universidade Estadual de Campinas, Brasil
La Primauté de l'Oralité dans la Grammatisation du Guarani: Quelques Questions
- 16.00-16.30 **Coffee Break**
- 16.30-18.00 **Session XV** Auditorium 107
Language Contacts on Language Islands
Chair: Zakharia Pourtskhvanidze
- 16.30-17.00 **Marine Beridze**
Tbilisi State University, Georgia
Zakharia Pourtskhvanidze
University of Frankfurt, Germany
Why Georgian Language Islands Are Writing a Different History and Why It Is Time to Rethink Tradition
- 17.00-17.30 **Elena Simonato**
University of Lausanne, Switzerland
Irina Thomières Shakhovskaya
Sorbonne university, Paris IV, France

Thursday, 29 August, 2024

From Geolinguistics to Sociolinguistics: Explaining Language Maintenance and Shift in the Swiss French Community on the Black Sea Coast

17.30-18.00 **Stefan Rabanus**

Università di Verona, Italy

Barbara Vogt

Università degli Studi dell'Aquila, Italy

The Role of Contact in the History of Research on the German Language Islands in the Southeastern Alps

16.30-17.30 **Session XVI** Auditorium 06

History of the Study of Parts of Speech: Proper Names and Numerals

Chair: Jean-Louis Vaxelaire

16.30-17.00 **Jean-Louis Vaxelaire**

Université de Namur, Belgium

A pre-Kripkean History of the Semantics of Proper Names

17.00-17.30 **Andy Peetermans**

Katholieke Universiteit Leuven, Belgium

How Numerals Got to Count for Something: On the 'Numeric Turn' in Sixteenth-century Grammar Writing

16.30-17.30 **Session XVII** Auditorium 06

Formation of Methods of Linguistic Analysis

Chair: David Moore

16.30-17.00 **Yuri Kleiner**

St. Petersburg State University

Consonant Shifts According to Jakob Grimm and Rasmus Rask: Change Vs. Typology

17.00-17.30 **David Moore**

University of Western Australia, Australia

A History of a Vertical Vowel Analysis for Australian Languages

Friday, 30 August, 2024

10.00-11.30 Business Meeting
Excursion
Conference Dinner

მონვეული მომხსენებელები

KEYNOTE SPEAKERS

რელიგიისა და ნაციონალიზმის გადაკვეთის წერტილები
ლექსიკოგრაფიაში: სამი ისტორიული ფაქტი

ედვარდ ფინეგანი

სამხრეთ კალიფორნიის უნივერსიტეტი

**On the Intersection of Religion and Nationalism in Lexicography: Three
Historical Developments**

Edward Finegan

University of Southern California

finegan@usc.edu

It is well known that dictionaries are not neutral representations of purely lexicographical information. Rather, they are reference works written and edited by lexicographers who hold social and political views, and that those views deliberately or unconsciously enter into aspects of dictionary-making and the dictionaries themselves (Coleman and Ogilvie 2009), including choice of lemmas, definitions, and illustrative examples. This paper briefly explores the notions tying nationalistic pride to a nation's dictionary and describes and analyzes religious motivations in the creation of dictionaries, both general and biblical. It focuses chiefly, though, on the intersection between religious beliefs and nationalism in three lexicographical projects in the past two centuries. In the first half of the nineteenth century, it examines the nationalism and Christian views of Noah Webster, especially as manifest in *An American Dictionary of the English Language* (Rollins 1980; Finegan 2020; et al.), published in two quarto volumes in 1828 and kept in print today by Christian nationalists in the United States; it also describes aspects of biblical lexicography in the first half of 20th-century Germany (Ross 2024; et al.) preceding the Holocaust; and finally it tackles Hindi-Urdu lexicography of the mid-20th and early 21st centuries in South Asia (Hakala 2016; Hakala & Mitchell 2019; et al.). All three histories illustrate the sometimes overlooked and even hidden intersection of religious belief (including sometimes antagonism to religio-politico and religio-cultural groups) as well as the national ambitions often tied to the creation of a national dictionary, all alongside a vigorous dictionary program by Christian groups committed to Bible translation and Christian evangelism.

References

- Coleman, Julie, and Sarah Ogilvie. 2009. Forensic dictionary analysis: principles and practice. *International Journal of Lexicography* 22 (1): 1-22.
- Finegan, Edward. 2020. Christian Nationalism in Noah Webster's lexicography. In *The Whole World in a Book: Dictionaries in the Nineteenth Century*. Edited by Sarah Ogilvie and Gabriella Safran. Oxford University Press. Pp. 152-168.
- Hakala, Walter. 2016. *Negotiating Languages: Urdu, Hindi, and the Definition of Modern South Asia*. New York: Columbia University Press.

Hakala, Walter, and Lisa Mitchell. 2019. South Asia from c. 1750. In *The Cambridge World History of Lexicography*, edited by John Considine. Cambridge: Cambridge University Press. Pp. 388-413.

Rollins, Richard M. 1980. *The Long Journey of Noah Webster*. University of Pennsylvania Press.

Ross, William A. 2024. Dictionaries in religious history and biblical interpretation. In *The Cambridge Handbook of the Dictionary*, edited by Edward Finegan and Michael Adams. Cambridge: Cambridge University Press. Pp. 361-384.

კანტის ღამოკიდებულება ენის თეორიისადმი

გერდა ჰასლერი

პოტსდამის უნივერსიტეტი, გერმანია

Kant's challenge to the theory of language

Gerda Hassler

University of Potsdam, Germany

hassler@uni-potsdam.de

Periphrastic expressions of the perfect tense initially found it difficult to find their way into the grammars of Romance languages. Nevertheless

The topos of Kant's silence about language was a common feature in the historiography of linguistic theories until recently. While there have been attempts to assign him an important place in the history of rationalist grammar from Descartes to Chomsky, it may be difficult to prove Kant's central position in the history of linguistic theories with the philosopher's own statements. It is therefore worth considering how it was that he was able to question a cognitive model that had been functioning for at least two centuries and that there were several language-theoretical answers to his concept of the transcendental. This talk will attempt to answer this question. In order to gain a better understanding of Kant's approach, it is first necessary to consider the prevailing model that preceded his work. This model, which included an anthropological interpretation of the contrast between arbitrariness and naturalness, led to the development of a theory of semantics. It is important to note that rationalist grammar and empiricist epistemology were perfectly compatible, provided that the structures of thought and grammatical structures were isomorphic. According to Kant, there must be general properties that every grammatical system must possess if it is to be considered the grammar of a natural language. The aim here is not to determine how universal grammar must be structured, but to show that there is a structural correspondence between thought and language that goes back to the derivation of the form of language from the form of thought.

This paper will present some immediate reactions to Kant's philosophy from the field of language theory that emerged around the turn of the 18th and 19th centuries. The Berlin Academy's prize question on the origin of our knowledge for the year 1799 can be seen as one of the first institutional responses to the challenges posed by Kant's transcendental philosophy. It seems that the authors of the prize-winning papers were aware that the Academy expected contributions that would avoid the extremes of both parties and strive for a conciliatory solution. Among the language-theoretical responses to the challenges of Kant's transcendental philosophy, three main directions can be distinguished. Firstly, in his metacritique of the critique of pure reason (*Metakritik zur Kritik der reinen Vernunft* 1799), Herder put forward the view that language was a phenomenon determined by biological structure. He went on to suggest that this might ultimately lead to a linguistic determination of thought. Secondly, authors who consciously referred to Kant and wanted to implement his teachings in linguistic theory made a distinction between empiricism and the general consideration of language. Some scholars attempted to reconstruct general grammar on the basis of Kant's transcendental logic,

but this approach was ultimately rejected by professional linguists working in a contemporary historical and comparative manner. Georg Michael Roth, Ludwig Heinrich Vater, and August F. Bernhardt wanted to develop a pure concept of language, free from the reality of empirical languages, which could only be obtained deductively. Because of the a priori nature of its statements, general grammar, including pre-Kantian grammar, was not considered to be a reliable source of knowledge. Thirdly, Wilhelm von Humboldt's philosophy of language was also influenced by Kant. The philosophy of language represented by Humboldt no longer regards language as an element of analysis, but as an independent force whose effects can be explained neither biologically nor from the structure of the world. Language itself thus becomes a transcendental element.

სადსენოო მონსენეგბდოთი თეზოსეპი

ABSTRACTS OF SESSIONS

**ისტორიული ფრანგული ფრაგმენტოზიზმების გაშიფვრის
თავისებურებები (XVII-XVIII სს.)**

ციური ახვლედიანი და მარინა კურატაშვილი
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

**Particularités de Décodage de la Phraséologie Française Historique
(XVII – XVIII siècles)**

Tsiuri Akhvlediani & Marina Kuratashvili

Tbilisi State University, Georgia

tsiuriakhvlediani@yahoo.com, kuratashvilimarina@yahoo.com

La partie phraséologique de la langue se distingue par son conservatisme comme de niveau lexical de la langue aussi par la tendance du renouvellement permanent. Le procès de rétrécissement des anciennes unités phraséologiques et la naissance des nouvelles unités phraséologiques est l'une des sphères intéressantes de l'étude de la matière (du matériau) phraséologique. L'évolution du corps phraséologique de n'importe quelle langue reste toujours inaperçue pour la population, quoique elle représente l'objectif de l'attention permanente pour les linguistes. Il est évident que le changement du corps phraséologique de n'importe quelle langue se déroule inaperçu lors une étape historique, mais quand il y a un intervalle de deux ou de trois siècles des changements sont apparents. Par exemple au XVII siècle a été commencé la période ainsi dit la nouvelle période française, laquelle se continue jusqu'à présent et elle se distingue des étapes précédentes du développement de la langue par son caractère propre des niveaux linguistiques. Aussi bien que, les systèmes phraséologiques du XVII et du début XXI siècles sont dissemblables l'un de l'autre, quoiqu'ils auront retenu un héritage de l'évolution et une grande quantité de celles unités lesquelles n'ont pas perdues leurs actualités même à présent. Le décodage des telles unités historiques est impossible sans connaître leurs contextes historiques.

La compréhension juste des unités historiques même des celles, lesquelles ne sont pas bien éloignées de notre époque, évoque quand même des difficultés déterminées:

1. Les unités phraséologiques des XVII – XVIII, lesquels ont perdus l'actualité de leurs concepts ont subi une nébulosité complète de leurs thèmes sont et de leurs aspects sont souvent « fermées » pour les porteurs contemporains de langue et il est possible de les décoder seulement à l'aide du dictionnaire phraséologique ou par la connaissance des autres sources de l'époque passée. Dans la contenance des tels unités il y a des unités phraséologiques lesquelles se maintiennent des calembours, lesquels sont fondés sur un jeu et sur une signification de mots, et parfois elles se perdent dans notre temps.

2. Certaines unités phraséologiques diachroniques peuvent être décoder dans la langue contemporaine ayant le modèle structural – sémantique et elles peuvent se changer seulement dans le plan d'expression.

3. Certaines unités phraséologiques historiques représentent une variante explicite de la phraséologie lesquelles sont connues à présent aussi.

4. Dans le décodage des unités phraséologiques lesquelles coïncident en matière aux unités phraséologiques contemporaines, mais dans le contexte diachronique ont un autre sens représentent un grand « danger ». Cela certifie la nécessité de l'étude du paradigme culturel de l'époque ancienne doit être attentivement restauré la construction du langage dans lequel a été né ces unités phraséologiques.

Littérature

Dictionnaire des proverbes français et des façons de parler comiques, burlesques et familières. Paris, 1748.

Rey A., Chantreau S. Dictionnaire des expressions et locutions. Paris, 1991.

იეჟი კურილოვიჩის ლინგვისტური კვლევის
სინტაქსური ასპექტები

მარინე ალექსიძე

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

Syntactic Aspects of Linguistic Research by Jerzy Kurylowicz

Marine Aleksidze

Tbilisi State University, Georgia

marine.aleksidze@tsu.ge

Today, when linguistics is acquiring an increasingly complex and branched structure, when new linguistic disciplines and concepts are emerging, it is very important to comprehend the scientific heritage of 20th century linguists, who were the first to put forward scientific hypotheses that became the basis for the diversity of modern linguistics and served as the reasons for the acceleration of its development.

Polish linguist Jerzy Kurylowicz (1895-1978) is a scientist who made a significant contribution to the development of linguistics in the first half of the twentieth century. His research put forward assumptions that became the basis for further research by many linguists from different countries. Jerzy Kurylowicz is known primarily as a researcher of the history of Indo-European and Semitic languages, as well as grammar, structural linguistics and problems of general linguistics.

The report examines the syntactic aspects of Jerzy Kurylowicz's linguistic research and attempts to assess their importance for modern linguistics.

It should be noted that E. Kurilowicz interpreted the very concept of syntax very broadly, correlating it with the concept of syntactics in semiotics. The scientist called syntax the very universal nature of combinatorics, that is, the possibility of a syntagmatic combination of phonemes or morphemes in a word, lexemes in a sentence, etc. In the process of universalizing syntagmatic relations between units of language at its different levels, E. Kurilowicz even put forward unexpected hypotheses, which include his well-known identification of syllable and sentence: "...The role of a vowel in a syllable is similar to the role of the predicate in a sentence, the role of the subject is similar to the role of the initial group of consonants, the classification of vowels and consonants is similar to the classification of words by parts of speech, etc." We will consider the contribution that the linguist made to the development of syntax itself, in the narrow sense of this term.

ლინგვისტური ნატურალიზმის გამომდინარეობა: უორბერტონის ენის
ნარმოვობა და მისი გავლენა XVIII საუკუნის ფრანგული
განმანათლებლობის დისკურსზე

როსელა ამენდოლარა

რომის საპიენცის უნივერსიტეტი, იტალია

**Echoes of Linguistic Naturalism: Warburton's Language Genesis and Its
Impact on 18th-Century French Enlightenment Discourse**

Rossella Amendolara

Università Sapienza di Roma, Italy

rossella.amendolara@uniroma1.it

As highlighted by Lifschitz (2009), Epicurean-Lucretian linguistic naturalism holds significant influence in Enlightenment linguistic debates, especially in discussions concerning the origins of language and civilization (Gensini 1999). This study delves into the impact of Warburton's theory within the French linguistic discourse, emphasizing his profound influence on famous Enlightenment figures like Condillac, Rousseau, and the Encyclopedists. Despite Warburton's explicit influence, the subject remains unexplored, and Warburton's profile is insufficiently recognized. In his work *"The Divine Legation of Moses"* (Warburton 1765), Warburton aimed to safeguard Christian orthodoxy from the dangerous theories advocated by atheists and freethinkers (Rossi 1979: 270-281). Our focus turns to a section in the Fourth book, where Warburton expounds on a peculiar interpretation of the relationship between the evolution of writing, language, and society. Thanks to Malpeine's edition, this passage starts circulating in France as *"Essai sur les Hiéroglyphes des Égyptiens"* (Warburton 1977). Detached from its theological context, Warburton's stance is perceived as a reconciliation between Epicurean-Lucretian naturalism and Christian orthodoxy (Lifschitz 2012).

Despite Warburton's explicit refutation of linguistic naturalism, in support of divine origin of language, according to *Genesis* II 18-19, his description of the first languages as poor and rough and the gestural language to compensate for articulatory weaknesses, dangerously aligns with Epicurean-Lucretian tradition.

First of all, we will delve into Warburton's linguistic position within its original context, exploring the sources of his linguistic naturalism, with particular reference to Richard Simon, Diodoro Siculo, and Vitruvio. Then we will compare the original version by Warburton with Malpeine's edition, assessing French translation's impact on Enlightenment linguistic debates.

References

Warburton, W. (1744). *Essai sur les Hiéroglyphes des Égyptiens*, ed. by L. de Malpeine, Paris, Hippolyte-Louis Guérin.

Warburton, W. (1765). *The Divine Legation of Moses Demonstrated* I, London, A. Millar and J. and R. Tonson [ed. orig. 1738-1742].

Gensini, S. (1999), *Epicureanism and Naturalism in the Philosophy of Language from Humanism to the Enlightenment*, in *Sprachtheorien der Neuzeit I* (= *Geschichte der Sprachtheorie*. IV), v. Schmitter, P. (ed.), Tübingen, Narr, pp. 44-92.

**ბგერისა და მნიშვნელობის ურთიერთკავშირის ასპექტები
კრატილუსის შემდეგ და სოსიურამდე: თვითნებობა და ხატოვნება**

თაინა ანანიასი

რიუ-გრანდი-დუ-ნორტის ფედერალური უნივერსიტეტი, ბრაზილია

**The facets of the relationship between sound and meaning after Cratylus
and before Saussure: a historical review of arbitrariness and iconicity**

Thayná Ananias

Federal University of Rio Grande do Norte, Brazil

thyncris@hotmail.com

Discussed and studied by philosophers, linguists, psychologists and biologists, the relationship between sound and meaning has a long history. Normally, the retakes made on this relationship begin with the discussion present in the *Cratylus*, by Plato (5th century BC), in which one of the dialogues presents was based on the discussion between the existence or not of the relationship between form (sound or word) and meaning (what it refers to in the world) – called naming theories. From this historical starting point, works focused on iconicity already depart from what was presented by Saussure (1916), in the *Cours de Linguistique Générale* (CLG), which doesn't present the concept of 'iconicity', but the indisputable coexistence between arbitrary and motivated elements in the psychic field of the most diverse languages is pointed out by the author. Even understanding this coexistence, the author defends the principle of arbitrariness of the sign: “it follows no law other than that of tradition, and because it is based on tradition, it is arbitrary” (2011 [1916], p. 39). Based on this postulate, the arbitrariness became a principle of linguistics from the 20th century onwards and the iconicity consequently became a meaningless and overlooked point, except for specific moments of interest (Nielsen and Dingemanse, 2021). In this embryonic work, we aim to excavate the linguistic studies present in this temporal gap – 5th century BC to 1916 – of more than twenty centuries of difference. Among the works collected through bibliographical research, there are: Locke (1690); Condillac (2001 [1746]) Humboldt (2001 [1836]) and Whitney (1867). As a result, we have the undisputed predominance of the authors' understanding about the arbitrariness between sound and meaning, however, in Condillac, the recognition of natural signs stands out.

References

- Condillac, E. B. (2001 [1746]). *Essay on the Origin of Human Knowledge*. Cambridge University Press.
- Locke, J. (1975 [1690]). *Essay Concerning Human Understanding*, ed. Peter H. Nidditch, Oxford, Clarendon Press.
- Nielsen, A. K., & Dingemanse, M. (2021). Iconicity in word learning and beyond: A critical review. *Language and Speech*, 64(1), 52-72.
- Saussure, F. *Course in General Linguistics*. Cambridge University Press, 2011 [1916].

von Humboldt, W. (2000 [1836]) *On language: on the diversity of human language construction and its influence on the mental development of the human species* (Losonsky M., Ed.; Heath P., Trans.). Cambridge University Press.

Whitney, W. D. (1967) *Language and the Study of Language*. London.

პოლივანოვის ხელნაწერები „ლიტერატურის ენციკლოპედიის“
(1929–1939) გამოუქვეყნებელ სტატიებში

ალექსეი ანდრონოვი

რუსეთის მეცნიერებათა აკადემია

**Polivanov's Manuscripts Among the Unpublished Articles of
“Literaturnaya Enciklopediya” (1929–1939)**

Aleksey Andronov

Russian Academy of Sciences

baltistica@gmail.com

A great part of Evgenij Polivanov's linguistic heritage, in spite of enormous efforts of his biographers (Selected works, Vol. 1–2, 1968, 1991), still remains scattered over various archives of Eurasia from Prague to Bishkek (Andronov, Filatova 2017; Andronov 2019; 2021). A considerable amount of unpublished materials has been revealed in the documents of the famous 11-volume “Literary Encyclopaedia” (Moscow, Russian State Archive of Literature and Art, fund no. 623). These data offer an insight both into Polivanov's linguistic and philological competence and into the circumstances of his work at the time of Marrism.

Most of Polivanov's articles were published in the 1st volume of the Encyclopaedia (1930): “Abbreviation, Abkhaz literature, Accentuation, Albanian language, Alliteration, and Armenian literature (of the New times)”, their original texts also being available in the archive. The 2nd volume (1929) has Polivanov's article “Vernacular” (considerably abridged compared to the original; with the author's name omitted). No manuscript version of the biographic sketch on the Russian poet Denis Davydov (1784–1830) has been found (Vol. 3, 1930). The 5th volume (1931) includes Polivanov's description of the Korean language (both the manuscript and the official correspondence are preserved). Here one finds a trace of Polivanov's persecution: the secretary of the edition Osip Beskin suggested to replace his text “after unrefuted biographical revelations”, but Rosalia Shor insisted on the publication, explaining that nobody could author an article on Korean. Polivanov's (and Ivanov's) description of Chinese intended for the same volume was replaced with the article by G. Kara-Murza (who also came out with a crushing review of the former manuscript).

Among other unpublished texts one should mention descriptions of Abkhasian, Ainu, Annam (Vietnamese), Bantu, Basque, Burmese, sketches on Australian and African languages as well as several very short texts (or just reference entries) about some others. All these articles were excluded from the Encyclopaedia, except Abkhazian, which was replaced by Marr's text, and Jushmanov's article on the languages of Africa (“Negrskie yazyki”). Judging by Polivanov's letter to the editors, his article on Greek (supposedly Modern Greek) must have there existed, but no text has been found (the author of the published article is S. Lopashov).

Other unpublished articles on linguistic terms have been preserved as well (Acusma, Unvoiced vowels and consonants, Glottal consonants, Euphemism).

Polivanov was not apprehensive of expressing his negative evaluation of the Japhetic theory. Commenting on the bibliography of Basque he says: “I don’t write about Marr and two works by Ulenbeck — anyway Shor will get angry and add them herself”. In another place he quotes Marr’s article “The origin of American man and Japhetic linguistics” under the pseudo-title “Caucasian anecdote and the origin of American man”.

ქართული ენის სოციალური და დიალექტური სტრატიფიკაცია
სულხან-საბა ორბელიანის „ქართულ ლექსიკონში“

ლია ბაკურაძე

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

**The Social and Dialectal Stratification of the Georgian Language in
Sulkhan-Saba Orbeliani's "Georgian Dictionary"**

Lia Bakuradze

Tbilisi State University, Georgia

lia.bakuradze@tsu.ge

The 17th-18th centuries are distinguished by increased interest towards linguistic issues in Georgia. In this period, Sulkhan-Saba Orbeliani (1658-1725) created his Explanatory Dictionary. The book reflects the Georgian linguistic thought of the 17th-18th centuries and reveals the knowledge that had been accumulated in the scholarly circles for centuries.

In the 17th-18th centuries, Italian missionaries actively worked in Georgia. This opened the door for the penetration of the European (post-Greek) linguistic thinking into Georgia. This is especially valuable because minor Georgian grammar books and dictionaries were created based on the empirical data.

This stream of linguistic knowledge brought by the missionaries was clearly reflected in Sulkhan-Saba Orbeliani's dictionary. Eventually, the Dictionary became a collection of the rich lexis of the Georgian language derived from old Georgian literature, as well as the Georgian language and its variants spoken in Sulkhan-Saba Orbeliani's epoch. Besides, the Dictionary represents Georgian grammatical studies of longstanding history.

Sulkhan-Saba Orbeliani's lexicographic concept is in tune with the Theory of Three Styles and represents the three levels of the social status of the word: **“The Upper** (ზეშთა *zešta*) word for the elevated, the **equal** (სწორი *sçori*) word for layman and the **lower** (დამხე *damkhe*) word for the subordinated“.

With the aim of marking the social status of language, the Dictionary applies the terms: 1. Written language (წერილი ენა / *çerili ena*) – literary language (used in religious and secular literature); 2. Colloquial language (მსოფლიო ენა / *msoplio ena*) – colloquial language of Sulkhan-Saba Orbeliani's time; 3. Peasant || village language (გლეხური / *glexuri* // სოფლური / *sopluri*) – dialectal forms.

The Dictionary aims to conceptualize the linguistic reality of Sulkhan-Saba Orbeliani's epoch. The linguistic and sociolinguistic information, differentiation of the language into dialects, information regarding Kartvelian languages – all this is presented in different fields of the Dictionary units: there are units containing the description of the social status of the term; there are explanations of certain words appended with notes regarding the social status

of the given word. Sometimes the information regarding the source dialect or the social origin of the word is reflected in the illustration.

Sulkhan-Saba Orbeliani's Dictionary proves that the Georgian scholarly circles of the 17th century actively discussed the issue of relation between standard language and dialectal forms and tried to identify the principles of normalization.

რატომ წერენ ქართული ენობრივი კუნძულები
განსხვავებულ ისტორიას და რატომ დიდება
ტრადიციის გადახედვის დრო

მარინე ბერიძე

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

ზაქარია ფურცხვანიძე

ფრანკფურტის უნივერსიტეტი, გერმანია

**Why Georgian Language Islands Are Writing a Different History and Why
It is Time to Rethink Tradition**

Marine Beridze

Tbilisi State University, Georgia

Zakharia Pourtskhvanidze

University of Frankfurt, Germany

marineberidze@yahoo.com, pourtskhvanidze@em.uni-frankfurt.de

According to Chrobak (2010:1), the phenomenon of the language island is much older than any attempt to describe it in one term. In terms of the history of science, the scientific study of language islands can be seen as part of German-speaking dialectology in the 19th century. The various phases on the way to becoming an independent field of research were framed by ethnocultural and geopolitical aspects in connection with German-speaking language islands, mainly in Eastern and Southern Europe. The term "language island" was created in the German language in German linguistics for the purpose of describing German language islands and seems to have fulfilled its descriptive function over several decades. It was only after the inclusion of other languages (e.g. Russian, Romanian), language islands and additional scientific aspects that a somewhat belated and general definition of the term was established by Kuhn, who uses the term language island to describe an enclave created by an ethnic group through the colonization of a foreign territory (1934:13). Spatial delimitability remained a central defining element in relation to language islands in the definitions many years later. Hutterer, for example, wrote that a language island is a delimited and organized settlement of a minority in the environment of a majority that speaks a different language (1982:179). Wisinger defines a language island as a localized or spatially broad settlement embedded in a foreign-language area (1982:901). A relatively detailed definition comes from Mattheier. In his view, the language islands represent the language communities that have emerged as a result of delayed or failed linguistic and cultural assimilation. It is geographically distant from the heartland and is surrounded or covered by a foreign-language or foreign-cultural majority community. In addition, a language island is characterized by a disposition of its own particularity in comparison to the ethnic and linguistic majority (1994:334).

If the delay or failure of assimilation is a temporal phenomenon, then conversely the dissolution of a language island (language island death) is a logical end to all language islands. In our presentation, we take the opposite position, according to which language islands tend to represent successful or successful examples of the mobilization of the language island community against assimilation. The stories of the emergence and persistence of Georgian language islands in Iran, Azerbaijan and Turkey, whose ethnolinguistic vitality does not exhibit the acute characteristics of dissolution, serve as examples.

References

Chobak, Dariusz (2010) Das Phänomen der Sprachinsel. Geschichte der ehemaligen deutschen Sprachinseln in Oberschlesien und Galizien „Kwartalnik Opolski” 2010, 2/3. p.1. [Original: „Das Phänomen der deutschen Sprachinseln ist älter als seine begriffliche Bestimmung.“]

Hutterer, Claus (1982) Sprachinselforschung als Prüfstand für dialektologische. In: Arbeitsprinzipien 5.

Kuhn, Walter (1934) Deutsche Sprachinsel-Forschung.

Mattheier, Klaus J. (1994) Theorie der Sprachinsel. Voraussetzungen und Strukturierungen. In: Berend, Nina und Mattheier, Klaus: Sprachinselforschung. Peter Lang, Frankfurt a. M. 1994, S. 334.

ენათმეცნიერება მეოცე საუკუნის საქართველოში:
ძირითადი მიმართულებები

თინათინ ბოლქვაძე

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

Linguistics in twentieth century Georgia: Main Trends

Tinatin Bolkvadze

Tbilisi State University, Georgia

tinatin.bolkvadze@tsu.ge; tinatin.bolkvadze@hotmail.com

In the 20th century, the development of science in Georgia and its main directions were determined by Tbilisi University, founded in 1918, and the Georgian Academy of Sciences, founded in 1941. This also applies to linguistics. It was one of the leading scientific branches in Soviet Georgia. Indeed, Soviet ideology and its changing interests in the humanities put pressure on linguistics, but at the same time linguistics in Georgia during the Soviet period developed in many directions. The initial goal was to determine the place of the Georgian language among the world's languages. On the way to this goal, the study of ancient languages and the search for a scientific basis for identifying historical connections between the Georgian language and them developed. This was a continuation of the work begun in the nineteenth century. The search for links between the Georgian language and ancient Indo-European, Semitic and other ancient extinct/dead languages has always been considered an interesting question not only in linguistics, but also in Georgian society in general.

Therefore, along with the scientific departments of Tbilisi State University and scientific institutes of the Georgian Academy of Sciences related to the study of the Georgian language and other South Caucasian languages, were developed such fields of oriental studies as Iranian, Semitic and Armenian studies, Assyriology, Turkology, history of the Ancient East and others. The study of ancient Greek should be singled out separately because the ancient history of Georgia is connected in the form of ancient Colchis Kingdom and the whole Christian period of Georgian history, because the Bible and Christian exegetical literature were mainly translated from the ancient Greek. The study of extinct/dead Eastern languages and the early history of European languages are not isolated fields in Georgia. They are related to each other and ultimately unite in the study of the history, language contacts and the current status of Georgian and other South Caucasian languages. To this should be added the important fact that historically and today Georgia has always been a multilingual country, which creates a fertile ground for such extensive research. The teaching and research of the languages spoken in Georgia continue to be the main areas of theoretical and applied linguistics in Georgia.

The study of Georgia and the Georgian language became the basis for the creation of Japhetic theory and Iberian-Caucasian linguistics. The Georgian triangle of Soviet linguistics (Nikolai Marr, Joseph Stalin and Arnold Chikobava) led to the creation of the Japhetic theory and its failure. The Japhetic theory was the official linguistic doctrine of the Soviet Union for thirty years. Stalin changed his attitude towards this theory because of his foreign policy vision, which led to the end of Japhetic theory. The idea of the kinship of South and North Caucasian

languages formed the basis for the creation of Iberian-Caucasian linguistics. This theory is still very controversial today, as the recognition of their kinship as a cause and effect of the dependence of Caucasian languages is not based on immutable linguistic facts. The studies of Georgian and Kartvelian (the South Caucasian) languages have made no small contribution to the restoration of the phonetic system of the proto Indo-European language, to which Georgian linguists, especially Thomas Gamkrelidze, have made a great contribution.

The paper deals with the main linguistic theories created in Georgia during the Soviet period, their ideological foundations and modern scientific value.

ნომანი, ნომნის ტიპოლოგია და სუბიექტურობის პრობლემა აღორძეულ ფუნქციონალურ ენათმეცნიერებასა და სემიოლოგიაში

ისრაელ ჩავესი

პალაცკის სახელობის უნივერსიტეტი, ჩეხეთი

Sign, Sign Typology and the Problem of Subjectivity in Early Functional Linguistics and Semiology

Israel Chávez

Palacký University, Czechia

chavezbarretoei@gmail.com

The problem of establishing typologies has been a central concern of linguistics since, at least, the nineteenth century. After the publication of the *Cours de linguistique générale*, the question of typology of languages (approached by some post-Saussure scholars like L. Hjelmslev) was expanded to include the typology of sign systems other than natural languages. After the seminal work of E. Buyssens (1943), perhaps the best effort in this regard was the work *Messages et signaux* by Luis Prieto, which appeared in 1966, but begun to take shape in the late fifties while Prieto was a student of Martinet in Paris. The work of Prieto takes a functional stance towards Saussurean semiology which is derived from Martinet's own functional theory of language, and explicitly states that one of the tasks of semiology is to establish a typology of sign systems. Interestingly enough, functional semiologists, e.g. Prieto, Buyssens, Mounin, Jeanne Martinet, did not address directly the typology of signs as such. This is due to the fact that in semiology, "sign" is usually a technical term that refers to a well delimited notion of analysis. However, if one takes "sign" in a more general sense, it is possible to extract a sign typology from the works of functional semiologists, especially Prieto and Buyssens. Crucially, the sign typology thus derived from functional semiology (see Chávez Barreto 2023) supposes that the main criterion for classification of signs is the conditions under which different signs are produced. This results in putting a strong importance in subjectivity as a key factor of semiotic activity, to the point that, at least Prieto's semiological theory can be ultimately resolved into a theory of the subject (Prieto 1986). This presentation will thus approach the general notion of sign underlying functional semiology's theoretical framework, will show the underlying typology of signs proposed by functional semiologists, and will show to which extent such general notion of sign and its typology depend upon an assumed notion of subjectivity that loses its stability when carefully examined.

References

Buyssens, E. 1943. *Les langages et le discours, Essai de linguistique fonctionnelle dans le cadre de la sémiologie* Brussels: Office de Publicité

Chávez Barreto, E. I. 2023. On the object of functional semiology: towards a typology of indices. *Estudos Semioticos* 19(3): 81-99.

Prieto, L. J. 1987. Une sémiologie. Problèmes et parcours. *Degrés* 49-50: j1-j12.

სივრცითი უპირატესობის თეზისი:
როგორ შევისწავლოთ მისი ისტორია

ლინ ხალოზინ-დოვრატი

მეცნიერებისა და იდეების ისტორიისა და ფილოსოფიის ინსტიტუტი,
ისრაელი

The Spatial Priority Thesis: How to Study Its History

Lin Chalozin-Dovrat

Cohn Institute for the history and philosophy of science and ideas, Israel

lin1chd@tauex.tau.ac.il

The idea that the expression of space in language governs the expression of time is salient across the various cognitive language sciences. It spans research in language acquisition and child psychology (Clark, 1973), historical linguistics (Traugott, 1975), cognitive semantics (Talmy, 1983; Langacker, 1987), metaphor theory (Lakoff & Johnson, 1980), typology (Alverson, 1994; Haspelmath, 1997); neuropsychology (Richardson et al., 2001) and psycholinguistics (Boroditsky, 2000; Casasanto et al., 2010). According to the claims found in this body of research, the expression of abstract ideas of time via concrete spatial concepts originates in human biology and manifests across all aspects of linguistic phenomena.

This idea—which I term the “Spatial Priority Thesis” (SPT)—seems to have had a long history prior to the rise of cognitive science. What precisely is this history and how we should study it are intricate questions that greatly depend on our understanding of SPT. As I will argue, SPT raises considerable historiographical difficulties. For example, SPT presupposes the existence of two distinct cognitive domains, space and time, yet rarely explains how to circumscribe these domains or why they are deemed analogical. How should we understand SPT's strict separation between the domains of space and time? Should a history of SPT start with the analogy between the expression of space and time, or does it hinge on the express idea of two competing domains?

If we start SPT's history with the strict division between space and time, we must acknowledge that SPT's notion of space builds on the popularization of Newton's ideas during the 18th century (Chalozin-Dovrat 2019). That may explain why grammatical theory first showed interest in the notion of space in James Harris' *Hermes* (1751). However, if we start with a softer version of the space-time analogy, we may conjecture that the grammatical notion of space conflates with that of place, thus commencing its history in antiquity (Fortis 2020). Hence, we would need to explain why grammatical categories of space (such as “spatial prepositions”) did not appear before the 20th century.

The historiographical questions raised by SPT will lead me to delineate two typical approaches to the history of linguistic ideas: one emphasizes processes of disciplinarization and cross-disciplinary ties, and the other highlights the continuous evolution of linguistic ideas.

I will characterize these two traditions of thought and examine their advantages and disadvantages.

ქართული ენის მისიონერული გრამატიკა – *Anonymi Grammatica & Vocabularium Linguae Georgianae (MS A-1455)*

თამარ ჭეიშვილი

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

Missionary Grammar of the Georgian Language
Anonymi Grammatica & Vocabularium Linguae Georgianae (MS A - 1455)

Tamar Cheishvili

Ilia State University, Georgia

tamar.cheishvili@iliauni.edu.ge

Christian missionaries significantly contributed to developing various disciplines, including translation theory, foreign language teaching methods, historical-comparative linguistics, descriptive grammar, and other fields. Thanks to the missionaries' efforts, grammars and dictionaries for numerous languages were produced over the centuries. Particularly noteworthy are the grammars of the Georgian language and the explanatory and bilingual dictionaries created by missionaries.

The conference paper discusses Georgian grammar and the Latin-Georgian dictionary (MS A - 1455) compiled in Latin by an unknown missionary. The manuscript was published in 2023 at Ilia State University with the support of the Shota Rustaveli National Science Foundation as part of the project *Georgia from the Perspective of Early Global History and Modernity*.

The conference paper will discuss how Catholic missionary studies describe and document Georgian grammar within the framework of missionary linguistics. It will explore grammatical rules, the missionaries' perception of the phonetic system of the Georgian language, and its relation to Latin, Greek, French, and Ladin as well as the principles of compiling bilingual dictionary.

მისიონერული ლინგვისტიკის ტრადიციის სამართავლო

ანა ჭკუასელი

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

Missionary Linguistic Tradition in Georgia

Ana Chkuaseli

Ilia State University, Georgia

ana.chkuaseli@iliauni.edu.ge

The contribution of missionaries in the history of linguistics was not recognized by most modern scientists until recently. They were accused of being Eurocentric and describing different languages only according to the Greek or Latin grammatical model. In Western science, such a critical attitude has changed since the 1990s. In the publications and monographs of various authors, the extensive linguistic knowledge and experience of the missionaries was emphasized, which was in no way inferior to the linguistic abilities of their contemporary grammarians. Moreover, a group of scientists turned "missionary linguistics" into an independent scientific direction. Otto Zwartjes, who examines the missionary sources in terms of "missionary linguistics," thoroughly discussed the critical opinions of linguists and justified the particular ambivalence that missionary grammarians had with "exotic" languages.

“Missionary grammarians tried to find equivalent structures in the target languages and to use the local linguistic tradition. they tried to strike a balance in providing the right amount of information with references to linguistic data. In doing this, they discovered that the Latin, Portuguese or Spanish target languages also had gaps or „shortcomings“, similar to those they encountered translating from the European into the indigenous languages...This means these texts are far less Eurocentric than many current researchers maintain (Zwartjes 11-12).

It should be noted that Georgian researchers did not have a radically different attitude to the texts of the missionaries than the European scientists. If we recall that the large part of missionaries' Italian-Georgian or Georgian-Italian dictionary with grammars is still unpublished, then it is clear how valuable this literature was considered as a research direction (field). However, the study of the first grammar and dictionaries of the Georgian language started in our country from the beginning of the 20th century. It is true that a group of Georgian scientists considered the works of missionaries to be the first scientific descriptions of the Georgian language, however, they studied this literature by separating it from the main tasks and goals that they actually had.

The purpose of the report is to analyze the missionary grammars of the Georgian language according to the modern approaches developed in "missionary linguistics", including Emanuele Iglesias' short grammar of the Georgian language compiled in the 19th century. In the report, we will show how the missionaries described the unknown Georgian language from the perspective of one language. what knowledge they found about Georgian grammar, what kind of sources they had at hand. We will focus on the extent to which the Latin or Italian

grammatical markers is integrated with the Georgian linguistic tradition in the missionary grammar.

ენის – როგორც ორგანიზმის გაგება
უნივერსალურ გრამატიკაზე

კლაუდია ჩიჩერკია

რომის საპიენცის უნივერსიტეტი, იტალია

From Language as Organism to Universal Grammar

Claudia Cicerchia

Università Sapienza di Roma, Italy

cicerchiaclaudia@gmail.com

The comparison of language with an organism traces back to ancient times and nonetheless played a relevant role within the framework of linguistic theory development. Derived from the romantic vision of nature as a living organism, the biological conception of organism was applied to language to describe its structure, evolution, and functioning, reflecting the aims of research that abandon “the quest for a basic, original language behind the diversity and historical contingency of the individual languages” (Cassirer, 1989 [1923]). This metaphor proves to be as fruitful for the study of language in the works of various philosophers as it is laden with a multiplicity of meanings: enabling the mediation between the ‘subjective’ and ‘objective’ character of language, in the emblematic case of Humboldt’s philosophy of language, language is conceived as a mediator in the dialectical relationship between the whole and the parts,, between individual and other; with Humboldt’s famous words, it is not *Ergon* but *Energeia* (Humboldt, 1988 [1836]). My contribution aims at elucidating the transformation of the biologist model, from the theory of the organic form of languages (*organische Form der Sprachen*), where Humboldt considered languages as living beings in which all parts are interconnected (and the role of each element is defined by its relation to the underlying form), to Chomsky’s program of universal grammar where language is not simply considered as if it was an organism but is itself an organ of the human body. More in-depth, I will examine Humboldt’s use of the organic metaphor to then show how Chomsky’s radicalization leads to a static, objectified conception of language that overturns Humboldt’s conception of language as “enduring thing, [...] at every moment a transitory one” (Humboldt, 1988 [1836]). While Humboldt advocated for a philosophical approach where metaphors served as the only possible way to discuss language, within Chomsky’s framework language should be described in its universal principles and structures that underlie all human languages. In this sense, language faculty is considered an integral part of neural architecture, an individual attribute, representing a pure application of fixed and invariable rules of the states of this biologically based mental ‘organ’ (Chomsky, 1966). Moving away from metaphorical understanding of language as living being and embracing a conception in which language is a physiological reality not only

underscores the way the biological model has been understood but underlines relevant consequences on the object of linguistics.

References

Cassirer, E. A. (1955 [1923]). *Philosophy of Symbolic Forms. vol. I: Language*, Yale University Press.

—, (1945) *Structuralism in Modern Linguistics*, WORD, 1:2, 99-120.

Chomsky, N. (2009 [1966]). *Cartesian Linguistics, A Chapter in the History of Rational Thought*, Cambridge University Press.

Davies, A. M., & Lepschy, G. C. (1998). *Nineteenth-century linguistics*, Longman, London.

Formigari, L. and Poole, G. (2004). *A history of language philosophies*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Pub. Humboldt, W. von. (1903-1936). *Gesammelte Schriften*, im Auftrag der Königlichen Preußischen Akademie der Wissenschaften, edited by A. Leitzmann et alii, Berlin.

Lepschy, G., & Davies, A. M. (1994). *History of linguistics*, Longman, London.

Picardi, E. (1977). 'Some problems of classification in Linguistics and Biology, 1800–1830', *Historiographia Linguistica*, 4(1), pp. 31–57.

ლექსწყობის, როგორც ენათმეცნიერების ობიექტის ისტორია:
მარინა ტარლინსკაია და ერთმხრეველიანი სიტყვების მბეჭდვის
განსაზღვრის პრობლემა ინგლისურ ლექსში

ჩელსი კლარკი

პრინსტონის უნივერსიტეტი, აშშ

**The History of Versification as an Object of Linguistics: Marina
Tarlinskaja and the Problem of Determining the Stress of Monosyllabic
Words in English Verse**

Chelsea Clark

Princeton University, USA

chelseaclark@princeton.edu

Influenced by Russian formalism, American linguists Morris Halle and Samuel Jay Keyser famously asserted that the meter of a poem was distinct from its stress and that, as a result, the two could be made to interact to poetic effect (Halle and Keyser 1966; Halle 1968). In this paper, I look at how the Soviet linguist Marina Tarlinskaja (who emigrated to the United States in 1981) developed large-scale statistical methods in the 1960s and 1970s to solve a problem in historical versification research that followed from this distinction: Given that English verse has a high frequency of monosyllabic words, whose stress is unclear from meaning and metrical position alone, how can the stress of monosyllabic words in a work like Chaucer's *Canterbury Tales* be systematically determined? I discuss, in particular, Tarlinskaja's use of "metrical indices," novel notation practices for the differentiation of stress, and tabulation in her first monograph, *English Verse: Theory and History* (Tarlinskaja 1976). By attending to her formulation of the problem as well as her solutions, I seek to understand the specific logic and concepts underlying her novel linguistic approach to poetry. Why did she pursue not only textual analysis, as her formalist predecessors had done, but also statistical analysis? The newer generation of Soviet linguists of which Tarlinskaja was then a part has rarely, if ever, been the subject of histories of linguistics in English. With this paper, I hope to begin to rectify this situation and provide a more nuanced account of structuralism in the second half of the twentieth century.

References:

- Halle, Morris. 1968. "Žirmunskij's Theory of Verse: A Review Article." *The Slavic and East European Journal* 12, no. 2: 213-218. <https://www.jstor.org/stable/304262>.
Halle, Morris, and Samuel Jay Keyser. 1966. "Chaucer and the Study of Prosody." *College English* 28, no. 3: 187-219. <https://www.jstor.org/stable/374038>.
Tarlinskaja, Marina. 1976. *English Verse: Theory and History*. The Hague: Mouton.

ენების ფორმირება სხელწოდებების მეშვეობით:
„ოსმალური“ და „თურქული“ ენები ოსმალურ და
თურქეთის რესპუბლიკის ადრეულ პერიოდში

მარია პია ესტერ კრისტალდი

უსკუდარის უნივერსიტეტი, თურქეთი

**Framing languages through names: “Ottoman” and “Turkish” between the
Late Ottoman and the Early Turkish Republican Eras**

Maria Pia Ester Cristaldi

Uskudar University, Turkiye

mariapia.cristaldi@uskudar.edu.tr

In the essay entitled "Ottoman and Turkish", the scholar Fahir Iz discusses the conceptual transition between the terms "Turkish" and "Ottoman" in defining the written and spoken language in the Ottoman Empire. According to the author, the term “Ottoman language” seems to have a political and background, originating in the minds of Ottoman- Turkish intellectuals with the modernisation and reform process of imperial institutions started in the Late Nineteenth century. According to Iz, the aim of these intellectuals was to homogenise the disparate identities, religions, and languages coexisting within the borders of the Empire into one single reality named “Ottoman nation”, whose language would be called “Ottoman language”. In this context, Iz- through some examples of grammars and texts concerning the Turkish language- shows how only after the first half of the nineteenth century the definition "Ottoman language" begins to appear in place of the definition "Turkish language". Further discussions concerning "Ottoman" and "Turkish" show that the quest for an identity frame for the language of the Ottoman Empire was still highly topical at the beginning of the twentieth century. Following the chronology of this debate, the purpose of this research is to shed light on how the interplay between the concepts of “Ottoman” and “Turkish” has influenced language discussions concerning Turkish after the dissolution of the Ottoman Empire as well, thus determining the emergence in Turkology of a new vernacular epistemology known as “Modern Turkish”, whose legitimacy was recognised by both Turkish and Western scholars. Moreover, through this conceptual approach, this paper aims to open venues for further discussions concerning the emergence of “Modern Turkish” as a language.

Bibliography

Çaymaz, Birol, Szurek, Emmanuel. 2007. La révolution au pied de la lettre L’ invention de l’ invention de l’ alphabet turc. European Journal of Turkish Studies. Social Sciences on Contemporary Turkey, 6.

- Deny, Jean. 1959. L'Osmenli moderne et le turc de Turquie. *Philologiae Turcicae Fundamenta*, ed. by Louis Bazib et al. Wiesbaden. 182- 183.
- Erdoğan, A. Teyfur. 2008. Osmanlı Evrimi Hakkında Bir Deneme: Bir Grup (Üst Yüzey Yönetici) Kimliğinden Millet Yaratma Projesine. *Doğubati*, 1. 19- 46.
- İz, Fahir. 1976. Ottoman and Turkish. *Essays on Islamic Civilization: Presented to Niyazi Berkes*, ed. by Donald P. Little. Leiden: Brill. 118-39.
- Karakaş, Mehmet. 2006. Türkçülük ve Türk Milliyetçiliği. *Doğu Batı. Düşünce Dergisi*, 38, 57- 76.
- Karpat, Kemal H. 1972. The Transformation of the Ottoman State 1789- 1908. *International Journal of Middle Eastern Studies*, 3. 243- 281.
- Kushner, David. 1977. *The Rise of Turkish Nationalism 1876- 1908*. London: Routledge.
- Levend, Ağâh Sırrı. 1960. *Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Lewis, Geoffrey. 1999. *The Turkish Language Reform: A Catastrophic Success*. Oxford: Oxford University Press.
- Mardin, Sherif. 1962. *The Genesis of Young Ottoman Thought*. Princeton: Princeton University Press.
- Szurek, Emmanuel. 2013. *Gouverner par les mots : une histoire linguistique de la Turquie nationaliste*. Paris: EHESS [unpublished PhD Thesis].
- Vatin, Nicolas. 1988. De l'osmanli au turc de Turquie, les aventures d'une langue. *Revue de l'Occident musulman et de la Méditerranée*, n°50, Turquie, la croisée des chemins, ed. by Daniel Panzac. 68-84.

ინკულტურაციის მიღზომები საქართველოს ენობრივ გარემოსა და
ლექსიკოგრაფიულ ლიტერატურაში – *Emmanuele da Iglesias,*
Grammatica & Dizionario Italiano-Georgiano e Georgiano-Italiano

მაია დამენია

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

**Approaches to the Inculturation in the Linguistic Environment and
Lexicographical Literature in Georgia – *Emmanuele da Iglesias,*
*Grammatica & Dizionario Italiano-Georgiano e Georgiano-Italiano***

Maia Damenia

Ilia State University, Georgia

maia.damenia.1@iliauni.edu.ge

Religious inculturation in the linguistic environment helped Georgian and other local languages in the Eastern Christian world in the Middle Ages to become the official language of religion, literature, and, in general, all spheres of public life. Since the 17th century, European missionaries in Georgia used the Eastern model of inculturation rather than the Western model of acculturation. The Catholic liturgy was established in the local language (*rito georgiano catolico*). Georgian-speaking missionaries adapted Georgian translations of religious texts. Moreover, the revival of the 17-19th century historical, theological and lexicographical literature in Georgia has been linked to missionary activities.

Archival sources of European religious missions describe the Catholic inculturation in Georgia from various perspectives — namely, processes of creating and distributing Georgian religious and philological-historical literature, including bilingual dictionaries.

The inculturation *process* of the *Catholic* rites in Georgia is vividly presented in one of the missionary manuscripts – the *Georgian-Italian, Italian-Georgian Dictionary, and Grammar Book* – compiled by the Catholic missionary Emmanuele da Iglesias.

The manuscript, according to which we will analyze the inculturation perspectives of Catholic missions in Georgia, was discovered in 2011-2012 by a Georgian scientific expedition in the Capuchin Archive in Rome.

The manuscript contains an inscription in Italian stating that Emmanuele da Iglesias was a missionary who compiled the dictionary and lived in Georgia for 19 years in the first half of the 19th century. We know that he was among those missionaries who were expelled from Georgian by the Russian government in 1845.

His extensive work (001^r-136^v) has a brief synopsis of Georgian Grammar and consists of a Georgian-Italian and an Italian-Georgian dictionary. The Georgian-Italian dictionary is relatively small (019^r-025^v) and contains only the first four letters of the Georgian alphabet ('A, B, G, D,' although 'D' is incomplete). The Georgian terms in the dictionary follow Sulkhan-Saba Orbeliani's (1658-1725) *The Georgian Dictionary* (1685-1715) in unchanged order and

sequence. Thus, the work by Emmanuele da Iglesias, *Grammatica & Dizionario Italiano-Georgiano e Georgiano-Italiano*, which is the incomplete Georgian-Italian dictionary, is the first European language translation of Georgian lexicographical heritage left by Sulkhan-Saba Orbeliani.

Based on shreds of scientific evidence, foreign missionaries independently created textbooks and bilingual dictionaries before the 19th century. However, in the 19th century, the texts were written following the *Georgian Grammar* (1753) by Anton Bagrationi; correspondingly, the grammar book by Emmanuele da Iglesias is the only text created in the later period and, thus, it reflects the Georgian linguistic tradition.

ძველი ქართული პრაქტიკული გრამატიკისა და
ჰერმენევტიკის ისტორიიდან

ნინო დობორჯინიძე

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

**From the History of Old Georgian Practical
Grammar and Hermeneutics**

Nino Doborjginidze

Ilia State University, Georgia

nino_doborjginidze@iliauni.edu.ge

The paper deals with the Old Georgian philological tradition, including literary translation and commentary, development of a critical apparatus, and preparation of text editions at the literary and translation centres established by early medieval Georgian scholars in Georgia as well as abroad, on Mount Athos in Byzantium, on the Black Mount in Antioch, in Jerusalem, etc.

The primary sources analysed are metatexts – comments, explanatory notes and scholia – added by Georgian translators and philologists to the main text, whether an original writing or a translation.

Based on these sources, I will discuss the Old Georgian linguistic practice as a medieval reception of the Alexandrian practical grammar (τέχνη γραμματική) by Dionysios Thrax and the philological traditions developed by the Neoplatonic philosopher Ammonios. I will show how medieval biblical philology, including the Georgian one, adopted classical hermeneutical methods of interpreting the Bible as a sophisticated prophetic text, and by drawing on Pergamene and Alexandrian textological practices, built a three-level system of Biblical hermeneutics:

1. Historical and grammatical interpretation (εις ιστορίαν, თხზულისაებრი განმარტებაი);
2. Allegorical or metaphorical interpretation (σκόπω τροπολογία, εις ἀλληγορίαν, μετὰ ἀλληγορίαν λέγει, μετὰ τροπολογίαν, სახისმეტყველებიანებრ, სახე-მოდებოთ);
3. Anagogical interpretation, which reveals the connection of a historical event narrated in the Old Testament with its true essence embodied in Christ (the New Testament) and the eschatological future (εις ἀναγωγήν აღეცანებოთი).

An important part of the Old Georgian grammatical practice is the study of the Old Georgian translations of the Bible surviving in the manuscripts dating from the 5th century AD.

Based on the analysis of metatexts by Giorgi the Athonite (10th century, გიორგი ათონელი), Eprem Mtsire (11th century, ეფრემ მცირე) and Arsen Ikaltoeli (11th – 12th centuries, არსენ იყალთოელი), questions related to Old Georgian texts, including the medieval translating principles and approaches, will be examined in the context of the Greco-

Roman and Syrian traditions. The practice systematised by Eprem Mtsire will be presented in the context of the tradition widespread in the medieval Christian East, and the place of the Georgian tradition will be shown in the general philological context of the Middle Ages.

The paper will discuss how practical, hermeneutic grammar was understood in medieval Georgia, including Old Georgian definitions of “grammar” and “grammarian” (გრამმატიკა, გრამმატიკოსობა), and the translations of fragments from the works of Dionysios Thrax, Diomedes and Ammonios.

თარგმანის კონცეპტუალური მეტაფორები შუა
საუკუნეების საქართველოში

ნინო დობორჯგინიძე, ელენე ტატიშვილი და ნინო მატარაძე

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

Conceptual Metaphors of Translation in Medieval Georgia

Nino Doborjginidze, Elene Tatishvili, Nino Mataradze

Ilia State University, Georgia

nino_doborjginidze@iliauni.edu.ge; elene.tatishvili@iliauni.edu.ge;
nino.mataradze@iliauni.edu.ge

The paper seeks to explore the way translation was conceptualized by medieval Georgian scholars through metaphors from the perspectives of modern metaphor studies on the one hand, and Descriptive Translation Studies (DTS) on the other. In the latter approach, the emphasis will be placed on socioculturally oriented theories, including the Polysystems and Rewriting/Manipulation theories. The case of medieval Georgian religious translation will be viewed in a broader context of Eastern Christendom as opposed to Western.

By examining the concept of translation from two different disciplinary perspectives, an attempt will be made to further explore the relationship between the source and target texts as viewed by medieval Georgian translators and the role of translation in the emancipation of Georgian in relation to Greek as the central language of the Christian East. We thus aim to contribute to the scholarly debate on the ‘holy untranslatable’ and the dichotomy between translation as derivative in relation to the source text, i.e. the inferiority topos vs translation as equal to the source text, i.e. equality/replacement topos.

The anatomy of medieval Georgian metaphors of translation will be presented by analyzing the structure of one of the most prominent metaphors of translation: harvest as the source domain and the related linguistic expressions.

The paper thus offers a holistic insight into conceptual metaphors in the context of the broader cultural and ideological agenda in medieval Georgia.

გოროპიუს ბეკანუსის თეორიები ენის შესწავლის მიღმა?
ნიდერლანდური ენის უპირატესობა აღგილობრივ ენებზე შექმნილ
ლოგიკის პირველ სახელმძღვანელოებში

ჯასპერ ეკჰაუტი

ლუვენის კათოლიკური უნივერსიტეტი, ბელგია

**Goropius Becanus' Theories Beyond the Language Studies? The Primacy
of Dutch in the First Logic Textbooks in the Vernacular**

Jasper Eeckhout

Katholieke Universiteit Leuven, Belgium

jaspereeckhout@gmail.com

Johannes Goropius Becanus (1519-1573) was a Dutch humanist and court physician of Charles V. He was notorious for claiming that, considering all spoken languages, Dutch resembles most closely the language spoken by Adam and Eve in paradise. Both in his *Origines Antwerpianae* (1569) and his posthumously published *Opera Joannis Goropii Becani* (1580), Becanus set out to prove his claim, demonstrating the esthetical, structural and moral properties of the Dutch language. His theories inspired the first printed grammar textbook of Dutch, the *Twe-spraak* (1584) authored by Hendrick Laurensz. Spiegel (1549-1612), and also the linguistic works and ideas of the mathematician Simon Stevin (1548-1620), who is responsible for the creation of numerous Dutch mathematical and scientific terms that are still used today (e.g. *wiskunde* 'mathematics').

Notably, both Spiegel and Stevin published the very first logic textbooks in the Dutch language (the *Ruygh-bewerp* and the *Bewysconst*, respectively), and in doing so invented new Dutch technical vocabulary to translate concepts from the classical (Greco-Latin) tradition. However, even though they published their textbooks in the same year (1585) with the same publisher (Plantin), current scholarship is still puzzled about their mutual relationship, since both authors apparently neglect to mention each other or their respective translation projects. Moreover, notwithstanding the present recognition of Becanus' influence on Spiegel's and Stevin's grammatical and linguistic works, the extent of Becanus' significance for their logic projects is virtually unexplored.

The goal of my work is both to clear up the puzzle of Spiegel and Stevin's relationship and to investigate Becanus' impact on their logic textbooks. I argue, contrary to current understanding, that Stevin does refer to Spiegel's *Twe-spraak* in his own logic textbook. Moreover, since the *Twe-spraak* was heavily influenced by Becanus, I hypothesise that it is precisely through this textbook that Stevin came into contact with and was influenced by Becanus' ideas. Finally, I consider the impact of Becanus' linguistic theories by analysing the novel, Dutch logic terminology that Stevin and Spiegel created.

My work aims to improve the current understanding of Becanus' influence on Dutch language studies, which up until now has mainly been approached through the disciplines of grammar and mathematics. Furthermore it is my purpose to increase scholarly insight into Spiegel's and Stevin's translation projects and their contribution to Dutch as a language of science and logic in particular.

კონოტაციის კონცეფციები ლუი იელმსლევისა და როლან ბარტის თეორიებში: შედარებითი ანალიზი

ნასრინ ჯასემი

ალ-ზაჰრას უნივერსიტეტი, ირანი

Conceptions of Connotation in Hjeltslev's and Barthes' Theories: A Comparative Analysis

Nasrin Ghasemi

University of Al-Zahra, Iran

nasrin.ghasemii@gmail.com

Saussure's introduction of internal and external linguistics marked a pivotal moment in semiotic theory and structural linguistics, catalyzing an enduring inquiry into the intricate relationship between the internal and external structures of language. While Saussure acknowledged the insufficiency of investigating the internal structure in isolation, his quest to establish a connection between the two remained unresolved.

A key response to this challenge emerged through the distinction between 'denotation' and 'connotation'. Denotation, synonymous with Saussure's signification, represents the relationship between the signifier and the signified. Connotation, a novel concept in structural linguistics, supplements Saussure's theory, elucidating the dynamic between external and internal language structures.

Danish linguist Louis Hjeltslev, in his theory of language (Glossematics), introduced the expression plane and content plane to analyze the internal structure of language. This biplanar structure is called 'denotative semiotic'. Recognizing that the manifestation of language is intertwined with other semiotic systems, Hjeltslev introduced a third plane: a necessary complementary content plane, taking denotative semiotic as its expression plane. This third plane is called the 'connotative plane', which together with the denotative semiotic forms the 'connotative semiotic'. The connotative plane comprises nine solidary dimensions, the terms of which are called 'connotators', and which are pivotal for forming all sign units.

Roland Barthes, in his semiology, adopted Hjeltslev's concepts of denotation and connotation, interpreted them in an obviously different way, and applied them universally to various sign systems. For Barthes, connotative signification involves a recursive nature of signification: the denotative sign, encompassing the Saussurean signifier and signified, essentially becomes a signifier for yet another signified. Indeed, he conceived connotation as a mental process with the potential for infinite expansion. In his later theoretical developments, Barthes, although increasingly converges with Hjeltslev's theory of connotative semiotic, eventually comes to regard denotation itself as a manifestation of connotation.

In this research, we aim to represent the commonalities and differences between Hjeltslev's and Barthes' conceptions of connotation. Our goal is to explore the potential synergies between

these theories, leveraging Hjelmslev's insights for comprehending the conditions of text creation in the external structure of language and utilizing Barthes' perspectives to go beyond the internal structure of the text. Through this examination, we strive to unveil a nuanced understanding of language's dual structures, offering a foundation for future explorations in linguistic theory.

Bibliography

- Barnes, Winston H. F. 1945. 'The Doctrine of Connotation and Denotation'. *Mind* LIV(215):254–63.
- Barthes, Roland. 1977. *Elements of Semiology*. New York, NY: Hill and Wang.
- Barthes, Roland. 2000. *S/Z: An Essay*. New York: Hill and Wang.
- Barthes, Roland. 2009. *Image, Music, Text*. New York, NY: Hill and Wang.
- Barthes, Roland. 2013. *Mythologies*. First American paperback edition. New York: Hill and Wang, a division of Farrar, Straus and Giroux.
- Cigana, Lorenzo. 2023. 'Beyond Linguistic Languages. Glossematics and the Origins of Connotation'. P. 436 in *Structuralism as one – structuralism as many. Studies in Structuralisms*. Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab.
- Gary-Prieur, Marie-Noëlle. 1971. "La notion de connotation(s)." *Littérature* 4, no. 4: 96–107.
- Garza-Cuarón, Beatriz. 1991. *Connotation and Meaning*. Approaches to Semiotics 99. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Hjelmslev, Louis. [1943] 1961. *Prolegomena to a Theory of Language*. Transl. by Francis J. Whitfield. University of Wisconsin Press.
- Hjelmslev, Louis. 1961. 'Some Reflexions on Practice and Theory in Structural Semantics'. *Language and Society, Essays Presented to Arthur M. Jensen on His Seventieth Birthday* 55–63.
- Hjelmslev, Louis. [1943] 1975. *Résumé of a Theory of Language*. edited by F. J. Whitfield. University of Wisconsin Press.
- Rigotti, E. 2006. 'Denotation versus Connotation'. Pp. 436–44 in *Encyclopedia of Language & Linguistics*, edited by A. Rocci. Elsevier.
- Sonesson, Göran. 1998. "Denotation and Connotation." In *Encyclopedia of Semiotics*, edited by Paul Bouissac, 187–91. New York: Oxford University Press.
- Lifschitz, A. (2009). *The Enlightenment Revival of the Epicurean History of Language and Civilization in Epicurus in the Enlightenment*, Leddy, N.-Lifschitz, A. (eds.), Oxford, OUP, pp. 207-226.
- Lifschitz, A. (2012). *Language and Enlightenment. The Berlin Debates of Eighteenth Century*, Oxford, OUP.
- Rossi, P. (1979). *I segni del tempo. Storia della terra e storia delle nazioni da Hooke a Vico*, Milano, Feltrinelli.

როგორ გაბმონაწიდა ნაციონალიზმისა და ლინგვისტური
დილეტანტიზმის კავშირმა ნიდერლანდური ენის ემანსიპაცია

კამიელ ჰამანსი

ამსტერდამის უნივერსიტეტი, ნიდერლანდების სამეფო / ადამ მიცკევიჩის
სახელობის უნივერსიტეტი, პოლონეთი

**How a marriage of nationalism and linguistic dilettantism led to the
emancipation of Dutch**

Camiel Hamans

University of Amsterdam, Netherlands / Adam Mickiewicz University, Poland

humans@telfort.nl

In this paper, an early history of the Dutch language will be sketched. Focus will be on the early modern times, the period from 1550 till 1620. In these seven decades a discussion about the value of Dutch arose. This obviously had to do with the decline of Latin as a scholarly language and a language of international communication, but even more so with an emerging national feeling. As is known, this was not an exclusively Dutch development, although the fact that the Netherlands seceded from the Spanish-Habsburg Empire during that period reinforced this emerging nationalism.

However, in order to be accepted as a full-fledged language and no longer be seen as a vulgar gibberish, propagandists of the national languages tried to demonstrate the antiquity and thus the value of their languages.

The first to do this for Dutch is the infamous Gorpius Becanus (1519-1572) who, with quasi-linguistic arguments and imaginative etymologization, proved that Dutch must have been the language of the Earthly Paradise. His speculative derivations led to the disparaging term goropianiser, borrowed from Leibniz. In his own time and by his fellow amateur linguists, his ideas were much more highly regarded. The first Dutch grammar *Twe-spraack* (1584) by Spiegel (1549-1612) therefore relies on Becanus. The mathematician/engineer Simon Stevin (1548-1620) did not share Becanus' view of Dutch as the language of Adam and Eve, but nevertheless claimed that Dutch had to be a primordial language from a prehistoric Golden Age, in which all knowledge about reality was locked up. The famous legal scholar Hugo de Groot or Grotius, who worked with Stevin, was on the same track. To return this knowledge to humanity, and the speakers of Dutch in particular, Stevin and Grotius advocated a purist position. In particular, the influence of Spiegel's grammar on later language descriptions and the influence of the purist position of Stevin and Grotius were undeniably important for the emancipation and acceptance of Dutch as a national language, at an equal level to that of the classical and of internationally accepted languages.

References

Hamans, Camiel (2021) Hamans, Taalpatriottisme van Becanus tot Grotius”. *Roczniki Humanistyczne* 69: 25-45.

Hamans, Camiel (2023), Simon Stevin, wappie of wijze? Piet van Sterkenburg, Roland de Bonth en Kris Heylen (eds.). *In termen van taal. Liber Amicorum Frieda Steurs*. Schiedam: Scriptum: 150-165.

Hamans, Camiel (in press). Grotius as a linguistic patriot in the tradition of Goropius Becanus.

გერმანულ-უნგრული და უნგრულ-გერმანული ჰიბის ლექსიკონი
(1835-1838) უნგრული ენის რეფორმის ფონზე

კიტი ჰაუბერი

უნგრეთის კვლევითი ცენტრი, უნგრეთი

**The German-Hungarian and Hungarian-German Pocket Dictionary
(1835-1838) From the Perspective of the Hungarian Language Reform**

Kitti Hauber

HUN-REN Hungarian Research Centre, Hungary

hauber.kitty@gmail.com

The presentation will discuss the circumstances of the writing of the first interpretative dictionary, the German-Hungarian and Hungarian-German Pocket Dictionary, published by the Hungarian Academy of Sciences between 1835 and 1838. The study focuses on the linguistic and cultural aspects of the Hungarian-German part of the dictionary.

The pocket dictionary was written during an extremely dynamic period in the life of the Hungarian language: the language reform that started in the 18th century meant the conscious and artificial shaping of the language, raising it to the level of the „great European languages”, such as German, French, etc., at least as far as the linguistic formability of scientific discourse and the new modern world is concerned, creating the foundations of the modern Hungarian language and adding nearly 10,000 words to its vocabulary. The pocket dictionary played a significant role in this process. Its list of entries is not only a simple trace of the contemporary Hungarian vocabulary, but also provides an account of the most recent layer of it: which words of the language reform have become familiar to Hungarian language users and which have not. It also tells us which words the editors would have considered worthy of becoming an active part of literary and scientific usage. This linguistic deed is all the more significant in the light of the fact that the Academy published the two volumes of the Pocket Dictionary as manuscripts, without taking responsibility for their content.

The presentation compares the headings of the monolingual Magyar Nyelvújítási Szótár (Dictionary of the Hungarian Language Reform) and the Pocket Dictionary, paying attention to the style classifications used by the Pocket Dictionary, as well as to the German-language material of the dictionary as an explanation of the fresh Hungarian vocabulary layer, which indirectly indicates the achievement of one of the aims of the language reform: the equality of the Hungarian and German languages, which was also of paramount political importance at the time, since the Hungarian Kingdom was then part of the Habsburg Empire.

References

Antal, Mihály – Bajza, József – Bugát, Pál – Schedel, Ferenc – Vörösmarty, Mihály (eds.)
Német-Magyar és Magyar-német zsebszótár. 1835 –1838. Magyar Tudós Társaság, Pest.

Fejér, Rita 1995. Zur Geschichte der deutsch-ungarischen und ungarisch-deutschen
Lexikographie. Von der Jahrhundertwende bis zum Ende des zweiten Weltkrieges. Max
Niemeyer Verlag, Tübingen.

პოეტური შთაბეჭდილების ფარული სიღრმეების
გამომჟღავნება: „კამატკარას“ ისტორიული გამომკვლევა და
მისი გადგენითა „შპამსთან“.

ბჰაქტი ჯადჰავი და მალჰარ კულკარნი

მუმბაის ტექნოლოგიის ინდური ინსტიტუტი, ინდოეთი

Linguistic contribution and explanation of Camatkāra : A Historical Overview

Bhakti Jadhav & Malhar Kulkarni

Indian Institute of Technology Bombay, India

bhaktij96@gmail.com, malharku@gmail.com

Rhetoricians all over the world explain the concept of poetic relish by proposing various explanations. Sanskrit kāvyaśāstra proposes the concept of camatkāra to explain this phenomenon of poetic relish. This concept is seen to have been historically developed in the course of time through various texts like Kavikaṇṭhābharaṇa, Abhinavabhāratī, Rasagaṅgādhara, Camatkāracandrikā.

Yet, this concept of camatkāra has not been linguistically explored much. The history of this linguistic explanation would throw more light on the overall nature of camatkāra.

This present paper attempts to unveil the historical development of the concept camatkāra in general, with the special attention on linguistic contribution as well as the linguistic explanation of the concept of camatkāra in the Sanskrit tradition. We also aim to find its significance in poetry. Further, we also briefly discuss the importance of Camatkāra in the case of Upamā alaṅkāra.

Bibliography

1. Acharya Ram Pratap (2012), “Kāvyacamatkārah”, Jammu: Highbrow Publications
2. Masson, J. L; Patwardhan M.V. (1969), “Śāntarasa and Abhinavagupta’s Philosophy of Aesthetics”, Poona: Bhandarkar Oriental Research Institute
3. Mohan, Pandiri Sarasvati (1972), “The Camatkāracandrikā of Viśvesvara” Delhi: Meharchand Lachhmandas
4. Raniero Gnoli (1956) “The Aesthetic Experience According to Abhinavagupta”, Roma: Istituto Italiano per il medio ed estremo oriente
5. V, Raghavan (1942) “Studies on some concepts of the Alaṅkāraśāstra,” Adyar: The Adyar Library

დიდგრონოული პომედიკისა და პომეპური ენის
ეპოლუნიის სპიომხისათვის

გრიგოლ ჯოხაძე

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

**Towards the Issue of Diachronic Poetics and the Evolution of
Poetic Language
(Vazha Pshavela. Osip Mandelstam)**

Grigol Jokhadze

Ilia State University, Georgia

grigol_jokhadze@iliauni.edu.ge

Poets are always reacting in various ways to their predecessors and their contemporaries as though they were all contemporary. The primary driving force in the best poets of any age is the drive to overthrow the best poets that came before them. Whether it is right or not about the struggle for supremacy, poets respond to other poets in their poems. It is maybe more useful to describe this relationship as a conversation than as a struggle, but we should keep in mind that part of conversation is struggle, and that no poet responds to an earlier poet merely to agree with him or her.

The paper discusses how the success of one poetic language is turned into the impulse for another and vice versa. For our purpose we used one single line of the translator of Vazha Pshavela's poem (or poems), the Great Russian poet Osip Mandelstam the equal textual material of which is absent in Vazha's work. It seemed Mandelstam was so excited by the "natural and burning wild poetic meet", as he argued, that he created the new artistic figure himself! This is the proverbial move in artistic craft: receiving inspiration from another, you create an artistic image yourself. Moreover: The sources and results of inspiration are always differ. This is what we deal with in our case.

დიონისე ტრაქიმელის გრამმატიკის ქართული თარგმანი

ლია ქაროსანიძე

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

On the Georgian Translation of the Grammar of Dionysius Thrax

Lia Karosanidze

Tbilisi State University, Georgia

l.karosanidze@gmail.com

Irrespective of the fact that its complete Georgian translation has not reached us, *The Art of Grammar* by Dionysius Thrax was well known in Georgian literature either through the oeuvre it self or through comments. There are multiple facts proving that Georgian men of letters were well aware of Greek grammatical theories and that their philological competencies included all necessary knowledge implicit in the Greek educational system of the time.

The Georgian translation of *The Art of Grammar* by Dionysius Thrax initially appeared as a supplement to the book *The Grammar of Dionysius Thrax and the Ancient Georgian Grammatical Thought*, published in 1998. In 2017, its edited version was published together with my second monograph *Antique and Byzantine Linguistic Theories and the Georgian Grammatical Thought*. Alongside the grammar of Thrax, it included the Georgian translation of some of the scholia. That was the first attempt to translate the grammar of Dionysius Thrax, notwithstanding several minor fragments surviving in Ioane Petrits's writings; however, obviously enough, a discovery of a complete Georgian translation of the oeuvre, made in those centuries, will not be a surprise.

In the process of translation, alongside already available translations, I used commentaries and Georgian equivalents of Greek grammatical terms surviving in the acrostics of writings of ancient Georgian translators. Simultaneously, I explored origins of terms. Studies of the history of the Georgian grammatical thought, based on Greek linguistic theories, made changes into a number of previously existing inferences. Studies have exposed that ancient Georgian translators both were aware of the grammar of Thrax and had profound knowledge of the scholia, and, generally, of linguistic theories of the time. It is the impact of that is observable in the Georgian school of translation (10th-12th cc.), norms of the Georgian language of the time. In terms of the aforementioned, the Georgian translation of a number of passages in the grammar of Dionysius Trax differ from those of the English, German, Russian, and other translations which, as it is known, have been based on Latin translations of *The Art of Grammar*.

References:

Byzantium in the Georgian Sources, Logos (ISBN: 9789941401732), Tbilisi, 2010;

Lia Karosanidze, *The Grammar of Dionysius Thrax and the Ancient Georgian Grammatical Thought*, Logos, Tbilisi, 1998; *Antique and Byzantine Linguistic Theories and the Georgian Grammatical Thought*, Publishing House of TSU, (ISBN: 9789941136191), Tbilisi, 2017.

შამპოლიონი და რუნები

არტემი კეიდანო

რომის საპიენცის უნივერსიტეტი, იტალია

Champollion and the Runes

Artemij Keidan

Università Sapienza di Roma, Italy

artemij.keidan@uniroma1.it

In this paper, I investigate the motivations that led the young Jean-François Champollion to learn the Runic script and the basics of the Old Norse language and literature. My primary sources are some little-known handwritten notes preserved in Champollion's archive, which is divided between the Bibliothèque nationale de France and the City Library of Faenza (Italy). While Egypt had always been Champollion's primary scientific interest, a byproduct of his efforts to decipher hieroglyphics was a series of "incursions" he made into some other ancient and "Oriental" languages. My hypothesis is that Old Norse and the Runes were included in Champollion's language list in accordance to the Germano-Persian kinship hypothesis, and more specifically under the influence of Antoine Court de Gébelin. The latter was a rather influential but naive scholar of languages and writing systems during the Enlightenment, whose ideas, once popular, were entirely abandoned after the discovery of Sanskrit and the establishment of the Historical-Comparative method. I also attempt to review the sources of knowledge on the Runes available to Champollion during his years of study to determine the origin of some peculiarities in the way he presented the Runic alphabet.

ჰიუბერტ-ბენიგნის დიპლომატიკა (1928): შვაბური ენის მიმოხილვით ელემენტარული გრამატიკა

როლფ კემლერი

ტრაზ-უჟ-მონტიშისა და ალტუ-დორუს უნივერსიტეტი, პორტუგალია

***Die Mundarten Württembergs (1928): A Forgotten Elementary Grammar of the Swabian Language*¹**

Rolf Kemmler

Universidade de Trás-os-Montes e Alto Douro, Portugal

kemmler@utad.pt; r.kemmler@web.de

While for the diachrony of past times the term 'Hochdeutsch' [High German] was used summarily for reference to diatopic language varieties that participated in the High German consonant shift in the early Middle Ages, among which I would like to highlight the Alemannic and Bavarian languages spoken in the South of Germany, in Alsatia and Switzerland, as well as Austria and Northern Italy, respectively, in the synchronicity of modern German 'Hochdeutsch' is used primarily as a synonym for 'standard language'. In the contemporary linguistic system of a Germany that has been united in a single country since 1871, the existence of diatopic varieties that challenge the hegemony of what is perceived as the standard language presents a practical problem.

In order to distinguish these varieties from the standard language in terms of their status, most of the historical language varieties in Germany are commonly referred to both traditionally (and sometimes even pejoratively) as 'Dialekt' [dialect] or even with the vernacular synonym 'Mundart'. As far as the 'schwäbische Sprache' [Swabian language] and its place in the overall structure of languages in Germany are concerned, modern academic German studies seem to be mostly unanimous in ignoring it as an object of linguistic research and description.

A notable exception was the then Tübingen professor of German studies Karl Bohnenberger (1863-1951) with his work *Die Mundarten Württembergs: Eine heimatkundliche Sprachlehre* [The vernaculars of Württemberg: An ethnographic elementary Grammar] (1928), comprising only [XII], 112 pages. Without addressing questions of language policy, Bohnenberger endeavored to describe what he called the 'Volkssprache Württembergs' [vernacular language of Württemberg] (Bohnenberger 1928: 1). Taking into account my classification model for metalinguistic works (Kemmler 2022), I would like to shed more light on the nature and content of this work in my talk.

¹ Foreign Corresponding Member of the Class of Letters of the Academy of Sciences of Lisbon (ACL) and researcher at the *Centro de Estudos em Letras* (Center for Studies in Letters; CEL) of the Universidade de Trás-os-Montes e Alto Douro (UTAD). CEL is a research unit funded by the *Fundação para a Ciência e a Tecnologia* (UIDP/00707/2020).

References

Bohnenberger, Karl. 1928. *Die Mundarten Württembergs: Eine heimatkundliche Sprachlehre*, von Karl Bohnenberger, Stuttgart: Verlag Silberburg (Schwäbische Volkskunde; 4).

Kemmler, Rolf. 2022. Towards a Classification of Metalinguistic Manuals Above the Individual Language Level. In: Tim Denecker, Piet Desmet, Lieve Joonen, Peter Lauwers Toon Van Hal, & Raf Van Rooy (eds.), *The Architecture of Grammar: Studies in Linguistic Historiography in Honor of Pierre Swiggers*. Leuven; Paris & Bristol: Peeters (Orbis: Supplementa; 47): 285-303.

დისკურსული კავშირების განვითარების ისტორია პანინისეულ გრამმატიკულ ტრადიციაში

ტაპას ხანრა და მალჰარ ა კულკარნი

მუმბაის ტექნოლოგიის ინდური ინსტიტუტი, ინდოეთი

History of the Development of Discourse Relations in the Paninian Grammatical Tradition

Tapas Khanra & Malhar A Kulkarni

Indian Institute of Technology Bombay, India

tapaskhanra1998@gmail.com, malharku@gmail.com

In the history of Paninian Grammatical Tradition (PGT), had any of the well-known Indian schools of thought developed a discourse relations system to demonstrate the cohesiveness of a text? When we peep into the treasures of the Indian scientific tradition, we come across several works that provide us with the answer to the above question. First and foremost, the Mimamsa school of thought presents the sangati device for discourse analysis and focuses primarily on the Vedic corpus. Rather than that, what we were looking for was a more comprehensive and exclusive tool for discourse analysis of any natural Sanskrit text. Furthermore, in terms of discourse markers that reflect scientific discourse relations, we find a fully-fledged device, Tantrayukti (TY). Numerous texts, including the Arhaśāstra, Carakasamhitā, Suśrutasaṃhitā, Aṣṭāṅgahṛdaya, and others, contain these devices along with their definitions and applications.

In this work, our major goal is to trace those TY devices in the PGT in order to demonstrate historically that those devices were successfully applied. This work will have implications for annotating the tags that we use to write a sentence's verbal cognition, helping us to better understand the relations that primarily give rise to verbal cognition at the discourse level.

References

Dr. W. K. Lele, The Doctrine of Tantrayukti-s, Chaukhamba Surabharati Prakashan, Varanasi, 1981.

Kashika – A Commentary on Pāṇini's Grammar, by Vāmana and Jayāditya (Part I, adhyāyas 1-4). Ed. by Aryendra Sharma, Khanderao Deshpande, and D.G. Padhye, Hyderabad: Sanskrit Academy, Osmania University, 1969.

თანხმობებითა გადწევა იბოზა გრიმისა და რასმუს რასკის
მიხედვით: ცვლილება ტიპოლოგიის წინააღმდეგ

იური კლაინერი

სანქტ-პეტერბურგის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

**Consonant Shifts According to Jakob Grimm and Rasmus Rask:
Change vs. Typology**

Yuri Kleiner

St. Petersburg State University

yurikleiner@hotmail.com

Preoccupation with extralinguistic aspects of the Rask – Grimm problem (incompleteness of Vater’s translation, priority in the interpretation of certain earliest Germanic phenomena, etc.) became responsible for the neglect of the principal difference between the two scholars’ understanding of the Germanic Consonant Shift(s). Within Grimm’s scenario of “den einander folgenden Wagen”, which implies a spontaneous change of (the series of) consonants, both the cause and the phonological and phonetic mechanisms of the shift remain unexplained. Besides, the very idea of gradual phonetic evolution, concordant with the Neo-Grammarians’ notion, (Proto-Gmc *t > t’ > t > θ > d > d’ > d > OHG t), is at variance with the post-Saussurian principle of the instantaneous diachronic change of a phonological system.

Contrary to this, Rask’s ‘changes of letters’ (= sound units) signify *correspondences* of the elements of the *systems* (Rask’s term) compared, also connected by morphological regularities. Yielded by a contrastive analysis, synchronic by definition, the correspondences reveal phenomena similar to the *Lautverschiebung* outside the Germanic realm, e.g. /k/ ~ /x/ /variation/ in Italic languages (Latin *rēctē* – Umbrian *rehte*) and dialects, *chommoda* ~ *commode* (Catullus LXXXIV), obstruent devoicing word-finally, /gorada/ – /gorat/ ‘town (Gen. and Nom. sg.)’ and, spirantization, Russ. /vdruk/ ~ /vdruχ/ ‘suddenly’ in Russian, cf. Old English dialectal *meahte* ~ *maecti* ‘might’, *drihten* ~ *dryctin* ‘Lord’ (*Caedmon’s Hymn*), Modern Icelandic *slikt* [slixˌt] ‘such’, *taktu* [taxˌtʁ] ‘take!’, *flaksa* [flaxˌsa] ‘flap’, dialectal /hv/ ~ /kv/, Dutch *paarden* [paːrdə] ~ *paard* [paːrt] ‘horse (pl. & sg.)’, etc.

Changes responsible for the correspondences in the systems compared are the result of the redistribution of elements that adjust themselves to different environments (cf. [ʁ] intervocalically in Icelandic, *eiga* [eiːʁa], and Old English, *agan*, vis-a-vis word-initially in Dutch, *gaan*). The processes of phonological rearrangement and phonetic adjustment depended on changes in morphology, more consistent in the Germanic than in other Indo-European languages, that either trigger or block phonological changes. These processes could be prolonged in time, but not gradual in terms of allophonic stages, push- and drag chains or rules, either of performance or competence, presupposed by the approaches going back to Jakob Grimm’s evolutionary model.

Holistic and systemic essentially, Rasmus Rask's approach offers a view of the mechanisms of the *Lautverschiebung* processes and their chronology, both absolute and relative, which are in agreement with the principles not to be formulated until over a century later.

ენის ათვისება, როგორც მენიერების ახალი ღერძი XIX საუკუნის
ბოლო პერიოდის საფრანგეთში

კარიტა კლიპი

ტამპერეს უნივერსიტეტი, ფინეთი

**Language Acquisition as an Emerging Field of
Study in the Late 19th Century France**

Carita Klippi

Tampere University, Finland

carita.klippi@tuni.fi

The study of language acquisition emerged as a new field of linguistics in the 1870s within the evolutionary and naturalistic episteme. It was believed that the development of child language could shed light on the origin of language in the human species. This idea was based on the recapitulationist hypothesis of the German naturalist Ernst Haeckel (1834-1919), which suggested that the development of an individual sums up the evolution of the species. On the other hand, it was founded on the uniformitarian principle, developed in geology by Charles Lyell (1797-1875), according to which one can infer information about the unknown (the past) by observing what is known (the present).

While in Germany language acquisition was becoming a research object in its own right, in France it was still considered only an 'interesting and charming problem', despite the 'abundant material' that 'had already been collected' (Darmesteter 1979 [1887]: 14-15). The founding figures of French linguistics excluded the question of language acquisition from their research agenda. Their priority was to establish what language is, before exploring how it is acquired. In their texts, child language was used rather as a foil to contrast with the linguistic system of the adult.

According to Chiss and Puech (1999: 177), language acquisition was considered an 'additional point of view' that served to discuss more 'speculative' and 'philosophical' questions related to the origins or nature of language. It might be claimed that the study of language acquisition had a slow start in France and even remained in the shadow of structuralism.

However, ever since the 1870's there were pioneering works that prepared the ground for more systematic empirical study of child language. To provide insight into scientific progress in this field, three studies and time points have been selected here: 1) Emile Egger's *Sur le développement de l'intelligence et du langage chez les enfants* (1879 [1871]), 2) Bernard Perez's *Les trois premières années de l'enfant* (1878), and 3) Gabriel Deville's *Notes sur le développement du langage* (1890). They explore language acquisition in relation to the development of general cognition, linguistic features and pragmatic knowledge.

References

CHISS Jean-Louis et PUECH, Christian (1999): *Le langage et ses disciplines. XIXe – XXe siècles*. Paris/Bruxelles: Duculot.

DARMESTETER Arsène (1979 [1887]): *La vie des mots étudiée dans leurs significations*. Paris: Librairie Delagrave.

„ზიღსა“ გენუსგლვრელი ნაცვალსახელის სტრუქტურულ-
სემანტიკური ანალიზი ქართულურ ენებში

რამაზ ქურდაძე, მაია ლომია, ქეთევან მარგიანი და ნინო ჭუმბურიძე

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

**The Structural-Semantic Analysis of the Indefinite Pronoun *viyaca*
“somebody” / “someone” in Kartvelian Languages**

Ramaz Kurdadze, Maia Lomia, Ketevan Margiani, & Nino Tchumburidze

Tbilisi State University, Georgia

ramaz.kurdadze@tsu.ge, maia.lomia@tsu.ge, ketevan.margiani@tsu.ge,
n_chumburidze@yahoo.com

Identification of the structural patterns of language is a topical problem of contemporary linguistics. Systematization and qualification of language facts and phenomena are relevant for the definition of the essence of language, language phenomenon as such. The empirical material of Kartvelian languages is ample, because it embraces four languages: Georgian, Megrelian, Laz and Svan.

The paper focuses on the Georgian indefinite pronoun *viyaca* “somebody”/ “someone” and its formal-semantic correlates in Megrelian, Laz and Svan. In all Kartvelian languages, the indefinite pronouns of *viyaca* “somebody”/ “someone” type are compounds. There are certain differences regarding the number of components of these pronouns and the dynamics of their structural development from the diachronic and synchronic perspectives:

Georgian: I. viyaca “someone”: vi.QPRN(Ag)-ya.PTCL-ca.PTCL

Megrelian: II. migdeni “someone”: mi.QPRN(Ag)-g.PTCL-d.PTCL-e.PRS.S3.SG-ni.SBOR(that)

III. migidareni “someone”: mi.QPRN(Ag)-gi.PTCL- da.PTCL - re.PRS.S3.SG-ni.SBOR(that)

*Laz: IV. mitxani “someone”: mi-t-xa-ni(< *min-t-ga-ni < *min-ti-ga-ni): mi.QPRN(Ag)-t.PTCL-xa.PTCL-ni.SBOR(that)*

*Svan: V. jerwale “someone”: (< *jer-wäj-le): jer.QPRN(Ag)-wa.PTCL-le.PTCL*

*VI. jerē “someone” (< *jār-e < *jār ere): jer.QPRN(Ag)-ē.SBOR(that)*

The structuring of information in natural languages is based on different conceptual domains (Harris, 1998). Kartvelian languages apply the concept of functional actualization, namely, in the structure of the indefinite pronoun, the agent i.e. the subject denoted by an interrogative pronoun is prevalent from the functional viewpoint. Other elements underline the focusing nature of the unknown agent. The number of formal means defines the degree of actualization of focused information. The degree of actualization aimed at underlining primary information is higher in non-literary Kartvelian languages than in the literary Georgian.

In Kartvelian languages, the pragmatic peculiarity of the indefinite pronoun is that it enables the language to preserve an active construction when the agent has almost disappeared or is

hard to distinguish and identify (this conclusion has been drawn based on a linguistic experiment. For detailed information, see Asatiani, 2009).

The research was carried out with financial support of Shota Rustaveli National Science Foundation of Georgia (SRNSFG). Grant number FR-21-352.

References

Asatiani, R. (2009). Information Structure of a Sentence: Peculiarities of Passive Constructions in the Kartvelian Languages. In Book: Main Models of Information Structuring in the Kartvelian Languages. Tbilisi: “Nekeri” Publishing House.

Harris, A.C.(1998). Georgian Syntax: A Study in Relational Grammar. Cambridge: Cambridge University Press.

კოსერიუსეული ლინგვისტიკის გადმოცემა: ენის უნივერსალური დონის კონსტრუქციის კვლევა თანამედროვეობაში

მატეუს პარდუჩი სუარეს დე ლიმა

რიუ-გრანდი-დუ-ნორტის ფედერალური უნივერსიტეტი, ბრაზილია

Echoes of Coserian Linguistics: Exploring the Concept of Universal Level of Language in Contemporaneity

Mateus Parducci Soares de Lima

Universidade Federal do Rio Grande do Norte, Brazil

matt.sp2000@hotmail.com

In Coseriu (1955), language is conceived as a human activity, speech, which is distinguished at three levels: the individual, of texts; the historical, of languages; and the universal, of speech in general. In later works by the Romanian linguist, this concept of language appears as the theoretical framework of integral linguistics. In 2002, Eugenio Coseriu passed away, but left behind a theoretical legacy, a field of study that accommodates many contemporary linguists. This research is interested in the echoes of this legacy, specifically those concerning the universal level. In this sense, the aim is to investigate the reverberation of the universal level of language with a view to the scope of this notion. Within the limits of this exploratory research and considering our knowledge base, we have selected six academic works that utilize, to some extent, the focalized Coserian notion. After scrutinizing the purposes guiding these works and the methods mobilized to fulfill them, we find that the notion of the universal level of language appears (i) to be juxtaposed with concepts from other contemporary (Faur, 2009; Willems and Munteanu, 2021) and traditional (Vilcu, 2019; Willems and Munteanu, 2021) linguistic theories; (ii) to revisit Coserian integral linguistics and offer it new theoretical contours (Vucheva, 2006; Serena, 2012); (iii) to explore the techniques that compose elocutionary knowledge within the Coserian theoretical framework (Faur, 2009); and (iv) to integrate the discussion on language phenomena common to all languages, the universals of language (Serena, 2017).

References

- Coseriu, E. (1955). Determinación y entorno. Dos problemas de una lingüística del hablar. *Romanistisches Jahrbuch*, 7, 24-54.
- Faur, E. (2009). Integral semantics and conceptual metaphor: Rethinking conceptual metaphor within an integral semantics framework. *Cognitive Semiotics*, 5(1-2), 108-139.
- Serena, A. L. (2012). Lo universal y lo histórico en el saber expresivo: variación situacional vs. variación discursiva. *Analecta Malacitana*, Anejos 86, 261-281.

Serena, A. L. (2017). Hacer (cosas con) palabras: la discursividad como universal genérico-esencial del lenguaje. *Círculo de Lingüística Aplicada a la Comunicación*, 69, 175-216.

Vîlcu D. (2019), *Integralism vs. Generativism: teoria limbajului și problema actualizării*. Presa Universitară clujeană.

Vucheva, E. (2006). El plano del significado desde la perspectiva abierta por Eugenio Coseriu. *Rilce. Revista de Filología Hispánica*, 22(2), 275-298.

Willems, K., Munteanu, C. (Eds.). (2021). *Eugenio Coseriu: past, present and future*. Walter de Gruyter GmbH & Co KG.

**ომის თემა ესპანეთში 1970 წლამდე გამოცემულ
გერმანულენოვან სახელმძღვანელოებში**

ბერნდ მარიჯი

მადრიდის კომპლუტენსის უნივერსიტეტი, ესპანეთი

**La Temática Bélica en los Manuales de Lengua Alemana Hechos en España
Antes de 1970**

Bernd Marizzi

Complutense University of Madrid, Spain

marizzi@ucm.es

Esta exposición tiene como objetivo analizar el modo en el que la guerra y temas relacionados con los conflictos bélicos aparecen en los manuales y gramáticas de la lengua alemana hechos en España hasta los años 60 del siglo pasado. La premisa central de la que parte la investigación es que los manuales escolares constituyen uno de los elementos claves en la formación de identidades colectivas: en este sentido contribuyen a formar la imagen de Alemania que se tiene en España antes y después de la Gran Guerra. De esta manera la presencia de los temas militares en los materiales para la enseñanza de la lengua alemana refleja las relaciones de España con el mundo germanófono en momentos decisivos de la historia reciente.

Bibliografía básica

CLARK, C., Sonámbulos: cómo Europa fue a la guerra en 1914. Barcelona: Galaxia Gutenberg, Círculo de Lectores 2014.

GLÜCK, H., Die Fremdsprache Deutsch im Zeitalter der Aufklärung, der Klassik und der Romantik. Wiesbaden: Harrassowitz 2013.

Marizzi, B. / M. T. Cortez / M. T. Fuentes Morán: Deutschlernen in Spanien und Portugal. Eine teilkommentierte Bibliographie von 1502 bis 1975. Wiesbaden: Harrassowitz 2018. (=Fremdsprachen in Geschichte und Gegenwart 19)

ORTÍZ DE URBINA SOBRINO, P., «La imagen de Alemania en España (1860-1920). Resultados de un análisis hemerográfico», Revista de Filología Alemana, Anejo II (2010), 277 – 287.

მასალები ქართული თეოლოგიური ტერმინოლოგიის
ისტორიისათვის (გრიგოლ ნაზიანზელის ჰომილიების ქართული
თარგმანების საფუძველზე)

მაია მაჭავარიანი

ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, საქართველო

**Materials for the History of Georgian Theological
Terminology (Based on the Georgian Translations of the
Homilies of Gregory of Nazianzus)**

Maia Matchavariani

Georgian National Center of Manuscripts

maia.matchavariani@manuscript.ge

The study of Georgian equivalents for Greek theological terms in the old Georgian translations of Gregory the Theologian's works reveals distinct translational principles employed by the interpreters. Euthymius the Hagiorite, a prominent Georgian translator at the end of the 10th and the first quarter of the 11th century aimed to translate entire phrases and paragraphs to present the overarching ideas and concepts of the literary work. This approach often resulted in theological terms being translated by several words, reflecting his focus on conveying the full meaning rather than adhering to a word-for-word translation.

Ephrem Mtsire, a distinguished Georgian translator from the latter half of the 11th century, adhered closely to the original Greek text. His translations typically involved single Georgian equivalents for Greek terms, demonstrating a commitment to precision and a literal translation approach. This ensured that the original terminology was preserved as faithfully as possible.

The subject of the current research is the translational methods of Davit Tbeli, who translated the sermons of Gregory into Georgian during the 1020s-1040s. The goal was to clarify how Davit handled Greek terms: whether he translated them freely, using multiple words, or precisely with one equivalent, and whether this matched his general translational principles.

To this end, the research focused on 24 widely used Greek theological terms, collecting and analyzing all cases of their usage in the Greek texts of Gregory of Nazianzus and their translations by Davit Tbeli. The study revealed that Davit established a relevantly stable system of Georgian terms in his translation, a system not evident in earlier translations. This reflects Davit's general translational principle: he allows for changes to the original text to ensure comprehensibility while avoiding significant alterations.

Thus, the study of the Georgian equivalents of Greek theological terms in Davit Tbeli's translations shows that Davit can be recognized as a direct predecessor of Ephrem Mtsire in

the development of Georgian theological terminology. His work bridges the approach of conveying the broader meaning, as seen with Euthymius, with the precision and fidelity characteristic of Ephrem's translations.

აბორიგენული ნასესხობები ბარტლიტმან (1848),
პიკერინგმან (1816), და უებსტერმან (1828)

ვირჯინია ანდრეა გარიდუ მეირელისი და რეიხელ ლოურენსო

ბრაზილიის უნივერსიტეტი, ბრაზილია

Indigenous Loans in Bartlett (1848), Pickering (1816), and Webster (1828)

Virginia Andrea Garrido Meirelles & Rachel Lourenço

Universidade de Brasilia, Brazil

vmeirelles@unb.br, profvirginiameirelles@gmail.com, rachellourenco@unb.br

American nationalism in the 19th century was influenced by factors such as political leaders advocating for policies that aimed to strengthen the federal government and promote unity, significant social and economic transformations of the Industrial Revolution, and expansion of the territory. During this period the idea that the United States had a unique destiny and a superior form of government gained strength. For which reason, the search for shared cultural values and ideals became important for providing a sense of national identity. It is under those circumstances that Webster began writing his *American Dictionary of the English Language* in the early 1800s. In the preface to the dictionary, the author insists that the task is “not only important, but, in a degree necessary” (Webster 1828, preface) because the language is the same as in England, but in the new country many words have changed their meanings and others have been created. However, his dictionary does not only list words peculiar to the U.S.

On the other hand, two of Webster’s contemporaries published works in which they only list Americanisms. John Pickering published *A Vocabulary or Collection of Words and Phrases which have been Supposed to be Peculiar to The United States of America to which is Prefixed an Essay on the Present State of The English Language in The United States* (1816) and John Russell Bartlett published the *Dictionary of Americanisms: a Glossary of Words and Phrases Usually Regarded as Peculiar to The United States* (1848).

The objective of this investigation is to examine the definitions given to *Indigenous* loans in Pickering (1816) and in Bartlett (1848) against those provided by Webster (1828), following a linguistic historiographic approach. Since the linguistic historiographer is “an ‘observer’, a ‘reader’ and an ‘inter-preter’ of the evolutionary course of linguistic knowledge” (Swiggers 2012, 42), the basic objective of the examination is to understand those texts and to recover the presuppositions that influenced them. Following that framework, the paper focuses on (1) the kinds of sources the compilers relied on; (2) indications of variation; and (3) typographical conventions adopted.

The findings include, among others, the fact that Webster rarely mentions sources while Pickering and Bartlett rely on different sources (lexicographic, encyclopedic, journalistic), that both compilers seem to be more aware of regional variation regarding loans than Webster, and

that even though Webster meticulously evaluated the etymology of words, in the case of *Indigenous* loans, his explanations are often not entirely correct.

References

Bartlett J. R. 2003. *Dictionary of americanisms: a glossary of words and phrases usually regarded as peculiar to the united states*. J. Wiley & Sons.

Mencken, H.L. 1919. *The American language: An inquiry into the development of English in the United States*. New York: A. Knopf.

Mencken, H.L. 1921. *The American language: An inquiry into the development of English in the United States*. New York: A.A. Knopf,

Pickering, J. 1816. *A Vocabulary or Collection of Words and Phrases Which Have Been Supposed to be Peculiar to the United States of America*. Boston: Cummings and Hilliard.

Swiggers, P. 2009. La historiografía de la lingüística: apuntes y reflexiones. *Revista Argentina de Historiografía Lingüística*, 1:1. www.rahl.com.ar.

Swiggers, P. 2010. História, Historiografia da Linguística: status, modelos e classificações. *Eutomia*. www.revistaautonomia.com.br

Swiggers, P. 2012. Historiografia da linguística: objeto, metodologia, modelização. *Todas as Letras*, 14:1, 38-53.

Webster, Noah. 1828. *An American Dictionary of the English Language*. New York: S. Converse.

დამოკიდებულებასა და ავტონომიას შორის:
მეცნიერებისა და წერის ურთიერთკავშირი აღორძელ
სტრუქტურალისტურ შრიფტლინგვისტიკაში და მისი
გავლენა დამწერლობის შესწავლის კონცეფციებზე

დიმიტრიოს მელეტისი

ვენის უნივერსიტეტი, ავსტრია

Between Dependency and Autonomy: The Relationship Between Speech and Writing in Early Structuralist *Schriftlinguistik* and Its Impact on Concepts of the Study of Writing

Dimitrios Meletis

University of Vienna, Austria

dimitrios.meletis@univie.ac.at

From the late 1970s, more and more linguists and Germanists in the German-speaking area started systematically studying the written modality of language. Historiographically, this development can be regarded as the beginning of a structuralist *Schriftlinguistik* ('grapholinguistics') (cf. Dürscheid 2016). The first core question attended to by this new field concerned the very conceptualization of writing, and whether it should be seen as dependent on or (relatively) independent of speech. This question has direct consequences for the definition of structuralist concepts used to analyze writing – including the *grapheme* or related concepts such as *allography* and *graphotactics*. Crucially, what was often treated as irreconcilable in this heated discussion was the secondary phylogenetic and ontogenetic status of writing when compared with speech (and sign language) and the possibility of studying writing and written language as phenomena in and of themselves (cf. Eisenberg 1985), a view that unproductively conflated developmental with epistemological (and mainly methodological) perspectives. This led to the emergence of two opposed camps: the *dependentialists*, who propagated a methodological dependence of writing on speech, and the *autonomists*, who argued that writing warrants its own study. Incidentally, this schism coincided with the establishment of two research groups that were separated also by a political border: the *Forschungsgruppe Orthographie* in the GDR (Nerius 2012), and the *Studiengruppe Geschriebene Sprache* in the FRG (Günther 1993).

This talk aims to trace and contextualize the arguments of this rift, which touches on the very core of the question of how writing can or should feasibly be studied (cf. also Daniels 1991 in an Anglo-American context). It discusses the core points made by the two groups (highlighted by their treatment of the core concept of *grapheme*) as well as the implications they have on a study of writing including its core theoretical tenets, its methodological tools, and its descriptive concepts. Finally, the talk explores the consequences of this Germanist, i.e., local controversy for a present-day and internationally practiced grapholinguistics and invites a discussion and comparison with similar historical developments in other paradigms or (linguistic, cultural, disciplinary) contexts.

References

- Daniels, Peter T. 1991. Is a structural graphemics possible? *LACUS Forum* 18. 528–537.
Dürscheid, Christa. 2016. *Einführung in die Schriftlinguistik*, 5th edn. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.
Eisenberg, Peter. 1988. Über die Autonomie der graphematischen Analyse. In Dieter Nerius & Gerhard Augst (eds.), *Probleme der geschriebenen Sprache. Beiträge zur Schriftlinguistik auf dem XIV. internationalen Linguistenkongreß 1987 in Berlin*, 25–35. Berlin: Akademie der Wissenschaften der DDR.

Günther, Hartmut. 1993. Die Studiengruppe ‚Geschriebene Sprache‘ bei der Werner Reimers Stiftung, Bad Homburg. In Jürgen Baumann, Hartmut Günther & Ulrich Knoop (eds.), *Homo scribens. Perspektiven der Schriftlichkeitsforschung*, 371–378. Tübingen: Niemeyer.

Nerius, Dieter. 2012. Zur Geschichte der Schriftlinguistik in der Germanistik der DDR. In Jan Cölln & Franz-Josef Holznagel (eds.), *Positionen der Germanistik in der DDR: Personen – Forschungsfelder – Organisationsformen*, 387 – 397. Berlin, Boston: De Gruyter.

ხმოვანთა პერტიკულური ანალიზის ისტორია ავსტრალიის ენებისთვის

დევიდ მური

დასავლეთ ავსტრალიის უნივერსიტეტი, ავსტრალია

A History of a Vertical Vowel Analysis for Australian Languages

David Moore

University of Western Australia, Australia

moored03@bigpond.com

Australian languages have often been compared with other languages on the basis of their structural characteristics. Alf Sommerfelt (1938) compared the Central Australian language Aranda (Arrarnta, Arrernte) with Turkish, Georgian and Adyghe. He mentions the agglutinative morphology of Turkish and the ergative syntax of Georgian. Without fieldwork an adequate data for comparing languages, Sommerfelt was attempting to prove that Aranda was a primitive and less developed language than the languages of 'civilization'. Based upon his reading of Trubetskoy (1929), Sommerfelt also discussed a vertical vowel analysis for the Northwest Caucasian language Adyghe. He concluded that Aranda was not comparable with Adyghe which had a limited number of vowels. Despite the limitations of his understanding of Aranda, his study is the first discussion of the phoneme in Aranda and is probably the first mention of the phoneme in connection with an Australian language which was not known in Australia for another two decades. At the time when phonological universals were challenged with the Northwest Caucasian language Kabardian, Hale (1959) suggested a two vowel analysis for a Central Australian language Kaytetye. Following Hale's suggestion JG Breen (1977) claimed that the vertical vowel hypothesis held for the Australian language Andegerebenha. He claimed that the language had only two phonemic vowels, an analysis which was later adopted for the related languages Kaytetye and Western Anmatyerr. The analysis proved inconclusive and controversial but was influential for the writing of Central Australian languages for which orthographies were being developed for the first time. More recently the vertical vowel analysis was challenged by a phonetic analysis of Kaytetye (Harvey et al.) which claims that the high vowel analysis was less probable than a four-vowel analysis which it recommends for Kaytetye. This paper traces the history of the vertical vowel analysis for Central Australian languages in the light of this recent research.

References

- Breen, J. G. 1977. Andegerebenha vowel phonology. *Phonetica*, 34(5), 371-391.
Hale, Kenneth 1959. Preface to Kaititj field notes. MS.
Harvey, Mark, Nay San, Michael Proctor, Forrest Panther, and Myfany Turpin. 2023. The Kaytetye segmental inventory. *Australian Journal of Linguistics*, 1-36.

Sommerfelt, Alf 1938. La langue et la société: caractères sociaux d'une langue de type archaïque (Vol. 18). Oslo: H. Aschehoug & Company (W. Nygaard).

Trubetskoy, N. S. 1929. Zur allgemeinen Theorie der phonologischen Vokalsysteme. Travaux du cercle linguistique de Prague, 1, 39-67.

ინგლისური ხატოვნება და ფრანგული ხატოვნება:
ეპისტემოლოგიური განსხვავებები

ანდრეი ონიგი

ბაბეშ-ბოიას სახელობის უნივერსიტეტი, რუმინეთი / ჟიულ ვერნის
სახელობის პიკარდიის უნივერსიტეტი, საფრანგეთი

**Iconicité à l'anglaise et iconicité à la française:
différences épistémologiques**

Andrei Onighi

Universitatea Babes-Bolyai, Romania / Université de Picardie Jules Verne, France

andreionighi@yahoo.ro

Suite à notre communication de 2023 au colloque de Henry Sweet Society au Portugal, où nous avons examiné les divergences de point de vu concernant l'iconicité chez Roman Jakobson et Charles S. Peirce et leurs implications épistémologiques, nous proposons d'analyser ici la possible émergence et les éventuelles différences entre une iconicité à l'anglaise, l'espace central des recherches sur l'iconicité linguistique, et une iconicité à la française, l'un des espaces excentrés, où cette notion originalement très décrite est devenue pourtant de plus en plus productive au cours des dernières décennies. Nous mettons ainsi en lumière les lignées théoriques sur lesquelles elles peuvent se fonder.

Bien que les travaux sur l'iconicité soient souvent considérés dans la linguistique française comme une branche de la linguistique « fantastique », voire de la « folie du langage » (Monneret 2003 : 3 in Le mot comme...), et, par conséquent l'intérêt du chercheur ne devrait a priori pas s'y diriger, ce domaine intéresse aujourd'hui de nombreux auteurs (Philippe Monneret, Luca Nobile, Samir Bajrić etc.).

À partir de l'analyse du traitement de l'iconicité dans trois revues, une ancienne (Faits de langue – « Motivation et iconicité » – en 1993) et deux relativement récentes (Cahiers de linguistique analogique – « Le mot comme signe et comme image » – de 2003 » et Le français moderne – « Formes de l'iconicité en langue française. Vers une linguistique analogique » – 2014), nous proposerons une historiographie de l'évolution du domaine notionnel de l'iconicité afin de déterminer si l'on peut véritablement caractériser une école linguistique française de l'iconicité qui, malgré le nombre de ces travaux et l'essor du domaine, s'appuierait sur un appareil terminologique cohérent.

Bibliographie

Faits de langues, no 1/1993 (Motivation et iconicité). Evry : PUF.

Cahiers de linguistique analogique, no 1/2003 (Le mot comme signe et comme image : lieux et enjeux de l'iconicité linguistique). Dijon : ABELL

Le français moderne – Revue de linguistique française, no 1/2014 (Formes de l'iconicité en langue française. Vers une linguistique analogique), tome 1. Paris : Éditions CILF

Haiman, John. 1980. « The iconicity of grammar : isomorphism and motivation ». *Language*, tome 56, no 3. New York : Linguistic Society of America, pp. 515-540.

Haiman, John (éd.). 1985a. *Iconicity in Syntax*, coll. « Typological studies in language », tome 6. Amsterdam/ Philadelphia : John Benjamins Publishing Company.

Jakobson, Roman, 1966 [1965]. « À la recherche de l'essence du langage ». *Problèmes du langage*, coll. « Diogène », no 51, traduit par Jacques Havet. Paris : Éditions Gallimard.

ეფრემ მცირე – XI საუკუნის ქართველი გრამატიკოსი

თამარ ოთხმეზური

ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, საქართველო

Ephrem Mtsire – the Eleventh Century Georgian Grammarian

Tamar Otkhmezuri

Georgian National Centre of Manuscripts, Georgia

otkhmezuri@hotmail.com

Ephrem Mtsire – the 11 th century famous Georgian translator and theologian of the Black Mountain (the Antioch region) is renowned as the founder of the Hellenophile tendency in the Georgian literary and translation tradition. He epitomised the medieval scholar who worked using a refined verbatim translation methodology in translating and edited texts, created Georgian manuscripts along the same lines as the Greek, composed annotations (vast marginal notes) and prefaces to his translations like Greek prooimia.

No other medieval Georgian scholars have left as many well-argued and comprehensive scholarly discussions as Ephrem Mtsire. His prefaces and annotations provide highly professional opinions concerning the theory of translation, rhetoric, grammar, theological and philosophical terminology, manuscript production, etc.

The aim of the paper is to introduce Ephrem Mtsire's scholarly opinions on the grammar issues, in particular:

1. Greek words rendered into Georgian by means of transliteration.
2. Creation and presentation of composites with specific orthographic signs in Georgian manuscripts.
3. Introduction of the female gender – an unfamiliar phenomenon in Georgian – into Georgian hellenophile translations.

როგორ მიენიჭა რიცხვითი სახელებს მნიშვნელობა:
„რიცხვითი შემობრუნებაზე“ XVI საუკუნის გრამატიკაში

ენდი პიტერმენსი

ლუვენის კათოლიკური უნივერსიტეტი, ბელგია

**How Numerals Got to Count for Something: On the ‘numeric turn’ in
Sixteenth-century Grammar Writing**

Andy Peetermans

Katholieke Universiteit Leuven, Belgium

andy.peetermans@kuleuven.be

In the present day, numerals figure prominently in the lived experience of (Western) foreign language learners and professional linguists alike, a prominence that is mostly taken for granted. It may even seem nothing less than obvious, in light of this word class’s high degree of amenability to analogy-based analysis, which makes it attractive from a foreign-language-didactic point of view: indeed, their propensity for readily discernible form-meaning patterns makes numerals highly ‘teachable’. Nonetheless, in didactic grammars from Graeco-Roman antiquity to the Italian Renaissance, interest in numerals was scarce at best, when not entirely lacking. This state of affairs seems to have changed quite abruptly from the early sixteenth century onward, a development set into motion by the influential Latin grammarian Antonio de Nebrija (1444–1522), a Spanish humanist better known today for having written the first grammar of Spanish (Peetermans 2020: 158–168, 189, 298).

So far, this sixteenth-century ‘numeric turn’ – or the millennia-long lack of grammaticographical interest preceding it – seems to have attracted little scholarly attention. Therefore, it is the aim of this talk to present a broad view of the relevant evolutions, going from Graeco-Roman antiquity to the spread across Europe of Renaissance humanism (which includes humanist grammar) and the different branches of grammatisation that grew from it: (1) the ever-growing flow of grammars of the ‘learned’ languages, especially Latin, Greek and Hebrew; (2) the gradual appearance of grammars of European vernaculars such as German and French; and (3) the rise of new traditions of grammar in the colonies. In this, due attention will be given to the role of Nebrija.

Bibliography

Martín Baños, Pedro. 2014. Repertorio bibliográfico de las Introductiones latinae de Antonio de Nebrija (1481-1599) o Hilo de Ariadna para el Teseo perdido en el laberinto de la gramática latina nebrisense. Vigo: Academia del Hispanismo.

Peetermans, Andy. 2020. The art of transforming traditions: Conceptual developments in early modern American missionary grammar writing. Leuven: PhD Dissertation KU Leuven.

https://kuleuven.limo.libis.be/discovery/fulldisplay?docid=alma9993249718801488&context=L&vid=32KUL_KUL:KULeuven&search_scope=All_Content&tab=all_content_tab&lang=en

Swiggers, Pierre. 2014. 'Au nom du nom: langage, grammaire et réalité au XVIe siècle'. *Le Français Préclassique* 16: 27–66.

ინტეგრაციული ლინგვისტიკის ცნების წარმოშობა
ეუჯენ კოსერიუს კვლევებში

კლემილტონ ლოპეს პინიერუ

რიუ-გრანდი-დუ-ნორტის ფედერალური უნივერსიტეტი, ბრაზილია

Genesis of the notion of integral linguistics in the work of Eugenio Coseriu

Clemilton Lopes Pinheiro

Federal University of Rio Grande do Norte, Brazil

clemilton.pinheiro@ufrn.br

Eugenio Coseriu is a key figure in linguistics in the second half of the 20th century thanks to the solutions he proposed to solve problems of general linguistics. These solutions come from a unitary and systematic design about language, called by the author himself integral linguistics. Coseriu outlined the notion of integral linguistics in several works and the notion has been the focus of attention by linguists today (Kabatek, 2003; Vîlcu, 2010, for example). In this paper, we aim to study the genesis of the notion of integral linguistics as developed by Eugenio Coseriu. Inspired by the methods and knowledge of Textual Genetics (Fenoglio, 2012), we conduct a linguistic analysis of the author's texts with the aim of elucidating the process of conceptual creation and theoretical invention materialized in discourse. We analyze a set of texts (articles, book chapters, transcripts of classes, conferences and interviews) published over five decades: "Determinación y entorno: dos problemas de una lingüística del hablar" (1955/56), "Más allá del estructuralismo" (1967), "Hacia una lingüística integral" (1975), "Sobre el desarrollo de la lingüística" (1977), "Mas alla del estructuralismo" (1981), "Fundamentos y tareas de la lingüística integral" (1984), "Decir las cosas como son: conversaciones con Eugenio Coseriu" (1994/95). We observe in these texts the enunciative genesis of the formation of the notion of integral linguistics, which initially appears in a diffuse manner in the classic text "Determinación y entorno", passes through different layers of experimentation over the decades, and solidifies in "Decir las cosas como son". Integral linguistics is a theoretical perspective founded on a coherent and unitary view of language, which ultimately characterizes the entirety of Coseriu's work.

References

- KABATEK, Johannes. Unidad del significado, designado y lingüística integral. *Odisea*, 3, 2003, p. 87-100.
- FENOGLIO, Irène. Genèse du geste linguistique: une complexité heuristique. *Genesis*, 35, 2012, p. 13-40.
- VÎLCU, Dumitru Cornel. Introduction à la conception coserienne sur le langage. *International Review of Studies in Applied Modern Language*, 3, 2010, p. 13-21.

კონტაქტის როლი სამხრეთ-აღმოსავლეთ ალპების გერმანული
ენობრივი კუნძულების კვლევის ისტორიაში

სტეფან რაბანუსი

ვერონის უნივერსიტეტი, იტალია

ბარბარა ფოგტი

ლაკვილის უნივერსიტეტი, იტალია

**The Role of Contact in the History of Research on the German Language
Islands in the Southeastern Alps: *German Language Islands, Language
Change, Dialectology, Multilingualism***

Stefan Rabanus

Università di Verona, Italy

Barbara Vogt

Università degli Studi dell'Aquila, Italy

stefan.rabanus@univr.it, barbaramaria.vogt@univaq.it

The talk reviews research issues related to so-called “language islands” in the southeastern Alps since their rediscovery and intensive discussion in the second half of the 19th century (e.g. von Czoernig 1881). The speech communities addressed in this talk settled in the regions of present-day

Slovenia and northeastern Italy speaking ancient versions of South Bavarian dialects. We look at the variable [+/- contact] and work out how it is used by different linguistic research traditions to describe the language islands’ grammars. We concentrate on two phenomena with a rich research history: the development of the sibilant system in the historical Carniola region (Gottschee) and possessive constructions in the Cimbrian area.

As it turns out, contact influence is quite flexibly applied to describe the local varieties. Particularly at the beginnings of language island research, the “purity” of the varieties (Schröer 1891 on Gottscheerish) was highlighted ([- contact]) and put forward as motivation for the preservation of ancient features. However, also [+ contact] was emphasized to explain change, e.g. by borrowing sounds from the neighboring varieties, see Kranzmayer 1956; Lessiak 1959.

Current approaches demonstrate that [+ contact] may also contribute to the preservation of ancient features, if supported by the contact varieties; vice versa, the absence of dominant neighboring varieties ([- contact]) may also promote change enabling the variety to push sound change further than in related inland varieties (Alber & Rabanus 2018).

The effective degree of contact through the centuries, which depends on the number of bilingual speakers, remains a practical issue. By correlating the degree of bilingualism – if

attested – with the different stages of change we additionally open a new perspective on these multilingual repertoires (Rabanus 2018).

References

Alber, Birgit & Stefan Rabanus (2018): Die Sibilanten des Zimbrischen: Konservativität durch Sprachkontakt. *Germanistische Linguistik* 239–240, 19–47.

Czoernig, Karl von (1881): Die deutsche Sprachinsel Sauris in Friaul. *Zeitschrift des Deutschen und Oesterreichischen Alpenvereins*, 2–23.

Kranzmayer, Eberhard (1956): Historische Lautgeographie des gesamtbairischen Dialektraumes. Wien/Graz: Böhlau.

Lessiak, Primus (1959): Die deutsche Mundart von Zarz in Oberkrain. Marburg: Elwert.

Rabanus, Stefan (2018): Bilingualism and contactinduced language change in Cimbrian: Possessive constructions. *Lingue e Linguaggio* 17(1), 55–71.

Schröer, Karl Julius (1869): Ein Ausflug nach Gottschee: Beitrag der Erforschung der Gottscheewer Mundart. Wien: K. K. Hof., Staatsdruckerei.

ირონიის ლინგვისტური გაგება ისტორიულად და
„რომანტიკული ირონიის“ შინაარსი
თანამედროვე პერსპექტივებისთვის

ფედერიკა რუჯერო

რომის საპიენცის უნივერსიტეტი, იტალია

**The Historical Linguistic Problem of Irony and the Insights of the
“Romantic Irony” for Contemporary Perspectives**

Federica Ruggiero

Università Sapienza di Roma, Italy

f.ruggiero@uniroma1.it

Irony has been a linguistic phenomenon of considerable interest since antiquity, but its complexity has only recently been thoroughly addressed. A pivotal paradigm shift occurred in the nineteenth century, particularly within the Jena circle. The perspective of *Frühromantik* represents the earliest modern theory of irony, offering fruitful insights for current linguistic theorizations, although predominantly of a philosophical-aesthetic nature. Romantic irony, as manifested in literature, emerges as a strategy continually exposing the fictional nature of narration to the reader, thereby establishing a dialectic between immersion in the story and a conscious detachment from the narrative world.

The rupture of narrative illusion by romantic irony aligns with a process akin to a specific linguistic typology termed «intertextual irony». The latter executes an «antiperformative mechanism with epipragmatic value» (Russo Cardona, 2017) on the interdiscursive plane. In verbal irony, the felicity conditions of a speech act are violated, aiming to shift the focus from the content of the statement to the underlying assumptions on which it relies. This strategy may be implemented not only in reference to a concrete communicative circumstance but also in the interdiscursive dialogue within language, i.e., the structures of cultural discourses we absorb by becoming part of a community. The incongruity of intertextual irony rests on a contrast not with the conversational situation but with elements such as co-text, frame, register, genre, textual type, and so forth. The intent is to break the illusory neutrality of certain textual conventions and instead refocus the reader's attention on the implications entailed. In this sense, contemporary discourse can effectively draw upon the reflections of German Romanticism regarding the self-reflective and metafictional nature of irony.

Bibliography

- ALLEN, R. (2007). “Romantic Irony” in Belton J. (Ed.), *Hitchcock's Romantic Irony*, Columbia University Press, pp. 3-37
ALMANZI G. (1984), *Amica ironia*, Garzanti, Milano.

- COLEBROOK C. (2004), *Irony*, Routledge, New York.
- COLLISANI A. (2002), "Ironia romantica, 'stile classico' rappresentazione" in «Rivista Italiana di Musicologia», 37, 1, pp. 79-107
- COMETA M. (2019), "Incomprensibilità e ironia. Filosofia e letteratura in Friedrich Schlegel e Paul de Man", in «Rivista di estetica», 70, pp. 31-48. DOI: <https://doi.org/10.4000/estetica.5045>
- HEIMRICH B. (1968), *Fiktion und Fiktionsironie in Theorie und Dichtung der der deutschen Romantik*, Max Niemeyer Verlag, Tubinga.
- LAVAGNINO N. (2014), "On the Very Idea of Romantic Irony" in «Contemporary Pragmatism», 11, 1, pp. 131-142
- MIZZAU M. (1984), *L'ironia. La contraddizione consentita*, Feltrinelli, Milano.
- MUZZIOLI F. (2015), *Ironia*, Guida Editori, Napoli.
- RUSSO CARDONA T. (2017 [2009]), *Le peripezie dell'ironia. Sull'arte del rovesciamento discorsivo*, Meltemi linee, Milano.
- SCHLEGEL F. (1967), *Frammenti critici e scritti di estetica*, Sansoni, Firenze.
- SZONDI P. (1974), *Poetica dell'idealismo tedesco*, Einaudi, Torino.

მეტალინგვისტური ტერმინოლოგიის მიმოხილვა რ. ოლსტონის
ტექსტების კრებულის კანტისა და დიალექტების შესახებ

დანიელ რუსო

ინსუბრის უნივერსიტეტი, იტალია

ანჯელა ანდრეანი

მილანის უნივერსიტეტი, იტალია

**A review of the metalinguistic terminology in R.C. Alston's collection of
texts regarding Cant and Dialects**

Daniel Russo

University of Insubria, Italy

Angela Andreani

University of Milan, Italy

daniel.russo@uninsubria.it, angela.andreani@unimi.it

This paper is part of the MetaLing project (Andreani & Russo 2023), which investigates the English metalanguage of linguistics from 1500 to 1700. Its goal is to create a corpus of texts describing languages, which will serve as a database for metalinguistic terms, facilitating collaborative research on specialist terminology, historical linguistics, and language contact.

In our paper we will focus on source selection and corpus creation, relying on R.C. Alston's *A Bibliography of the English Language from the Invention of Printing to the Year 1800*. Since it provides comprehensive coverage of various genres including literature, history, theology, and science, this monumental bibliography remains an indispensable reference for scholars and researchers in the field of English language studies relating to the period before the establishment of linguistics as an individual academic discipline. Alston's meticulous attention to detail and exhaustive research methodology ensured the inclusion of a wide range of printed and manuscript sources that contributed to the rich tapestry of the English language from its earliest days to the dawn of the modern era.. Beyond its value as a reference tool, Alston's bibliography is celebrated for its role in shaping the field of English language scholarship, offering insights into the development and evolution of the English language over a crucial period in history.

For the purposes of the MetaLing corpus, this paper explores the terminological aspects emerging from the texts collected starting from Alston's volume 9, *English dialects, Scottish dialects: cant and vulgar English* (1971). The aim of the MetaLing Corpus is to enrich its database with a diverse range of metalinguistic terms and linguistic phenomena by delving into the linguistic nuances and regional and social variations documented in these texts. By employing a hybrid approach that combines traditional reading methods with computational tools (Koester 2010, Sangiacomo *et al.* 2022), our aim is to extract a representative corpus from

diverse sources, enabling us to chart the evolution of linguistic metalanguage. This expansion will not only enhance our understanding of the metalanguage during the Early Modern period but also illuminate the linguistic conventions and conceptual frameworks that shaped linguistic discourse during this crucial period in history. Through this interdisciplinary approach, MetaLing endeavours to provide scholars with valuable insights into the dynamic nature of language contact, linguistic standardization, and the evolution of vernacular languages within the broader context of European linguistic history.

Bibliography

Alston, R. C. (1971), *A bibliography of the English language from the invention of printing to the year 1800 : a systematic record of writings on English, and on other languages on English, based on the collections of the principal libraries of the world*, Vol 9, *English dialects, Scottish dialects : cant and vulgar English*, Leeds: Scholar press.

Andreani A., Russo D. (2023), “Building a Corpus of the Metalanguage of English Linguistics 1500-1700: Methodological Issues”, *Linguistica e Filologia*, 43, pp 151-174.

Koester A. (2010). “Building small specialized corpora”. In A. O’Keeffe & M. McCarthy (eds.) *The Routledge handbook of corpus linguistics*, 66–79. London: Routledge.

Sangiaco, A., Tanasescu, R., Donker, S., & Hogenbirk, H. (2022). “Mapping the evolution of early modern natural philosophy: corpus collection and authority acknowledgement”. *Annals of Science*, 79(1), 1–39.

ბჰავას წნეების გენეზისი და კვლევა პანინისეულ
გრამატიკულ ტრადიციებში

პრიანკა სალექარი და მალჰარ კულკარნი

მუმბაის ტექნოლოგიის ინდური ინსტიტუტი, ინდოეთი

**Concept of bhāva: Genesis and Exploration in Pāṇinian
Grammatical Tradition**

Priyanka Salekar & Malhar Kulkarni

Indian Institute of Technology Bombay, India

salekarpriyanka993@gmail.com, malharku@gmail.com

The word ‘*bhāva*’ encompasses a range of meanings across disciplines, starting with existence, birth, and state and covering up to substance, intention, and love. Even within the discipline of grammar, the term is often paralleled with a verb (*ākhyata*), verbal root (*dhātu*), the meaning of verbal root (*dhatvartha*), or an action (*kriyā*). Ogawa [2005] elaborates on *bhāva* as existence (*vidyamānatva*), the linguistic term (*śabda*), meaning (*artha*), and a cause for the usage of the word’ (*pravṛttinimitta*), with special reference to Vā. VI on A. 5.1.119. In this context, studying the historical roots of the term ‘*bhāva*’ and its development in the later grammatical tradition becomes pivotal.

CU at Rv. Prāti I.56 (circa 400 BC) understands ‘*bhāva*’ (Neu.) as a general action of ‘becoming’, qualified by the word ‘form’ - ‘becoming of the form of (that word)’ – *rupa*; corresponding to A. 1.1.68. Rv. Prāti XII.19, interestingly strings words ‘*ākhyāta*’, ‘*bhāva*’, and ‘*dhātu*’ together. CU propounds that, *ākhyāta* is more than the *dhātu*. This supports the understanding of ‘*dhātu*’ as a verbal root and ‘*ākhyāta*’ as a verb. Nir agrees with the Rv. Prāti over explanation of ‘*bhāva*’ as a function of the verb (*ākhyāta*), but refers to it as successive action, which has stages – former and latter. In contrast to the ‘*sattva*’ (completion of processes), ‘*bhāva*’ is a progressive action. Both Nir and MBh attribute the six categories of evolution to Vārṣyāṇī.

The current work considers discussion in MBh. on A. 1.3.1. The discourse revolves around understanding of the ‘substance’ as the substratum of an action (*dravya*), which is established already (*siddha*); ‘an action’ (*kriyā*), which is ‘to be established’ (*sādhya*); and the participants of action, such as agent, object, instrument, etc. (*kāraka*-s) as means of establishment (*sādhana*). This echoes the theory of grammarians wherein action is the main theme of the verbal cognition – *dhātvartha-mukhya-viśeṣyaka*. There are overall not less than thirty instances of the word in A and four in the Vā. The text of A employs the word ‘*bhāva*’ in the sense of ‘action’; In A. 3.4.69 ‘*bhāva*’ refers to an Impersonal passive construction, where action is expressed by the verbal suffix. Kātyāyana (Vā. V on A. 6.3.43), and Patañjali (MBh. I, p. 134, line 8) extend it to mean ‘treatment’ in *puṁvadbhāva*, *stānivadbhāva*, etc.

Bhartṛhari (VP 3.2.28) discusses bhāva ‘an action of becoming’, wherein being (*sattā*) only persists. At VP 3.8.26, he uses it in the sense of ‘meaning of the verbal root’- *dhātvartha*. The culmination of the discussion can be found in Udyota (on MBh on A. 1.3.1), which differentiates *bhāva* (*sapariṣpanda-apariṣpanda-anyatara* – not having movement) from *kriyā* (*sapariṣpanda* – not having movement). Thus, action of going, eating, cooking, etc. which has movement can be called as *kriyā*. Whereas, an action of sleeping, or sitting, which does not essentially include movement must be called as *bhāva*. To summarize, a verb (*ākhyāta*) consists of a verbal root (*dhātu*), which denotes *bhāva* (action devoid of movement) and *kriyā* (action having movement).

Abbreviations

A: *Aṣṭādhyāyī*

Vā: *Vārttika* by Kātyāyana

Rv. Prā: *Ṛgveda Prātiśākhya*

CU: Commentary of Uvaṭa on Rv. Prā

Neu: Neuter

MBh: *Vyākaraṇamahābhāṣya*

Nir: *Nirukta*

VP: *Vākyapadiya* of Bhartṛhari

Glossary

Udyota: Commentary by Nāgojibhaṭṭa on *Vyākaraṇamahābhāṣya*

Bibliography

1. Pandey, Gopal Dutta. (2017). *Āṣṭādhyāyī of Pāṇini*. Chaukhamba Surabharati Prakashan, Varanasi.
2. Sathe, M. D. (1968). *Vaiyākaraṇa-Siddhānta-Kaumudī of Bhattoji Dixit*. Sanskrit Vidya Parisanstha, Poona 2.
3. Roodbergen, J.A.F. (2008). *Dictionary of Pāṇinian Grammatical terminologies*. Bhandarkar Oriental Research Institute, Pune.
4. Abhyankar, Vasudev. (1952). *Vyākaraṇamahābhāṣya*. Kashinath Abhyankar (Ed.). Deccan Education Society, Pune – 4.
5. Cardona, George. (1999). *Recent researche in Pāṇinian studies*. Motilal Banarasidass Publishers, Delhi.
6. Shastri, Mangal Deva. (1931). *The Ṛgveda-Prātiśākhya*. The Indian Press, Allahabad.
7. Ogawa, H. (2005). What is bhāva?: *A grammatical analysis of the term bhāva*. The Annals of the Research Project Center for the Comparative Study of Logic, 3, 107–115.
8. Kahrs Eivind (2014). *Vyākaraṇa: Bhāva as the Ultimate Category*. In Categorisation in Indian Philosophy: Thinking inside the Box. Jessica Frazier (Ed). Farnham, Surrey, England and Burlington, VT: Ashgate.

Online references

1. <https://ashtadhyayi.com/>
2. <http://www.sanskrit-linguistics.org/dcs/index.php>

მეცნიერულობა და ენათმეცნიერება: კვლევა სოსიურისმული და
იელსმელვსისმული პერსპექტივებიდან

მოჰამედ ამინ შაკერი

ახალი სორბონის უნივერსიტეტი, საფრანგეთი

ნასრინ ღასემი

ალ-ზაჰრას უნივერსიტეტი, ირანი

**Scientificity and Linguistics: An Investigation through Saussurean and
Hjelmslevian Perspectives**

Mohammad Amin Shakeri

Université Sorbonne Nouvelle, France

Nasrin Ghasemi

University of Al-Zahra, Iran

m.amin.shakeri@gmail.com, nasrin.ghasemii@gmail.com

The pursuit of scientificity in linguistics, originating in the early 20th century, notably through Saussure's foundational speculations, has posed a pivotal challenge. The imperative for linguistics to emerge as an autonomous science gives rise to an essential 'epistemology of linguistics', where the distinct object of linguistic study is delineated. However, in this endeavor to establish a science for language, we confront an apparently paradoxical situation—the science itself is a product of language. From this reflective perspective, an incursion into general epistemology becomes necessary, giving rise to a potential 'linguistic epistemology'.

Our study navigates this exploration, beginning with Saussure and progressing to his rigorous successor, Louis Hjelmslev. Saussure begins by raising a negative inquiry: why hasn't linguistics attained the status of a science, and what aspects lack scientific rigor in prior language studies? He argues that language as a whole cannot be the object of a scientific inquiry. It is too diverse, too heterogeneous. His positive response introduces the concept of 'langue', securing the authentic scientific object of linguistics. This concept forms the basis for an epistemology specific to linguistics, extendable to Saussure's proposed broader science, semiology. Our investigation transcends the *CLG* to present a comprehensive view of this concept.

Turning to Hjelmslev, we witness a profound evolution in master's ideas. Scrutinizing his critique of the concept of langue, we delve into how he addresses the question of scientificity within Glossematics. For Hjelmslev, the question of language and science are deeply intertwined, demanding a reflective invasion into general epistemology. In fact, Glossematics proposes, above all, a new epistemology. The criterion of scientificity is in fact anchored in the

single principle of his theory –i.e. the so-called ‘Empirical Principle’ (EP). This principle, as understood within the framework of immanence –the overarching characteristic of Hjelmslevian epistemology– provides an alternative to the well-established approaches to the matter of scientificity, which are rather based on criteria such as confirmation, verification, falsifiability, etc. We explore this distinctive rationality, revealing critical implications at both epistemological and theoretical levels. Finally, by investigating the classification of glossematics objects (semiotic, metasemiotic, meta-(scientific semiotic), semiology, etc.), we explore the potential for it to serve as a novel foundation for a taxonomy of sciences.

Bibliography

Badir, Sémir. 2013. ‘La Typologie Des Objets Sémiotiques Dans Le Résumé. Exercice de Lecture’. Pp. 151–62 in I. *Glossematica: principi e applicazioni, II. Actes du colloque ‘Reading the Résumé of a Theory of Language / Lire le Résumé d’une théorie du langage’*. Vol. II, Janus. Treviso: ZeL Publications.

Badir, Sémir. 2014. *Épistémologie Sémiotique. La Théorie Du Langage de Louis Hjelmslev*. Honoré Champion. Paris.

Bronckart, Jean-Paul, and Ecaterina Bulea Bronckart. 2022. *Ferdinand de Saussure: Une Science Du Langage Pour Une Science de l’humain*. Paris: Classiques Garnier.

Bouissac, Paul. 2010. *Saussure: A Guide for the Perplexed*. London ; New York: Continuum.

Caputo, Cosimo. 2017. ‘Saussure et La Science Du Langage’. *Semiotica* 2017(217):13–28.

Hjelmslev, Louis. 1942. ‘Langue et parole’. *Cahiers Ferdinand de Saussure* (2):29–44.

Hjelmslev, Louis. [1943] 1961. *Prolegomena to a Theory of Language*. Transl. by Francis J. Whitfield. University of Wisconsin Press.

Hjelmslev, Louis. [1943] 1975. *Résumé of a Theory of Language*. edited by F. J. Whitfield. University of Wisconsin Press.

Hjelmslev, Louis. 1971. *Essais Linguistiques*. Paris: Minuit.

Hjelmslev, Louis. [1948] 1971. ‘Structural Analysis of Language’. Pp. 27–35 in *Essais Linguistiques*.

Hjelmslev, Louis. [1954] 1971. ‘La stratification du langage’. Pp. 36–68 in *Essais linguistique*.

Joseph, John E. 2022. ‘Saussure’s Dichotomies and the Shapes of Structuralist Semiotics’. *Sign Systems Studies* 50(1):11–37.

Piotrowski, David. 2017. ‘Les rapports de “relation” et de “corrélation” : considérations épistémologiques’. Pp. 177–202 in *Louis Hjelmslev (1899-1965). Le forme del linguaggio e del pensiero*, Collection Actes, edited by A. Zinna and L. Cigana. Toulouse: Éditions CAMS/O.

Saussure, Ferdinand de. [1916] 1922. *Cours de linguistique générale*. 2nd ed. Lausanne/Paris: Payot.

Saussure, Ferdinand de. 1993. *Troisième Cours de Linguistique Générale (1910-1911): D’après Les Cahiers d’Emile Constantin = Saussure’s Third Course of Lectures on General*

Linguistics (1910-1911): From the Notebooks of Emile Constantin. 1st ed. edited by E. Komatsu and R. Harris. Oxford ; New York: Pergamon Press.

Saussure, Ferdinand de. 2002. *Ecrits de Linguistique Générale*. edited by S. Bouquet, R. Engler, and A. Weil. Paris: Gallimard.

Siegal, EABA 2017, 'The pursuit of science: A study in Saussure's Philosophy of Science through the lens of a historical discussion', *Beitrage zur Geschichte der Sprachwissenschaft*, vol. 27, no. 2, pp. 253-290.

Schotte, Jean-Claude. 1997. '1. La linguistique générale de Saussure'. Pp. 23–39 in *La raison éclatée, Raisonances*. Louvain-la-Neuve: De Boeck Supérieur.

მოდულობის სისტემის განვითარება ქართულში
და მისი კვლევის ისტორია საქართველოში

ნინო შარაშენიძე

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

**The Development of the System of Modality in Georgian and the History of
its Investigation in Georgia**

Nino sharashenidze

Tbilisi State University, Georgia

nino.sharashenidze@tsu.ge

Modality as the speaker's attitude to the utterance is revealed at all levels of the language system. It can be expressed by means of intonation, word order, complex hypotactic construction, mood, or addition of modal verbs and special particles.

The modal semantics is chiefly related to two categories: the modal system itself and the category of mood. The relation between these categories is a universal phenomenon revealed in every language in this or that form. In the majority of languages, there are both of these categories, albeit expressed with different force.

The system of expression of the category of modality existing in contemporary Georgian has been developed since the 15th century as a result of grammaticalization. This is a combination of an auxiliary element expressing modal semantics (a modal particle) and a finite verb form. The modal semantics changes as a result of substitution of the modal element, but other categories and meanings are expressed by the finite verb.

Investigation of modality, in its turn, is related to the process of grammaticalization. Thus, when analyzing the means of expression of modality, it is important to thoroughly describe the process of grammaticalization and carry out a detailed analysis of the changes occurring in a language. For a long time, the study of modal semantics was overly general, focusing on separate issues and analyzing only the meaning and form of the utterance. Modality was not viewed as a system. This hampered the description of this linguistic phenomenon and the inclusion of the Georgian language data into typological research. The data of the Georgian language were sometimes taken into account in the papers dedicated to contrastive linguistics. Yet, due to the gap in the study of the system of modality in Georgian, such research was hampered by the inequality and inconsistency of the systems under comparison. Prior to the study of the system of modality, numerous peculiarities of this linguistic category were not analyzed systematically; hence, they did not comprise a separate field of research.

Distinction of modality as a linguistic category in the Georgian language led to the development of research in the given field. At this stage, the category of modality is described based on the system embracing epistemic, deontic and dynamic types of modality and the linguistic means of their expression. In addition, several other types of modality and their

markers have been distinguished, the semantic features of phrases consisting of the modal form and the finite verb have been described and the system of modal indicators has been distinguished. Research has also yielded the possibility of expressing diverse semantics by means of one modal form in Georgian. Besides, research has been dedicated to the issues related to the principles of detailed reflection of modal forms in the dictionary.

გეოლინგვისტიკიდან სოციოლინგვისტიკამდე:
ენის შენარჩუნებისა და ცვლილების ახსნა
შავი ზღვისპირეთის შვეიცარიულ ფრანგულ თემში

ელენა სიმონატო

ლოზანის უნივერსიტეტი, შვეიცარია

ირინა ტომიერ შახოვსკაია

სორბონის უნივერსიტეტი, საფრანგეთი

**From Geolinguistics to Sociolinguistics: Explaining Language Maintenance
and Shift in the Swiss French Community on the Black Sea Coast**

Elena Simonato

University of Lausanne, Switzerland

Irina Thomières Shakhovskaya

Sorbonne university, Paris IV, France

elena.simonato@unil.ch, irina.thomieres@gmail.com

In the framework of a research project focused on Swiss communities of the Northern Black Sea coast we studied the special case of the village of Shabo (Chabag), founded in 1822 by Swiss French settlers. They formed an enclave, or “island”, which provided appropriate conditions for language maintenance over five generations, from 1822 to 1960’s. Two linguistic surveys have been undertaken in Shabo in the 20th century, the first Vladimir Shishmarev in 1928-1929 and the second by Melitina Borodina in 1962-1963. These two Soviet scholars situated their research in the framework of dialectology and geolinguistics. Nevertheless, an analysis of their materials shows that some of tools and insights they developed could be apprehended as a pre-sociolinguistics. We will analyse a sample of their works and their metalinguistic commentaries.

In the epistemological perspective, the paper also draws upon a thesis of Peter Trudgill who argued

that dialectal studies of linguistic geography constitute the very basis of sociolinguistic studies, even if their actual subject matter has largely been ignored in modern linguistics (Trudgill 1983). Thus, we will begin by highlighting Shishmarev’s method, his tools (questionnaire, registration) and his results. His geolinguistic approach is quite close to what we could call “macro-sociolinguistic”. Shishmarev’s explanation of language shift throughout four generations of Swiss settlers considers linguistic politics of different states (Russian empire, Romanian Kingdom, and Soviet Union), so as the role of different institutions. We will also trace the relationship of his conclusions to the “verticalization theory” in modern sociolinguistics. Then we will examine Borodina’s research on Shabo variety, beginning with

the questioning of the concepts she used, in epistemological perspective. We will also analyse her methods and her conclusions, which correlate the variable linguistic data that he investigates to sociological categories such as age and sex, but also language attitudes. We will provide some answers to the following questions: How did epistemological basis influence the results of the two empirical surveys realized in Shabo? Did the theory bias their results?

In a more general perspective, the paper will show in which way two surveys documenting language

maintenance and shift in Shabo during several generations constituted the basis for the gradual development of sociolinguistics from the ashes of geolinguistics.

Reference

Borodina, M.A. 1962. "Le parler de Chabag", *Revue des langues romanes*, XXVII, N° 107-108.

Borodina, M.A. 1964: "Kolonija Shabo", in *Franzuzskij ezhegodnik 1963*. [The colony of Chabo/Chabag]

Shishmarev, V. 1975 (1928-1929). *Romanskije poselenija na Juge Rossii*, ed. par M.A. Borodina & B.A. Mal'kevič & L.N. Suxačev. Leningrad: Nauka. [Romance-speaking colonies in Southern Russia]

Trudgill P. 1974. "Linguistic change and diffusion: description and explanation in sociolinguistic dialect geography", *Language in Society*, 3(2): 215-246.

Trudgill P. 1983. *On Dialect: Social and Geographical Perspectives*, New York University Press.

ონლაინლექსიკონების პედაგოგიური პოტენციალის შესახებ

ნაგი ტიუნდე

ტრანსილვანიის უნგრული უნივერსიტეტი საპიენცა, რუმინეთი

On the Pedagogical Potential of Online Dictionaries

Nagy Tünde

Sapientia Hungarian University of Transylvania, Romania

ngtunde@gmail.com

Alongside printed dictionaries and thesauruses there are many electronic databases (dictionaries, corpora) that aim at describing language from a synchronic and/or diachronic perspective. An important advantage of electronic dictionaries compared to printed ones is the fact that they can be updated, are easy to access and depending on their storage capacity include useful and relevant information on the frequency of a word, the context in which it can be found, its collocates, and in some cases also the origins of the word and its cultural specifics. Taking this into account, the paper intends to analyse the degree to which electronic dictionaries comply with the expectations of the language learner. In order to answer this question, it is necessary to consider not only the challenges of creating (electronic) dictionaries in general but also the practices of language learners when it comes to the use of dictionaries. The latter will be inquired into with the help of a short survey that have as a target group upper intermediate to advanced (B2-C1 CEFR) learners of English, students at Sapientia University, MCluc.

The survey also includes a practical part, where students are going to complete a specific task, and thereby use and evaluate three electronic dictionaries, the Merriam-Webster dictionary, bab. la and Oxford Learner's Dictionaries as well as a dictionary/application of their own choice, should there be one.

The paper starts off from the idea that the more interactive a dictionary's interface is and the more relevant and useful information it contains (e.g. curiosities about the origins of a word, its use in different contexts), the more it motivates language users to go back to that page. As such, from the dictionaries analysed, the Merriam-Webster dictionary seems to be the most useful from a pedagogical perspective: not only does it include relevant information on the uses of a word, its frequency and etymology, but it also provides plenty of examples from various reliable sources; last but not least, it includes fun facts (Did you know? Time Traveler sections) that may catch the reader's attention and indirectly contribute to vocabulary learning.

Bibliography

Alex Boulton, Sylvie de Cock. Dictionaries as aids for language learning. Patrick Hanks & Gilles Maurice de Schryver. International Handbook of Lexis and Lexicography., Springer, pp.XX-XX

Curcio, N. Martina. 2022. Dictionaries, Foreign Language Learners and Teachers. New challenges in the digital era, EURALEX 2022, Publications, available at: <https://euralex.org/publications/dictionariesforeign-language-learners-and-teachers-new-challenges-in-the-digital-era/>

Ezeh, N. Gertrude et al. 2022. Dictionary as an Effective Resource in Teaching and Learning of English as a Second Language: Complementing Instructions, *English Language Teaching* 15(4): 108.

Márkus, P. Katalin. Fajt B., Dringó-Horváth, I. 2023. Dictionary Skills in Teaching English and German as a Foreign Language in Hungary: A Questionnaire Study. *International Journal of Lexicography*, Volume 36, Issue 2, 173–194 Nielsen, S. Function and User-Related Definitions in Online Dictionaries. *Ivanovo School of Lexicography: Traditions and Innovations*]: A Festschrift in Honour of Professor Olga Karpova. Ivanovo: Ivanovo State University, 197-217.

Nushi, Musa, Moradi Afshin. 2020: Global Dictionary: A Critical Review. *Issues and Trends in Learning Technologies* 8(1), 3-16.

Sangawa, H. Kristina 2014. The learner as lexicographer: using monolingual and bilingual corpora to deepen vocabulary knowledge. *Acta Linguistica Asiatica* 4(2):53-65.

Schryver, de Gilles-Maurice. 2000. Dictionary-Making Process with 'Simultaneous Feedback' from the Target Users to the Compilers In U. Heid, S. Evert, E. Lehmann & C. Rohrer (eds.). *Proceedings of the Ninth EURALEX International Congress*, EURALEX 2000, Stuttgart, Germany, August 8th-12th, 2000: 197-209. Stuttgart: Institut für Maschinelle Sprachverarbeitung, Universität Stuttgart.

Zhang, S. et al. 2021. The Effects of Dictionary Use on Second Language Vocabulary Acquisition: A Meta-Analysis. *International Journal of Lexicography*, Vol. 34, No. 1, 1-38.

ჩინური გრაფიკოლოგიის ისტორიის პერიოდიზაცია

დავიდ უჰერი

პალაცკის სახელობის უნივერსიტეტი, ჩეხეთი

Periodization of History of Chinese Grammarology

David Uher

Palacký University in Olomouc, Czechia

david.uher@upol.cz

The study of the Chinese writing system is a generally overlooked topic in Euro-American linguistics. Therefore, it is understandable that the history of the science of Chinese character writing, i.e., Chinese grammarology, has not received sufficient attention in our cultural space despite the growing importance of Chinese in the contemporary world; unfortunately, our perspective is often based on outdated archetypes and stereotypes about the Chinese language. Yet, Sinograms are the most aging writing system still in use today: the oldest surviving written records in Chinese are some two thousand years younger than Sumerian and Egyptian scripts, dating back to the 13th century BC. However, the emergence of Chinese grammarology only occurs in the early 2nd century AD, with some fragmentary, mostly lexicological and lexicographical overlaps until the 3rd century BC. Crucial in this sense is the publication of the colossal grammarological study, *The Meaning Interpretation of the Contour and Structural Analysis of the of Derived Sinograms*, by the Han (206 BCE–220 CE) philologist Xu Shen (?54–?125). The first “philological” period lasts for more than a thousand years until the 17th century. In this era, Chinese scholars were concerned with a single linguistic level and treated the others as complementary. The so-called Qing Renaissance (1644–1840) brought, in addition to a revival of global interest in philological studies, the emergence of the *Chinesische Sprachwissenschaft* [“science” of Chinese language] as a discipline that no longer studied a given linguistic level in isolation but linked it to others. The next “linguistic” period occurred after China’s contact with Europe, namely comparative linguistics, the beginnings of which roughly correspond in time to the “rediscovery” of inscriptions on bones in 1899, followed by an intense reform movement aimed at standardizing the language. While we are currently observing a new wave of interest in the Chinese writing system from the perspective of its digital processing, this period is yet to be part of the history of Chinese linguistics, whose interest only goes back to 1974. Chinese works have taken a primarily chronological approach to the periodization of the history of Chinese grammarology (e.g., Sun Junxi 1991 and Zhang Qiyun 1994); the thematic perspective is usually completely absent in these works, with a few exceptions (Huang Dekuan 2006). Therefore, this paper opens up new perspectives on the thematic periodization of the history of Chinese grammarology.

References

CASACCHIA Giorgio and Mariarosaria Gianninoto: *Storia della linguistica cinese*. Milano: Libreria Editrice Cafoscarina 2012, 725 p.

CIRUELA ALFÉREZ, Juan José: *Historia de la lingüística china*. Granada: Universidad de Granada 2004, 323 p.

HARBSMEIER, Christoph and Joseph Needham (ed.): *Science and Civilisation in China. Language and logic*. Cambridge: Cambridge University Press, 1998. xxiv+479 p.

HE Jiuying 何九盈 Hé Jiǔyíng: *Zhōngguó Gǔdài Yǔyánxué Shǐ* 中国古代语言学史 [History of Traditional Linguistics in China]. Guǎngzhōu: Guǎngdōng Jiàoyù Chūbǎnshè 2000, 449 p.

HUANG Dekuan 黄德宽 Huáng Dékuān a Chen Bingxin 陈秉新 Chén Bǐngxīn: *Hànyǔ Wénzìxué Shǐ* 汉语文字学史 [History of Chinese Grammatology]. Héfěi: Ānhuī Jiàoyù Chūbǎnshè 2006, 363 p.

GAO Xiaofang 高小方 Gāo Xiǎofāng: *Zhōngguó Yǔyán Wénzìxué Shǐliàoxué* 中国语言文字学史料学 [Historiography of Chinese Philology]. Nánjīng: Nánjīng Dàxué Chūbǎnshè 1998, 487 p.

LI Kai 李开 Lǐ Kāi: *Hànyǔ Yǔyán Yánjiū Shǐ* 汉语语言研究史 [History of Chinese Language Studies]. Nánjīng: Jiāngsū Jiàoyù Chūbǎnshè 1993, 420 p.

SUN Junxi 孙钧锡 Sūn Jūnxī: *Zhōngguó Hànzìxué Shǐ* 中国汉字学史 [History of Grammatology in China]. Peking: Xué Yuàn Chūbǎnshè 1991, 388 p.

WANG Li 王力 Wáng Lì: *Zhōngguó Yǔyánxué Shǐ* 中國語言學史 [History of Linguistics in China]. Táiběi: Wǔ Nán Túshū Chūbǎn Gōngsī 1996, 246 p.

ZHANG Qiyun 张其昀 Zhāng Qíyún: *Zhōngguó Wénzìxué Shǐ* 中国文字学史 [History of Writing Systems in China]. Nánjīng: Jiāngsū Jiàoyù Chūbǎnshè 1994, 364 p.

სამი ეტაპი იაპონური პირის ნაცვალსახელების
ლინგვისტური კვლევის ისტორიაში

გორან ვააგე

კობის უნივერსიტეტი, იაპონია

**Three Stages in the History of Linguistic Research on Japanese Personal
Pronouns, or So-called Words for Person**

Goran Vaage

Kobe College, Japan

vaage@mail.kobe-c.ac.jp

Personal pronouns in Japanese – or by many referred to as “words for person” – show many interesting characteristics, and has therefore been the focus of a substantial amount of research within the language sciences the last 100 years. First, the number of pronouns is large, to the point that it becomes problematic to define the boundaries. Thus, it is more or less an open class of words, and several of the terms are comparatively new; some of the most common variants have been used as pronouns for no longer than 150 years. What is more, both external and internal factors influence the usage, that is to say there are hierarchical restrictions, and these are in turn paired with personal preferences. And lastly, almost needless to say, Japanese speakers use different personal pronouns depending on the context.

This paper argues that the (for the moment) complete overview that we have of the usage of the Japanese personal pronouns is a product of the contributions of three distinctly separate stages of research within the language sciences. Or, to put in another way, the research on personal pronouns in Japanese can be divided into three separate stages with their own goals and achievements. The first stage can be called “the classic linguistics period”. The opening up of Japan in the Meiji era led the application of traditional Western linguistics on the Japanese language. This is when the term personal pronoun was applied to a variety of words. As became obvious in the 60’s and 70’s, this application posed problems because these Japanese words don’t behave in the same way as let’s say English pronouns, for example with regards to deicticity. This led to the second period, which will be called “the structural period”, in which the peculiarities of Japanese were established and focus was shifted towards the structure and rules of the Japanese paradigm of personal pronouns. Despite great contribution towards understanding the structure of Japanese, the establishment of hierarchical restrictions, for example, was not enough to explain the personal choices that is available to speakers in a certain context, hence this opened up to the third and final period, from the 90’s and until today, which we shall call “the identity period”, in which factors such as personality and identity proved to be crucial for the selection of variants.

საბჭოთარი სახელგების სემანტიკის კრიკკემდელი ისტორიი

ჟან-ლუი ვაქსელერი

ნამურის უნივერსიტეტი, ბელგია

A Pre-Kripkean History of the Semantics of Proper Names

Jean-Louis Vaxelaire

Université de Namur, Belgium

jean-louis.vaxelaire@unamur.be

Many current works summarise the debate on the semantics of proper names following Kripke's presentation (1980): there are those who think the proper name has no meaning (himself and Mill) and those who think it is equal with a definite description (Russell and Frege). This summary is not accurate from an epistemological point of view (the 20th century saw decades of opposition between Russellian and Fregean philosophers), but it also overlooks other points of view, including those of linguists.

We shall see in the first part that, although Mill is presented as the starting point of the debate, he takes up an idea already present in the 18th century in Reid or Aldrich and shared by many of his contemporaries. However, because he asserted that proper names are non-connotative, Mill was immediately challenged (by Mansel, Shedden, etc.), which led to other theoretical proposals. For example, in Bosanquet or Creighton, a name like "John" implies an Anglo-Saxon man and therefore a reduced form of meaning. Jevons and Stock go further, asserting that proper nouns are richer semantically than other words. What is known as Frege's descriptive theory is simply another opposition to the Millian point of view.

Most linguists will follow Mill's line of thought (Bertelsen and Gardiner's books on proper names, Brøndal, Buyssens, Saussure, etc.), although Bréal and Jespersen will take a different approach.

Finally, the last part will be devoted to terminological problems. Jespersen contests Mill's comments by failing to see that Mill's definition of "connotation" is not the one we use in linguistics. The term "proper name" is also problematic because the definition can vary between logicians and does not necessarily correspond to that of grammarians (*"the capital of Georgia"* is a proper noun for Frege).

სამეცნიერო წინსვლისა და თანამშრომლობის შეღავათობა:
პირველი საერთაშორისო ლინგვისტური კონგრესები

ეკატერინა იაკოვენკო

რუსეთის მეცნიერებათა აკადემიის ენათმეცნიერების ინსტიტუტი / წმინდა
ტიხონის სახელობის მართლმადიდებლური უნივერსიტეტი

**Fostering Academic Scholarship and Cooperation: First International
Linguistic Congresses**

Yekaterina Yakovenko

Institute of Linguistics of the Russian Academy of Sciences / St Tikhon's Orthodox
University

yakovenko_k@rambler.ru

The International Congress of Linguists (ICL), the largest and the most influential linguistic forum, is held every five years under the auspices of the CIPL in different places. Its nearly 100-year-old history is part of the history of the linguistics. My work as a volunteer archivist of the CIPL, aiming at the preparation of the public archive of the previous ICLs, enables me to observe the evolution of the congresses serving as landmarks of the science, and trace their cardinal issues over nearly a century. The study of the proceedings of the first three congresses (The Hague, 1928, Geneva, 1931, and Rome, 1933) provides a picture of the formation of linguistics as an independent science. The first ICL, initiated by Christianus Uhlenbeck and Joseph Schrijnen, accomplished its goal – “débattre en commun des questions de linguistique sans se couvrir de l’autorité des philologues classiques, des néophilologues ou des orientalistes” [Actes du deuxième Congrès... 1933, 9]. Plenary talks and discussions at the first and two next ICLs displayed application of Saussurean ideas to the study of language and englobed a wide range of topics such as clearly-cut opposition of language and speech, best seen in outlining tasks of phonology and phonetics; correlation of the conscious and unconscious in the language; conventionality of the linguistic sign and balance of conventionality and motivation in linguistic terminology; systemic relations within the vocabulary of a language and their representation in an ideographic dictionary; working out methods of applied linguistics and, in particular, experimental phonetics; language variation observed in dialects; language change seen synchronically and diachronically, affinity of the Indo-European and other language families, to mention just a few. Most of these topics displayed the structuralist approach but also went quite often beyond its frame, thus determining the main trends of linguistics in the 20th and 21st c.

References

Actes du premier Congrès international de linguistes : à La Haye, du 10-15 avril 1928.
Leiden: A.W.Sijthoff, 1928.

Actes du deuxième Congrès international de linguistes : Genève, 25-29 août 1931. Paris: Maisonneuve, 1933.

Atti del III congresso internazionale dei linguisti : (Roma, 19-26 Settembre 1933-XI) / a cura di Bruno Migliorini e Vittore Pisani. Firenze: Le Monnier, 1935.

„... თავისთავად და თავისთვის“. დიდამზიკური გავლენა?

დარია ზალესკაია

ლოზანის უნივერსიტეტი, შვეიცარია

"...in and for itself". Didactic influence?

Daria Zalesskaya

University of Lausanne, Switzerland

Daria.zalesskaya@unil.ch

The famous sentence from the *Course in General Linguistics* "the true and unique object of linguistics is language studied in and for itself" (CLG, 317) was not uttered by F. de Saussure, but was added by the editors of the CLG (Courbon 2021, 65-97). Nevertheless, it has become something of a symbol of linguistics and has given rise to a great deal of research and work in the field.

This same idea can be found in the earlier work of Ch. Bally, particularly in his *Précis de stylistique* (1905). In the same year, P. Boyer, professor of Russian at the École des langues orientales in Paris, published his *Manuel pour l'étude de la langue russe* (1905). Boyer proposed studying Russian using his own method, "in itself".

Boyer was studying linguistics with F. de Saussure at the same time as his friend and colleague A. Meillet. He was also in contact with Bally, whom he considered his "pupil". At the same time, the direct method was spreading in Western Europe in the field of foreign language teaching, which attracted the attention of Bally (Forel 2016, 95) and Boyer (Zalesskaya 2022, 138).

The presentation aims to present the idea 'in itself' and will examine Boyer's method 'in itself', his links with Bally, and the influence of *the zeitgeist* and *the zeitgeist* (Sériot 1999).

Finally, the presentation will attempt to present some hypotheses concerning the influence of didactic ideas on linguistics.

Bibliography

SÉRIOT, Patrick, *Structure et totalité. Les origines intellectuelles du structuralisme en Europe centrale et orientale*, Paris, Presses universitaires de France, 1999.

FOREL, Claire, « De l'école (de Genève) à l'école: quelle contribution à l'enseignement des langues? » in *Cahiers Ferdinand de Saussure*, 2016, No. 69 (2016), p. 85-112.

COURBON, Bruno, «Le linguiste et son double : autour du sentiment linguistique chez Saussure» in *Le sentiment linguistique chez Saussure*, Lyon, ENS Éditions, 2021, p. 65-97.

BOYER, Paul & Nicolas SPÉRANSKY, *Manuel pour l'étude de la langue russe. Textes accentués. Commentaire grammatical. Remarques diverses en appendice. Lexique*, Paris, Armand Colin, 1905.

BALLY, Charles, *Précis de stylistique*, Genève, Eggiman, 1905.

ZALESSKAYA, Daria, «Language as an “independent unit”: Ferdinand de Saussure vs. Paul Boyer» in *Sign Systems Studies*, 50 (1) (2022), p. 133-142.

თემატური სემინარები
THEMATIC WORKSHOPS

კომპოზიციურობა, ზე- თუ ქვეტამურობა?
ნაწილი და მთელი ენაში

Compositionality, over- or under- Summativity?
Parts & wholes in Language and Languages

შვე- თუ გეგბმურობა?
სემანტიკური არასპეციფიკურობის შემთხვევა

ლორენცო ჩიგანა

ლიეჟის უნივერსიტეტი, ბელგია

**Under- or oversummativity? The Case of
Semantic Underspecification**

Lorenzo Cigana

Université de Liège, Belgium

cigana.lorenzo@gmail.com

This talk aims to illustrate how the aspects of the workshop, namely the layered and cohesive, gestaltic structure of language, come together when tackling one of the core tenets one of the key notions of modern linguistics: semantic underspecification, denoting the phenomenon of semantic indeterminacy, by which a certain feature in the systemic definition of a linguistic element is absent or omitted but can be supplemented through context, enriching the given element.

The notion of “underspecification” gained currency in the Sixties and is now relatively common in lexical semantics, theoretical linguistics, cognitive linguistics cognitive metaphor theory, and even Natural Language Processing. However, its conceptualisation relies on takes on language and meaning that were developed in early 20th-century language sciences and may furthermore be traced back to Wilhelm von Humboldt’s thinking. Within such a framework, a given meaning associated with linguistic units was held to be abstract enough to support various contextual and specific meanings in discourse, hence being something more than their sum, rather than something less.

We will highlight the main stances that led to this position, arguing that this framework is still necessary to properly understand underspecification.

References

- Archangeli, D. (1988), “Aspects of underspecification theory”, *Phonology*, 5 (2): 183-207.
Bréal, M. (1868), *Les idées latentes du langage*, Paris, Hachette.
Egg, M. (2019), “Semantic underspecification”, in Maienborn, C., von Heusinger, K. & Portner, P. (eds.), *Semantics. Lexical Structures and Adjectives*, De Gruyter: 272-320.

Faur, E. (2013), "Integral Semantics and Conceptual Metaphor: Rethinking Conceptual Metaphor Within an Integral Semantics Framework", *Journal of Cognitive Semiotics*, 5 (1-2): 108-139.

Frisson, S. (2009), "Semantic underspecification in language processing", *Language and Linguistic Compass*, 3: 111-127.

Humboldt, W. v. (1822), "Über das Entstehen der grammatischen Formen, und ihren Einfluss auf die Ideenentwicklung", *Gesammelte Werke*, Bd. 3, Berlin, Boston: De Gruyter: 269-306.

კომპოზიციურობა და მისი საზღვრები

ალდო ფრიჯერიო

წმინდა გულის კათოლიკური უნივერსიტეტი, იტალია

The Compositionality and Its Limits

Aldo Frigerio

Università Cattolica del Sacro Cuore, Italy

aldo.frigerio@unicatt.it

Compositionality refers to the idea that the meaning of larger syntactic units depends on their structure and that of the smaller units composing them. There are strong arguments in favor of the claim that natural languages are largely compositional. Firstly, natural languages are productive: it is possible to generate new sentences with the reasonable hope that our interlocutors will understand them, even if they have never heard or read them before. Secondly, human languages are systematic: there are definite and predictable patterns among the sentences we understand. For example, anyone who understands "Paul loves Mary" can understand "Mary loves Paul" and vice versa.

In this presentation, I aim to achieve two goals. The first is to assess the relationship between the principle of compositionality and other principles proposed in the literature, such as the principle of substitutivity, which asserts that the substitution of synonyms is always meaning-preserving (Frege 1892, Husserl 1913), or the principle according to which syntax and semantics are homomorphic, meaning that for every syntactic rule, there is a corresponding semantic rule that assigns meanings to the output of the syntactic rule based on the meanings of its inputs (Montague 1970). It can be shown that these principles are stronger than the principle of compositionality, and one can argue that natural languages are largely compositional without adhering to them.

The second objective is to evaluate which linguistic phenomena are genuine counterexamples to the principle of compositionality. It will be attempted to demonstrate that while there are indeed real counterexamples to compositionality (such as idioms), the contextuality of language – i.e., the fact that linguistic expressions in context are disambiguated or assume meanings broader or narrower than their code meaning – is not strictly a counterexample to compositionality, but rather to the much stronger thesis that all processes of meaning determination are strictly bottom-up and that there are no top-down processes. The latter thesis is plainly false, but its falsehood is entirely compatible with the principle of compositionality. Furthermore, I will distinguish between various types of contextuality, differentiating those of semantic nature from those of pragmatic nature (in which the meaning of the sentence serves as a starting point for inferences about implicit and intended meanings).

References

Frege G. (1892) Über Sinn und Bedeutung, Zeitschrift für Philosophie und philosophische Kritik. Band 100, S. 25–50

Husserl, E. (1913), Logische Untersuchungen II/1, Tübingen: Max Niemeyer

Montague, R. (1970), Universal Grammar, Theoria, 36(3): 373–398.

მონაცემებიდან ცოდნამდე: ლინგვისტური კომპიუტერული
ტექნოლოგია ძველი ენებისთვის

მარკო პასაროტი

წმინდა გულის კათოლიკური უნივერსიტეტი, იტალია

**From Data to Knowledge (towards Wisdom) in Linguistic
Computing for Ancient Languages**

Marco Passarotti

Università Cattolica del Sacro Cuore, Italy

marco.passarotti@unicatt.it

This talk discusses the methodological impact of the advent of large language models (LLMs) on the practice of computing linguistic data for research purposes, putting a particular focus on the empirical study of ancient languages, based upon the evidence provided by linguistic resources.

After briefly describing the historical phases of building and publishing linguistic resources, the talks presents a few limitations of LLMs, including the following: (a) they lack factual knowledge, often generating statements that are factually incorrect (Ji et al. 2023); (b) being trained on general raw data, they might not be able to generalize well to specific domains, languages, or new knowledge due to the lack of domain-specific knowledge or new training data; (c) they lack interpretability, as they are black-box models that represent knowledge implicitly in their parameters; (d) although LLMs like ChatGPT may pass the Turing test in human-like chatting, they have limited capability even for simple reasoning tasks (Biever 2023).

The talk proposes to overcome these limitations by hybridizing the knowledge of LLMs with that stored in large Knowledge Graphs (Zhang et al. 2019, Liu et al. 2021, Petroni et al. 2019). Such a hybridization opens a discussion about the role of discreteness (resources) and continuousness (LLMs) in computing linguistic data. Indeed, metalinguistic inquiry has often been focusing on individual levels of analysis, such as morphology, syntax, and semantics. The process of linguistic annotation of a resource, like a corpus, materializes the discrete nature of such an approach to linguistic analysis, as annotation is usually performed on separate layers, each responsible for one of the levels of metalinguistic analysis the data of a corpus are enhanced with. The availability of linguistically annotated textual resources is a necessary condition for implementing supervised methods for developing trained models of Natural Language processing (NLP), where linguistic competence applies in several tasks, including defining and applying guidelines for annotation, checking for their coherence, understanding their compatibility with underlying theories, and evaluating the output produced by NLP systems. All of this is now being questioned by the availability (and performances) of LLMs built on huge amounts of raw data. As for NLP, this entails a shift from the ‘one model – one task’ method to the ‘one model – many tasks’ method: this means that there are no longer as

many models as layers of linguistic analysis (discrete), but just one single model (continuous), namely the LLM, consisting of core knowledge applicable, upon prompting, to multiple NLP tasks.

The fact that LLMs store core knowledge means that machines have climbed the so-called DIKW hierarchy (Data - Information - Knowledge - Wisdom) (Frické 2019): starting from pure extraction of structured Information from machine-readable Data, they have now come to possess Knowledge, i.e., meaningful correlations between information that go beyond information itself, through an inductive process that goes beyond itself. The contribution of humans and, specifically, linguists, must now focus on the highest level of the pyramid, i.e., Wisdom, succeeding in overcoming the challenge of making machine knowledge coexisting with human knowledge.

References

Biever, C. (2023) 'ChatGPT broke the Turing test - the race is on for new ways to assess AI', *Nature*, 619(7971), pp. 686-689.

Frické, Martin. (2019) 'The knowledge pyramid: the DIKW hierarchy', *Ko knowledge organization*, 46.1, pp. 33-46.

Ji, Z., Lee, N., Frieske, R., Yu, T., Su, D., Xu, Y., Ishii, E., Bang, Y.J., Madotto, A. and Fung, P. (2023) 'Survey of hallucination in natural language generation', *ACM Computing Surveys*, 55(12), pp. 1-38.

Liu, Y., Wan, Y., He, L., Peng, H. and Philip, S.Y. (2021) 'KG-BART: Knowledge graph-augmented BART for generative commonsense reasoning. in *Proceedings of the AAAI Conference on Artificial Intelligence*, Vol. 35, No. 7, pp. 6418-6425.

Petroni, F., Rocktäschel, T., Lewis, P., Bakhtin, A., Wu, Y., Miller, A.H. and Riedel, S. (2019) 'Language models as knowledge bases?', *arXiv preprint arXiv:1909.01066*.

Zhang, Z., Han, X., Liu, Z., Jiang, X., Sun, M. and Liu, Q. (2019) 'ERNIE: Enhanced language representation with informative entities', *arXiv preprint arXiv:1905.07129*.

არტიკულაციიდან სატურაციამდე და მის მიღმა: ნაწილისა და
მთელის ურთიერთობა ენათმეცნიერულ მეტაენაში

სავინა რეინო

წმინდა გულის კათოლიკური უნივერსიტეტი, იტალია

**From Articulation to Saturation and beyond: parts-and-wholes
relationship in language sciences metalanguage**

Savina Raynaud

Università Cattolica del Sacro Cuore, Italy

savina.raynaud@unicatt.it

A challenge every linguistic theory has to face is that of explaining the dynamic balance between small components belonging to the system and accomplished units granted in the utterances, in texts or conversations.

We shall begin considering some Greek classical terminology, belonging to the philosophical inquiry: that one of arthon, and the related term ‘articulation’, diarthrosis. A biological suggestion. (Laspia 2018)

A chemical “reading” of such relationship is suggested by the availability (so-called “valency”) of verbs to be combined, or even saturated, by some other parts of speech, shaped by illocutionary forces, linked to the flow of communicative exchanges, thus reaching a sort of temporary completion, until successive (or even previous) textual steps further enhance the so-called speech thread. From an atomistic to a molecular design. (Picardi 1994).

A mathematical, operational concept is considered in the evaluation process concerning the truth values of assertions: the predicate works as a function, saturated by an argument, thus resulting in a value: either true or false.

Of course, we could reverse such a view, going back from the entire, at least sentential unit, to its minimal constituents, according to an analytical procedure. Analytical philosophy of language has adopted this perspective, first of all rephrasing propositions into their ‘correct’ and ultimate logical form. But the converse principle of compositionality had to be integrated and, in some way, corrected by the principle of contextuality. If, according to the first one, the meaning of a complex expression is determined by the meanings of its constituent expressions and by the rules used to combine them, according to the principle of contextuality meaning cannot be conferred to words in isolation, but at least to the whole proposition (Frigerio 2022).

The further pragmatic turn will make clear the relevance of not only synsemantical, but also sympractical, symphysical way of signifying: Karl Bühler 1934 detailed the integration needed by linguistic expressions in their relevant surrounding fields.

Eventually, the vital tension between units and contextualized composita will be reunified in the fourth axiom in Bühler’s Theory of Language: Word and Sentence will be viewed within a symbol – field system of the type language. <<the structures of language are words and

sentences. One or the other term alone must not be elevated to the rank of a category, rather both belong together and only be defined correlatively. (*italics our*)>> (Bühler 1934/2011: 51).

Gestalt theory, with its principle of over- and under-summativity will further contribute to enlighten and to test such property of languages and speeches.

References

Karl Bühler, *Sprachtheorie. Die Darstellungsfunktion der Sprache*, Jena Fischer, 1934. Engl. Transl. *Theory of Language. The Representational Function of Language*, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam /Philadelphia 2011.

Aldo Frigerio, *Sentences and Systems, "Gestalt Theory"* 2023, pp. 41-48.

Patrizia Laspia, *From Biology to Linguistics: The Definition of Arthron in Aristotle's Poetics*, Springer, Cham, 2018.

Eva Picardi, *La chimica dei concetti. Linguaggio, logica, psicologia (1879-1927)*, il Mulino, Bologna, 1994.

Savina Raynaud, *Dans les replis de la terminologie de la PFP : actuelní členění věty, « Verbum » XXXV, 2013, n° 1-2, pp. 11-26.*

ფორმუხვლედი სიფხვების რილი წინადადების
მნიშვნელობაში. სანსკრიტის ადრეული
გრამატიკოსების პოზიციბ

მალგოჟატა სულიხ-კაული

ვარშავის უნივერსიტეტი, პოლონეთი

**Contribution of Indeclinables to Sentence Meaning. Position of Early
Modern Sanskrit Grammarians**

Malgorzata Sulich-Cowley

University of Warsaw, Poland

malgorzata_sulich@yahoo.it

Sanskrit grammatical tradition divided the words into two categories when it comes to their meaningfulness; nouns and verbs were considered expressive (vācaka), while indeclinables (particles and prepositions) suggestive (dyotaka). This division dates back to the 5th century BCE, but it was the later (post-5th century CE) tradition that furthered the significance of this distinction in the pragmatic context of sentence meaning. Sanskrit grammarians tried to determine the actual contribution of indeclinables to sentence meaning. If they perform a merely suggestive role, where does the meaning actually lie? If they do not carry any meaning on their own, what is their purpose in an utterance? What is the semantic and pragmatic relation between indeclinables and words they accompany?

In my presentation I will discuss the examples of negative expressions, such as alpha privative forms abrahmaṇa („a non-Brahmin”) or aneka („not one, many”), and verbal prefixed forms such as anugacchati („he/she follows”) or upāsyete („these two are worshipped”) in the interpretation of Bhattoji Dīkṣita and Kaṇḍabhaṭṭa (17th century CE), early modern Sanskrit grammarians, who discuss three possible alternatives:

- 1) indeclinables are in fact meaningful, not suggestive, and the meaning of the expression lies in them;
- 2) it is the main word (noun/pronoun or verb respectively) that carries the meaning;
- 3) main words contain both primary (mukhya) and secondary meanings (lakṣaṇā), and it is the latter that indeclinables serve to illuminate.

I will especially focus on the analysis of the secondary meaning that is assumed to be inherent in nouns and verbs, and which is brought to the fore by the use of accompanying particles and prepositions.

References

Primary

VBhS = Kaṇḍabhaṭṭa, Vaiyākaraṇabhūṣaṇasāraḥ. Mārulakara, ed., Ānandāśrama Saṃskṛta Granthāvali, 1957.

VSK = Bhattoji Dīkṣita, Vaiyākaraṇasiddhāntakārikā. Āpte, Hari Nārāyaṇa, ed., Ānandāśrama Saṃskṛta Granthāvali, 1901.

Secondary

Raja, K. Kunjunni 1977. Indian Theories Of Meaning. The Adyar Library.

Matilal, Bimal Krishna 1990. The Word and the World. Oxford University Press.

Rathore, Sandhya 1998. Kauṇḍa Bhāṭṭa's Vaiyākaraṇabhūṣaṇasāra: An Analytic Study. New Delhi: Indian Council of Philosophical Research.

Sulich-Cowley, Małgorzata 2022. "The Role of Superimposition in the Semantics of Negative Compounds in Sanskrit". [In:] Marciniak, Katarzyna, Stanisław Jan Kania, Małgorzata Wielińska-Soltwedel and Agata Bareja-Starzyńska, eds., Guruparamparā. Studies on Buddhism, India, Tibet and More in Honour of Professor Marek Mejer. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, pp. 403–414.

მეტყველების აქტის თეორია და მრავალაქტიანი სემანტიკა

მარია პაოლა ტენჩინი

წმინდა გულის კათოლიკური უნივერსიტეტი, იტალია

Speech Act Theory and Multi-act Semantics

Maria Paola Tenchini

Università Cattolica del Sacro Cuore, Italy

paola.tenchini@unicatt.it

J. L. Austin is renowned for his development of speech act theory. He pointed out that we use language not only to make statements and convey information but to perform various actions such as promising, apologizing, criticizing, requesting, etc. According to Austin (1962, posthumous), a speech act comprises three simultaneous acts: a locutionary act, an illocutionary act, and a perlocutionary act.

While one may argue that the “three-dimensional nature” of the speech act already embodies a form of speech act pluralism (Sbisà 2013), Austin's framework does not take into account the possibility that by uttering a sentence, a speaker might simultaneously perform two (or more) illocutionary acts. For instance, many connoted terms, when used in a sentence, are tools for performing ‘multiple’ speech acts, one of which is always an expressive (Tenchini & Frigerio 2016).

The idea of multi-act semantics in the latter sense is not entirely new. Wegener (1885) hinted at a directive act underlying various types of utterances, while Bühler (1934) outlined the threefold sign functions, and Reinach (1913) proposed a conception of social acts, all of which suggest a direction towards recognizing multiple acts in a single sentence. Recently, there has been a growing focus on this aspect. For instance, Hancher (1979) states that in using a sentence to express an invite or an offer, two different speech acts, a directive and a commissive, are performed, and Geurts (2019) tries to show how speech acts can be uniformly analyzed as commitment-sharing devices.

This presentation aims to provide some rationale for adopting a multi-act approach to speech acts – at least in certain contexts.

References

- Austin, John L. 1962. *How to Do Things with Words*. Oxford: Clarendon Press.
- Bühler, Karl. 1934. *Sprachtheorie. Die Darstellungsfunktion der Sprache*. Stuttgart: Fischer.
- Geurts, Bart. 2019. “Communication as commitment sharing: speech acts, implicatures, common ground”, *Theoretical Linguistics* 45(1-2). 1–30.
- Hancher, Michael. 1979. “The classification of cooperative illocutionary acts”. *Language in Society* 8. 1-14.
- Reinach, Adolf. 1913. *Zur Phänomenologie des Rechts. Die apriorischen Grundlagen des bürgerlichen Rechts*. München: Kösel Verlag.

Sbisà, Marina 2013. "Some Remarks About Speech Act Pluralism². In A. Capone, F. Lo Piparo, M. Carapezza (eds.), *Perspectives on Pragmatics and Philosophy*. Cham: Springer. 227-243.

Tenchini Maria Paola, Frigerio Aldo. 2016. A multi-act perspective on slurs. In R. Finkbeiner, J. Meibauer, H. Wiese (eds.) *Pejoration*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. 167-185.

Wegener, Philipp. 1885. *Untersuchungen über die Grundfragen des Sprachlebens*. Halle: Niemeyer.

ლათინურ-ბერძნულის მონაცვლეობა ერasmუსის თეორიაში

მარია ტიმოშჩუკი

ლუვენის კათოლიკური უნივერსიტეტი, ბელგია

Latin-Greek Code-switching in Erasmus' Writing Theory

Mariia Timoshchuk

Katholieke Universiteit Leuven, Belgium

mariia.timoshchuk@kuleuven.be

This paper addresses the ideas on compositionality and holism regarding code-switching [1] from Latin to Ancient Greek, developed by Erasmus of Rotterdam (ca. 1466/69-1536) in his educational treatises.

In his work *De copia (On the Abundant Style)*, Erasmus divides vocabulary into several categories: low, unusual, poetic, archaic, new, obsolete, hard, barbarian and foreign ('humile, inusitatum, poeticum, priscum, nouum, obsoletum, durum, barbarum ac peregrinum'). Codeswitching is expected to fall into the category of foreign words, but Erasmus considers Greek inserts to be 'new' (or 'renewed') words – equally with some Latin examples. Moreover, Erasmus outlines particular cases, when Greek can be inserted for the sake of style if Latin seems less expressive. I argue that in doing so, Erasmus presents code-switching as an integrate part of the lexical level and therefore approaches it holistically.

At the same time, compositionality appears to be a vital concept for Erasmus' writing theory. Erasmus keeps in mind that those readers who are unfamiliar with Greek would most likely just skip code-switching while reading, having no other choice but to exclude a part of text's lexical level and thus violating its integrity. In *De epistolis conscribendis (On the Writing of Letters)*, Erasmus discusses Greek code-switching in the context of text's perspicuity. He acknowledges that text's perspicuity might be obscured by the insertion of Greek words. He therefore advises to moderate ('accommodanda', 'temperandum') the style of writing according to the audience's erudition – regardless of genre. I argue that Erasmus attempts to solve the ambiguity of code-switching by developing a certain literary style for his educational treatises.

Bibliography

[1] Keller, Mareike. "Compositionality: Evidence from Code-Switching" In *Formulaic Language and New Data: Theoretical and Methodological Implications* edited by Elisabeth Piirainen, Natalia Filatkina, Sören Stumpf and Christian Pfeiffer, 197-222. Berlin, Boston: De Gruyter, 2020.

ენობრივი განათლება როგორც პოლიტიკური
პროგრამა იდეათა ისტორიაში

Language Education as a Political Program in
the History of Ideas

ეროვნული თვითშეგნება და ენობრივი განათლება
XIX საუკუნის იტალიაში

ალიხე ორუ

რომის საპიენცის უნივერსიტეტი, იტალია

**National Consciousness and Language Education in Italy
in the XIX Century**

Alice Orrù

Università Sapienza di Roma, Italy

alice.orrù@uniroma1.it

Before the legislative reforms of public education and the well-known *quistione della lingua* within the context of the Italian national unification, Carlo Cattaneo's journal *Il Politecnico* proved to be the hotbed of debate on the issues of language education. As stated in the foreword to the first issue (*Polit.* 1839/1), it aspired to constitute an “applied study to prosperity and social culture” as well as “civil coexistence” for the “promotion of the development of intellectual faculties” through the “methods of education”. After a debate in the early 1840s, in the early 1860s, some exponents of the so-called Cattanean school, such as Gabriele Rosa and Paolo Marzolo, deepened the intrinsic link between linguistics and politics in favor of the progress of both, and, consequently, of the State. Both influenced by patriotic Risorgimento sentiment, Rosa and Marzolo dealt with strictly linguistic issues from an educational point of view (dialectological the first, relating to the deaf and blind the second); besides, they differently emphasized the intrinsic complementarity between language (and its norms) and literature as the cornerstone of the foundation of a national consciousness, which was to be, according to Marzolo (in *Polit.* 1863/18), “a duty of the citizen worthy of his rights”. Anticipating Ascoli's arguments, Rosa (in *Polit.* 1860/9) highlighted how languages, as related to “social facts”, were anything but a mere imposition in the name of political unity; instead, they had to follow the inherent “mobility” of nations – a matter inevitably not only linguistic, but also ethnographic. At the dawn of the new Casati Law in 1859, on the side of proposals for language teaching while not going into it, Rosa and Marzolo, contrary to appearances, crossed that debate both in the wake of the Cattanean idea of school democratization against illiteracy and from the perspective of Romagnosi's concept of civilization (*incivilimento*), conceiving it from the standpoint of national development in the audience of the larger consortium of nations.

Bibliography

Colombo A., Montaleone C., eds. (1993), *Cattaneo e il Politecnico. Scienza, cultura, modernità*, Franco Angeli, Milan.

Geymonat F. (2018), *Carlo Cattaneo linguista. Dal "Politecnico" milanese alle lezioni svizzere*, Carocci, Rome.

Polit. 1839, 1860-1863 = *Il Politecnico. Repertorio mensile di studi applicati alla prosperità e coltura sociale* (1839-1844; 1859-1869), Per Luigi di Giacomo Pirola, Milan, Years 1839, 1860-1863.

დემოკრატიული ლინგვისტური განათლებისაკენ:
მიზნები გრამშისა და დე მაუროს კვლევებში

მარია კიარა პოჯონი

რომის საპიენცის უნივერსიტეტი, იტალია

**Towards a Democratic Linguistic Education: Insights from Gramsci's and
De Mauro's Scholarship**

Maria Chiara Pozzoni

Università Sapienza di Roma, Italy

mariachiara.pozzoni@uniroma1.it

From a linguistic perspective, Italian history is complex because the language we now call Italian was exclusively written and used by intellectuals for centuries. Moreover, the lack of a central national authority up to the mid-19th century led to a wide variety of spoken languages, tied to multiple cultures and lifestyles. Despite lacking a unified nation, an "Italian language" existed, though confined to educated and elitist circles.

This paper aims to address the importance of a plurilingual educational model, which entails the necessary linguistic training in both written and oral form. This approach allows people from diverse social backgrounds to develop personalized linguistic skills while also fostering a shared culture. To achieve this, we will rely on the theories of Antonio Gramsci and Tullio De Mauro, both advocating for a more democratic linguistic education.

Firstly, we will engage the Italian politician's ideas, who maintained a linguistic perspective in his analysis of Italian society. Gramsci argued that every language embeds a particular worldview and that a common language is essential for nurturing a shared culture. Consequently, he fiercely countered the fascist removal of grammar teaching in schools, which disadvantaged students from dialect-speaking families. Nevertheless, Gramsci advocated for the preservation of dialects, as valuable mother tongues: This range of linguistic skills should enable individuals of all backgrounds to participate in national cultural life.

Afterwards, we will explore the perspective of linguist De Mauro. Writing during a period of increasing use of Italian as common language in Italy and in a globalized society, he criticized monolingual education as serving the interests of the ruling classes. He argued that such education promotes a uniform mode of expression that is easier to control and adopt for those already familiar. According to him, this elitist education is prioritizing writing over orality, perpetuating a particular hegemonic verbal language at the expense of subaltern languages and non-verbal communication.

In conclusion, by examining the recent history of Italian linguistics and its prominent figures, we will discuss how a balanced approach to writing and orality is crucial for a democratic education in a society increasingly confronted with diverse cultures.

References

- A. Carlucci, Gramsci and languages. Unification, diversity, hegemony, Leiden, Boston 2013
- A. Gramsci, Quaderni del carcere, Einaudi, Torino 1975.
- A. Gramsci, Lettere dal carcere, Einaudi, Torino 2020.
- T. De Mauro, Storia linguistica dell'Italia unita, Laterza, Bari 1970.
- T. De Mauro, L'educazione linguistica democratica, Laterza, Bari 2018.

შენება ხალხების, შენება ერების:
ენის სწავლება იტალიასა და სსრკ-ში

პიეტრო რესტანეო

ევროპული ინტელექტუალური ლექსიკისა და იდეების ისტორიის
ინსტიტუტი, იტალია

**Building peoples, Building nations. Language Education
Between Italy and USSR**

Pietro Restaneo

ILIESI-CNR, Italy

pietro.restaneo@cnr.it

The paper will discuss, using a comparative methodology, the theoretical elaboration of the political and ideological role of language education in Italy and USSR in the first half of the XXth century. Italy in the early years after its union and post-revolutionary Russia faced, regarding the so-called “language question”, similar issues and had comparable needs. Both countries had to contend with extreme linguistic diversity within their boundaries, paired with rampant illiteracy (De Mauro 2011; Alpatov 2000). Furthermore, for both countries the language question had a political meaning, as language was perceived to be one of the pillars for the construction of the new societies, with schools and language education at the forefront (Ascoli [1872] 2008; Smith 1998). After offering a general overview of the topic, we will focus on the works of Antonio Gramsci in Italy (Carlucci 2013), and of the Leningrad school of linguistics founded by Baudouin de Courtenay in Soviet Union (Brandist and Chown 2010). In the paper, we will argue that the two elaborated converging ideas on the political and ideological function of language education, and that the reason can be found in the fact that they interfaced with mostly overlapping sources and intellectual networks while facing comparable issues in their respective countries.

References

- Alpatov, Vladimir M. 2000. *150 Jazykov i Politika. 1917-2000*. Moscow: Kraft+.
- Ascoli, Graziadio Isaia. [1872] 2008. "Proemio". In *Scritti sulla questione della lingua*, ed. Corrado Grassi, 3–44. Turin: Einaudi.
- Brandist, Craig, and Katya Chown, eds. 2010. *Politics and the Theory of Language in the USSR, 1917-1938: The Birth of Sociological Linguistics*. Anthem Series on Russian, East European and Eurasian Studies. London ; New York, NY: Anthem Press.
- Carlucci, Alessandro. 2013. *Gramsci and Languages: Unification, Diversity, Hegemony*. Historical Materialism Book Series, volume 59. Leiden: Brill.
- De Mauro, Tullio. 2011. *Storia linguistica dell'Italia unita*. 1. ed. nella Biblioteca storica Laterza. Biblioteca storica Laterza. Roma [etc.]: GLF editori Laterza.

Smith, Michael G. 1998. *Language and Power in the Creation of the USSR, 1917-1953*. Contributions to the Sociology of Language 80. Berlin-New York: Mouton de Gruyter.

დემოკრატია და ენობრივი განათლება იტალიაში:
ჯუზეპე ლომბარდო რადიჩედან ტულიო დე მაურომდე

მიკელა ტარდელა

ევროპული ინტელექტუალური ლექსიკისა და იდეების ისტორიის
ინსტიტუტი, იტალია

**Democracy and Language Education in Italy: from Giuseppe Lombardo
Radice to Tullio de Mauro**

Michela Tardella

ILIESI-CNR, Italy

michela.tardella@cnr.it

Giuseppe Lombardo Radice (1879-1938) was one of the most active Italian intellectuals and pedagogists in the period between the Giolitti and Fascist eras (Gensini, 2023). The talk will focus on the theoretical principles of his educational practice in the field of language education (Lombardo Radice, 1931 and 1950). It was based on the assumption that dialects, which for most pupils are the only known language, cannot be ignored in the teaching of the Italian language. Half a century later, T. De Mauro, in acknowledging the intellectual debt that the revolutionary Ten Theses for Democratic Language Education (1975) owed to the pedagogist, emphasised the role that Lombardo Radice had played in formulating a profoundly democratic approach to language teaching. And, with it, to education as a whole. An approach that distanced him from the institutional roles he had assumed during the Fascist period (which, as we know, applied radically opposite principles in the field of language education). An attempt will be made to reconstruct the theoretical precedents, in particular the thought of Graziadio I. Ascoli and Francesco De Sanctis, which came to maturity with Lombardo Radice's works and activities, also thanks to his constant confrontation with Gemma Harasim (Tardella, *forth.*). The relationship established by these scholars between the dimension of academic research and its effects on practical and political life will be explored.

References

De Mauro, T., 1980, «Giuseppe Lombardo Radice e l'educazione linguistica», in Id., *Idee e ricerche linguistiche nella cultura italiana*, Bologna, Il Mulino, pp. 93-103.

Gensini, S., 2023, «L'educazione linguistica secondo Giuseppe Lombardo Radice: dalle *Lezioni di didattica* alla Riforma del 1923», in R. Morace (a cura di), «*Strapparsi di dosso il fascismo*»: l'educazione di regime nella «generazione degli anni difficili», Avellino, Edizioni Sinestesie, pp. 139-161.

Lombardo Radice, G., 1931, «*Il dialetto nella scuola*», in *Orientamenti pedagogici per la scuola italiana*, Torino, G. B. Paravia & Co., vol II, pp. 110-19.

Id., 1950, *Lezioni di didattica e ricordi di esperienza magistrale*, Palermo, Sandron (prima ed. 1913).

Tardella, M., forth., “«Abbiamo tutti imparato a nuotare, nuotando». Il dibattito sull’educazione linguistica nella rivista Nuovi Doveri (1907-1911)”, *Il linguaggio: storia delle idee e questioni contemporanee. Per Stefano Gensini*, a cura di M. De Palo, F. Diodato, G. Manetti, A. Prato, I. Tani, M. Tardella, ETS, Pisa, pp. 465-480.

ნიკო მარის ლინგვისტური სკოლა საბჭოთა და
ევროპულ კონტექსტში

Nikolay Marr's Linguistic School in the Soviet
and European Context

კავკასიის ღებანა რუკაზე: გეოგრაფიული აზროვნების წარმოშობა,
გავლენა და ფუნქცია ნიკო მარის შრომებში

მეთიუ ალენი

უორიკის უნივერსიტეტი, ინგლისი

**Placing the Caucasus on the map: the origin, influence, and function of
geographical thinking in the work of N. Marr**

Matthew Allen

University of Warwick, England

mcavictor@hotmail.com

Nikolai Marr's career coincided with what might be called a 'spatial turn' in linguistics and other fields in the humanities. Scholars from numerous disciplines accorded increased prominence to space, place, and geography when accounting for developments in human culture. Adopting a geographical perspective meant looking at how cultures changed in response to the movement of people and ideas across space, and how physical geography shaped these movements and the circumstances under which new ideas were adopted by the people receiving them. This perspective allowed for unforeseen and contingent factors overlooked by the earlier genetic paradigm, in which cultures were thought to evolve in conformity to laws set down at their mythical point of inception. Spatial concepts appear in Marr's thought under different guises, beginning with his early anti-nationalist insistence that the Caucasus had historically comprised "a single integral world", its geographical parameters defining a space in which the exchange of ideas across linguistic and confessional boundaries could occur. These concerns led him to formulate such sweeping spatial constructs as the 'Japhetic Mediterranean' and 'Afro-Eurasia', which afforded expansive vistas onto centuries of linguistic 'crossing' and 'hybridization'. Crucially, Marr's geographical lens allowed him to dispense with genealogy, the predilection of the Indo-European scholarship he so detested, as an explanatory paradigm for linguistic and cultural change. Geographical thinking accorded greater agency to indigenous peoples and peasants, whose bond to their locality was seemingly stronger than was the case for social elites. Marr's spatial thought thus sometimes deviated into geographical determinism, a limitation observable in the work of others; at the same time, Marr was attracted, like many others, to the radical potential of the spatial turn to upend hierarchies.

This presentation will situate Marr with respect to his intellectual sources and explore the parallels between his geographic thought and the work of later writers. His ideas on language mixing must be viewed in the context of earlier accounts of linguistic substrates and invite comparison with thinkers such as Hugo Schuchardt, who popularised the idea that language mixing could be productive rather than merely destructive. Moreover, the spatial elements of Marr's thought can be compared with the work of later intellectuals who wrote from the 'periphery'. Theories of contact and exchange born out of the scholarly treatment of linguistic

creolization have proved powerful tools in dismantling normative views of culture. In the work of Edouard Glissant, for instance, we observe a spatialized approach to culture paired with a rejection of the eurocentric obsession with origin and lineage.

რა ღოგით იყო შესაძლებელი მარქსიზმი
1920-იანი და 1930-იანი წლების ლინგვისტიკაში

ალექსანდერ დმიტრიევი

შვეიცარიის ფედერალური ტექნოლოგიური ინსტიტუტი, შვეიცარია

**How Much Marxism(s) Was Possible in the Linguistics of the
1920s and 1930s**

Alexander Dmitriev

Swiss Federal Institute of Technology, Switzerland

alex.n.dmitriev@gmail.com

As is well known, in the USSR and abroad, there were several competing doctrines in the sciences of language, each claiming to be an authentic expression of the Marxist approach (along with Marr, Lev Yakubinsky, Evgeny Polivanov, Valentin Voloshinov, Yazykofront, and so on). Are there any criteria that, 100 years later, might justify or reject these claims? The focus will be on what made it possible to speak of the Marxist character of Marr's ideas in the field of general linguistics. After all, the "japhetic doctrine", the ideas of Marr in the 1910s is not itself Marxist. But in formulating the "New doctrine of language" since the mid-1920s, Marxism has already been used both as an external entourage and as the main condition of legitimacy. The paper will examine attempts to challenge or justify Marr's ideas from a Marxist perspective up to Stalin's speech in the 1950s.

ნიკო მარი როგორც ფუტურისტი ეტიმოლოგისტი

ბორის გასპაროვი

კოლუმბიის უნივერსიტეტი, აშშ

N. Marr, a Futurist Etymologist

Boris Gasparov

Columbia University, USA

bg28@columbia.edu

Marr's seeping treatment of the lexical material disregarding any empirical laws of historical change has been universally acknowledged as one of the most notorious features of the "New teaching", a point of embarrassment even for those who appreciated its philosophical approach. Moreover, Marr adamantly refused to acknowledge any deviations from phonetic laws as "accidents", claiming all his etymologies, even manifestly fantastic ones, to be representations of the universal glottogonic process as it evolved from the four proto-elements.

This paper considers Marr's etymological strategy and practices in the context of the universal theory of language developed by Russian Futurists, in particular by Velimir Xlebnikov, in the 1910s and early 1920s. According to Xlebnikov, all languages of the world evolved from the universal field of proto-meaning, each language representing it in a partial and fragmented way. It is the task of the poets of all nations, Xlebnikov declared, to unite their efforts on the task of retrieving those proto-meanings by comparing roots of all languages. To cite an example of Xlebnikov's etymologies: Russian чашка 'cup', череп 'skull', чан 'cauldron', чулок 'stocking', etc. point to a proto-meaning of ч- as 'something encapsulating something else'. Xlebnikov explains the chaotic way in which different words derived from their proto-foundation by the fact that word are material objects that are «produced» opportunely.

The Futurist philosophy of language left its traces in Jakobson's phonology, in particular in his theory of prototypical distinct features. Considering Marr's philosophy of language as another line of development of the Futurist heritage helps to understand its role in the intellectual landscape of the 1920s-1930s.

ნიკო მარის „რჩეულ შრომების“ წინასიტყვაობები:
მოსამზადებელი კვლევა

სებასტიენ მორე

ლოზანის უნივერსიტეტი, შვეიცარია

The Introductions to N. Marr's *Izbrannye Raboty*: an Exploratory Study

Sébastien Moret

University of Lausanne, Switzerland

sebastien.moret@unil.ch

What we generally read in selected works or complete works are the texts of the author or scholar whose work has been brought together. In this presentation centred on the 5 volumes of Nikolaj Marr's *Izbrannye raboty*, I propose to leave aside the Marrist content and focus on the introductory texts that accompany the various volumes.

The 5 volumes of Marr's selected works were published between 1933 and 1937, and each volume offers a thematic unity. All the volumes except the fourth open with an introduction. The Marrist linguist Valerian Aptekar' wrote the introductions to volumes 1(1933), 3 (1934) and 5 (1935). The introduction to volume 2, published in 1936, was written by linguist Levon Bašindžagjan.

Based on these introductory texts, a number of points will be raised relating to the history of Marrist linguistics, the history of Soviet linguistics and the history of Marr's *Izbrannye raboty*. The aim is to see what these introductions have to tell us about the intellectual atmosphere of the USSR in the 1930s. Do these introductions relate to the thematic content of the various volumes? What do they say about Marr and his theories? Have there been any developments or contradictions over the years and between volumes? Do the tone and approach change in the introductions written after Marr's death in 1934?

An analysis of these introductions will also provide a history of the persecutions and purges of the 1930s, since Aptekar' and Bašindžagjan were shot in 1937 and 1938 respectively.

ნიკო მარი და ენისა და აზროვნების კავშირი:
ენის დასავლური ფილოსოფიის ეპიზოდი?

პატრიკ სერიო

ლოზანის უნივერსიტეტი, შვეიცარია

**N. Marr and the language-and-thought connection: an episode of Western
philosophy of language?**

Patrick Sériot

University of Lausanne, Switzerland

patrick.seriot@unil.ch, patrick@seriot.ch

Studying N. Marr's philosophy of language is more than a significant step in the intellectual history of Russia, if only, instead of describing it as an isolated and marginal phenomenon, we compare it with Western linguistics. The "New Theory of language" presents itself as "diametrically opposed to European bourgeois science". But an epistemological close reading enables us to detect and reveal striking common features with different trends in the history of the European philosophy of language. Marr shares G.-B. Vico's anti-Cartesianism, and thus parallels the interest that some Soviet Marxist thinkers show for Vico (M. Lifshitz). His theory of a sign-language which anticipated the emergence of oral language has a great deal in common with E. de Condillac (*le langage d'action*) and W. Wundt (*die Gebärdensprache*). His threestage evolution theory is nearer A. Comte's "*loi des trois états*" than Engels-Morgan's evolutionism. Marr relies heavily on L. Lévy-Bruhl, but E. Cassirer is a more important implicit source of inspiration.

A second point of comparison is a semiotic approach of the indissoluble link between language and thought, word and idea, sign and referent, despite Stalin's reproach of separating language and thought. This is one of the many variants of W. von Humboldt's reception in Russia. In spite of his denial, Marr fits perfectly into the history of Western thought, which would benefit greatly from taking him into consideration. Nicolas Marr's calamitous reputation masks a teeming intellectual world in a time and place that are still fascinating: the Soviet Union of the 1920s-1940s, a distorting mirror of the "Western" world.

ნიკო მარის მრავალფეროვანი სამყაროები:
ბრალისცივლინობის ადამიანის დისციპლინური პარადოქსები

ვიტორიო ს. ტომელერი

ტურინის უნივერსიტეტი, იტალია

**N. Marr's Varied Worlds: Disciplinary Paradoxes of an Undisciplined
Person**

Vittorio S. Tomelleri

University of Turin, Italy

vittoriospringfield.tomelleri@unito.it

N. Ja. Marr was a multifaceted scholar and somewhat enigmatic person, and this is probably what makes him attractive and repulsive at the same time. The present paper strives to analyze some moments of his scientific and personal biography in order to disentangle the vagaries of his reception at home (firstly in the Russian Empire and then in the Soviet Union) and above. The main idea is that Marr was so to speak an active victim of his extremely ambitious character and of not less aggressive external political circumstances, which determined, and at the same time threatened, the general scientific development in the former multinational empire then ruled by the Bolsheviks. To do this, we shall use first-hand and contemporary sources, which require a critical and serious analysis “without anger and passion”.

ნორმა და ენობრივი შეგრძნება
სოსიურისეული ენათმეცნიერების ირგვლივ

Norm and Linguistic Feeling Around Saussurean
Linguistics

ენობრივი შებენიერება და ემოციური განზომილება
შარლ ბალისტან და ლუი იელსმლესთან

ჯუზეპე კოზენცა

კალაბრეს უნივერსიტეტი, იტალია

ლორენცო ჩიგანა

ლიეჟის უნივერსიტეტი, ბელგია

**Le sentiment linguistique et la dimension affective
chez Ch. Bally et L. Hjelmslev**

Giuseppe Cosenza

Université de Calabre, Italy

Lorenzo Cigana

Université de Liège, Belgium

giuseppe.cosenza@unical.it, cigana.lorenzo@gmail.com

La notion de « sentiment linguistique », dans laquelle la normativité de la langue et la liberté expressive du sujet parlant sont nécessairement combinées, représente un élément majeur dans la réflexion et le débat linguistique du début XXème siècle. Cette notion nous permet d'entamer une comparaison entre deux majeurs continuateurs de la pensée de Ferdinand de Saussure, à savoir les linguistes Charles Bally (1865-1947) et Louis Hjelmslev (1899-1965) quant à leur façon de conceptualiser la dimension affective en terme d'assomptions ou de paramètres généraux.

Bally (1909) avait entamé une esquisse de stylistique générale avant la mort du maître en la faisant objet de discussion avec Saussure en fonction de la possibilité d'instituer une chaire de stylistique. Ce cadre théorique se fondait sur la notion de « sentiment linguistique » en tant que manifestation de la dimension affective: « [le] langage, qui exprime aussi des idées, exprime avant tout des sentiments » (1909 : 6). Or, on retrouve à peu près les mêmes mots dans le premier ouvrage de Hjelmslev, où « Au lieu de dire que le langage exprime des pensées, il faut dire qu'il exprime des idées - intellectuelles, émotives ou volitives » (1928 : 23, n. 6). Là où Bally développe une stylistique, on pourrait croire que Hjelmslev oublie cette composante théorique si importante, qui fait pourtant réémergence dans la notion de « physionomie ».

Notre but est d'identifier les contraintes conceptuelles liées à la prise en charge de la dimension affective partagées par les deux linguistes, dans l'effort de montrer comme l'approche formaliste et générale du structuralisme ne se développe pas à partir d'une démarche logicisante, mais à partir de la prise en charge de la complexité du sujet parlant.

Bibliographie

- Bally Charles (1909), *Traité de stylistique*, Heidelberg, Winter.
- (1932), *Linguistique générale et linguistique française*, Paris, Leroux. Delacroix, Henri (1924/31), *Le langage et la pensée*, Paris, Alcan.
- De Palo, Marina (2016), *Saussure e gli strutturalismi. Il soggetto parlante nel pensiero linguistico del Novecento*, Roma, Carocci Fadda, Emanuele (2017), *Sentimento della lingua*, Alessandria, Dell’Orso.
- Hjelmslev, Louis (1928), *Principes de grammaire générale*, Copenhagen, Bianco Lunos.

„ნორმა“ სოსიურის შემდგომ დისკუსიაში ენასა და მეტყველებაზე

ფილომენა დიოდატო

რომის საპიენცის უნივერსიტეტი, იტალია

La « norme » dans le Débat Postsaussurien sur *langue et parole*

Filomena Diodato

Università Sapienza di Roma, Italy

filomena.diodato@uniroma1.it

La distinction entre *langue* et *parole* s'est avérée un terrain privilégié pour étudier la discontinuité entre « saussurisme » et structuralisme, devenant l'une des pierres angulaires de la réception de la doctrine de Saussure. Cette contribution vise à examiner, en particulier, les raisons qui ont conduit à l'introduction de la notion de « norme » dans le remaniement de la distinction *langue/parole* par Hjelmslev (1943) et Coseriu (1952). Dans la controverse, le Hjelmslev pré-glossématique, la glossématique et le programme de « linguistique intégrale » de Coseriu ont été extrêmement significatifs, car ils ont repensé la distinction saussurienne dans le cadre d'une théorie engendrée sur la dialectique permanente entre *energeia*, *dynamis* et *ergon*. Il s'agit donc de montrer les limites d'une conception de la « norme » comme niveau abstrait supplémentaire entre *langue* et *parole*, au profit d'une conception de la normativité fondée sur l'intersubjectivité de la *langue* intimement lié au sentiment du locuteur. On préviendra ainsi le péril de confondre l'autonomie « méthodologique » prônée par ces chercheurs avec une « ontologisation de la structure » qui impliquerait d'expulser la subjectivité et le sentiment du locuteur du jeu des signes.

Bibliographie

- CAPUTO, C. (2010), *Hjelmslev e la semiotica*, Roma, Carocci.
- CHRISTOPHE, G.; MISSIRE, R. (2015), *Eugenio Coseriu aujourd'hui. Linguistique et philosophie du langage*. Limoges: Lambert-Lucas.
- COSERIU, E. (1952/1973), *Sistema, Norma y Habla*, Montevideo; aussi en *Teoría del lenguaje y Lingüística general. Cinco estudios*, 3rd ed. 1973, Madrid, Gredos, 11–113.
- DE PALO, M. (2016), *Saussure e gli strutturalismi. Il soggetto parlante nel pensiero linguistico del Novecento*, Roma, Carocci.
- FADDA, E. (2017), *Sentimento della lingua. Per un'antropologia linguistica saussuriana*, Alessandria, Edizioni dell'Orso.
- HJELMSLEV, L. (1943/1959), “Langue et Parole”. *Essais Linguistiques*. Nordisk Sprog- og Kultueforlag, 1959, 69-81.
- SIOUFFI, G. (2021), (ed.) *Le sentiment linguistique chez Saussure*, Lyon, ENS Éditions.
- WILLELMS, K.; MUNTEANU, C. (eds), *Eugenio Coseriu. Past, Present and Future*, De Gruyter.

ZINNA, A.; CIGANA, L. (éds), (2017), *Louis Hjelmslev (1899-1965). Le forme del linguaggio e del pensiero*, Toulouse, Éditions CAMS/O, Collection Actes.

ZLATEV, J. (2011), "From Cognitive to Integral Linguistics and Back Again". *Intellectica. Revue de l'Association pour la Recherche Cognitive*. n. 56/2. Linguistique cognitive: une exploration critique, 125-147.

ფერდინანდ დე სოსიურის „სენტიმენტალური ეტიმოლოგიები“

ჯუზეპე დ'ოტავი

თანამედროვე ტექსტებისა და ხელნაწერების ინსტიტუტი, საფრანგეთი

“Les Étymologies Sentimentales” de Ferdinand de Saussure

Giuseppe D’ottavi

Institut des textes et manuscrits modernes, France

giuseppe.dottavi@gmail.com

Revenir sur les essais étymologiques de Saussure permet de transférer le questionnement proposé par l'atelier « Norme et sentiment linguistique autour de la linguistique saussurienne » sur le terrain de la pratique de la linguistique historique qui était la sienne. La recherche étymologique s'avère en fait un observatoire privilégié de l'interaction des procédés et des opérations mises en place par le locuteur, d'un côté, et par le grammairien, de l'autre. Après un passage en revue des travaux étymologiques de Saussure, nous tenterons d'abord d'en situer la méthodologie et les acquis dans le contexte de la recherche contemporaine ; nous tâcherons ensuite d'évaluer si et comment l'exercice étymologique chez Saussure prépare, voire accompagne, l'émergence, sinon la nécessité, de la définition du rôle du sentiment linguistique du parlant, par opposition à celui du sentiment linguistique du linguiste.

Bibliographie

Recueil des Publications scientifiques de Ferdinand de Saussure, éd. Charles Bally et Léopold Gautier, Genève, Éditions Sonor, 1922.

BÉGUELIN, Marie-José (1995), « Saussure et l'étymologie populaire », *Linx* 7, p. 121-138.

BENEDETTI, Marina (2003), « L'etimologia fra tipologia e storia », in *Il cambiamento linguistico*, a cura di Marco Mancini, Roma, Carocci [2011, 3e éd.], p. 209-262.

MALKIEL, Yakov (1962), « Etymology and General Linguistics », *Word* 18, p. 198-219.

MURANO, Francesca (2013), *Il corso di “Étymologie grecque et latine” (1911-1912) di Ferdinand de Saussure negli appunti di Louis Brüttsch*, Alessandria, Edizioni dell'Orso.

PARENTI, Alessandro (2017), « Sull'etimologia di Ferdinand de Saussure e sull'etimologia in generale », in *Ce qui nous est donné, ce sont les langues. Studi linguistici in onore di Maria Pia Marchese*, a cura di Monica Ballerini, Francesca Murano, Letizia Vezzosi, Alessandria, Edizioni dell'Orso, p. 293-307.

PERCIVAL, W. Keith (1990), « Saussure on Etymology », in *Sprachtheorie und Theorie der Sprachwissenschaft. Geschichte und Perspektiven. Festschrift für Rudolf Engler zum 60. Geburtstag*, hrsg. Ricarda Liver, Iwar Werlen, Peter Wunderli, Tübingen, Narr, p. 175-182.

შენი ნორმირება სოსიურთან: ნებისა და წესის შორის

ემანუელე ფადა

კალაბრეს უნივერსიტეტი, იტალია

Sentiment Linguistique et Volonté chez Ferdinand de Saussure

Emanuele Fadda

Université de Calabre, Italy

emanuele.fadda@unical.it

Le terme "volonté" apparaît à plusieurs reprises dans les écrits de Ferdinand de Saussure, depuis au moins les conférences inaugurales de Genève de novembre 1891 (où l'on trouve des formulations très proches de celles de Bréal) jusqu'aux dernières conférences du printemps 1911, avec un lien de plus en plus étroit avec la notion d'"institution".

Quel est le rapport entre la volonté et le sentiment linguistique ? Pour mieux comprendre, il faut partir du fait que la volonté dont parle Saussure est toujours la volonté *individuelle* (contrairement à Bréal, qui semble entretenir l'idée d'une sorte de « volonté de la langue »), vouée à l'échec face à la puissance de la langue, dont le chemin est inexorable, mais n'est pas guidée par une volonté quelconque. Cela marque une asymétrie fondamentale entre les côtés cognitif et normatif du sentiment linguistique.

Bibliographie

BRÉAL, Michel (1897), *Essai de sémantique : science des significations*, Paris, Hachette.
<https://archive.org/details/essaidesmantiq00bruoft/essaidesmantiq00bruoft/>

DE PALO, Marina (2016), *Saussure e gli strutturalismi. Il soggetto parlante nel pensiero linguistico del Novecento*, Roma, Carocci.

FADDA, Emanuele (2017a), « Saussure and the Will », *Semiotica* 217, p. 229-242

FADDA, Emanuele (2017b), *Sentimento della lingua. Per un'antropologia linguistica saussuriana*, Alessandria, Edizioni dell'Orso.

FADDA, Emanuele (2023), « On the Normative Side of Saussure's "Linguistic Feeling" ». In: Romand, D. – Le Du, M., (eds.), *Emotions, Metacognition, and the Intuition of Language Normativity. Theoretical, Epistemological, and Historical Perspectives on Linguistic Feeling*, London, Palgrave Macmillan 2023, p.123-145.

SAUSSURE, Ferdinand de (1957), Introduction au deuxième cours de linguistique générale, ed. R. Godel, *Cahiers Ferdinand de Saussure* 15, p. 3-103.

SAUSSURE, Ferdinand de (1967-74), *Cours de linguistique générale*, éd. critique R. Engler, 4 voll., Wiesbaden, Harrassowitz.

SAUSSURE, Ferdinand de (2002), S. Bouquet - R. Engler (eds.), *Écrits de linguistique générale*, Gallimard, Paris.

SAUSSURE, Ferdinand de (2011), *Science du langage. De la double essence du langage*, éd. critique R. Amacker, Genève, Droz.

SIOUFFI, Gilles (2021), (ed.) *Le sentiment linguistique chez Saussure*, Lyon, ENS Éditions.

TESTENOIRE, Pierre-Yves (2018), « Procédés et opérations des sujets parlants chez F. de Saussure », *Histoire Épistémologie Langage* 40/1, pp. 13-29.

გეპირამეტყველება და წერა
ენობრივი ცოდნის შექმნაში

Orality and Writing in the Production of
Linguistic Knowledge

ლიტერატურა, როგორც გეპირი/წერილობითი განსხვავების
ელემენტი გრამატიკაში

ხოსე ედიკარლოს დე აკინო

ტოკანტინსის ფედერალური უნივერსიტეტი, ბრაზილია

**La Littérature comme Élément de la Distinction Oral/Écrit dans les
Grammaires**

José Edicarlos de Aquino

Universidade Federal de Tocantins, Brazil

edicarlos@mail.uft.edu.br

L'Histoire des Idées Linguistiques comprend que la réflexion sur le langage n'est pas une affaire exclusive du linguiste, trouvant ses sources dans de nombreux domaines, y compris la production littéraire. Nous savons déjà que la littérature est un guide pour les discussions théoriques dans le processus de grammatisation des langues en Occident. Ce que nous avons l'intention d'étudier, c'est comment la littérature agit comme élément de distinction entre l'oral et l'écrit dans les grammaires. Considérée comme un outil linguistique, comportant une dimension technique et une dimension politico-historique (cf. Aquino, 2020), une grammaire est constituée d'une catégorisation d'unités, de règles de formation d'énoncés et d'un *corpus* d'exemples (cf. Auroux, 1992). Ces derniers sont le lieu privilégié de l'entrée de la littérature dans les grammaires. De cette manière, nous cherchons à analyser l'utilisation d'exemples tirés de la littérature dans la production grammaticale brésilienne, plus précisément dans les grammaires brésiennes de la fin du XIXe siècle, moment fondamental pour les idées linguistiques au Brésil, lorsque se pose la question de l'instauration de la langue nationale des Brésiliens (cf. Orlandi, Guimarães, 2001). Nos analyses se concentrent d'abord sur la *Grammatica Portuguesa Philosophica*, d'Ernesto Carneiro Ribeiro (1877), et la *Grammatica Portuguesa*, de Júlio Ribeiro (1881), deux des productions les plus importantes de l'époque. Pour analyser le jeu entre oralité et écriture dans ces œuvres, nous partons des questions suivantes : Quels auteurs et œuvres littéraires apparaissent dans les grammaires brésiennes ? Dans quelle partie de la grammaire ? Pour aborder quels problèmes grammaticaux ? Comment les grammairiens font-ils référence aux écrivains et à la littérature ? Ces questions permettent de voir à qui les grammairiens délèguent la responsabilité d'illustrer ce qu'ils appellent « la langue », ainsi que les conflits d'autorité entre grammaire et littérature. Il suffit de dire que presque tous les auteurs cités dans les grammaires brésiennes du XIXe siècle sont des Portugais des XVIe, XVIIe et XVIIIe siècles et que le discours des grammairiens brésiliens oscille entre soumission et critique des formes linguistiques présentées par les écrivains. Les questions ci-dessus permettent également de voir comment s'opère la séparation entre oralité et écriture dans la sélection et la diffusion des exemples littéraires. À cet égard, on remarque

dans les travaux analysés l’effacement de la littérature dans les études de phonétique et de prosodie, mais une abondance d’exemples littéraires dans le traitement de l’orthographe et de la ponctuation.

Références:

AQUINO, José Edicarlo. Gramática: instrumento técnico/ferramenta político-histórica. In: MEDEIROS, V.; ESTEVES, P. M. S. et al. (Org.). *Almanaque de Fragmentos: ecos do século XIX*. Campinas: Pontes, 2020, p. 113-118.

AUROUX, Sylvain. *A revolução tecnológica da gramatização*. Campinas: Unicamp, 1992.

ORLANDI, Eni ; GUIMARÃES, Eduardo. Formação de um espaço de produção linguística: a gramática no Brasil. In: ORLANDI, E. P. (Org.) *História das ideias linguísticas: construção do saber metalinguístico e constituição da língua nacional*. Campinas: Pontes; Cáceres: Unemat, 2001.

RIBEIRO, Ernesto Carneiro. *Grammatica Portugueza Philosophica*. Bahia: Imprensa Econômica, 1877.

RIBEIRO, Júlio Ribeiro. *Grammatica Portugueza*. São Paulo: Jorge Seckler, 1881.

გეპირმეცხველების აღზილი მეცხველების ლინგვისტიკის შენევის
პროგრამაში: „გამოსტვ“ შარლ ბალისა ღა ალბერ სეჟეჟე

ანამარია კურეა

ბაბეშ-ბოიის სახელობის კლუჟ-ნაპოკას უნივერსიტეტი, რუმინეთი

**Représentations de l’Oral/de l’Oralité dans le Programme
Genevois d’une *Linguistique de la Parole* : La « Science de
l’Expression » chez Charles Bally et Albert Sechehaye**

Anamaria Curea

Université Babeş-Bolyai de Cluj-Napoca, Romania

anamariacurea@yahoo.fr

Notre contribution explore le rôle qu’ont joué les représentations sur l’oralité et ses formes, ainsi que les idées sur la « linguistique de la parole » dans un programme de recherche réformateur en linguistique générale : la « science de l’expression » chez les linguistes genevois Ch. Bally et A. Sechehaye.

Les problématiques scientifiques développées par ces linguistes de la première génération après F. de Saussure tracent les coordonnées d’une réforme linguistique inspirée par une orientation épistémologique vers l’idée que la linguistique a/aurait à intégrer une « linguistique de la parole » (à côté de la « linguistique de la langue ») dans son programme.

Nous examinons les formes sous lesquelles la prise en compte de l’oral/de l’oralité ont contribué à l’élaboration d’un nouveau modèle de description des langues capable de proposer des solutions aux difficultés épistémologiques inhérentes à cette orientation (la subjectivité, la variation, la contingence), en développant des outils et des notions et concepts appropriés. Il n’est pas question, à proprement parler, de traitement de corpus oraux constitués, au sens actuel du terme, mais de proposer un modèle ayant comme fondement le fonctionnement des langues et diverses formes de représentation de l’oralité. Notre contribution se propose d’apporter un éclairage sur ces formes de représentation de l’oral/de l’oralité (par ex. « langue parlée », « langue expressive », « langage de la vie », « langage affectif », « éléments expressifs naturels »), en rapport avec la recherche d’outils et de concepts adaptés à ce défi (par ex. « moyens d’expression », « langage prégrammatical »), au début du XXe siècle.

Bibliographie

ADAM, J.-M. (2006), « Penser la langue dans sa complexité : les concepts de gradualité, dominante et comparaison chez Bally », *Charles Bally (1865-1947). Historicité des débats linguistiques et didactiques*, Jean-Louis Chiss éd., Louvain-Paris-Dudley : Peeters, 3-19.

BALLY, Ch. (1951 [1909]), *Traité de stylistique française*, 2 volumes, Genève-Paris : Librairie Georg - Klincksieck.

BALLY, Ch. (1977 [1965, 3e édition] [1926, 2e édition augmentée] 1913, [1ère édition]) *Le langage et la vie*, 3e édition augmentée, Genève : Droz.

BORDAS, E. (2020), « Pour une grammaire stylistique du français », Bernadet A., Kachler O., Laplantine C. (dir.), *L'Utopie de l'art. Mélanges offerts à Gérard Dessons*, 105-120.

CHISS, J.-L., Puech, C. (1999), « Langue, écriture et style : relativité historique des partages disciplinaires », *Le langage et ses disciplines (XIXe-XXe siècles)*, Bruxelles : Duculot (Champs linguistiques), 145-176.

COLOMBAT, B., FOURNIER, J.-M., PUECH, C. (2010), *Histoire des idées sur le langage et les langues*, Paris : Klincksieck.

CUREA, A. (2015), *Entre expression et expressivité : l'école linguistique de Genève de 1900 à 1940*, Lyon : ENS Éditions, coll. Langages.

FRÝBA-REBER, A.-M. (2001a), « De la cohésion et de la fluidité de la langue. Textes inédits (1908-1943) de Charles Bally et de Charles-Albert Sechehaye », *Cahiers Ferdinand de Saussure* 54, 429-487.

ROSENTHAL, V., VISETTI, Y.-M. (2008), « Modèles et pensées de l'expression : perspectives microgénétiques », *Intellectica* 50, 177-252.

SECHEHAYE, A. (1982 [1908a]), « La stylistique et la linguistique théorique », *Mélanges de linguistique offerts à M. Ferdinand de Saussure*, Paris-Genève : Slatkine Reprints, 1982, 155-187.

SECHEHAYE, A. (1908b), *Programme et méthodes de la linguistique théorique. Psychologie du langage*, Paris : Champion.

წმინდა წერილის ეკონომია გეპირმეტყველებაში,
გეპირმეტყველება წმინდა წერილის ეკონომიაში: ლინგვისტური
იდეების ისტორიაში დაბრუნების დაუსრულებელი ეფექტები

ანა კლაუდია ფერნანდეს ფერეირა

კამპინასის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ბრაზილია

**A Economia Escriturística na Oralidade, a Oralidade
na Economia Escriturística: Infindáveis Efeitos de
Retorno na História das Ideias Linguísticas**

Ana Cláudia Fernandes Ferreira

Universidade Estadual de Campinas, Brasil

anacla99@unicamp.br

O objetivo desta apresentação é explorar os efeitos decorrentes de uma não-coincidência entre a língua das teorias linguísticas e a língua que escapa das descrições, prescrições e definições nelas presentes. Isso será feito partindo da consideração de que há infindáveis efeitos de retorno entre escrita e oralidade na história das ideias linguísticas: da *economia escriturística* (Certeau [1980] 1990) sobre a oralidade e da oralidade sobre a *economia escriturística*. Com os trabalhos de Sylvain Auroux (1992) podemos compreender, por exemplo, como a gramatização massiva das línguas do mundo, ancorada na trama nocional da tradição greco-latina, teve um papel decisivo na constituição das línguas nacionais e na diminuição da diversidade linguística, além de ter se tornado a base das teorizações linguísticas subsequentes. Uma tal instrumentação linguística produziu uma *redução* e uma *autonomização* das línguas, ou, dito de outro modo, sua *fabricação* (Auroux; Mazière, 2006). Interessa, aqui, articular a essas considerações as reflexões de Michel de Certeau ([1980], 1990) sobre como a oralidade foi modificada por quatro séculos de trabalho ocidental de uma *economia escriturística*. De acordo com o autor, diferentes formas de registro da oralidade (escrito, audiovisual e outros) incidem necessariamente sobre o funcionamento da oralidade, fazendo com que, muitas vezes, ela se torne “a imitação daquilo que é produzido e reproduzido pelas mídias – a cópia do seu artefato” (p. 196 – tradução minha). Ao mesmo tempo, o autor não deixa de observar que “a oralidade se insinua sobretudo como um desses fios de que ela é feita, na trama – interminável tapeçaria – de uma economia escriturística” (p. 197 – tradução minha), o que nos permite compreender que ela pode escapar à instrumentação que foi construída para registrá-la, e se infiltrar sobre esses mesmos registros de outras maneiras, não previstas. Ao lado disso, são fundamentais os trabalhos de Eni Orlandi (1985, 2009) e Eni Orlandi e Tânia Clemente de Souza (1988) sobre a *língua imaginária* (a língua fixada pela gramática, pelas descrições de diferentes teorias linguísticas, pelas leis: um objeto-ficção, um artefato) e a *língua fluida* (a língua que não se fixa, que não conseguimos nunca descrever completamente, que é sempre movimento, des-limite). Não menos importante para o presente trabalho é a reflexão de Michel Pêcheux ([1982] 1998) a respeito dos processos de *(des-)construção das*

teorias linguísticas em seu atravessamento por uma divisão discursiva entre dois espaços: o das *significações estabilizadas* e o das *transformações de sentido*. No diálogo com esses autores, considero as teorias linguísticas não apenas relativamente à linguística em particular, mas aos diversos saberes linguísticos produzidos na história, de modo geral. Ao lado disso, tendo em vista a relação tensa e contraditória entre *língua imaginária* e *língua fluida* (Orlandi, 2009), pretendo refletir sobre a oralidade como um dos elementos que atuam nos processos de *(des-)construção das teorias linguísticas* (Pêcheux, [1982] 1998). Processos esses que se dão por meio de *artes do desvio* (Certeau ([1980] 1990), produzidas por *políticas linguísticas ordinárias* e, eventualmente, por *saberes linguísticos cotidianos* (Ferreira, 2020), que não deixam intactos os domínios mais legitimados e autorizados pelas instituições do saber linguístico.

Références:

Auroux, Sylvain (1992). *A Revolução Tecnológica da Gramatização*. Campinas: Editora da Unicamp.

Auroux, Sylvain ; Mazière Francine. Introduction : Hyperlangues, modèles de grammatisation, réduction et autonomisation des langues. *Histoire Épistémologie Langage*, tome 28, fascicule 2, 2006. *Hyperlangues et fabriques de langues*. pp. 7-17.

Certeau, Michel de (1980). *L'invention du quotidien. 1. Arts de faire*. Nouvelle édition, établie et présentée par Luce Giard. Paris: Éditions Gallimard, 1990 (Impresso na Itália em 2019).

Ferreira, Ana Cláudia Fernandes (2020). Saberes linguísticos cotidianos. *Revista Porto das Letras (número especial em História das Ideias Linguísticas)* 6 /5, 324-351.

Orlandi, Eni (1985) *Língua imaginária e língua fluida*. Colóquio. Campinas: IEL/Unicamp.

Orlandi, Eni (2009). *Língua imaginária e língua fluida. Língua brasileira e outras histórias: discurso sobre a língua e ensino no Brasil*. Campinas: RG, 11-19.

Orlandi, Eni; Souza, Tânia Clemente de. A língua imaginária e a língua fluida: dois métodos de trabalho com a linguagem. Em: Orlandi, E. (Org.) *Política linguística na América Latina*. Campinas: Pontes, 1988.

Pêcheux, Michel. [1982]. Sobre a (Des-)construção das teorias linguísticas. *Línguas e Instrumentos Linguísticos*, v. 2. Campinas: Pontes, 1998.

მარიელ ფრანკუს ლექსიკონი: გეპიროი და წერილობითი
მეტყველება სიტყვა-სტაბილის შედგენისას

ვანიზი გომეს მედეირუსი

ფლუმინენსის ფედერალური უნივერსიტეტი, ბრაზილია

**Dicionário Marielle Franco: Reflexões sobre Oralidade e Escritura na
Formulação dos Verbetes**

Vanise Gomes Medeiros

Universidade Federal Fluminense, Brazil

vanisegm@yahoo.com.br

É tensa a relação entre oralidade e escrita no que foi se constituindo como língua nacional em solo brasileiro. De diferentes maneiras e com diferentes objetos os trabalhos em História das Ideias Linguísticas no Brasil se veem às voltas com tal tensão; não foi diferente com as pesquisas que realizei, com vocabulários, glossários, notas de rodapé, do século XIX ao XXI. Para este simpósio, a proposta é refletir sobre tal relação em um instrumento linguístico denominado Dicionário de Favelas Marielle Franco. Para isto, será necessário retomar uma divisão proposta por Nunes (2006) entre dicionários sobre o povo, para o povo e do povo. Breve, os dicionários *sobre o povo* aparecem no final do século XIX, período constituição da língua nacional e essas obras têm por objeto o povo brasileiro, e servem de forma a complementar dicionários portugueses. Nos anos 30-40 do século XX, começam a aparecer dicionários *para o povo*, que têm como alvo um grande público “composto de uma classe média urbana, formada pela ascensão da classe trabalhadora e pela ampliação das instituições públicas” (Nunes, 2006, p.1030). Se com os *dicionários sobre o povo* encontra-se uma divisão entre Portugal e Brasil, com os *dicionários para o povo* é a diferença interna, de ordem social, que está em jogo. Já os dicionários *do povo* surgem depois dos anos 70 do século XX e consistem em “dicionários parciais que propõem descrever a língua dos sujeitos rurais ou regionais, uma linguagem ‘rústica’ e ‘original’, diferenciada da língua erudita” (Nunes, 2006, p. 1031, aspas do autor). Com efeito, *dicionário sobre o povo* promove um corte com Portugal trabalhando o nacional; com o *dicionário para o povo* temos o que seria a popularização da língua nacional; e com o *dicionário do povo* o trabalho com a imagem daquele que seria *do povo*. Imposta ainda assinalar que Nunes põe em cena dicionários que se voltam para a construção de língua nacional que são elaborados do lugar discursivo do lexicógrafo, isto é, de um lugar social da elite na qual se inscreve a posição social-lexicógrafo. Nos três casos a posição-lexicógrafo é instanciada por um lugar social que não é o da periferia. Em nosso objeto de estudo, um outro lugar social comparece na autoria de alguns verbetes. Seu título indica que se trata de dicionário de favela e nele se encontram tanto *discurso sobre* quanto *discurso de* (categorias formuladas por Orlandi, 1990) periferia e sujeitos periféricos. A pergunta central que fizemos para este simpósio é: o que neste objeto se pode perceber no que concerne à relação entre oralidade e escrita? Para isto, nosso foco incidirá sobre verbetes: o que comparece como

verbete neste instrumento? Quais significantes são recortados e como o são? Como se relacionam com dicionários de referência da nossa formação social? Há ainda uma outra questão que nos move: a descolonização linguística, tal como proposta por Orlandi (2009), diz respeito à produção de uma autoria de *discursos sobre* a língua por brasileiros. Parte de um processo de gramatização por endogramatização da língua – produção de gramáticas “escritas por brasileiros para brasileiros” (Orlandi, 2009, p. 175). Mas não quaisquer brasileiros e sim produzida por uma elite letrada. O projeto de descolonização linguística se inscreve, portanto, em uma classe social letrada. Noutras palavras, diremos que se trata de um projeto da elite letrada brasileira que visava fomentar um projeto nacional de identidade e de língua até como forma de fazer face ao colonizador. Como pensar o Dicionário Marielle Franco no cenário atual tendo como horizonte de retrospecto o projeto de língua nacional?

Referências bibliográficas:

NUNES, José Horta “Sobre a noção de ‘Dicionário Popular’”, *Estudos Lingüísticos* XXXV, p. 1028-1032, 2006.

ORLANDI, Eni. Processo de descolonização linguística e lusofonia. In: ORLANDI, Eni (org.). *Língua brasileira e outras histórias*. Campinas: RG Editores, 2009.

ORLANDI, Eni. *Terra à Vista*, SP: Cortez, 1990.

გეპირმეცხველების უპირატესობა გუარანის გრამატიზაციაში

კაროლინა როდრიგეს-ალკალა

კამპინასის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ბრაზილია

O Primado da Oralidade na Gramatização do Guarani

Carolina Rodríguez-Alcalá

Universidade Estadual de Campinas, Brasil

carolina@unicamp.br

A gramatização do guarani a partir de finais do século XVI teve como base a língua dos antigos povoados de índios criados por missionários franciscanos e jesuítas nos antigos domínios espanhóis na região do Paraguai. Durante todo um primeiro período, o processo caracterizou-se pelo *primado da oralidade* (Rodríguez-Alcalá, 2014), dado que a finalidade última, como diziam os gramáticos, era “não errar falando”, “entender e ser entendidos” para “salvar almas” (cf. Rodríguez-Alcalá, 2007). A oralidade informou, assim, todo o saber produzido sobre a língua e imprimiu um estatuto particular à escrita, que foi uma ferramenta para o registro e a descrição da língua oral e para a tradução de textos religiosos que não eram lidos pelos índios, mas transmitidos oralmente a eles pelos missionários. A meados do século XVIII surgem textos político-administrativos, que apontam para outro funcionamento da escrita. Mas com a expulsão dos jesuítas dos domínios espanhóis, em 1768, e o progressivo desmantelamento dos povoados de índios nas décadas seguintes, essa variedade da língua deixou de ser falada e escrita.

A escrita em guarani reapareceria um século mais tarde, mas em uma variedade diferente, aquela da sociedade paraguaia emergida da colônia, que era majoritariamente monolíngue em guarani. Essa escrita surge nos jornais editados durante a guerra enfrentada pelo Paraguai contra a Tríplice Aliança de Brasil, Argentina e Uruguai (1864-1870), onde foram inseridos textos de exaltação patriótica e ridicularização do inimigo dirigidos às tropas.

O objetivo desta apresentação é identificar algumas questões suscitadas por essa escrita e interrogar-nos sobre o estatuto desses textos. Em particular: em que medida esse trabalho se apoiou e deu continuidade à tradição linguística instituída pelos missionários?

Será preciso levar em conta, de um lado, que o guarani da sociedade paraguaia havia se diferenciado e já desde o século XVIII era de difícil compreensão com o guarani dos povoados de índios. Esse fato promoveu um debate sobre a ortografia e levou as autoridades políticas a convocar uma convenção, em plena guerra, onde foi instituída uma comissão encarregada de uniformizar a redação desses textos. De outro lado, somente uma elite muito reduzida da população era bilíngue e havia sido alfabetizada, pois até então a única língua escrita e ensinada nas escolas, fora dos povoados de índios, era o espanhol. Cabe perguntar-se então: quem eram os leitores desses textos em guarani?

Bibliografia

Auroux, S. 1992. *A revolução tecnológica da gramatização*. Campinas: Pontes.

Melià, B. 1992. *La lengua guaraní del Paraguay*. Madrid: Mafre.

Rodríguez-Alcalá, C. 2014. El funcionamiento social de las tecnologías lingüísticas: Apuntes sobre la escritura en guaraní en la Provincia Jesuítica del Paraguay. In: Archambault, S. ; Fournier, J.-M. ; Raby, V. (éd.) *Penser l'histoire des savoirs linguistiques: Hommage à Sylvain Auroux*. Lyon: ENS Éditions.

Rodríguez-Alcalá, C. L'exemple dans les grammaires jésuitiques du guarani. In : *Langages* 2007/2, n. 166, p. 112-126.

პლურიცენტრული წვლილი პორტუგალიური
ლინგვისტიკის ისტორიოგრაფიაში:
მერიბელა ელენა დე მორა ნევესის
(1931–2022) პატივსაცემად

Pluricentric Contributions to the Historiography
of Portuguese Linguistics: Scholar Maria Helena
de Moura Neves (1931-2022)

**პარიპეზის ცნება პირველ პორტუგალიურ
მეტალინგვისტურ ტექსტში (1536)**

კარლოშ ასუნშანი და გონშალო ფერნანდესი

ტრაზ-უჟ-მონტიშისა და ალტუ-დორუს უნივერსიტეტი, პორტუგალია

**O Conceito de Variação no Primeiro Texto Metalinguístico
Português (1536)**

Carlos Assunção & Gonçalo Fernandes

University of Trás-os-Montes and Alto Douro, Portugal

cassunca@utad.pt, gf@utad.pt

É objetivo desta comunicação apresentar, num primeiro momento, o contexto em que se torna pública a primeira codificação da língua portuguesa, já na época do Renascimento e da expansão ultramarina, que, ao proporcionar o desencravamento planetário, abriu, também sob o ponto de vista linguístico, novas perspectivas aos gramáticos de então. Num segundo momento, far-se-á uma leitura de um dos aspetos linguísticos mais relevantes da obra de Oliveira: a variação linguística. A Gramática da Linguagem Portuguesa fornece-nos noções, ainda que incipientes, da variação linguística diacrónica (os tempos [...] criam diversas condições e conceitos), da variação linguística sincrónica, mais especificamente de carácter diatópico (os da Beira têm uma falas e os do Alentejo outras e «os homens da Estremadura são diferentes dos de Entre Douro e Minho, porque [...] também as terras criam diversas condições e conceitos (Oliveira, 2000 [1536], parecendo que o Oliveira intui a ideia da existência de diferentes variedades linguísticas, determinadas por fatores de carácter regional. Aliás, o gramático parece, ainda, antecipar a conceção de que, igualmente de forma variável, a língua seria suscetível de refletir o carácter, a vida e a cultura dos indivíduos, conceito que levaria, séculos depois, o alemão Hugo Schuchardt a interessar-se pela história das formas de palavras particulares e pela história das coisas que aquelas representariam, fundando, assim, com o início da publicação de Wörter und Sachen, em 1909, a escola de Palavras e Coisas. Terminar-se-á esta apresentação, reiterando, uma vez mais, a consciência linguística de Oliveira no que concerne à variação linguística nas suas várias aceções e a atualidade desse pensamento linguístico.

Referências

Oliveira, Fernão de (2000[1536]). Gramática da linguagem portuguesa (1536). Edição crítica, semidiplomática e anastáltica por Amadeu Torres e Carlos Assunção, com estudo introdutório do Prof. Eugénio Coseriu. Lisboa: Academia das Ciências.

Teresa Moura, Comportamento sintático do verbo na gramática Maitre portugais ou Nouvelle grammaire portugaise et françoise, composée d'après les meilleurs grammaires et, particulièrement, sur la portugaise et angloise d'Antoine Vieyra Transtagano (1799).

გრამატიკის დისკურსი: გამოყენებითი გრამატიკის საკითხი

დიანა ლუს პესოა დი ბარუსი

მაკენზის სახელობის პრესვიტერიანული უნივერსიტეტი /

სან-პაულუს უნივერსიტეტი, ბრაზილია

Le discours de la grammaire : la question des grammaires d'usage

Diana Luz Pessoa de Barros

Université Presbytérienne Mackenzie / Université de São Paulo, Brazil

dianaluz@usp.br

Dans cette présentation, nous aborderons certaines des caractéristiques de la linguistique développée et innovée par Maria Helena de Moura Neves. Nous partirons de l'examen de sa Grammaire des usages du portugais (2000), dans un texte que nous avons publié dans un livre en hommage bien mérité à elle. L'étude fait partie d'une recherche plus large sur le discours des grammaires de la langue portugaise du XVIe siècle à nos jours. Les fondements théoriques généraux du projet reposent sur les propositions de Sylvain Auroux concernant le rôle de la grammatization des langues dans la constitution des "langues nationales". Le projet se caractérise également par le fait théorique-méthodologique de concevoir les grammaires examinées comme des discours et de prétendre construire l'histoire des idées linguistiques au Brésil à partir de discours. Les discours des grammaires sont finalement examinés dans la perspective de la sémiotique discursive française. Les procédures discursives suivantes sont notamment analysées : les modalisations des sujets et des objets, qui constituent trois types de discours de la norme, celui de la norme naturelle, celui de la norme prescriptive et celui de la norme usuelle ; les projections énonciatives de personne et de temps dans le discours de la grammaire ; les relations intertextuelles entre le discours de la grammaire et les autres discours sociaux de l'époque, avec lesquels les grammaires dialoguent et qui aident à construire. Seuls quelques résultats de la recherche seront présentés, en mettant l'accent sur trois questions : le discours des grammaires d'usage, observé à partir de l'examen de la Grammaire des usages du portugais de Maria Helena de Moura Neves ; les relations entre les conceptions de la norme et celles de la langue dans les grammaires en général et dans celles d'usage en particulier ; le rôle des différents types de normes établis dans les discours des grammaires pour la construction des relations dans le langage, l'enseignement et la société.

**პირველი ნაწარმოებები აფრიკულ ენებზე და
მათი გავლენა ბრაზილიურ პორტუგალიურზე**

გონშალო ფერნანდესი, კარლოშ ასუნშანი და ეზრა ნიამპოკა

ტრაზ-უჟ-მონტიშისა და ალტუ-დოურეს უნივერსიტეტი, პორტუგალია

**As Primeiras Obras de Línguas Africanas e a sua Repercussão no
Português do Brasi**

Gonçalo Fernandes, Carlos Assunção & Ezra Nhampoca

University of Trás-os-Montes and Alto Douro, Portugal

cassunca@utad.pt, gf@utad.pt, ezranhampoca@utad.pt

Nesta comunicação, faremos uma análise das primeiras obras de línguas africanas, em particular o kimbundu e a língua de Mina, duas línguas gerais faladas pela população escravizada no Brasil. Faremos menção a obras publicadas especificamente para o continente africano, como o *Gentio de Angola* (Lisboa 1642) de Francesco Pacconio, S.J. (1589-1641) e António do Couto, S.J. (1614-1666), e a *Gramática* (1659) do Congo de Giacinto Brugiotti da Vetralla (1601–1659), mas daremos especial relevo às obras metalinguísticas escritas para o território brasileiro, em particular a *Arte da Língua de Angola* (Lisboa, 1697) de Pedro Dias, S.J. (1621 / 1622-1700) e a dois manuscritos (1731 & 1741) de António da Costa Peixoto (1703-1763), um leigo português, que, na primeira metade do século XVIII, descreveu uma língua africana falada em Minas Gerais por escravizados africanos oriundos da região de S. Jorge da Mina, na atual cidade de Elmina, no Gana.

A gramática de Dias é uma obra pioneira, embora aparentemente simples e de reduzida dimensão. Foi escrita no Colégio jesuíta da Bahia, é, até ao momento, a segunda gramática de uma língua bantu, e teve a supervisão de Miguel Cardoso, S.J. (1659-1721), nascido em Angola e falante nativo do kimbundu. Tem apenas 48 páginas, nenhuma análise teórica, apresentando uma síntese da ortoépia e da ortografia do kimbundu, a morfologia e algumas regras de sintaxe. Tem clara e comprovadamente duas fontes principais, o catecismo *Gentio de Angola* de Pacconio e Couto (Lisboa 1642) e a *ars minor* da gramática latina *De institutione grammatica libri tres* (Lisboa 1573) de Manuel Álvares, S.J. (1526-1583).

O primeiro manuscrito de Peixoto, intitulado *Alguns apontamentos da lingoa Minna com as palavras portuguezas correspondentes* (1731), ocupa 13 fólios e encontra-se na Biblioteca Nacional de Portugal, em Lisboa (Códice 3052, F. 2355). Parece ter entrado na Real Biblioteca Pública da Corte em 1814, por doação de António Ribeiro dos Santos (1745–1818). Tem bastantes rasuras e parece ter pertencido ao próprio autor, pois é uma versão preliminar do segundo e a caligrafia, apesar de ter sido escrito dez anos antes, tem muitos traços idênticos, inclusive a assinatura (riscada) do autor no fólio 14r. O segundo, com o título *Obra nova de Lingoa geral de mina, traduzida, ao nosso Igdioma por Antonio da Costa Peixoto*, Naciognal

do Reino de Portugal, da Provincia de Entre Douro e Minho, do comcelho de Filgueiras, foi escrito em 1741, em Minas Gerais, na localidade de S. Bartolomeu, perto de Vila Rica (atualmente Ouro Preto). Este manuscrito aparece citado no Catálogo de Cunha Rivara (1850, tomo I, página 239), referindo que “é um vocabulariosinho da língua da Mina para uso dos Senhores de escravos, e outros moradores nas Minas Geraes do Brazil”. Também aparece citado nos papéis denominados Apontamentos do Rivara, que se conservam em Évora, e que são os textos manuscritos de Cunha Rivara prévios ao Catálogo. Tem 42 páginas e pertence à Biblioteca Pública de Évora (Códice CXVI/1-14). É o desenvolvimento do primeiro, tem uma caligrafia muito cuidada e foi impresso duas vezes, no século XX, em 1944 e em 1945, sob a coordenação do bibliotecário-arquivista Luís Silveira (1912-2000).

Ainda procuraremos examinar o vocabulário “censurado” das edições de Silveira, o uso de palavras do foro popular (ou, mesmo, calão) pertencentes ao campo semântico sexual, e compararemos a influência do dialeto setentrional de Portugal na ortografia utilizada por Peixoto e descreveremos os primeiros registos morfossintáticos e lexicais, com a utilização do Português do Brasil, como, por exemplo, o uso da dupla negação e do verbo “chingar”.

Fontes Primárias

ÁLVARES, Manuel. De institutione grammatica libri tres. Olyssipone: Ioannes Barrerius, 1573.

DIAS, Pedro. Arte da Lingua de Angola, oeferecida a Virgem Senhora N. do Rosario, Mãe, e Senhora dos mesmos Pretos. Lisboa: Officina de Miguel Deslandes, 1697. <https://purl.pt/31521>

PACCONIO, Francesco & COUTO, António do. Gentio de Angola sufficientemente instruido nos mysterios de nossa sancta Fé. Obra posthuma, composta pello Padre Francisco Pacconio da Companhia de Iesu. Redusida a methodo mais breve & accomodado á capacidade dos sogetos, que se instruem pello Padre Antonio do Couto da mesma Companhia. Lisboa: Domingos Lopes Rosa, 1642.

PACCONIO, Francesco & PRANDONE, Antonio Maria de. Gentilis Angollae fidei mysteriis Lusitano olim idiomate per R. P. Antonium de Coucto Soc. Iesv Theologum; nunc autem Latino per Fr. Antonivm Mariam Prandomontanum, Concionatorem Capucinum, Admod. Rev. Patris Procuratoris Generalis Commissarij Socium, Instructus, atque locupletatus. Romæ: Typis S. Congreg. de Propaganda Fide, 1661.

PEIXOTO, António da Costa. Alguns Apontamentos da Lingoa minna com as Palavras Portuguezas correspondentes. Manuscrito, Biblioteca Nacional de Lisboa, 1731 (F. 2355 Códice 3052).

PEIXOTO, António da Costa. OBra nova de Lingoa geral de mina, traduzida, ao nosso Igdioma por Antonio da Costa Peixoto, Naciognal do Reino de Portugal, da Provincia de Entre Douro e Minho, do comcelho de Filgueiras. Manuscrito, Biblioteca Pública de Évora, 1741 (Códice CXVI/1-14).

PEIXOTO, António da Costa. Obra nova de língua geral de Mina de António da Costa Peixoto: Manuscrito da Biblioteca Pública de Évora publicado e apresentado por Luís Silveira. Lisboa: Agência Geral das Colónias, 1944.

PEIXOTO, António da Costa. *Obra nova de língua geral de Mina de António da Costa Peixoto*: Manuscrito da Biblioteca Pública de Évora publicado e apresentado por Luís Silveira e acompanhado de comentário filológico de Edmundo Correia Lopes. Lisboa: Agência Geral das Colónias, 1945.

VETRALLA, Giacinto Brusciotto a. *Regulae quaedam pro difficillimi Congensium idiomatis faciliiori captu ad grammaticae normam redactae* a F. Hyacintho Brusciotto a Vetralla Concionatore Capuccino Regni Congi Apostolicae Missionis Praefecto. Romæ: Typis Sacrae Congregatio de Propaganda Fide, 1659.

პორტუგალიური ენის შესავალი
პორტუგალიის საშუალო სკოლებში

როლფ კემლერი

ტრაზ-ეშ-მონტიშისა და ალტუ-დორუს უნივერსიტეტი, პორტუგალია

A Introdução da Língua Portuguesa no Sistema Liceal Português¹

Rolf Kemmler

University of Trás-os-Montes and Alto Douro, Portugal

kemmler@utad.pt, r.kemmler@web.de

Entre os investigadores que se dedicam à história da linguística portuguesa, parece ser um lugar comum, que o ensino da língua portuguesa no sistema de ensino público em Portugal e colónias teve o seu início com o famoso Alvará de 30 de setembro de 1770. De facto, esta medida legislativa obrigava todos os professores de latim a utilizar a *Arte da Grammatica da Lingua Portuguesa* de Lobato (1770), impressa pela primeira vez em maio do mesmo ano (ver Kemmler 2020: 220), por um período máximo de seis meses, enquanto a primeira edição do pequeno catecismo de Montpellier se tornava obrigatória como livro de leitura nas escolas de ler e escrever (cf. Pouget & Colbert 1770).

Naturalmente, isto levanta a questão de saber se este alvará representa o início do ensino sistemático da língua portuguesa. Para antecipar a resposta de imediato: claro que não! A relação de tensão entre o latim como língua de cultura e o português como língua vernácula permaneceu difícil no ensino público em Portugal durante muito tempo. Por isso, não é de admirar que os investigadores não saibam exatamente quando e como a língua portuguesa se emancipou do latim no sistema escolar público, e especialmente no ensino secundário.

Para esclarecer esta questão de uma vez por todas, gostaríamos de apresentar na nossa comunicação as medidas legislativas relevantes e discutir o seu significado no caminho para a separação moderna das disciplinas linguísticas entre a língua materna, as línguas clássicas e as línguas estrangeiras modernas.

Referências

Alvará (1770) = «Alvará, por que Vossa Magestade he servido ordenar, que nas Classes de Latinidade sejam os Mestres obrigados, quando receberem Discipulos, a instruillos previamente na Grammatica Portuguesa, composta por Antonio Jose dos Reis Lobato, abolindo para sempre das Escolas de ler, e escrever o prejudicial abuso dos processos litigiosos, e sentenças, que até agora nellas se liam, e que em seu lugar se ensinem os meninos por impressos, ou manuscritos de differente natureza, e especialmente pelo Catecismo de

¹ Sócio Correspondente Estrangeiro da Classe de Letras da *Academia das Ciências de Lisboa* (ACL) e investigador do *Centro de Estudos em Letras* (CEL) da Universidade de Trás-os-Montes e Alto Douro (UTAD). O CEL é uma unidade de investigação financiada pela *Fundação para a Ciência e a Tecnologia* (UIDP/00707/2020). DOI: 10.54499/CEECINST/00127/2018/CP1501/CT0014.

Montpellier, tudo na forma assim declarada». Lisboa: Na Regia Officina Typografica.

Kemmler, Rolf. 2020. As tiragens das edições setecentistas da *Arte da Grammatica da Lingua Portugueza* de António José dos Reis Lobato (1770-1797). In: Denise Salim Santos, Flávio de Aguiar Barbosa & Sheila Hue (orgs.), *O sentimento da Língua: Homenagem a Evanildo Bechara – 90 anos*. Rio de Janeiro: NAU Editora: 217-228.

Lobato, António José dos Reis. ¹1770. *Arte da Grammatica da Lingua Portugueza*. Composta, e Offerecida ao Illmo e Exc.^{mo} Senhor Sebastião José de Carvalho e Mello, Ministro, e Secretario de Estado da Sua Magestade Fidelissima da Repartição dos Negocios do Reino, Alcáide Mór da Cidade de Lamego, e Senhor Donatario das Villas de Oeyras, Pombal, Carvalho, e Cercosa, e dos Reguengos, e Direitos Reaes da de Oeyras, e de Apar de Oeyras, Commendador das Commendas de Santa Marinha de Mata de Lobos, e de S. Miguel das tres Minas na Ordem de Christo, &c. Pelo Bacharel Antonio Jose' dos Reis Lobato.

[Pouget François-Aimé] & Charles Joachim Colbert. ¹1770. *Catecismos da Diecese de Montpellier*. Impressos por ordem do Bispo Carlos Joaquim Colbert, traduzidos na lingua portugueza para por elles se ensinar a doutrina christa aos meninos nas escolas dos reinos, e dominios de Portugal. Lisboa: Na Regia Officina Typografica.

მარიბ ელენა დე მორა ნევესის ლინგვისტური იდეები
ენის ნორმასა და გამოყენებაზე: ისტორიოგრაფიული პერსპექტივა

მარლი კვადროს ლეიტე

სან-პაულუს უნივერსიტეტი, ბრაზილია

**Linguistic Ideas of Maria Helena de Moura Neves on Language Norm and
Usage: Historiographical Perspective**

Marli Quadros Leite

Universidade de São Paulo, Brazil

mqlite@usp.br

In this paper, linguist Maria Helena de Moura Neves is honored; the importance of her researches in the teaching field are highlighted, especially those studies referring to the concepts of use, norms and grammar. We aim at showing how the author makes it clear that the precise understanding of these concepts by teachers is essential for an effective teaching of the mother tongue. Besides, we aim to emphasize how Maria Helena interprets, evaluates and criticizes the school work carried out in the “grammar” field, without ever abandoning her positive constructive attitude in this matter. To meet the stated objectives, three pieces of work will be analyzed: *A gramática na escola* (1990) – Grammar at school -, *A gramática – história, teoria e prática* (2002) – Grammar – history, theory and practice-, and *Que gramática estudar na escola? Norma e uso na língua portuguesa* (2003) – Which Grammar to study? Norms and usage in Portuguese. The text is divided in two sessions: in the first, the author’s initial investigations on the works of teachers with grammar will be looked into, i.e., grammar teaching diagnostics, as well as interpretations, assessments, suggestions. This analysis is based on the researcher’s work of 1990. In the second session, the means by which the mentioned research unfolds is explored – bearing in mind that it is more emphatically constructed in terms of the concept of norm. The underlying factor that permeates Maria Helena’s works has always been language usage, which is to say that her discourse and her practice have been built on reflection and empirical observation of language in use, both in its speaking and writing modes, and always supported on the functional theory.

ზმნის სინტაქსური ცვლილება პორტუგალიურ-ფრანგულ
გრამატიკაში („Maitre portugais ou Nouvelle“) ანტონიო ვიეირა
ტრანსტაგანოს პორტუგალიურ და
ინგლისურ გრამატიკებთან მიმართებით (1799)

ტერეზა მორა

ტრანს-უჟ-მონტიშისა და ალტუ-დორუს უნივერსიტეტი, პორტუგალია

Comportamento sintático do verbo na gramática *Maitre portugais ou Nouvelle grammaire portugaise et françoise, composée d'après les meilleurs grammaires et, particulièrement, sur la portugaise et angloise d'Antoine Vieyra Transtagano* (1799)

Teresa Moura

Universidade de Trás-os-Montes e Alto Douro, Portugal,

tmoura@utad.pt

A gramática o *Maitre portugais ou Nouvelle grammaire portugaise et françoise, composée d'après les meilleurs grammaires et, particulièrement, sur la portugaise et angloise d'Antoine Vieyra Transtagano*, publicada no ano de 1799, de um autor anónimo, é uma gramática portuguesa que usa o francês como metalingua para a descrição gramatical, contém, no seu título, uma referência explícita à sua fonte principal que é a gramática anglo-portuguesa *A new portuguese grammar in four parts* (1768) do estrangeirado português António Vieira Transtagano. Estudos recentes de Moura (no prelo), evidenciam que o tradutor em causa não se limitou à simples tradução da obra inglesa, mas acrescentou um conjunto de informação linguística que apelidou de “Rémarques du Traducteur” e que contém considerações muito pertinentes sobre a língua portuguesa, sobretudo no que diz respeito a questões fonéticas que poderiam constituir um problema para os estudantes francófonos aos quais é dirigida a gramática. Os seus comentários a este respeito são de tal forma pertinentes que o autor anónimo é citado amiúde pelo linguista contemporâneo Paul Teyssier. Porém, não são apenas os conteúdos fonéticos que são importantes, uma vez que também é um dos primeiros autores de gramáticas portuguesas como língua estrangeira a dar um tratamento significativo à sintaxe contrariando a tendência geral da maioria das gramáticas onde se verifica “la ausencia de una parte de sintaxis” (Swiggers 2016: 180), dedicando-lhe praticamente toda a segunda arte da sua obra.

Na nossa comunicação, pretendemos, consequentemente, apresentar as ideias linguísticas do autor anónimo relativamente ao verbo, evidenciando os aspetos em que se afasta da sua fonte principal.

Referências

Anónimo: *Maitre Portugais* (1799) = *MAITRE PORTUGAIS, / OU / NOUVELLE GRAMMAIRE PORTUGAISE / ET FRANCOISE, / COMPOSÉE D'APRÈS / LES MEILLEURES*

GRAMMAIRES, / ET PARTICULIEREMENT / SUR LA PORTUGAISE, ET ANGLOISE /
D'ANTOINE VIEYRA TRANSTAGANO, / Maitre des Langues portugaise, et Italienne, / Et
arrangée de manière à pouvoir servir aux Fran- / çois qui désirent apprendre le Portugais. /
LISBONNE. DCC. XCIX. / DE L'IMPRIMERIE DE SIMON THADDE'E / FERREIRA. / Avec Approbation
du Desembargo do Paço. / Chez la Veuve Bertrand, et Fils, Libraires, au / Chiado à Lisbonne.

Vieira Transtagano, António (1768): *A NEW / PORTUGUESE / GRAMMAR / IN FOUR
PARTS; / CONTAINING / I. Rules for the modification and use of the different / parts of speech.
/ II. The Syntax, in which are explained, after a more / copious manner than hitherto attempted,
the pe- / culiar uses of the PORTUGUESE PARTICLES. / III. A Vocabulary, more particularly
containing the Terms / of COMMERCE, WAR, and NAVIGATION, with a va- / riety of Phrases and
familiar Dialogues, taken from com- / mon conversation, and the best authors. / IV. Various
Passages extracted from the most approved mo- / dern and ancient writers, with a view to
facilitate the / reading of the ancient and most valuable Portuguese books. / By ANTHONY
VIEYRA TRANSTAGANO. / Teacher of the Portuguese and Italian Languages. / Necesse est
enim quos mercaturæ & contractuum sint, inter eos / quoque sermonis esse commercia. UBERTUS
FOLIETA // LONDON, / Printed for J. NOURSE, Bookseller to His MAJESTY. /
MDCCLXVIII.*

ფუნქციური ასპექტები ტამილური ენის მისიონერულ გრამატიკაში

კრისტინა მურუ

ტუშის უნივერსიტეტი, იტალია

Functional aspects in missionary grammars of Tamil

Cristina Muru

Università della Tuscia, Italy

cristina.muru@unitus.it

Despite following the Latin theoretical grammatical framework, in the grammatization of the Tamil Language (Auroux 1994), missionaries focused their explanations on the functioning of several items in Tamil based on their effective use.

The functional aspect of these grammars is particularly evident in the description of language variants socially marked or in those linguistic structures peculiar to the Tamil language and not found in missionaries' languages of reference such as Portuguese or Latin.

Throughout an excursus of various missionary Tamil grammars, ranging from the 16th to the 19th century (cfr. Appendix 1 in Muru 2020: 585-601), this presentation aims to examine how the diversity of language variants as well as the peculiarities of the Tamil language that missionaries described could be interpreted within a functional framework.

References

- Auroux, Sylvain. 1994. *La révolution technologique de la grammatisation*. Liège: Mardaga.
- Muru, Cristina. 2020. Socio-pragmatics on the page. Discursive strategies and packaging of Christian books (16th-19th century) in Tamil. In Eva Wilden and Suganya Anandakichenin (eds.), *Colophons, Prefaces, Satellite Stanzas. Paratextual Elements and Their Role in the Transmission of Indian Texts*, pp. 543-621. New Delhi: Replika Press.

დომინგუს ვიეირა ბაიანუს (1886-1952) წვლილი ანგოლის ენების
გრამატიკულ აღწერებში

ეზრა ნიამპოკა და გონშალო ფერნანდესი

ტრაზ-უჟ-მონტიშისა და ალტუ-დოურუს უნივერსიტეტი, პორტუგალია

**Contributos do Pe. Domingos Vieira Baião, CSSp (1886-1952), para a
Gramaticografia das Línguas Angolanas**

Ezra Nhampoca & Gonçalo Fernandes

University of Trás-os-Montes and Alto Douro, Portugal

ezranhampoca@utad.pt, gf@utad.pt

Na historiografia linguística, os textos, publicados ou manuscritos, são os objetos primários a serem estudados (Swiggers 2014: 41). Com efeito, os textos elaborados por missionários durante a época colonial constituem matéria-prima que sustenta a existência da subárea da historiografia linguística missionária, que se dedica ao estudo de textos produzidos no âmbito das missões religiosas, sobretudo na América, Ásia e África. Neste contexto, o Centro de Estudos em Letras (CEL) desenvolve, desde junho de 2021, um projeto de investigação que visa identificar, mapear, digitalizar, registar e divulgar obras metalinguísticas das línguas africanas de Angola e Moçambique, elaboradas maioritariamente por missionários do padroado português, durante o período colonial (1482-1975). É no âmbito deste projeto que identificamos o Padre Domingos Vieira Baião, CSSp (1886-1952), e sua obra metalinguística em e sobre as línguas angolanas.

O Padre Domingos Vieira Baião (1886–1952), missionário da Congregação do Espírito Santo (CSSp), nasceu em 24 de fevereiro de 1886, em Baguim, Rio Tinto, Portugal, e faleceu aos 66 anos, em 29 de novembro de 1952 no Porto, também em Portugal. Em 1912 foi enviado como missionário para Angola, missão de Kuando (Huambo), onde viveu durante ca. 30 anos. Ali, para além de pároco, desempenhou também as funções de professor e ecónomo. Em paralelo a estas funções, teve uma produção metalinguística importante para a aprendizagem das línguas autóctones angolanas e para a aprendizagem do português pelos nativos de Angola, quer em Português quer nas línguas de Angola, tais como dicionários, gramáticas, guias de conversação e material religioso, entre outros materiais.

Com este trabalho, pretendemos apresentar este autor e parte das suas obras, mostrando a sua importância e contribuição na historiografia linguística missionária de Portugal e de Angola. Para tal, analisaremos os seguintes trabalhos: Dicionário Português–Olunkwimbi; Dicionário Umbundu – Português; Elementos para uma Gramática Quimbundu; Línguas de Angola – Guia de conversação Português – kimbundu; Línguas de Angola – Dicionário Ganguela – Português e O Português ensinado aos indígenas quimbundos. Estes trabalhos foram identificados, descritos, digitalizados e colocados à disposição do público através dos Portugaliae Monumenta Linguistica (<http://pml.cel.utad.pt>), onde se encontram trabalhos

manuscritos, datilografados, alguns com anotações manuscritas pelo próprio autor e obras editadas.

**ტექსტის ცნების ისტორიულ-ეპისტემოლოგიური აგებულება
ტექსტურ-ინტერაქტიულ პერსპექტივაში**

კლემილტონ ლოპეს პინიერიუ და მატეუს პარდუჩი სუარეს დე ლიმა

რიუ-გრანდი-დუ-ნორტის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ბრაზილია

**A construção histórico-epistemológica do conceito de texto na Perspectiva
Textual-Interativa**

Clemilton Lopes Pinheiro & Mateus Parducci Soares de Lima

Universidade Federal do Rio Grande do Norte, Brazil

clemilton.pinheiro@ufrn.br, matt.sp2000@hotmail.com

No final dos anos 1980, um grupo de pesquisadores brasileiros propôs a elaboração de uma gramática do português brasileiro culto falado com base nos dados do Projeto NURC (Norma Urbana Culta). Essa iniciativa deu origem ao Projeto de Gramática do Português Falado (PGPF), que se propunha a descrever o funcionamento fonológico, morfossintático e textual do português culto falado no Brasil. No bojo desse projeto nasceu a Perspectiva Textual-Interativa (PTI), abordagem proposta para fundamentar a descrição do texto falado em função da inexistência de uma teoria de gramática para esse nível. Nos trabalhos que figuram como produtos do empreendimento do PGPF e nos trabalhos que assentam a PTI como uma teoria do texto, o termo “texto” carrega diferentes conceitos: “uso da língua”, “subsistema de desempenho textual” e “unidade sociocomunicativa globalizadora”. Nosso objetivo, neste trabalho, é retomar o movimento de construção desses conceitos e situar esse movimento no contexto das diferentes teorias, em desenvolvimento à época, que começavam a pensar questões linguísticas situadas no escopo que ultrapassava os limites da frase. Para isso, realizamos uma incursão em Jubran et al (1992), em Nascimento (2005) e Castilho (2019), obras que marcam a articulação do empreendimento do PGPF e o desenvolvimento teórico da PTI. O movimento histórico-epistemológico de construção dos conceitos de texto é fundamental para a compreensão da PTI. Nesse sentido, esperamos, com este trabalho, jogar luz em uma teoria originalmente brasileira cujo arsenal teórico-metodológico deve ser revisitado e retrabalhado.

Referências

- Castilho, A. T. (2019). Apresentação da coleção. In C. C. A. S. Jubran (Org.), Gramática do Português Culto Falado no Brasil: A construção do texto falado, vol. I (pp. 9-25). Contexto. (Trabalho original publicado em 2006).
- Jubran, C. C. A. S., et al. (1992). Organização tópica da conversação. In R. Ilari (Org.), Gramática do português falado (Vol. 2). Unicamp/Fapesp.
- Nascimento, M. (2005). A gramática do português falado. In A. M. S. Zilles (Org.), Estudos de Variação Linguística no Brasil e no Cone Sul (1st ed., pp. 93-116). Editora da UFRGS.

პორტუგალიური ენის ელემენტარული გრამატიკა (1877) და
პორტუგალიური გრამატიკა (1897): ემეტერიუ ჟოზე დუს სანტუსის
ლინგვისტური იდეების ანალიზი

სინთია სიკეირა

ტრაზ-უჟ-მონტიშისა და ალტუ-დორუს უნივერსიტეტი, პორტუგალია

**Grammatica Elementar da Lingua Portuguesa (1877)
e Grammatica Portuguesa (1897): uma análise das
ideias linguísticas de Hemetério José dos Santos**

Cinthia Siqueira

University of Trás-os-Montes and Alto Douro, Portugal

cinthia.siqueira@gmail.com

Neste estudo, analisamos comparativamente as obras *Grammatica Elementar da Lingua Portuguesa* (1877) e *Grammatica Portuguesa* (1897), de Hemetério José dos Santos (1853?-1939), buscando identificar aproximações e distanciamentos entre elas, especialmente no que diz respeito às ideias linguísticas do autor e sua aplicação no tratamento da língua. Ambas as obras são voltadas ao ensino e à aprendizagem da língua portuguesa; no entanto, o intervalo de duas décadas que se interpõe entre suas datas originais de publicação e a mudança na perspectiva teórica predominante entre os gramáticos brasileiros no período justificam a investigação de suas particularidades.

Fundamentando-nos nos princípios teórico-metodológicos da Historiografia Linguística e da História das Ideias Linguísticas, examinamos as camadas teórica, técnica, documental e contextual (Swiggers 2004) de nossos objetos de estudo, tendo como parâmetros internos de análise: (i) dados paratextuais, (ii) o conceito de gramática, (iii) a sinopse gramatical e (iv) as categorias gramaticais, sendo que, ao analisar tais parâmetros, consideramos o clima de opinião (Koerner 2014) da época de produção das gramáticas e investigamos, pelo horizonte de retrospectiva (Auroux 2009 [1992]), de níveis amplo e específico (Leite 2021), a filiação teórica do autor, buscando evidenciar como esses aspectos se refletem tanto nos conceitos de gramática por ele apresentados, quanto na organização das obras e no tratamento dado às partes do discurso.

Referências

Auroux, Sylvain. 2009 [1992]. *A revolução tecnológica da gramatização* (2. ed.). Campinas: Editora da Unicamp.

Koerner, Ernst Frideryk Konrad. 2014. *Quatro décadas de historiografia linguística: estudos selecionados* (Sel. e Ed. Rolf Kemmler e Cristina Altman) (Col. Linguística, 11). Vila Real: Centro de Estudos em Letras, Universidade de Trás-os-Montes e Alto Douro.

Leite, Marli Quadros. 2021. *Método de ensino de gramática em Portugal nos séculos XVII e XVIII: de Roboredo a Verney*. Confluência. Linceu Literário Português, Especial 30 anos, p. 372 -435. <https://doi.org/10.18364/rc.2021nEsp.496>.

Santos, Hemetério José dos. 1877. *Grammatica Elementar da Lingua Portuguesa*. Rio de Janeiro: Serafim José Alves – Editor.

Santos, Hemetério José dos. 1897. *Grammatica Portuguesa*. Rio de Janeiro; São Paulo: Livraria Classica de Alves & C.

Swiggers, Pierre. 2004. *Modelos, Métodos y Problemas en la Historiografía de la Lingüística*. In: Zumbado, G. C. et al. (eds.), *Nuevas Aportaciones a la Historiografía Lingüística*, Actas del I Congreso Internacional de la SEHL, 113-146. Madrid: Arco Libros.

სოციალური კაპიტალი და მეცნიერის
პიროვნება: კავკასიური ენათმეცნიერების
დამფუძნებელი მამები

Social capital and Academic
Personality: Founding Fathers of
Caucasian Linguistics

**ანდერს იოჰან შიგრენი როგორც ოსური ბიბლიის პროექტის
ეგზეგეტიკოს-რედაქტორი და კურატორი**

დმიტრი ასრატია

ისტორიისა და არქეოლოგიის ინსტიტუტი, ჩრდილოეთ ოსეთი

**Anders Johan Sjögren as an exegetical checker and curator of the Ossetian
Bible project**

Dmitrii Asratian

Institute of History and Archeology, North Ossetia

deacondh@gmail.com

A. Sjögren's linguistic studies of the Ossetian language quickly gained practical significance – both the Russian state and the Orthodox Church became interested in using the alphabet he created (most important, Cyrillic rather than based on the Georgian script which received some popularity in 1820-1830s). In addition, the scholar was involved in the process of translating the Holy Scriptures into Ossetic. Being by far the most authoritative specialist in Ossetic of his time, A. Sjögren was given a unique responsibility by the academic and Church leadership: only after his approval was the Ossetic Psalter published (1848).

Later A. Sjögren, in the same way, was made responsible for the translation of the Four Gospels; however he did not live to see the result of his efforts.

A. Sjögren's recensions of the Ossetic Bible drafts and his correspondence with the translator Grigory Mzhedlov are the important source of information from many points of view. Just few of them have been published by now (e.g. in collection of Sjögren's selected works published in 2010 in Moscow – unfortunately, with many errors in Ossetic parts of the text). Some documents stored in Russian archives are still waiting for their researchers. The analysis of the documents reveals Sjögren's general attitude to this work: he constantly complains that he was forced to take part in the Ossetic Bible translation project at the expense of his main research (however, the leadership of the St. Petersburg Academy of Sciences preferred to hide the fact during bureaucratic correspondence with the Holy Synod).

As an editor and reviewer of Ossetian translations, Sjögren could have given some advice to the translator that is difficult to agree with. Something can be explained simply by the fact he was not a native speaker or by the excessive dependence on the source texts, primarily translations into Russian made by the Russian Bible Society in the first quarter of the XIX c.

However, Sjögren's reviews obviously show that the Finnish scholar was by no means narrow-sighted. He made efforts to consider various factors concerning the translation. First of all, he insisted on taking into account the previous Ossetian translation of the 4 Gospels made in 1820s by John Yalghuzidze, even though this translation remained unpublished and was quickly (and, in our opinion, unfairly) rejected. Demanding to follow closely the Russian translation A. Sjögren insisted at the same time on the need to transliterate proper names according to Georgian (resp. Pre-Byzantine Greek) pronunciation rather than later Church Slavonic \ Russian tradition. Indeed this was done (maybe not quite consistently) in the first two editions of the Four Gospels (1861 and 1864), and only in 1902 proper names were

Russified in the new version revised according to the new Russian (Synodal) translation. It should be noted that the problem of transliterating biblical proper names has not lost its relevance even after the publication of the complete translation of the Bible into the Ossetian language (2022).

**ქართული ანბანით შესრულებული ოსური ხელნაწერები
და მათი კვლევის ისტორია**

ნაირა ბეპიევი და ნინო პოპიაშვილი

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

**Ossetian manuscripts based on the Georgian alphabet and their
research history**

Naira Bepiev & Nino Popiashvili

Tbilisi State University, Georgia

naira.bepievi@tsu.ge, nino.popiashvili@tsu.ge

There are different opinions about the origin of the Ossetian manuscripts. Greek, Slavic, Georgian, and Latin alphabets were used to write this language at different times. There is a view that Arabic was also used for Ossetian. In 1888, in the valley of the Zelenchuk River, Dmitri Strukov discovered a tombstone with an inscription in Greek letters. It was an Ossetian inscription. The monument was dated 941.

Gaioz Rektor, together with Pavle Gentsaurov, compiled the Ossetian alphabet based on the Slavonic ("Short Catechism") and published it in Moscow in 1798.

Ioane Ialghuzidze compiled the Ossetian alphabet based on the Georgian language. He added two signs for the specific sounds of the Ossetian language to the Georgian alphabet and created a perfect alphabet for the Ossetian language. This Ossetian alphabet was published in 1820 in Moscow (20 publications); Ioane Ialghuzidze published the Georgian alphabet in Georgian and Ossetian languages (in Khutsuri script) in Tbilisi in 1821 (19 p.).

Ioane Ialghuzidze translated and published four chapters: Moscow (1821) – 119 pages, from the private collection of Akad Akaki Shanidze and Akad Mzekala Shanidze;

Ioane Ialghuzidze published "Morning and Evening Prayers" in Georgian and Ossetian languages ("translated from Georgian by Ioane Ialghuzidze of Ossetian Aznauri class"). This book was published in Tbilisi in 1820, 169 pages.

In 1821, Ioane Ialghuzidze published two more books: Kondak and Divine Liturgy.

Ioane Ialghuzidze-Gabaraev was a poet (the poem "Alghuziani" belongs to him), a compiler of the Ossetian script based on Georgian graphics, the author of the first Ossetian manuscript that has reached us, a copyist of Georgian books, a teacher of Georgian and Ossetian languages at the Tbilisi Theological Seminary, a translator of many religious books. He translated mainly from Georgian to Ossetian.

Ioane Ialghuzidze translated the prayers - it was printed in Tbilisi in 1820; Divine Liturgy - printed in Moscow in 1821; Collected blessing, printed in Moscow in 1824. All these church books, both Georgian and Ossetian, are printed in Khutsuri. However, as O. Tedeeva notes that Ioane Ialghuzidze wrote in Mkhedruli, but published in Khutsuri.

Ioane Ialghuzidze translated four chapters from Georgian into Ossetian language, which are preserved in the form of manuscripts in the Central Archive of Georgia, the Institute of Asian Peoples in St. Petersburg, the State Archive in Moscow.

The first report on the manuscript of four chapters belongs to A. Shagren. In his book "Grammar of the Ossetian language with a short dictionary" he included examples from four chapters of Ioane Ialghuzidze (from the Georgian Nuskhuri text).

W. Miller also paid attention to the manuscript of Ialghuzidze. H. Hübschmann, A. Freiman and others knew the four chapters of Ioane, however, according to O. Tedeeva, "the only professor is G. Akhvlediani, who started the scientific study of the texts translated by Ialghuzidze".

Giorgi Akhvlediani read his paper, "Unknown and unpublished manuscript and printed monuments of the Ossetian language of the beginning of the 19th century", in 1928 in Oxford, at the XVII International Congress of Orientalists.

Many Ossetian researchers drew attention to the peculiarities of Ioane Ialghuzidze's language: O. Tedeeva, A. Tibilov and others. However, as a great scientist, Giorgi Akhvlediani noted (this is also repeated by O. Tedeeva in her book): "These texts are still waiting for their researcher and publisher."

Our paper deals with some peculiarities of the books and manuscripts translated from Georgian to Ossetian by Ioane Ialghuzidze, and the Javian dialect, in which these books are mainly composed.

იულიუს ფონ კლაპროთი და პეტერბურგის მეცნიერებათა აკადემია

ლეონიდ ს. ჩეკინი

დამოუკიდებელი მკვლევარი და მთარგმნელი აშშ

Julius von Klaproth and the St. Petersburg Academy of Sciences

Leonid S. Chekin

Independent Scholar and Translator, USA

chekinls@gmail.com

Julius von Klaproth (1783--1835) was born into the world of academic privilege and became famous for his achievements in comparative linguistics, including the study of the languages of the Caucasus (Tuite 2008), but he hopelessly tarnished his reputation in St. Petersburg by his ruthless attitude toward his colleagues. He may represent an extreme case of the concept of the "scholarly persona," or rather different approaches to this concept, which Lisa Svanfeldt-Winter (2019: 26) summarizes as "an individual identity construction in response to a collective model of how to be a scholar in a particular context." Shortly after Klaproth's dishonorable retirement from the Academy in 1817, another linguistic genius, Rasmus Kristian Rask, came to St. Petersburg and even retraced Klaproth's steps to Tbilisi. Rask befriended some of the same members of the St. Petersburg academic elite, but he left behind an unblemished memory and a lasting influence on several fields of study.

In this presentation, I have attempted to piece together accounts of Klaproth from published and unpublished memoirs of Russian contemporaries and to show how he managed to create powerful enemies in St. Petersburg. In his autobiographical notes, Friedrich Adelung described an unsuccessful attempt by Klaproth to get his hands on the archival materials that Peter Simon Pallas had intended as a gift for Adelung. This may have been the initial impetus for Klaproth's long campaign of ridicule against Adelung. Subsequently, Klaproth succeeded in alienating other members of the St. Petersburg academic elite. It remains to be seen whether he actually made some of the journeys through the Caucasus that he described. Other serious allegations against Klaproth include the misappropriation of a large number of Manchurian and other maps from the collection of the Academy of Sciences (Postnikov 2007).

References

Postnikov, Aleksei Vladimirovich. 2007. "Novye dannye o rossiskikh kartograficheskikh materialakh XVIII–nachala XIX v. vo Frantsii." *Arkhiv istorii nauku i tekhniki*. Vyp. 3. Moscow: Nauka. 390–423.

Svanfeldt-Winter, Lisa. 2019. *Where Scholars are Made: Gendered Arenas of Persona Formation in Finnish Folkloristics, 1918–1932*. Stockholm: Stockholm University.

Tuite, Kevin. 2008. "The Rise and Fall and Revival of the Ibero-Caucasian Hypothesis". *Historiographia Linguistica* 35.1-2.23-82.

ანტუან მემი: წერილები ტფილისიდან და სომხეთიდან

მარინე ივანიშვილი

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

ნანა მირაშვილი

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

Letters from Tiflis and Armenia

Marine Ivanishvili

Tbilisi State University, Georgia

Nana Mirashvili

Ilia State University, Georgia

marine.ivanishvili@tsu.ge, nanamirachvili@yahoo.fr

The great French linguist Antoine Meillet (1866-1936), worthy disciple of Ferdinand de Saussure, Michel Bréal, Louis Havet, etc., one of the founders of historical-comparative grammar and sociolinguistics, the Permanent Head of the Paris Linguistic Society and the Editor of its Bulletin, a well-known Armenologist, Slavist, author of very important works in general linguistics, studies in Germanic, Latin, Old Persian, Tocharian languages, was in Georgia and Armenia from April 29 to August 3, 1891. A. Meillet's letters from Tiflis and Armenia were collected, prefaced and commented and published in Vienna in 1987 by Martiros Minassian, a researcher at the University of Geneva (Antoine Meillet, *Lettres De Tiflis Et D'Arménie, Du 29 avril au 3 août 1891, Présentées, annotées et publiées par Martiros Minassian, Chargé de recherche à l'Université de Genève, Vienne 1987*).

The term grammaticalization introduced by Antoine Meillet, refers to the process by which a word loses its semantic value and its syntactic autonomy to become a grammatical element. Meillet's ideas sparked great theoretical debates among twentieth-century linguists about the relationship between language evolution and acquisition.

Antoine Meillet studied Sanskrit, Romance languages, Slavic languages, Irish, Iranian, Armenian (which he taught from 1902 to 1906). After having followed the courses of Ferdinand de Saussure at the École Pratique des Hautes Etudes, he succeeded him in 1891 and taught there until 1927. He became a professor at the Collège de France in 1905. His work is organized along two fundamental axes, comparative linguistics (or comparative grammar, according to the old terminology) and general linguistics.

A scholar with renowned publications, Meillet, by his personality and his moral ascendancy, made himself recognized as the head of a school: the names of E. Benveniste, A. Martinet, M. Cohen, L. Hjelmslev suffice to judge of this influence. And, even on the other side of the Atlantic, a structuralist like Bloomfield was pleased to recognize what he owed to Meillet, notably in the syntactic field; that is to say the radiance of this vigorous thought.

A. Meillet's letters from Tiflis and Armenia are, in fact, diaries, from which the interested reader will learn many significant facts about the social, political, cultural issues, human relations, traditions, etc. of the end of the 19th-century Caucasus, namely, Tbilisi and Yerevan.

ეროვნული ენების დამადების ასახვა
გრამატიკებში

The birth of National Languages Mirrored by
their Grammars in Perspective

უწყვეტობა და მისი დარღვევა მეტაენის გაგებაში შუა საუკუნეებსა
და ახალ დროში: ადრეული პერიოდის იტალიელი გრამატიკოსები

პაოლა კოტიჩელი-კურასი

ვერონის უნივერსიტეტი, იტალია

**Continuity and discontinuity in metalanguage awareness between Middle
Ages and the Modern Age: the early Italian grammars**

Paola Cotticelli-Kurras

Università di Verona, Italy

paola.cotticelli@univr.it

The present work aims to analyze these metalinguistic and syntactic aspects in the first grammars of the Italian vernacular as an indication of a growing awareness in support of the formation of a national language, a path that lasted, in fact, until the 20th century.

The history of Italian grammar and consequently that of written Italian has been traced in exemplary works, starting from Trabalza, 1908, up to the most recent comprehensive works on the origins of Italian grammars.

If it is true that the first grammars in the vernacular date back to the end of the 1400s, it is also true that the very first grammar by Leon Battista Alberti was discovered in 1850 and was safely attributed to the author in the 1960s. The debate that arose to accompany them focused conspicuously on the "question of language", which became the leitmotif of grammar itself.

Only in more recent times more space has been given in the discussion to the importance of metalanguage and syntax, as tools for awareness of a 'national language' which took several centuries to impose itself on Latin, the universal language in the Middle Ages and also in the Renaissance, in its role of codifying written Italian for certain literary genres. The question of how much Latin was truly considered a foreign language in the Romance world, particularly in Italy, has not yet found a satisfactory answer, nor has the influence of the theoretical frameworks of the *Modistae* on Renaissance grammar.

From this it follows that if on the one hand the "question of language" is a sufficient index to outline a certain linguistic awareness of a national language, on the other hand we note in the grammatical scientific discussion a lesser interest both in the aspect of the nascent new metalanguage and in the syntax, as mentioned above.

In a work such as that of Poggiogalli 1999, the author dedicates the entire essay to the historiographical revision of the different chapters of syntax in the grammars of ancient Italian, placing a precious glossary at the end of his volume as a corollary of his attention to metalanguage. Note that the different grammars that were composed from the mid-1400s to around the end of 1500 are related to the different characteristics of regional Italian, so not only Tuscan is the center of attention. These are the grammars of Leon Battista Alberti, of Fortunio,

1516, of Bembo, Acarisio, Gabriele, Corso, L. Dolce, Giambullari 1552. The aspects that are significant for us of these grammars also refer to forms of vernacular speech, not only written, taking examples from the use of the spoken language. The grammars include a brief introduction on the letters and on the vowel system, on the morphological one, divided according to the classes of words: noun, pronoun, verb, preposition, adverb, interjection, conjunction. The syntax is often hidden, behind the use of conjunctions or modes, sometimes an independent section is dedicated to it, despite the notable divergences that Italian showed in the morpho-syntactic field compared to the canonical grammars of Latin of the Priscian tradition.

References

- Alberti, Leon Battista (1964): *La prima grammatica della lingua volgare. La grammaticchetta vaticana*. A e. di Cecil Grayson. Bologna.
- Bembo, Pietro (1955): *Prose della volgar lingua*. A e. di Mario Marti. Padova.
- Buommattei, Benedetto (1807): *Della lingua toscana*. 6 ed. (1. ed. 1623, 2. ed. 1643). Milano.
- Corticelli, Salvatore (1809): *Regole ed osservazioni della lingua toscana*. (1. ed. 1745). Bassano.
- Dardano, Maurizio (1974): L. B. Alberti nella storia della lingua italiana. *Atti del Convegno Internazionale indetto nel V Centenario di Leon Battista Alberti*, pp. 1-12. Roma.
- Fornaciari, Raffaello (1974): *Sintassi italiana dell'uso moderno*. Presentazione di Giovanni Nencioni. Firenze.
- Fortunio, Francesco (1516): *Regole grammaticali della volgar lingua*. Ancona.
- Giambullari, Pierfrancesco (1986): *Regole della lingua fiorentina*. A e. di Ilaria Bonomi.
- Grayson, Cecil (1967): Grammatici e grammatiche del Rinascimento, in Branca, Vittore (ed.). *Rinascimento europeo e rinascimento veneziano*, pp. 61-74. Firenze.
- Kukenheim, Louis (1932): *Contributions à l'histoire de la grammaire italienne, espagnole et française à l'époque de la renaissance*. Amsterdam.
- Lo Piparo, Franco (1986): Sign and Grammar in Dante: A non-modistic language theory, in Ramat, Paolo et al. (edd.), *The History of Linguistics in Italy*, pp. 1-22. Amsterdam/Philadelphia.
- Paccagnella, Ivano (1987): Grammatica come scienza: l'approssimazione di Fortunio (1516), in Winklehner, Brigitte (ed.), *Literatur und Wissenschaft*, pp. 273-89. Tübingen.
- Padley, G. A. (1985, 1988): *Grammatical Theory in Western Europe. 1500-1700*. I-11. Cambridge.
- Petrilli, Raffaella (1986): Le forme in -rei e il termine 'condizionale' nelle grammatiche italiane. *Linguaggi*, 111, 1-2, pp. 23-31.
- Poggiogalli, Danilo, (1999), *La sintassi nelle grammatiche del Cinquecento*, Firenze, Edizioni dell'Accademia.
- Poggi Salani Maria Teresa (1988) *Grammatikographie. Storia delle grammatiche*, in G. Holtus, M. Metzeltin, C. Schmitt (hrsg.), *Lexikon der Romanistischen Linguistik*, vol. iv, Niemeyer, Tübingen, pp. 774-86.

Quondam, Amedeo (1978): Nascita della grammatica. Appunti e materiale per una descrizione analitica. *Quaderni Storici*, 38, pp. 555-92.

Serianni L. (1989), *Grammatica italiana. Italiano comune e lingua letteraria*, con la Collaborazione di Alberto Castelvechi, UTET, Torino.

Swiggers, Pierre et Vanvolsem, Serge (1987): Les premières grammaires vernaculaires de l'italien, de l'espagnol et du portugais. *Histoire Epistemologie Langage*, IX-1, pp. 157-81.

Swiggers, Pierre (1988): L'histoire du savoir grammatical: transmission, transformation et adaption culturelle. *Alumni. Rente du Cercle des Ahimni des Fondations scientifiques*, LVIII, pp. 11-22.

Tavoni, Mirko (1986): The 15th-Century Controversy on the Language Spoken by the Ancient Romans: An inquiry into Italian humanist concepts of 'Latin', 'grammar' and 'vernacular', in Ramat, Paolo et al. (edd.), pp. 23-50.

Trabalza, Ciro (1908): *Storia della grammatica italiana*. Milano.

Trissino, Giovan Giorgio (1986): *Scritti linguistici*. A. e. di Alberto Castelvechio. Roma.

თანამედროვე გერძნული ენის აღრეული გრამატიკოსები:
ევროპული აღზილობრივი ენის ემანსიპაციის ნელი პროცესი

რეა დელვერუდი

ეროვნული და კაპოდისტრიასის სახელობის ათენის უნივერსიტეტი,
საბერძნეთი

**Modern Greek Early Grammars: The Slow Emancipation Process of a
European Vernacular**

Rea Delveroudi

National and Kapodistrian University of Athens, Greece

rdel@frl.uoa.gr

When dealing with the interrelation between metalinguistic awareness and the emergence of ‘national languages’, Modern Greek (MG) offers some interesting historical data to be considered. As a ‘daughter’ or a ‘sister’ of classical Greek, MG had to struggle more than any other European language against its glorious past (Delveroudi 2018). Its emancipation was a very long process which lasted more than 400 years: from ca 1540, when the first MG grammar was written by Nikolaos Sofianos, a Greek scholar born in Corfu but residing in Italy, until 1976, when MG demotic legally prevailed over katharevousa, a variety “tending towards (ancient) purity”, the sole Greek variety that was deemed worthy of the title of ‘national language’ until then (Mackridge 2009: 7).

Sofianos’ initiative, which has been left unpublished until 1870, is inscribed in the general process of vernaculars’ grammatization during the Renaissance. But, unlike the equivalent first attempts for other European languages, it remained an isolated case, without an immediate follow-up: the second known MG grammar was published in 1622 by an Italian missionary, Girolamo Germano, whereas the first printed MG grammar having as metalanguage MG (in parallel with Italian), was published only two and a half centuries after Sofianos’ grammar, in 1799 Trieste. This grammar is a translation-adaptation of Laskaris’ Ancient Greek grammar by Dimitrios Venieris, belonging to a grammar type that dates back to the Middle Ages, when Roger Bacon believed that a grammar is exactly the same for every language and that the differences between languages are purely accidental and superficial (Seriot 2007: 60, Colombat 2018). Some years later, the title of another grammar book highlights the strong relation between Modern and Ancient Greek: *Terpsinoos or a new simple-Greek grammar* (nea grammatiki aploelliniki) by Konstantinos Chrysokafalos (1811) is not a MG (“simple Greek”) grammar, as its title suggests, but a grammar of Ancient Greek written in MG.

Within this general context, our paper aims at contributing to the 3rd thematic workshop, by examining two main questions: a) do the pioneer Greek writers of MG grammars mention in their prefaces the notion of ‘nation’ and, if yes, how do they conceive the relationship between language (with its diachronic variation), grammar, and ‘nation’? b) given the fact that the first MG grammars were published outside the borders of the Ottoman Empire, what was

the role played by Greeks of the diaspora and by the multilingual context in which they were living, in the emancipation and grammatization of MG?

References

Chrysokefalos, K. 1811. *Terpsinoos or a New simple-Greek Grammar* [in MG], vol. 1. Leipzig: Breitkopf & Hertel.

Colombat, B. 2018. Les premières grammaires françaises sous l’emprise de la grammaire latine étendue. In V. Méot-Bourquin & A. Barre (dir.), *Du temps que les bestes parloient. Mélanges offerts au professeur Roger Bellon*, 133-150. Paris : Classiques Garnier.

Delveroudi, R. 2018. Les grammaires du grec moderne. In : Actes du Colloque *Refonte et extension internationale du CTLF (Corpus de textes linguistiques fondamentaux)*, Paris, 31 mai-1 juin 2018. Université Paris Diderot, UMR 7597, « Histoire des théories linguistiques ». Available at: ctlf.ens-lyon.fr/articles/REI-15.Grec.pdf

Germano, G. [1622], 21907, *Grammaire et vocabulaire du grec vulgaire, publiés d’après l’édition de 1622 par Hubert Pernot*. Fontenay-sous-Bois.

Mackridge, P. 2009. *Language and National Identity in Greece, 1766-1976*. Oxford: Oxford University Press.

Sériot, P. 2007. À quelle tradition appartient la tradition grammaticale russe ?, *Langages* 167, 53-69.

Sofianos, N. [ca 1540] 1870. *Grammaire de la langue grecque vulgaire*. Paris/Athènes: Maisonneuve et Cie/Pandora.

„არ არის ენა, არ არის ერი“: სინტაქსური ტერმინები
კერალის მისიონერულ გრამატიკებში

ანა დენტელა

რომის საპიენცის უნივერსიტეტი, იტალია

**“Nulla lingua, nulla natio”: Syntactical Terms in Missionary
Grammars of Kerala**

Anna Dentella

Università Sapienza di Roma, Italy

anna.dentella@uniroma1.it

Several grammars of non-European languages composed by missionary friars between the 16th and 18th centuries, though primarily didactic, show a certain degree of reflection on language, so that they constitute the so-called ‘missionary linguistics’.

However, in grammars from Kerala (southern India; Represented by the works of Paulinus of St. Bartholomew (1748-1806) and in his main source, namely the *Grammatica Grandonica* by Johann Ernst Hanxleden (mid 18th c.), Latin metalanguage that describes the Sanskrit language is often inconsistent or somehow not yet consolidated, even in the late 18th century. Supines, gerunds, particles and conjunctions are all collected under the category of adverbial (Quoted terms: *adverbia* (Paulinus 1804: 146); *constructio* and *prosae ordo naturalis* (Paulinus 1790: 160); *europaeus color et cultus* (Paulinus 1804: xi); *more linguae Latinae* (Paulinus 1804: 152). The term *constructio* refers both to the process of word-formation and to the so-called ‘natural order of prose’ (*prosae ordo naturalis*). Certain inconsistencies are to be attributed not to some kind of gap in the cultural landscape of the missionaries, but the influence of the local grammatical tradition, which enjoyed considerable cultural prestige (to the point that Sanskrit has been described paradoxically as a «language which has grammar but not an existence» (Whitney 1884: 292).

Nevertheless, grammars were aimed at a European audience and tried to present the exotic content in a ‘European flavour’ (*europaeus color et cultus*); thus the Indic non-finite clause is said to ‘follow the Latin use’ (*procedet more linguae Latinae*). While dealing with classical languages, Paulinus considers them representative of their respective peoples and cultures, going so far as to say that ‘no language, no nation’ has established such hard grammatical rules as those of Sanskrit in order to hide its mysteries (Original quotation: *Nulla lingua, nulla natio, nulla schola ad sui cultus mysteria caelanda, tam ardua et impervia posuit praecepta*, ‘No language, no nation, no tradition, in order to hide the mysteries of its culture, established such hard and inaccessible rules’ (Paulinus 1804: 146).

References

Mastrangelo, C. 2018. *Passaggio in Europa. Paolino da San Bartolomeo grammatico del sanscrito*. Milano: Unicopli.

Migliorelli, M. 2021. La contribución de una fuente de lingüística misionera para la investigación acerca de la transferencia lingüística: un estudio de caso. *Revista Argentina de Historiografía Lingüística*, 12/2: 103-123.

Muru, C. 2023. Grammatical category versus comparative concept in missionary grammars of Tamil (16th-18th centuries): the description of the relative clause. *Language and History* 66/2: 145-162.

Paulinus of St. Bartholomew. 1790. *Sidharubam seu Grammatica Samscrdamica*. Roma: Typographia Sacrae Congregationis De Propaganda Fide.

Paulinus of St. Bartholomew. 1804. *Vyacarana seu Locupletissima Samscrdamicae Linguae Institutio*. Roma: Typographia Sacrae Congregationis De Propaganda Fide.

Van Hal, T., Vielle, Ch. 2013. *Grammatica Grandonica*. The Sanskrit Grammar of Johann Ernst Hanxleden S.J. (1681–1732). Potsdam: Universitätsverlag Potsdam.

Whitney, W. D. 1884. The Study of Hindu Grammar and the Study of Sanskrit. *The American Journal of Philology* 5/ 3: 279-297.

Zwartjes, O. and P. De Troia (eds.). 2021. *Missionary Linguistics vi: Missionary Linguistics in Asia*. Selected Papers from the Tenth International Conference on Missionary Linguistics, Rome, 21–24 March 2018. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.

განსაზღვრული თუ განუსაზღვრელი?
მბრტყი და რთული პერფექტის აღწერის პრობლემები
აღრეულ ფრანგულ და ესპანურ გრამატიკებში

გერდა ჰასლერი

პოტსდამის უნივერსიტეტი, გერმანია

**Definite or indefinite? Problems of describing the simple and compound
perfect in early French and Spanish grammars**

Gerda Hassler

University of Potsdam, Germany

hassler@uni-potsdam.de

Periphrastic expressions of the perfect tense initially found it difficult to find their way into the grammars of Romance languages. Nevertheless, Nebrija already dealt with these forms “por rodeo” in the first grammar of a Romance language written in that language (1492). For French and Spanish, the existence of two different perfect tenses became common knowledge in grammars by the middle of the 16th century. To this end, the division of the tenses according to the Latin model had to be supplemented by a further subdivision of the verb forms of the past. This gave rise to the problem of the functional differentiation of the two perfect tenses, which also created the problem of naming. The term *indéfini*, originally derived from the Greek term *aorist* with dubious reference, had lost its reference and was applied to various grammatical situations. Depending on whether one takes the point of view of tense, aspect or action type and whether one takes the 24-hour rule for the use of the compound perfect seriously, definite is called indefinite and indefinite definite.

პორტუგალიური ენის გრამატიკა (1540), როგორც კულტურული იდენტობის გამომხატველი

ვირჟინია ანდრეა გარიდუ მერიელისი

ბრაზილიის უნივერსიტეტი, ბრაზილია

Grammatica da Língua Portuguesa (1540) as an Expression of Cultural Identity

Virginia Andrea Garrido Meirelles

Universidade de Brasília, Brazil

vmeirelles@unb.br, profvirginiameirelles@gmail.com

João de Barros (1496–1571) may be primarily remembered for his historical writings; however, his works on grammar played a role in shaping the study of Portuguese language and grammar during the Renaissance period in Portugal. In fact, his works contributed to the development of linguistic scholarship and the establishment of grammatical norms in the Portuguese-speaking world. In his studies, influenced by humanist philosophy, Barros highlighted the importance of language in establishing sovereignty, in representing national consciousness and in strengthening the sense of community. It is precisely at a moment of strengthening of the Portuguese Empire that he writes his work, when Portuguese was gaining prominence as a major European language due to Portugal's colonial expansion and overseas exploration.

In 1539, the author published *Grammatica da Língua Portuguesa com os Mandamentos da Santa Madre Igreja*. The primer served as a tool for learning Portuguese grammar while also incorporating religious teachings and commandments, aimed at providing a comprehensive education that combined language proficiency with moral and religious instruction. This approach reflects a common practice in educational materials of the time, where language learning was often intertwined with religious and moral education. It is probable that, at the command of King D. João III, some copies of this primer were given to the Jesuits to use for teaching Portuguese to the indigenous peoples in Brazil (Favero & Passerini 2021: 209, Teixeira 2021: 84).

A more comprehensive work, the *Grammatica da Língua Portuguesa*, was published in 1540. It is the second grammar of the Portuguese language, preceded by *Grammatica da Língua Portuguesa* by Fernão de Oliveira (1536), and was published with the aim of standardizing the language. Yet, this work also had a pedagogical character. The grammar has 248 pages and is divided into *Definition of Grammar and its parts* (which are four), *Of letters*, *Of the Syllable*, *Of Origin* -where he describes the parts of speech-, *Of the Construction of the parts*, *Stylistic Elements*, *Of Orthography*. Lastly, the work presents *Dialogues in praise of our language*, in the form of moral dialogues between father and son where the author “glorifies the superiority of catechesis in the Portuguese language” (Bezzi 2013: 6).

The sequence of the two publications follows the pedagogical reasoning of Christian and moral development. First, a primer intended to teach the rudiments of language and to train the student in the Catholic faith. Then, a more comprehensive book to help grasp the structural and etymological elements of the Portuguese language, which will later prove beneficial in learning Latin and Greek.

Differently from other studies (cf. Bezzi 2013, Buescu 1995, Favero & Passerini 2021, Teixeira 2021), this examination concentrates only on *Dialogues in praise of our language* and seeks to identify expressions of cultural identity, which reflect the history, values, and traditions of the people who speak Portuguese, and that promote national unity. The Grammar was chosen because of the relevance it had during its time, that is, the text serves as a starting point for understanding the symbolic significance of the standardization of the Portuguese language at the beginning of the 16th century. The section (*Dialogues in praise of our language*) was chosen because it presents a more descriptive text in which subjectivities may appear. The analysis is based on the theoretical-methodological foundation of the historiographical description principles of Koerner (1996, 2004).

References

- Auroux, S. (1992). *A Revolução Tecnológica da Gramatização*. Campinas.
- Barros, J. de. (1539). *Grammatica da Lingua Portugueza com os Mandamentos da Santa Madre Igreja*. Olyssipone.
- Barros, J. de. (1540). *Grammatica da Lingua Portuguesa*. Olyssipone.
- Batista, R.D. (2011). Uma história dos estudos sobre a linguagem no Brasil: gramáticas coloniais, diversidade linguística e processos histórico-sociais. *Todas as Letras - Revista de Língua e Literatura*, 13(1), 113-127.
- Beites Manso, M.D. (2020). A Companhia de Jesus em Portugal. Identidade e historiografia. *Temas Americanistas*, 44, 264-292.
- Buescu, M. C. (1995). João de Barros e o Erasmismo. *Revista da Faculdade de Ciências Sociais e Humanas*, 2(8), 19-26.
- Hovdhaugen E. (1996). --and the word was god: missionary linguistics and missionary grammar. Nodus Publikationen.
- Eliášová Buzássyová, Ľ., (2023). Word-formation in neo-Latin school grammar, in: B. Machajdík, L. Eliášová Buzássyová (eds.), *Greek – Latin – Slavic. Aspects of Linguistics and Grammatography*, Tübingen: Narr Franck Attempto Verlag.
- Fávero, L. L., & Passerini, T. Z. (2021). 210 Anos de Educação Jesuítica: O Ensino de Línguas ba Babel Brasília. *Confluência*. Especial 30 anos, 199-232.
- Koerner, E. F. K. (2004). *Essays in the History of Linguistics*. Amsterdam/Philadelphia.
- Koerner, E. F. K. (1996). Questões que persistem em historiografia linguística. *Revista da ANPOLL*, (2), 45-70.
- Niederehe, H.J. & Koerner, E.F.K. (1990). *History and historiography of linguistics: papers from the fourth international conference on the history of the language sciences (ICHoLS IV): August 1987*. J. Benjamins Pub.

Teixeira, V. L. (2020). A Cartinha com os Preceitos e Mandamentos da Santa Madre Igreja, de João de Barros (1539), Sob A Ótica Da Historiografia Linguística. *Revista Philologus*, 26(78), 84-96.

ტამილური ენის სტანდარტიზაციის გზა: ტამილური ენის გრამატიკის
წინაპირობების სოციალურ-პრაგმატული ანალიზი
(XVII-XIX საუკუნეები)

კრისტინა მურუ

ტუშის უნივერსიტეტი, იტალია

**The path for Tamil standardization: a socio-pragmatic analysis of Tamil
grammar prefaces (17th-19th centuries)**

Cristina Muru

Università della Tuscia, Italy

cristina.muru@unitus.it

“Throughout its history, the Indian sub-continent has been a place for many languages that are historically unrelated, but have interacted in geographical space. The political relationships among them did not remain constant, but the shaping of their inter-relationships through policies formulated and implemented by rulers is a phenomenon of the modern period beginning with colonial rule” (Annamalai 2010: 213, see also Annamalai 2020).

In particular, the British rulers played a crucial role in determining linguistic awareness in Tamil Nadu. However, they could be so determinant because someone else had laid the foundation decades earlier. Indeed, the Jesuit missionaries had assiduously worked to describe the local languages, creating the basis for a specific linguistic knowledge and consciousness.

Throughout a diachronic analysis of the preface texts of missionaries’ and civil servants’ grammar of Tamil (17th-19th cent.), this presentation aims to demonstrate how these texts contributed to shaping the linguistic awareness among Tamil speakers as well as the role they played in the path of Tamil standardization.

References

Annamalai, E. 2010. Politics of Language in India. In Brass, Paul (ed.). 2010. Routledge Handbook of South Asian Politics. India, Pakistan, Bangladesh, Sri Lanka, and Nepal. Routledge, pp. 211-231.

Annamalai, E. 2020. Social dimensions of Modern Tamil. Chennai: Cre-A:

ლექსიკოგრაფიის ისტორია: ენის პერიოდობითი
ორენოვანი ლექსიკოგრაფიაში (1500-1900)

The History of Lexicography: Language
Variation in Bilingual Lexicography 1500-1900

**ჯოვანი ვენერონის იტალიური და ფრანგული ლექსიკონი (1681) და
მისი შემდგომი აღაპგბაციები: ენის ვარიაციის განვითარება
ორენოვან ლექსიკონგრაფიაში**

ანტონელა ამატუჯი

ტურინის უნივერსიტეტი, იტალია

**Le Dictionnaire Italien et François de Giovanni Veneroni (1681) et Ses
Adaptations Successives: l'Avancée de la Variation Linguistique dans la
Lexicographie Bilingue**

Antonella AmatuZZi

Università degli Studi di Torino, Italy

antonella.amatuZZi@unito.it

Dans la première partie du XVIIe siècle le dictionnaire d'Antoine Oudin Les Recherches Italiennes et Françaises domine le panorama lexicographique franco-italien. C'est seulement en 1681 que Giovanni Veneroni, tout en se situant dans la continuité d'Oudin, publie un ouvrage qui va prendre le devant de la scène, avec une diffusion formidable: le Dictionnaire italien et français. Il sera enrichi, modifié et restructuré jusqu'à la moitié du XVIIIe siècle.

En examinant la série de dictionnaires dérivant de Veneroni 1681 nous observerons que la variation linguistique (diatopique et diastratique notamment) entre progressivement dans la lexicographie. Comment elle est traitée ? Quel système de marquage est mis en place ? Avec quels objectifs elle est introduite ? C'est l'exigence d'adapter l'ouvrage aux besoins du public qui guide le choix des différents successeurs de Veneroni. La tendance est d'insérer des lemmes qui sont de plus en plus utiles dans la vie pratique (des termes techniques, des régionalismes, des mots familiers, une phraséologie variée). Quant à la structure du dictionnaire, la prise en compte de la variation aide à développer la conscience que le dictionnaire ne peut être unidirectionnel et qu'il doit servir deux communautés linguistiques et doit donc se baser sur l'encodage aussi bien que sur le décodage.

Différemment à ce qui se passe dans les monolingues, qui vont vers la séparation entre le dictionnaire des mots et les dictionnaires des choses, dans les Veneroni le reflet culturel se renforce au fil des éditions.

Bibliographie

Dictionnaire italien et français, par le Sr Veneroni, Paris, Estienne Loyson, 1681

Dictionnaire français, et italien Dittionario francese, e italiano mis en Ordre par le Sieur Philippes Neretti, Venezia, 1702.

Glatigny M. (ed.) 1990, *Les Marques d'usage dans les dictionnaires (XVIIe-XVIIIe siècles)*. [Lexique 9] Lille: Presses Universitaires de Lille.

Lillo J. (ed.), 2008, 1583-2000: *Quattro secoli di lessicografia italo-francese. Repertorio analitico di dizionari bilingue*, Bern, Peter Lang.

Lillo J. (ed.), *Les best-sellers de la lexicographie franco-italienne XVIe-XXIe siècle*, Roma, Carocci, pp. 33-51.

წერის რიგითობა პირველ პორტუგალიურ-ჩინური ლექსიკონში

გაბრიელ ანტონის დე არაუჟუ

მაკაოს უნივერსიტეტი, ჩინეთი / სან-პაულუს უნივერსიტეტი, ბრაზილია

ჩენგლინ ჯუ

მაკაოს უნივერსიტეტი, ჩინეთი

The Order of Writing in the Compilation of the First Portuguese-Chinese Dictionary

Gabriel Antunes de Araujo

University of Macau / University of São Paulo, Brazil

gabrielaraujo@um.edu.mo

Chenglin Zhu

University of Macau, China

The Portuguese-Chinese Dictionary (circa 1579-584), the first of its kind between a European and a Chinese language, is a milestone in the history of lexicography. The dictionary manuscript was found in 1934 by D'Elia in the Jesuit Archives in Rome and published in 2001 in a facsimile edition (Ruggieri & Ricci, 2001). Here, as we intend to cover a gap in the literature, we aim to discuss the order of writing (Portuguese entries, phonetic transcription, Chinese characters, Italian additions, and further revision) in the compilation of the dictionary. We will also highlight the lexicographic work of its author, Michele Ruggieri SJ (Zhu & Araujo, 2024). We show that on folios A to C, a clerk wrote the Portuguese entries beforehand, based on Jerônimo Cardoso's Portuguese-Latin Dictionary (1569). Then, Ruggieri coordinated the writing of the Chinese equivalents and wrote his phonetic interpretations of these Chinese words. Later, a fourth column (with Italian words) was added to the manuscript. In section A-C, Ruggieri assumed that there would be a Chinese correspondent for each word listed in Cardoso's dictionary (1569). However, data collection and comparing lexical items from Portuguese and Chinese led him to abandon the list he had prepared beforehand. He then opted for a more pragmatic approach and abandoned finding a Chinese equivalent to each entry in Cardoso's dictionary. Thus, in section D to Z, he changed his approach: a Portuguese entry was only written when the Chinese collaborators offered an equivalent. Nevertheless, at this moment, he phonetically transcribed the Chinese pronunciation first. Of course, this task required changing the order of writing. Then, Ruggieri first registered the entry, followed by the phonetic transcription given by his Chinese collaborators. Afterwards, he asked his Chinese collaborators to write down the words in Chinese. In this sense, Ruggieri made decisions to improve the use of all resources available. Zhu and Araujo (2024) have claimed that at least

five agents worked on the dictionary. Assuming Ruggieri was agent 2, we, therefore, propose the following writing order:

(1) Writing order

a. A-C Section

Portuguese(agent 1) > Chinese(agents 3/4/5) > phonetic transcription(agent 2) > Italian(agent 2) > revision(agent 2)

b. D-Z Section

Portuguese(agent 2) > phonetic transcription(agent 2) > Chinese(agents 3/4/5) > revision(agent 2)

Although the manuscript was unfinished and never published, it reveals Ruggieri's evolution as a lexicographer and a *modus operandi* that would influence later Jesuit dictionary production in the Far East.

References

Cardoso, J. (1569). Hieronymi Cardosi Lamacensis Dictionarium ex Lusitanico in latinum sermonem. Officina Ioannis Aluari.

Ruggieri, M., & Ricci, M. (2001). Facsimile do Dicionário Português-Chinês. In J. W. Witek (Ed.), *Dicionário Português-Chinês*. Biblioteca Nacional Instituto Português do Oriente/Ricci Institute for Chinese-Western Cultural History (University of San Francisco).

Zhu, C., & Araujo, G. A. d. (2024). Questões de autoria no Dicionário Português-Chinês.

პორტუგალიური ორენოვანი ლექსიკოგრაფიის წინაისტორია

ისპერანსა კარდეირა

ლისაბონის უნივერსიტეტი, პორტუგალია

On the Pre-history of Portuguese Bilingual Lexicography

Esperança Cardeira

Lisbon University, Portugal

ecardeira@hotmail.com

The origins of Portuguese lexicography are integral to the broader landscape of European lexicography. Initially, lexicographic endeavors favored Latin as a foundational language of reference, with dictionaries comparing Portuguese to other languages emerging later. It wasn't until the latter half of the 18th century that bilingual lexicographical works, contrasting Portuguese with other European languages, saw a significant rise, predating the development of monolingual lexicography in Portugal. However, preceding the advent of these bilingual dictionaries was a pre-lexicographic era characterized by educational tools such as grammars that began incorporating vocabulary lists. This pre-lexicographical phase encompassed works like *Grammatica Franceza* (1710) and *Grammatica Italiana* (1734) by Luis Caetano de Lima, as well as Carlos Folqman's *Grammatica Hollandeza* (1742).

The evolution of Portuguese bilingual lexicography can be delineated into several phases:

(i) in the mid-16th century, a seminal period emerged with the appearance of the first Portuguese-Latin and Latin-Portuguese dictionaries alongside a "missionary lexicography" engaging with various non-European languages;

(ii) the 17th century witnessed the emergence of trilingual dictionaries (Latin, Portuguese, and Castilian), laying the groundwork for comparing Portuguese with vernacular languages;

(iii) by the mid-17th century, Portuguese pre-lexicographical production expanded to encompass other European languages, primarily through grammatical works designed for language instruction, incorporating dialogues and word/phrase lists;

(iv) From the 18th century onward, a modern bilingual lexicographic tradition took shape.

While the beginnings of Portuguese lexicography and the bilingual lexicography of the 18th and 19th centuries have garnered significant attention (see, for example, Silvestre & Verdelho 2007 and 2011, Verdelho 2009), the pre-lexicographical phase remains comparatively understudied. The history of Portuguese lexicography underscores that vocabularies and dictionaries, akin to grammars, primarily served the purpose of language teaching and learning. The pre-lexicographic era, exemplified by vocabulary lists appended to grammars, elucidates this pedagogical objective. Exploring the organization methods, covered topics, and theoretical/cultural perspectives of authors within these grammatical works, such as Caetano de Lima and Folqman, aims to shed light on these aspects.

References

FOLQMAN, Carlos (1742). *Grammatica Hollandeza, Ou Arte Compendiosa para hum Portuguez aprender a lingua Hollandeza. Com huma nomenclatura copiosa, varios Dialogos, e huma Collecção dos mais selectos Proverbios de ambas as linguas*. Lisboa: na Offic. dos Herd. de Antonio Pedrozo Galram.

LIMA, Luis Caetano de (1710). *Grammatica franceza, ou arte para apprender o francez por meyo da lingua portugueza, regulada pelas notas e reflexoes da Academia Franceza*. Lisboa: Congregação do Oratorio.

LIMA, Luis Caetano de (1734). *Grammatica Italiana e Arte para apprender a Lingua Italiana por meyo da lingua portugueza*. Lisboa Occidental: na Officina da Congregação do Oratorio.

VERDELHO, Telmo (2009). “On the origins of modern bilingual lexicography: interactions between Portuguese and other European languages”, in Silvia Bruti, Roberta Cella, Marina Foschi Albert (eds) *Perspectives on Lexicography in Italy and Europe*. Cambridge Scholars Publishing, 121-150.

VERDELHO, T. & SILVESTRE, João Paulo (2007). *Dicionarística portuguesa : inventariação e estudo do património lexicográfico*. Aveiro: Centro de Linguística da Universidade de Lisboa: Universidade de Aveiro.

Verdelho, T. & SILVESTRE, J. P. (2011). *Lexicografia Bilingue: a tradição dicionarística português – línguas modernas*. Aveiro: Centro de Linguística da Universidade de Lisboa: Universidade de Aveiro.

ადრეული ისლანდიური სამენოვანი ლექსიკონი

ელერტ იოჰანსონი

ანრი მანგუსონის სახელობის ისლანდიურ კვლევათა ინსტიტუტი,
ისლანდია

Insights from an early Icelandic trilingual Dictionary

Ellert Johannsson

The Árni Magnússon Institute for Icelandic Studies, Iceland

etj@hi.is

During the 17th and 18th centuries, Icelandic lexicographic efforts involved mostly Old Norse/Icelandic and Latin as is evident in the works of Magnús Ólafsson (1650) and Guðmundur Andrússon (1683) and Jón Magnússon (1738). This era witnessed a limited output of printed lexicons, reflecting the nascent state of Icelandic lexicography (cf. Ingólfsson 2012).

The late 18th and early 19th century saw a significant shift where the focus of Icelandic lexicographic works switched to modern languages, especially Danish. Several important lexicographic works were published. The oldest and probably the most important of these is the trilingual dictionary of Björn Halldórsson, Icelandic-Latin-Danish. This dictionary came out in 1814 containing around 29000 entries and included Danish translations alongside Latin translations of Icelandic headwords. Originally drafted in the late 18th century as an Icelandic-Latin dictionary the project underwent revision in the early 19th century under the editorship of Danish linguist Rasmus Rask, who added the Danish content as well as some additional vocabulary (cf. Halldórsson 1814, 1992).

In this paper I will discuss the material the dictionary is based on. Halldórsson seems to have had various sources at his disposal, e.g. saga texts and other medieval material which he sometimes cites as well as some earlier dictionaries. However, unlike his predecessors he seems to have extensively used his own language as source material for the book. This is clear when taking a closer look at the vocabulary as contemporary words relating to agriculture, different trades, household items, vegetation and food are quite numerous. Halldórsson himself was an innovator in agriculture and experimented with growing different types of plants in Iceland. I will present a rough analysis of the content and talk about different aspects of the vocabulary focusing on certain semantic domains and how they reflect the evolution of the society at large.

In addition to the source material, I will discuss the microstructure and organization of information as well as some notable spelling traits found in the dictionary. I will show how the typography of the dictionary helps to give a quick overview of the information and demonstrate how usage examples are employed to illustrate different meanings.

Halldórsson's dictionary serves as a valuable resource for understanding language evolution and societal dynamics during the period it was compiled. It illuminates early word definitions, shedding light on the emergence of modern Icelandic society. By examining this seminal work,

we gain a deeper understanding of the linguistic heritage and cultural landscape of early modern Iceland.

Bibliography

Andrésson, Guðmundur. 1999. *Lexicon Islandicum*. Orðabók Guðmundar Andréssonar. New Edition. Gunnlaugur Ingólfsson & Jakob Benediktsson [eds]. Orðfræðirit fyrri alda IV. Reykjavík: Orðabók Háskólans.

Árnason, Jón. 1738. *Nucleus latinitatis, Quo; Romani sermonis Vocis, ex classicis Auctoribus aurea argentineæ; atatis, ordine Etymologico adducta, et Interpretatione vemacula expositæ comprehenduntur. In usum Scholæ Schalholtinæ.*

Árnason, Jón. 1994. *Nucleus latinitatis [...]*. New edition. Guðrún Kvaran og Friðrik Magnússon (eds). Orðfræðirit fyrri alda 3. Orðabók Háskólans, Reykjavík.

Halldórsson, Björn. 1992. Orðabók. Íslensk-latnesk-dönsk. New edition of *Lexicon Islandico-Latino-Danicum*. Jón Aðalsteinn Jónsson (ed.). Orðfræðirit fyrri alda 2. Reykjavík: Orðabók Háskólans.

Halldórsson, Björn. 1814. *Lexicon Islandico-Latino-Danicum*. Rasmus K. Rask (ed.). Havniæ: J. H. Schubothum.

Ingólfsson, Gunnlaugur. 2012. “De første Trykte Islandske ordbøger”. in Birgit Eaker, Lennart Larsson, Anki Mattisson (eds.) *Nordiska Studier i Leksikografi 11: Rapport från Konferensen om lexikografi i Norden Lund 24-27 maj 2011*, 309-318.

Ólafsson, Magnús of Laufás. 2010. *Specimen lexici runici and Glossarium priscæ linguæ danicæ* [originally published in 1650]. Anthony Faulkes and Gunnlaugur Ingólfsson [eds]. Orðfræðirit fyrri alda V. Reykjavík: Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum & London: Viking society for northern research, University College.

საფუძვლიანი გარეული? რენესანსის ებრაულ-ლათინური ლექსიკა და მთარგმნელობითი შედეგები

მაქსიმ მალე

ლუვენის კათოლიკური უნივერსიტეტი, ბელგია

Educated Guessing? Renaissance Hebrew-Latin Lexica and Translational Consequences

Maxime Maleux

Katholieke Universiteit Leuven, Belgium

maxime.maleux@kuleuven.be

Humanist Hebrew lexicography began at the same time as humanist Hebrew grammar, when the German Hebraist Johannes Reuchlin (1455-1522) published his *De rudimentis Hebraicis libri III* in 1506. Two of these three books were almost entirely devoted to a bilingual Hebrew-Latin lexicon which served as a model for later Hebraist lexicographical work. Renaissance Hebrew dictionaries were arranged by roots – not strictly in alphabetical order as is the case today. The function of these bilingual dictionaries was twofold: on the one hand, these glossaries provided several possible translations of a given Biblical Hebrew word which the student could retain, but they also had to offer the translation of the Vulgate, so that the translation corresponded to the accepted doctrine – at least in the Catholic world. Hebrew dictionaries therefore played an important exegetical role. It is interesting to note that Hebraists like Reuchlin were considerably influenced by medieval Jewish lexicographers and Rabbinic dictionaries in structuring their own lexica and finding appropriate definitions and translations for rare words (cf. Maleux 2023). This dependence on Jewish sources posed a number of challenges. Firstly, the Jewish translations often contradicted the Vulgate versions. Secondly, the Biblical text contains many opaque words that occur only once or twice in the entire corpus. Thirdly, although Jerome's Vulgate retained its authority (sanctioned by the Council of Trent), Hebraists recognized that the venerable translator had made errors in his Latin version. Thus, Hebraists had to walk a tightrope between doctrinal orthodoxy on the one hand and philological accuracy on the other.

In this talk, I will look in detail at an example of a problematic translation in Reuchlin's lexicon, namely the noun עֶזְרָה *ezrah*, which has had serious interpretative consequences for the Biblical verse Ps 37:35, with ramifications in today's Bible translations. Reuchlin translated this word as *laurus* “bay tree”, which seems to be the first time anyone proposed this translation. Through Luther's influential German Bible translation, this peculiar choice of translation has spread across Bible translations in different vernacular languages to this day, yet apparently without anyone realizing that this translation originated in Reuchlin's lexicon. As I will argue, this translation can be explained by a Jewish intermediation that was not explicitly recognized by Reuchlin.

References

Maleux, Maxime. 2023. *The Teaching of the Old Testament Revolutionized? The Sixteenth-Century Low Countries and the First Institutionalized Hebrew Curriculum*. Louvain: unpublished PhD dissertation (KU Leuven).

მეტალინგვისტური მარკირება ინგლისურ-გერმანული ორენოვანო
ლექსიკოგრაფიის ისტორიაში: შემთხვევის ანალიზი
მეცხრამეტე საუკუნის დასაწყისიდან

ნიკოლა მაკლელანდი

ნოტინგემის უნივერსიტეტი, ინგლისი

**Metalinguistic labelling in the history of English/German bilingual
lexicography: case studies from the early nineteenth century**

Nicola McLelland

University of Nottingham, England

nicola.mclelland@nottingham.ac.uk

From the very first dictionary (Ludwig 1706), compilers of English/German bilingual dictionaries have made use of metalinguistic labels in an attempt to provide guidance on usage for the benefit of their users, but in widely varying ways. In this paper, I examine on the metalinguistic labelling practice in two 19th-century English/German bilingual dictionaries, Johann Christian Fick's *Vollständiges englisch-deutsches und deutsch-englisches Lexicon* (1802) and Johann Gottfried Flügel's *Vollständiges Englisch-Deutsches und Deutsch-Englisches Wörterbuch* (1830). Since virtually no attention has been paid to English/German nineteenth-century bilingual dictionaries, I will first situate the two dictionaries in the wider history of bilingual dictionaries and the parallel monolingual lexicographical traditions. I will then examine the labels used by the two compilers, drawing comparisons both with other bilingual dictionaries and with practice in German and English monolingual lexicography, considering the different kinds of categories of labels (e.g. regional, diastatic, and diaphasic, diachronic, but also particular semantic fields) and their possible sources. I will then analyse how some of these labels are applied in practice by Fick and Flügel, looking in particular at a selection of labels such as “American”, “Anglicism”, “vulgar”, “provincial”, and “incorrectly”. The analysis will provide insights both into the extent to which compilers take into account language variation, and into their orientation to one or more particular norms. It will thus add to our understanding of the language ideologies of these bilingual lexicographers and how they align with, or differ from, those of other lexicographical traditions.

References

Fick, Johann Christian. 1802. *Vollständiges englisch-deutsches und deutsch--englisches Lexicon*. Erlangen: Palm.

Fluegel, Johann Gottfried. 1830. *Vollständiges Englisch-Deutsches und Deutsch-Englisches Wörterbuch*, enthaltend alle in beiden Sprachen allgemein gebräuchliche Wörter. In zwei Theilen. Theil I. Englisch und Deutsch. Leipzig: By A.G. Liebeskind.

Ludwig, Christian. 1706. A dictionary English, German, and Frenc. Leipzig: bey Thomas Fritschen.

რელიგიური ტერმინები ლათინურ, პორტუგალიურ
და იაპონურ ლექსიკონში

იჩირო ტაიდა

ტოიოს უნივერსიტეტი, იაპონია

Religious Terms in the Dictionarium Latino Lusitanicum, ac Iaponicum

Ichiro Taida

Toyo University, Japan

taida@toyo.jp

The *Dictionarium Latino Lusitanicum, ac Iaponicum* (Latin – Portuguese – Japanese dictionary) was composed by the Western and Japanese Jesuits in Japan in 1595. It is a dictionary for Westerners who were learning Japanese and for Japanese learning Latin. Explanations of Latin words were written in both Portuguese and Japanese. For example, “caput” is explained as “cabeça” in Portuguese and “kashira, koube” in Japanese, which means “a head.”

The dictionary had an editorial policy that required editors to base it mainly on Calepinus’ Latin dictionary. This is obvious from the title “Dictionarium Latino Lustanicum, ac Iaponicum ex Ambrosii Calepini volumine depromptum.”

The editors generally followed the policy, but sometimes deviated from it. In particular, when they created sections on religious words, deviations often occurred. They carried out their religious activities in a way that suited the situation in Japan, and the dictionary had to be compiled accordingly. Translating the Calepinus dictionary literally did not match these requirements. So, the deviation was needed according to religious activities unique to Japan. To examine the religious sections, which deviated from policy, is worthwhile to learn more about the Jesuits in Japan.

First, let us examine terms related to Christianity. What is particularly interesting is that some Western terms regarding Christianity were used in everyday conversation among Jesuits, so the Western words are written in the Japanese section. For example, Sabbado “Sabbath” must have been a common word among the Jesuits in Japan. However, we did not have a translated word for Sabbado. Instead, the phrase “Sabbado no fi”, which means “day of Sabbado” and is a mix of Portuguese and Japanese, was used among the Jesuits. This phrase is written in the Japanese explanation of “Dies” in the dictionary.

Regarding non-Christian religious terms, we sometimes find Greek and Roman religious words. This is natural considering that it is based on Calepinus’ Latin dictionary. Greco-Roman gods were called “Fotoque”, which means “Buddha”. We should remember the Jesuits fought pagans, Buddhists, in the 15th and 16th centuries in Japan. Little is written about the deeds of Greco-Roman gods, while Calepinus’ dictionary has much mention of them. However, the dictionary refers to the relationship between people and the gods, as offerings from humans to the gods. In any case, it describes the pagan gods in a very restrained manner.

At the conference, I would like to discuss the Jesuits' lexicographic work and religious activities, focusing on these religious terms in the dictionary.

ფრანსუზ ალმას ნიდერლანდური და ფრანგული ენების ლექსიკონი
(1710): ფრანგული ენის პრიზმიდან დანახული ნიდერლანდური ენა

ელზავეტა ციმონტი

რეიმს-შამპან-არდენის უნივერსიტეტი, საფრანგეთი

**François Halma's Woordenboek der Nederduitsche en Fransche Taalen
(1710): Dutch Seen Through a French Lens**

Elizaveta Zimont

Université de Reims Champagne-Ardenne, France

elizaveta.zimont@univ-reims.fr, elizaveta.zimont@uliege.be

Before Pieter Weiland's "Nederduitsch Taalkundig Woordenboek" (1799-1811), the lexicography of Dutch is exclusively bilingual and Dutch is mostly a description tool rather than the object of description. At the end of the 16th century, Cornelis Kiliaan who develops, throughout the three editions (1574, 1589, and 1599) of his Dutch-to-Latin dictionary, a sophisticated and fully-fledged labelling system reflecting his ideas on language variation, makes first attempts at describing Dutch lexicon in a comprehensive manner.

In the history of Dutch lexicography, the timespan between Kiliaan's dictionaries and the first monolingual Dutch dictionary by Weiland is traditionally considered as a whole. From the beginning of the 17th century on, the development of Dutch lexicography slows down. Kiliaan's last dictionary is reprinted in a simplified version in which diasystematic labels are generally stripped off while lexicographers' main focus drifts away from Dutch to other (modern) languages. However, at the end of the 17th century, bilingual lexicography with Dutch undergoes significant changes both in terms of renewed lexical materials and in terms of lexicographical methodology, which resumes the practice of diasystematic labelling. This renewal starts in the Northern Netherlands with bilingual dictionaries by François Halma, Pierre Marin, Samuel Hannot and David Hoogstraten.

This contribution focuses on a representative specimen of the innovative early 18th century approach, the "Woordenboek der Nederduitsche en Fransche taalen" (1710) by François Halma (1653-1722), which has so far been little studied. A short introduction on the author and the genesis of this dictionary will be followed by a comprehensive overview of Halma's labelling system as implemented in his Dutch-to-French dictionary, allowing for a reconstruction of his vision of language variation, norm and standard in the Dutch speaking area. The underlying model will be then compared with Halma's labelling in his earlier French-to-Dutch dictionary so as to : 1) single out the differences ; 2) underline the similarities ; 3) highlight the impact of French monolingual lexicography, specifically Richelet (1680), Furetière (1690), and the Dictionnaire de l'Académie (1694), on Halma's description of Dutch with its particular attention to social language variation.

Bibliography

GEERAERTS, D. 1986. Lexicografische vernieuwing in de vroege achttiende eeuw. Documentatieblad werkgroep Achttiende eeuw 18. 1-4.

MOOIJAART, M. 2013. A History of Dutch Lexicography. Trefwoord: tijdschrift voor lexicografie (online: <https://ivdnt.org/actueel/tijdschrift-trefwoord/>)

DE TOLLENAERE, F. 1977. De lexicografie in de zeventiende en achttiende eeuw. In: Bakker, D.M. & Dibbets, G.R.W. (eds.), *Geschiedenis van de Nederlandse taalkunde*. 219-227. Den Bosch: Malmberg.

დასავლური გოგადი ენათმეცნიერება და
ჩინეთი: 101 წელი ხუ ილუს ჩინური სალაპარაკო
ენის საფუძვლების შექმნიდან

Western General Linguistics and China: 101
Years after Hu Yilu's Rudiments of the Chinese
Spoken Language

გავრცელების პრობლემა: ანდრე მარტინეს ფუნქციური
ლინგვისტიკა ჩინეთის აკადემიურ გარემოში

თიენჴე ხუ

დალიანის უცხო ენათა უნივერსიტეტი, ჩინეთი

**Unveiling the Dissemination Challenges: André Martinet's Functional
Linguistics in the Chinese Academic Landscape**

Tianze Hu

Dalian University of Foreign Languages, China

bonjourleo@126.com

André Martinet, the distinguished linguist renowned for his contributions to functional linguistics, accentuated the functional dimensions of language with a keen focus on its role in facilitating communication. Internationally, Martinet's influence is palpable, especially in the realms of phonology and syntax, where his ideas have been widely embraced and incorporated into linguistic theories. Despite this global recognition, Martinet and his functional linguistic theories have not mirrored a commensurate level of impact in China. Aside from Martinet's propositions on the Economy Principle, the current literature on Martinet in China is marked by simple and fragmented introductions, lacking comprehensive coverage. Additionally, there is a relatively unclear depiction of his linguistic stance, vacillating between structuralism and functionalism. Qian Jun (1998) categorizes Martinet within the Prague School, viewing him as a structural-functional linguist with a greater emphasis on structure. The Chinese linguistic community has consistently failed to recognize the French functionalist linguistic school represented by Martinet as an independent linguistic paradigm. The dissemination of his ideas in Chinese pales in comparison to the dominance of Halliday's Systemic Functional Linguistics. Only two scholars have panoramically reviewed Martinet's linguistic ideas. However, their primary papers, "La Linguistique Fonctionnelle de Martinet" (Zhang, 2013) (cited 6 times, downloaded 461 times) and "A Study of Martinet's Functional Linguistics" (Li, 2021) (cited 4 times, downloaded 499 times), have not generated notable impact within the Chinese linguistic community. Among Martinet's articles, only "A Linguistic Science for Language and Languages", originally in English, was translated by Zhou Shaoheng in 1979. Regarding his books, only "Elément De Linguistique Générale" was translated into Chinese in 1988, the only high-quality translation featuring a preface by Martinet himself. Nevertheless, since its initial publication, the translation has not been reprinted, rendering it a rare book scattered in libraries and effecting difficulties in accessibility. This paper endeavors to systematically elucidate the dissemination of Martinet and his French functional linguistics in China and aims to reveal reasons and obstacles impeding the generation of significant interest in his linguistic ideas.

References

Anderson, S. R. 2021. *Phonology in the Twentieth Century: Second edition, revised and expanded* (History and Philosophy of the Language Sciences 5). Berlin: Language Science Press.

Li, Wei. 2015. 马丁内功能语言学研究 (*A Study of Martinet's Functional Linguistics*). Doctoral dissertation. Nanjing: Nanjing University.

Martinet, André. 1970. *Elément de linguistique générale*. Paris: Armand Colin.

Martinet, André. 1975. *A Linguistic Science for Language and Languages*. München: Wilhelm Fink.

Qian, Jun. 1998. 结构功能语言学——布拉格学派 (*Structural-Functional Linguistics: The Prague School*). Changchun: Jilin Education Publishing House.

Zhang, Xinmu. 2013. 马丁内的功能语言学体系 (*La linguistique fonctionnelle de Martinet*). *Études françaises* (3): 53-60.

საპირ-შორფის ჰიპოთეზის გავრცელება ჩინეთში:
არასწორი გაგება და არა მხოლოდ

იუხანგ ლიუ

ჩანხუნის ტექნიკური უნივერსიტეტი, ჩინეთი

**Dissemination of Sapir-Whorf Hypothesis in China:
Misunderstanding and Beyond**

Yuhang Liu

Changchun University of Technology, China

azir1997@163.com

This paper relies on CNKI (China National Knowledge Infrastructure) to explore the dissemination and development of Sapir-Whorf Hypothesis (SWH) in Chinese academia. The research takes the approaches of CNKI and Citespace knowledge mappings and visualization techniques, literature investigation, and digital humanities, to conduct analysis on the History of Linguistics by 369 Chinese academic works in CNKI from 1963 to 2023. Then, two questions are proposed: what dissemination features does SWH present in CNKI? And what academic status quo is reflected by these features? Then, “misunderstanding-momentum-surge-decline” four changes on dissemination are identified, which respectively corresponds to following four statuses quo. First, based on literature investigation, research finds that SWH was manifested as misunderstood, one-sided and hostile attitudes before 1963 when CNKI had not been recorded any academic works about SWH. Second, from 1963 to 2002 of momentum phase, scholars in mainland China began to evaluate SWH rationally and objectively and to investigate it heuristically in CNKI. Meanwhile, most scholars harbored moderately academic attitudes toward the fact that SWH can contribute to future disciplinary establishment. Third, from 2003 to 2011 of surge phase, scholars gradually turned the rational discussions into empirical studies. The empirical outcomes inherited the preceding criticism and took roots in microlinguistics, sociolinguistics, etc. Besides, in aspect of quantitative outcomes on researcher identity, some Master and Doctor students positively combined SWH into their dissertations. Fourth, from 2012 to 2023 is the decline phase of SWH development. In aspect of high cited articles, this research points out that, SWH not only enlarges empirical research, but is utilized as the theoretical framework for research constructions. Besides, although the research scopes of SWH are decreased, there to be diachronic and continuous development features of some research keywords related to SWH, such as “Conceptual Transfer”, etc. Interestingly, it is at the second time that SWH demonstrates interdisciplinary value since the phase 1963 to 2002. Hence, the dissemination and development of SWH in mainland China has not only limited to study of Language-Mind interface, but extended to research perspectives of Language and Cognition, Semiotics and Semantics etc. In short, SWH in China academia suffers from four changing phases on dissemination whose features reflect that SWH experiences changing status quo from hostility, to rationality and heuristics, till empirical research, to successive development.

References:

- Sapir, Edward. 1921. *Language*. New York: Harcourt Brace.
- Whorf, Benjamin Lee. 1956. *Language, Thought and Reality*. John B. Carroll (ed.). Cambridge, MA: The MIT Press. 1956.
- Gao, Yihong. 1998. "Empirical Hypothesis and Heuristic Hypothesis, double explanations on Linguistic Relativity." *Papers at the Second National Conference on the Application of Language and Writing*. 419-433.
- Gao, Yihong. 2000. Illocutionary and Perlocutionary Acts of Whorfian Hypothesis. *Foreign Language Teaching and Research* 32(3): 182-189.

სინოფონური პოეტიკიდან ევრაზიულ ენათმეცნიერებადამდე:

Les mots vides თანამედროვე სამყაროში

ელვინ მენგი

ჩიკაგოს უნივერსიტეტი, აშშ

**From Sinophone Poetics to Eurasian Linguistics: *Les mots vides* in the
(Early) Modern World**

Elvin Meng

University of Chicago, USA

emeng@uchicago.edu

Much of the historiography around the history of linguistics and China revolves around a narrative of modernity in which an autochthonous Chinese linguistics tradition came into contact with, was overwhelmed by, and eventually struggled to find its place against the hegemony of Western linguistics. This talk turns to an overlooked countercurrent in the history of Eurasian knowledge exchanges by tracing the history of a concept that originated in twelfth-century Chinese poetics – the concept of "empty words" or *xuzi* 虛字 – in Eurasian intellectual history. While within China the concept remained a vernacular form of metalinguistic discourse until its systematization in the eighteenth century, through wider circulation in early modern Asia it also became a resource for the development of explicitly grammatical knowledge in Japanese, Manchu, and Mongolian contexts. This talk, however, focuses on the concept's transformation in European linguistic thought that began with the famous debate on Chinese grammar between Jean-Pierre Abel-Rémusat and Wilhelm von Humboldt, a debate around precisely the grammatical status of "empty words." The concept did not disappear in European linguistics after the debate, but instead took on increasingly important roles. By the early twentieth century, Joseph Vendryes (and others) already suggested that the idea of "empty" and "full words" (or *shizi* 實字) be used to theorize the historical evolution of language, and in the mid-twentieth-century Lucien Tesnière famously declared that all morphemes should be divided into two classes and two classes alone: words full and empty. By tracing the transformation of the "empty word" concept in European linguistics and intellectual history more generally (which would also include thinkers such as Yury Tynyanov and Jacques Lacan), this talk challenges narrative of mono-directional West-to-East influence while suggesting, at the same time, that "traditional Chinese linguistics" was itself already emerging from and enriched by multilingual and multicultural zones of contact.

ჩინური მონაცემები ნ. ს. ტრუბეცკოის ფონოლოგიურ შრომებში:
რამდენად სანდოა მეორადი წყაროები?

ჩანგლიანგ ციუ

დალიანის უცხო ენათა უნივერსიტეტი, ჩინეთი

**Chinese Data in N.S. Trubetzkoy's Phonological Works: How Much Are
Second-Handed Sources Reliable?**

Changliang Qu

Dalian University of Foreign Languages, China

445211986@qq.com

As mentioned in the foreword of the first edition of *Grundzüge der Phonologie* (1939), about 200 different phonological systems were investigated by N.S. Trubetzkoy (1890 – 1938), who determinedly endeavored to establish the universal phonological principles for world languages. Due to the typological features, the Chinese language together with its dialects formed an important part of this effort, especially when it comes to the phonologically relevant tonal system, the “stand-alone” syllabic consonants, as well as some issues of phonemic combinations. However, unlike his contemporary and compatriot E.D. Polivanov (1891 – 1938), Trubetzkoy was not a Sinologist and had to rely exclusively on the second-handed sources to gather Chinese data for his universal pursuits. While some of these citations have proved appropriate, there are occasionally other cases that may unfortunately make native speakers of Chinese feel confused. The digging into *Grundzüge* and the other main phonological works Trubetzkoy wrote during the last decade of his life has confirmed the high quality of the sources he cited. But meanwhile, questions arise on why these sources have caused some of his inappropriate or even incorrect conclusions, and more generally, on how reliable this type of second sources can be. Based on the aforementioned works by Trubetzkoy (from “Zur allgemeinen Theorie der phonologischen Vokalsysteme” [1929] to the posthumously published articles in the 8th volume of *Travaux du cercle linguistique de Prague* [1939]), the present study attempts to categorize the Chinese data in Trubetzkoy's phonological works and to explore the reasons that led to both the accuracies and the inaccuracies in his conclusions.

References:

Anderson, Stephen. 2021. *Phonology in the Twentieth Century*. Revised Edition. Berlin: Language Science Press.

Battistella, Edwin. 2022. The Prague School: Nikolai Trubetzkoy and Roman Jakobson. B. Elan Dresher & Harry van der Hulst (eds.). *The Oxford History of Phonology*. Oxford: Oxford University Press. 221-241.

Qian, Jun. 2016. 《布拉格语言学派》导读 (Introduction to *The Linguistic School of Prague*). Josef Vachek. *The Linguistic School of Prague*. Beijing: World Publishing Corporation. 1-154.

Qu, Changliang. 2023. Introducing the Prague School: Efforts of Chinese linguists in the past half-century. *Chinese Semiotic Studies* 19(4): 687–702.

Qu, Changliang. 2024. 特鲁别茨柯依音系学思想初探——理论解析与短篇著作选译 (*Exploring N.S. Trubetzkoy's Phonology: Analysis and Anthology*). Beijing: The Commercial Press.

კონფერენციის მონაწილენი

ბ

ხოსე ედიკარლოს დე აკინო

ტოკანტინსის ფედერალური უნივერსიტეტი, ბრაზილია
edicarlos@mail.uft.edu.br

მეთიუ ალენი

უორიკის უნივერსიტეტი, ინგლისი
mcavictor@hotmail.com

მარინე ალექსიძე

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო
marine.aleksidze@tsu.ge

ანტონელა ამატუჯი

ტურინის უნივერსიტეტი, იტალია
antonella.amatuzzi@unito.it

როსელა ამენდოლარა

რომის საპიენცის უნივერსიტეტი, იტალია
rossella.amendolara@uniroma1.it

თაინა ანანიასი

რიუ-გრანდი-დუ-ნორტის
ფედერალური უნივერსიტეტი, ბრაზილია
thyncris@hotmail.com

ანჯელა ანდრეანი

მილანის უნივერსიტეტი, იტალია
angela.andreani@unimi.it

ალექსეი ანდრონოვი

რუსეთის მეცნიერებათა აკადემია

baltistica@gmail.com

გაბრიელ ანტონის დე არაუჟო

მაკაოს უნივერსიტეტში ჩინეთი / სან-პაულუს უნივერსიტეტი, ბრაზილია,

gabrielaraujo@um.edu.mo

დმიტრი ასრატიანი

ისტორიისა და არქეოლოგიის ინსტიტუტი, ჩრდილოეთ ოსეთი

deacondh@gmail.com

კარლშ ასუნშანი

ტრამ-უჟ-მონტიშისა და ალტუ-დოურუს უნივერსიტეტი, პორტუგალია

cassunca@utad.pt

ციური ახვლედიანი

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

tsiuriakhvlediani@yahoo.com

ბ

ლია ბაკურაძე

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

lia.bakuradze@tsu.ge

დიანა ლუს პესოა დი ბარუსი

მაკენზის სახელობის პრესვიტერიანული უნივერსიტეტი / სან-პაულუს უნივერსიტეტი, ბრაზილია

dianaluz@usp.br

ნაირა ბეპიევი

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო
naira.bepievi@tsu.ge

მარინე ბერიძე

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო
marineberidze@yahoo.com

თინათინ ბოლქვაძე

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო
tinatin.bolkvadze@tsu.ge; tinatin.bolkvadze@hotmail.com

ბ

ბორის გასპაროვი

კოლუმბიის უნივერსიტეტი, აშშ
bg28@columbia.edu

დ

მაია დამენია

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო
maia.damenia.1@iliauni.edu.ge

რეა დელვერუდი

ეროვნული და კაპოდისტრიასის სახელობის ათენის უნივერსიტეტი, საბერძნეთი
rdel@frl.uoa.gr

ანა დენტელა

რომის საპიენცის უნივერსიტეტი, იტალია
anna.dentella@uniroma1.it

ფილომენა დიოდატო

რომის საპიენცის უნივერსიტეტი, იტალია

filomena.diodato@uniroma1.it

ალექსანდერ დმიტრიევი

შვეიცარიის ფედერალური ტექნოლოგიური ინსტიტუტი, შვეიცარია

alex.n.dmitriev@gmail.com

ნინო დობორჯგინიძე

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

nino_doborjginidze@iliauni.edu.ge

ჯუზეპე დ'ოტავი

თანამედროვე ტექსტებისა და ხელნაწერების ინსტიტუტი, საფრანგეთი

giuseppe.dottavi@gmail.com

ე

ჯასპერ ეკჰაუტი

ლუვენის კათოლიკური უნივერსიტეტი, ბელგია

jasperreckhout@gmail.com

ვ

ვორან ვააგე

კობის უნივერსიტეტი, იაპონია

vaage@mail.kobe-c.ac.jp

ჟან-ლუი ვაქსელერი

ნამურის უნივერსიტეტი, ბელგია

jean-louis.vaxelaire@unamur.be

ზ

დარია ზალესკაია

ლოზანის უნივერსიტეტი, შვეიცარია

daria.zalesskaya@unil.ch

ი

ეკატერინა იაკოვენკო

რუსეთის მეცნიერებათა აკადემია / წმინდა ტიხონის სახელობის მართლმადიდებლური
უნივერსიტეტი

yakovenko_k@rambler.ru

მარინე ივანიშვილი

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

marine.ivanishvili@tsu.ge

ელერტ იოჰანსონი

ანრი მანგუსონის სახელობის ისლანდიურ კვლევათა ინსტიტუტი, ისლანდია

etj@hi.is

პ

ისპერანსა კარდეირა

ლისაბონის უნივერსიტეტი, პორტუგალია

ecardeira@hotmail.com

არტემი კეიდანი

რომის საპიენცის უნივერსიტეტი, იტალია

artemij.keidan@uniroma1.it

როლფ კემლერი

ტრამ-უჟ-მონტიშისა და ალტუ-დორუს უნივერსიტეტი, პორტუგალია
kemmler@utad.pt; r.kemmler@web.de

იური კლაინერი

სანქტ-პეტერბურგის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
yurikleiner@hotmail.com

ჩელსი კლარკი

პრინსტონის უნივერსიტეტი, აშშ
chelseaclark@princeton.edu

კარიტა კლიპი

ტამპერეს უნივერსიტეტი, ფინეთი
carita.klippi@tuni.fi

ჯუზეპე კოზენცა

კალაბრეს უნივერსიტეტი
giuseppe.cosenza@unical.it

პაოლა კოტიჩელი-კურასი

ვერონის უნივერსიტეტი, იტალია
paola.cotticelli@univr.it

მარია პია ესტერ კრისტალდი

უსკუდარის უნივერსიტეტი, თურქეთი
mariapia.cristaldi@uskudar.edu.tr

მალჰარ ა კულკარნი

მუმბაის ტექნოლოგიის ინდური ინსტიტუტი, ინდოეთი
malharku@gmail.com

მარინა კურატაშვილი

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო
kuratashvilimarina@yahoo.com

ანამარია კურეა

ბაბეშ-ბოიას სახელობის კლუჟ-ნაპოკას უნივერსიტეტი, რუმინეთი
anamariacurea@yahoo.fr

ლ

მარლი კვადროს ლეიტე

სან-პაულუს უნივერსიტეტი, ბრაზილია
mqleite@usp.br

მატეუს პარდუჩი სუარეს დე ლიმა

რიუ-გრანდი-დუ-ნორტის ფედერალური უნივერსიტეტი, ბრაზილია
matt.sp2000@hotmail.com

იუხანგ ლიოუ

ჩანხუნის ტექნიკური უნივერსიტეტი, ჩინეთი
azir1997@163.com

მაია ლომია

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო
maia.lomia@tsu.ge

რეიხელ ლოურენსო

ბრაზილიის უნივერსიტეტი, ბრაზილია
rachellourenco@unb.br

მ

ნიკოლა მაკლელანდი

ნოტინგემის უნივერსიტეტი, ინგლისი

nicola.mclelland@nottingham.ac.uk

მაქსიმ მალე

ლუვენის კათოლიკური უნივერსიტეტი, ბელგია

maxime.maleux@kuleuven.be

ქეთევან მარგიანი

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

ketevan.margiani@tsu.ge

ბერნდ მარიცი

მადრიდის კომპლუტენსის უნივერსიტეტი, ესპანეთი

marizzi@ucm.es

ნინო მატარაძე

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

nino.mataradze@iliauni.edu.ge

მაია მაჭავარიანი

ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი

maia.matchavariani@manuscript.ge

ვანიზი გომეს მედეირუსი

ფლუმინენსის ფედერალური უნივერსიტეტი, ბრაზილია

vanisegm@yahoo.com.br

ვირჟინია ანდრეა გარიდუ მეირელისი

ბრაზილიის უნივერსიტეტი, ბრაზილია

vmeirelles@unb.br; profvirginiameirelles@gmail.com

დიმიტრიოს მელეტისი

ვენის უნივერსიტეტი, ავსტრია

dimitrios.meletis@univie.ac.at

ელვინ მენგი

ჩიკაგოს უნივერსიტეტი, აშშ

emeng@uchicago.edu

ნანა მირაშვილი

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

nanamirachvili@yahoo.fr

ტერეზა მორა

ტრამ-უჟ-მონტიშისა და ალტუ-დოურუს უნივერსიტეტი, პორტუგალია

tmoura@utad.pt

სებასტიენ მორე

ლოზანის უნივერსიტეტი, შვეიცარია

sebastien.moret@unil.ch

დეივიდ მური

დასავლეთ ავსტრალიის უნივერსიტეტი, ავსტრალია

moored03@bigpond.com

კრისტიანა მურუ

ტუშის უნივერსიტეტი, იტალია

cristina.muru@unitus.it

ნ

ეზრა ნიამპოკა

ტრაზ-უჟ-მონტიშისა და ალტუ-დორუს უნივერსიტეტი, პორტუგალია
ezranhampoca@utad.pt

ო

თამარ ოთხმეზური

ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი
otkhmezuri@hotmail.com

ანდრეი ონიგი

ბაბეშ-ბოიას სახელობის უნივერსიტეტი, რუმინეთი / ჟიულ ვერნის სახელობის
პიკარდიის უნივერსიტეტი, საფრანგეთი
andreionighi@yahoo.ro

ალიხე ორუ

რომის საპიენცის უნივერსიტეტი, იტალია
alice.orrui@uniroma1.it

პ

მარკო პასაროტი

წმინდა გულის კათოლიკური უნივერსიტეტი, იტალია
marco.passarotti@unicatt.it

კლემილტონ ლოპეს პინიერუ

რიუ-გრანდი-დუ-ნორტის ფედერალური უნივერსიტეტი, ბრაზილია
clemilton.pinheiro@ufrn.br

ენდი პიტერმენსი

ლუვენის კათოლიკური უნივერსიტეტი, ბელგია

andy.peetermans@kuleuven.be

ნინო პოპიაშვილი

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

nino.popiashvili@tsu.ge

მარია კიარა პოცონი

რომის საპიენცის უნივერსიტეტი, იტალია

mariachiara.pozzoni@uniroma1.it

რ

სტეფან რაბანუსი

ვერონის უნივერსიტეტი, იტალია

stefan.rabanus@univr.it

სავინა რეინო

წმინდა გულის კათოლიკური უნივერსიტეტი, იტალია

savina.raynaud@unicatt.it

პიეტრო რესტანეო

ევროპული ინტელექტუალური ლექსიკისა და იდეების ისტორიის ინსტიტუტი, იტალია

pietro.restaneo@cnr.it

კაროლინა როდრიგეს-ალკალა

კამპინასის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ბრაზილია

carolina@unicamp.br

დანიელ რუსო

ინსუბრის უნივერსიტეტი

daniel.russo@uninsubria.it

ფედერიკა რუჯერო

რომის საპიენცის უნივერსიტეტი, იტალია

f.ruggiero@uniroma1.it

ს

პრიანკა სალეკარი

მუმბაის ტექნოლოგიის ინდური ინსტიტუტი, ინდოეთი

salekarpriyanka993@gmail.com

პატრიკ სერიო

ლოზანის უნივერსიტეტი, შვეიცარია

patrick.seriot@unil.ch; patrick@seriot.ch

სინთია სიკეირა

ტრამ-უჟ-მონტიშისა და ალტუ-დორუს უნივერსიტეტი, პორტუგალია

cinthia.siqueira@gmail.com

ელენა სიმონატო

ლოზანის უნივერსიტეტი, შვეიცარია

elena.simonato@unil.ch

მალგოჟატა სულიხ-კაული

ვარშავის უნივერსიტეტი, პოლონეთი

malgorzata_sulich@yahoo.it

0

იჩირო ტაიდა

ტოიოს უნივერსიტეტი, იაპონია

taida@toyo.jp

მიკელა ტარდელა

ევროპული ინტელექტუალური ლექსიკისა და იდეების ისტორიის ინსტიტუტი, იტალია

michela.tardella@cnr.it

ელენე ტატიშვილი

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

elene.tatishvili@iliauni.edu.ge

მარია პაოლა ტენკინი

წმინდა გულის კათოლიკური უნივერსიტეტი, იტალია

paola.tenchini@unicatt.it

მარია ტიმოშჩუკი

ლუვენის კათოლიკური უნივერსიტეტი, ბელგია

mariia.timoshchuk@kuleuven.be

ნაგი ტიუნდე

ტრანსილვანიის უნგრული უნივერსიტეტი საპიენცა, რუმინეთი

ngtunde@gmail.com

ვიტორიო ს. ტომელერი

ტურინის უნივერსიტეტი, იტალია

vittoriospringfield.tomelleri@unito.it

უ

დავიდ უჰერი

პალაცკის სახელობის უნივერსიტეტი, ჩეხეთი

david.uher@upol.cz

ფ

ემანუელე ფადა

კალაბრეს უნივერსიტეტი, იტალია

emanuele.fadda@unical.it

ანა კლაუდია ფერნანდეს ფერეირა

კამპინასის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ბრაზილია

anacla99@unicamp.br

გონშალო ფერნანდესი

ტრაზ-უჟ-მონტიშისა და ალტუ-დოურუს უნივერსიტეტი, პორტუგალია

gf@utad.pt

ედვარდ ფინეგანი

სამხრეთ კალიფორნიის უნივერსიტეტი

finegan@usc.edu

ბარბარა ფოგტი

ლაკვილის უნივერსიტეტი, იტალია

barbaramaria.vogt@univaq.it

ალდო ფრიჯერიო

წმინდა გულის კათოლიკური უნივერსიტეტი, იტალია

aldo.frigerio@unicatt.it

ზაქარია ფურცხვანიძე

ფრანკფურტის უნივერსიტეტი, გერმანია

pourtskhvanidze@em.uni-frankfurt.de

ქ

ლია ქაროსანიძე

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

l.karosanidze@gmail.com

რამაზ ქურდაძე

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

ramaz.kurdadze@tsu.ge

ღ

ნასრინ ღასემი

აღ-მაჰრას უნივერსიტეტი, ირანი

nasrin.ghasemii@gmail.com

შ

მოჰამედ ამინ შაკერი

ახალი სორბონის უნივერსიტეტი, საფრანგეთი

m.amin.shakeri@gmail.com

ნინო შარაშენიძე

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

nino.sharashenidze@tsu.ge

ირინა ტომიერ-შახოვსკაია

სორბონის უნივერსიტეტი, საფრანგეთი

irina.thomieres@gmail.com

ჩ

ისრაელ ჩავესი

პალაცკის სახელობის უნივერსიტეტი, ჩეხეთი

chavezbarretoei@gmail.com

ლეთნიდ ს. ჩეკინი

დამოუკიდებელი მკვლევარი და მთარგმნელი, აშშ

chekinls@gmail.com

ლორენცო ჩიგანა

ლიეჟის უნივერსიტეტი

cigana.lorenzo@gmail.com

კლაუდია ჩიჩერკია

რომის საპიენცის უნივერსიტეტი, იტალია

cicerchiaclaudia@gmail.com

ც

ელიზავეტა ციმონტი

რეიმს-შამპან-არდენის უნივერსიტეტი, საფრანგეთი

elizaveta.zimont@univ-reims.fr; elizaveta.zimont@uliege.be

ჩანგლიანგ ციუ

დალიანის უცხო ენათა უნივერსიტეტი, ჩინეთი

quchangliang@dlufl.edu.cn

ჭ

თამარ ჭეიშვილი

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

tamar.cheishvili@iliauni.edu.ge

ანა ჭკუასელი

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

ana.chkuaseli@iliauni.edu.ge

ჩენგლინ ჭუ

მაკაოს უნივერსიტეტი

ნინო ჭუმბურიძე

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო

n_chumburidze@yahoo.com

ხ

ლინ ხალოზინ-დოვრატი

მეცნიერებისა და იდეების ისტორიისა და ფილოსოფიის ინსტიტუტი, ისრაელი

lin1chd@tauex.tau.ac.il

ტაპას ხანრა

მუშბაის ტექნოლოგიის ინდური ინსტიტუტი, ინდოეთი

tapaskhanra1998@gmail.com

თიენწე ხუ

დალიანის უცხო ენათა უნივერსიტეტი, ჩინეთი

bonjourleo@126.com

ჯ

ბჰაქტი ჯადჰავი

მუმბაის ტექნოლოგიის ინდური ინსტიტუტი, ინდოეთი
bhaktij96@gmail.com

გრიგოლ ჯოხაძე

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო
grigol_jokhadze@iliauni.edu.ge

ჰ

კამიელ ჰამანსი

ამსტერდამის უნივერსიტეტი, ნიდერლანდების სამეფო / ადამ მიცკევიჩის სახელობის
უნივერსიტეტი, პოლონეთი
humans@telfort.nl

გერდა ჰასლერი

პოტსდამის უნივერსიტეტი, გერმანია
hassler@uni-potsdam.de

კიტი ჰაუბერი

უნგრეთის კვლევითი ცენტრი, უნგრეთი
hauber.kitty@gmail.com

Participants of ICHoLS XVI

A

Tsiuri Akhvlediani

Tbilisi state university, Georgia
tsiuriakhvlediani@yahoo.com

Marine Aleksidze

Tbilisi State University, Georgia
marine.aleksidze@tsu.ge

Antonella Amatuzzi

Università degli Studi di Torino, Italy
antonella.amatuzzi@unito.it

Rossella Amendolara

Università Sapienza di Roma, Italy
rossella.amendolara@uniroma1.it

Thayná Ananias

Federal University of Rio Grande do Norte, Brazil
thyncris@hotmail.com

Aleksey Andronov

Russian Academy of Sciences
baltistica@gmail.com

Angela Andreani

University of Milan, Italy
angela.andreani@unimi.it

Gabriel Antunes de Araujo

University of Macau / University of São Paulo, Brazil
gabrielaraujo@um.edu.mo

Carlos Assunção

University of Trás-os-Montes and Alto Douro, Portugal
cassunca@utad.pt

Dmitrii Asratian

Institute of History and Archeology, North Ossetia
deacondh@gmail.com

Matthew Allen

University of Warwick, England
mcavictor@hotmail.com

José Edicarlos de Aquino

Universidade Federal de Tocantins, Brazil
edicarlos@mail.uft.edu.br

B

Diana Luz Pessoa de Barros

Université Presbytérienne Mackenzie / Université de São Paulo, Brazil
dianaluz@usp.br

Lia Bakuradze

Tbilisi State University
lia.bakuradze@tsu.ge

Naira Bepiev

Tbilisi State University, Georgia
naira.bepievi@tsu.ge

Marina Beridze

Tbilisi State University, Georgia
marineberidze@yahoo.com

Tinatin Bolkvadze

Tbilisi State University, Georgia
tinatin.bolkvadze@tsu.ge, tinatin.bolkvadze@hotmail.com

C

Esperança Cardeira

Lisbon University, Portugal
ecardeira@hotmail.com

Israel Chávez

Palacký University, Czechia
chavezbarretoei@gmail.com

Lin Chalozin-Dovrat

Cohn Institute for the history and philosophy of science and ideas, Israel
lin1chd@tauex.tau.ac.il

Tamar Cheishvili

Ilia State University, Georgia
tamar.cheishvili@iliauni.edu.ge

Ana Chkuaseli

Ilia State University, Georgia
ana.chkuaseli@iliauni.edu.ge

Claudia Cicerchia

Università Sapienza di Roma, Italy
cicerchiaclaudia@gmail.com

Lorenzo Cigana

Université de Liège
cigana.lorenzo@gmail.com

Chelsea Clark

Princeton University, USA
chelseaclark@princeton.edu

Giuseppe Cosenza

Université de Calabre, Italy
giuseppe.cosenza@unical.it

Paola Cotticelli-Kurras

Università di Verona, Italy
paola.cotticelli@univr.it

Maria Pia Ester Cristaldi

Uskudar University, Turkiye
mariapia.cristaldi@uskudar.edu.tr

Anamaria Curea

Universit  Babeş-Bolyai de Cluj-Napoca, Romania
anamariacurea@yahoo.fr

D

Maia Damenia

Ilia State University, Georgia
maia.damenia.1@iliauni.edu.ge

Rea Delveroudi

National and Kapodistrian University of Athens, Greece
rdel@frl.uoa.gr

Anna Dentella

Università Sapienza di Roma, Italy
anna.dentella@uniroma1.it

Filomena Diodato

Università Sapienza di Roma, Italy
filomena.diodato@uniroma1.it

Alexander Dmitriev

Swiss Federal Institute of Technology, Switzerland
alex.n.dmitriev@gmail.com

Nino Doborjginidze

Ilia State University, Georgia
nino_doborjginidze@iliauni.edu.ge

Giuseppe D'ottavi

Institut des textes et manuscrits modernes, France
giuseppe.dottavi@gmail.com

E

Jasper Eeckhout

Katholieke Universiteit Leuven, Belgium
jaspereeckhout@gmail.com

F

Emanuele Fadda

Université de Calabre, Italy
emanuele.fadda@unical.it

Ana Cláudia Fernandes Ferreira

Universidade Estadual de Campinas, Brasil
anacla99@unicamp.br

Gonçalo Fernandes

University of Trás-os-Montes and Alto Douro, Portugal
gf@utad.pt

Edward Finegan

University of Southern California
finegan@usc.edu

Aldo Frigerio

Università Cattolica del Sacro Cuore, Italy
aldo.frigerio@unicatt.it

G

Boris Gasparov

Columbia University, USA
bg28@columbia.edu

Nasrin Ghasemi

University of Al-Zahra, Iran
nasrin.ghasemii@gmail.com

H

Camiel Hamans

University of Amsterdam, Netherlands / Adam Mickiewicz University, Poland
humans@telfort.nl

Gerda Hassler

University of Potsdam, Germany
hassler@uni-potsdam.de

Kitti Hauber

HUN-REN Hungarian Research Centre, Hungary
hauber.kitty@gmail.com

Tianze Hu

Dalian University of Foreign Languages, China
bonjourleo@126.com

I**Marine Ivanishvili**

Tbilisi State University, Georgia
marine.ivanishvili@tsu.ge

J**Bhakti Jadhav**

Indian Institute of Technology Bombay, India
bhaktij96@gmail.com

Ellert Johannsson

The Árni Magnússon Institute for Icelandic Studies, Iceland
etj@hi.is

Grigol Jokhadze

Ilia State University, Georgia
grigol_jokhadze@iliauni.edu.ge

K**Lia Karosanidze**

Tbilisi State Univeristy, Georgia
l.karosanidze@gmail.com

Artemij Keidan

Università Sapienza di Roma, Italy
artemij.keidan@uniroma1.it

Rolf Kemmler

University of Trás-os-Montes and Alto Douro, Portugal
kemmler@utad.pt, r.kemmler@web.de

Tapas Khanra

Indian Institute of Technology Bombay, India
tapaskhanra1998@gmail.com

Yuri Kleiner

St. Petersburg State University
yurikleiner@hotmail.com

Carita Klippi

Tampere University, Finland
carita.klippi@tuni.fi

Malhar Kulkarni

Indian Institute of Technology Bombay, India
malharku@gmail.com

Marina Kuratashvili

Tbilisi state university, Georgia
kuratashvilimarina@yahoo.com

Ramaz Kurdadze

Tbilisi State University, Georgia
ramaz.kurdadze@tsu.ge

L

Marli Quadros Leite

Universidade de São Paulo, Brazil
mqleite@usp.br

Mateus Parducci Soares de Lima

Universidade Federal do Rio Grande do Norte, Brazil
matt.sp2000@hotmail.com

Yuhang Liu

Changchun University of Technology, China
azir1997@163.com

Maia Lomia

Tbilisi State University, Georgia
maia.lomia@tsu.ge

Rachel Lourenço

Universidade de Brasilia, Brazil
rachellourenco@unb.br

M**Maxime Maleux**

Katholieke Universiteit Leuven, Belgium
maxime.maleux@kuleuven.be

Ketevan Margiani

Tbilisi State University, Georgia
ketevan.margiani@tsu.ge

Bernd Marizzi

Complutense University of Madrid, Spain
marizzi@ucm.es

Nino Mataradze

Ilia State University, Georgia
nino.mataradze@iliauni.edu.ge

Maia Matchavariani

Georgian National Center of Manuscripts
maia.matchavariani@manuscript.ge

Nicola McLelland

University of Nottingham, England
nicola.mclelland@nottingham.ac.uk

Virginia Andrea Garrido Meirelles

Universidade de Brasilia, Brazil
vmeirelles@unb.br, profvirginiameirelles@gmail.com

Dimitrios Meletis

University of Vienna, Austria
dimitrios.meletis@univie.ac.at

Elvin Meng

University of Chicago, USA
emeng@uchicago.edu

Nana Mirashvili

Ilia State University, Georgia
nanamirachvili@yahoo.fr

David Moore

University of Western Australia, Australia
moored03@bigpond.com

Sébastien Moret

University of Lausanne, Switzerland
sebastien.moret@unil.ch

Teresa Moura

Universidade de Trás-os-Montes e Alto Douro, Portugal
tmoura@utad.pt

Cristina Muru

Università della Tuscia, Italy
cristina.muru@unitus.it

N

Ezra Nhampoca

University of Trás-os-Montes and Alto Douro, Portugal
ezranhampoca@utad.pt

O

Andrei Onighi

Universitatea Babeș-Bolyai, Romania / Université de Picardie Jules Verne, France
andreionighi@yahoo.ro

Alice Orrù

Università Sapienza di Roma, Italy
alice.orrù@uniroma1.it

Tamar Otkhmezuri

Georgian National Centre of Manuscripts, Georgia
otkhmezuri@hotmail.com

P

Marco Passarotti

Università Cattolica del Sacro Cuore, Italy
marco.passarotti@unicatt.it

Andy Peetermans

Katholieke Universiteit Leuven, Belgium
andy.peetermans@kuleuven.be

Clemilton Lopes Pinheiro

Federal University of Rio Grande do Norte, Brazil
clemilton.pinheiro@ufrn.br

Nino Popiashvili

Tbilisi State University, Georgia
nino.popiashvili@tsu.ge

Zakharia Pourtskhvanidze

University of Frankfurt, Germany
pourtskhvanidze@em.uni-frankfurt.de

Maria Chiara Pozzoni

Università Sapienza di Roma, Italy
mariachiara.pozzoni@uniroma1.it

Q

Changliang Qu

Dalian University of Foreign Languages, China
445211986@qq.com

R

Stefan Rabanus

Università di Verona, Italy
stefan.rabanus@univr.it

Savina Raynaud

Università Cattolica del Sacro Cuore, Italy
savina.raynaud@unicatt.it

Pietro Restaneo

ILIESI-CNR, Italy

pietro.restaneo@cnr.it

Carolina Rodríguez-Alcalá

Universidade Estadual de Campinas, Brasil

carolina@unicamp.br

Federico Ruggiero

Università Sapienza di Roma, Italy

f.ruggiero@uniroma1.it

Daniel Russo

University of Insubria, Italy

daniel.russo@uninsubria.it

S

Priyanka Salekar

Indian Institute of Technology Bombay, India

salekarpriyanka993@gmail.com

Patrick Sériot

University of Lausanne, Switzerland

patrick.seriot@unil.ch, patrick@seriot.ch

Mohammad Amin Shakeri

Université Sorbonne Nouvelle, France

m.amin.shakeri@gmail.com

Irina Thomières Shakhovskaya

Sorbonne university, Paris IV, France

irina.thomieres@gmail.com

Nino Sharashenidze

Tbilisi State University, Georgia

nino.sharashenidze@tsu.ge

Elena Simonato

University of Lausanne, Switzerland

elena.simonato@unil.ch

Cinthia Siqueira

University of Trás-os-Montes and Alto Douro, Portugal
cinthia.siqueira@gmail.com

Malgorzata Sulich-Cowley

University of Warsaw, Poland
malgorzata_sulich@yahoo.it

T

Ichiro Taida

Toyo University, Japan
taida@toyo.jp

Michela Tardella

ILIESI-CNR, Italy
michela.tardella@cnr.it

Elene Tatishvili

Ilia State University, Georgia
elene.tatishvili@iliauni.edu.ge

Nino Tchumburidze

Tbilisi State University, Georgia
n_chumburidze@yahoo.com

Maria Paola TENCHINI

Università Cattolica del Sacro Cuore, Italy
paola.tenchini@unicatt.it

Mariia Timoshchuk

Katholieke Universiteit Leuven, Belgium
mariia.timoshchuk@kuleuven.be

Vittorio S. Tomelleri

University of Turin, Italy
vittoriospringfield.tomelleri@unito.it

Nagy Tünde

Sapientia Hungarian University of Transylvania, Romania
ngtunde@gmail.com

U

David Uher

Palacký University in Olomouc, Czechia
david.uher@upol.cz

V

Goran Vaage

Kobe College, Japan
vaage@mail.kobe-c.ac.jp

Jean-Louis Vaxelaire

Université de Namur, Belgium
jean-louis.vaxelaire@unamur.be

Barbara Vogt

Università degli Studi dell'Aquila, Italy
barbaramaria.vogt@univaq.it

Y

Yekaterina Yakovenko

Institute of Linguistics of the Russian Academy of Sciences / St Tikhon's Orthodox
University
yakovenko_k@rambler.ru

Z

Daria Zalesskaya

University of Lausanne, Switzerland
Daria.zalesskaya@unil.ch

Chenglin Zhu

University of Macau

Elizaveta Zimont

Université de Reims Champagne-Ardenne, France

elizaveta.zimont@univ-reims.fr, elizaveta.zimont@uliege.be

The Sixteenth International Conference
on the History of the Language Sciences

26-30 August, Tbilisi, Georgia

Program and Abstracts

მე-16 საერთაშორისო კონფერენცია ისტორიის

მე-16 საერთაშორისო კონფერენცია

26-30 აგვისტო, თბილისი, საქართველო

პროგრამა და თეზისები

ISBN 978-9941-499-79-1

9 78 9941 499791